

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของ
โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่

นางสาวประทุมพร น้อยทุ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2559

The Participation of Parents in Learners' Development of
Mit Muanchon Chiang Mai School, Chiang Dao District,
Chiang Mai Province

Miss Pratoomporn Noitoo

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของ โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อและนามสกุล	นางสาวประทุมพร น้อยทู
แขนงวิชา	บริหารการศึกษา
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์)

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของ
โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ผู้ศึกษา นางสาวประทุมพร น้อยทุ **รหัสนักศึกษา** 2572300099 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(บริหารการศึกษา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ **ปีการศึกษา** 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนที่มีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกัน และ (3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 183 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามอาชีพ รายได้ และชนเผ่า ในภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองมีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร และด้านอาสาสมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร และด้านอาสาสมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร และด้านการตัดสินใจอื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้ การพัฒนาบุคลากรให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนจัดขึ้นโดยให้การสนับสนุนด้านแรงงาน งบประมาณ อาหารและเครื่องดื่ม หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น การเอาใจใส่และตรวจสอบการบ้านของบุตรหลานทุกวัน สอนและให้กำลังใจหรือขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่สามารถสอนได้ การเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมวางแผนพัฒนาบุตรหลานและการสนับสนุนให้บุตรหลานมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำประโยชน์แก่ชุมชน

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่

Independent Study title: The Participation of Parents in Learners' Development of Mit Muanchon Chiang Mai School, Chiang Dao District, Chiang Mai Province

Author: Miss Pratoomporn Noitoo; **ID:** 2572300099; **Degree:** Master of Education (Educational Administration); **Independent Study advisor:** Dr. Koolchalee Chongcharoen, Assistant Professor; **Academic year:** 2016

Abstract

The purposes of this study were (1) to study the participation of parents in learners' development; (2) to compare the levels of parental participation as classified by their occupation, income, and tribe; and (3) to study guidelines for the parents' participation in learners' development.

The sample consisted of 183 parents of students in Mit Muanchon Chiang Mai School, Chiang Dao district, Chiang Mai province during the 2015 academic year, obtained by proportionate random sampling. The research instrument was a rating scale questionnaire, with reliability coefficient of 0.96. Quantitative data were statistically analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance; while qualitative data were analyzed with content analysis.

The research findings showed that (1) both overall and individual aspects of parents' participation in learners' development were rated at the high level, with the aspect receiving the top rating mean being that of the parenting, followed by those of the communicating, the learning at home, and the decision making, respectively; (2) regarding comparison results of parents' participation in learners' development as classified by their occupation, income, and tribe, it was found that parents with different occupations, incomes, and tribes did not significantly differed in their participation levels in learners' development; when participations in specific aspects of learners' development were considered, it was found that parents with different occupations did not significantly differ in their participation in learners' development aspects of learning at home, decision making, and involvement with the community; while they differed significantly in their participation in learners' development in the aspects of parenting, communicating, and volunteering at the .05 level; parents with different incomes did not significantly differ in their participation in learners' development aspects of learning at home, decision making, and involvement with the community; while they differed significantly in their participation in learners' development in the aspects of parenting, communicating, and volunteering at the .05 level; furthermore, parents of different tribes did not significantly differ in their participation in learners' development aspects of learning at home, and involvement with the community; while they differed significantly in their participation in learners' development aspects of parenting, volunteering, and decision making at the .05 level; and (3) the guidelines for parents' participation in learners' development were as follows: the parents should develop their children to enable them to help themselves; the school should make use of the communicating channels between the parents and teachers to share and exchange information on the children's behaviors; the parents should participate in community development activities organized by the school by providing supports on labor force, budget, food and beverages, and necessary materials and equipment; the parents should pay more attentions to children's homework and supervise their homework every day; the parents should teach, provide moral support to their children, or ask other people to provide helps to their children; the parents should share their opinions or comments on their children's development with the teachers; and the parents should encourage their children to involve in the community development activities.

Keywords: Parents' participation, Learners' development, Mit Muanchon Chiang Mai School

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลชลี จงเจริญ แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เก็จกนก เอื้อวงศ์ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์รัชภูมิ สมสมัย ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 อาจารย์สำราญ ปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ และอาจารย์ประทีน ตั้งใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนพร้าวบูรพา ที่กรุณาตรวจแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้

ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์จากโรงเรียนบ้านทุ่งโป่ง ในการให้ความอนุเคราะห์ทดลองการใช้แบบสอบถาม และโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ในการให้ความอนุเคราะห์ที่ใช้แบบสอบถามเพื่อการเก็บข้อมูลในการศึกษา ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาขอมอบให้ผู้สนใจได้ศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ต่อไป

ประทุมพร น้อยทุ
พฤศจิกายน 2560

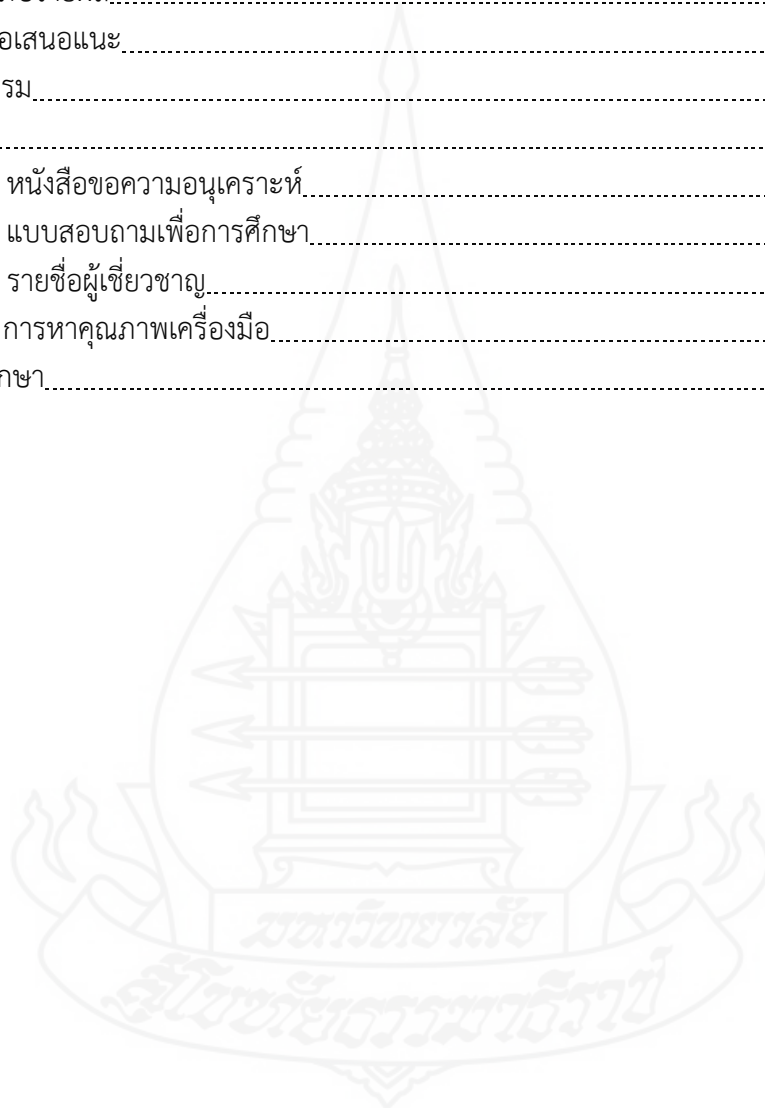

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน.....	31
คุณลักษณะของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน.....	47
บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่.....	79
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	83
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	90
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	91
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	91
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	92
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	92
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	95
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน.....	96
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตาม อาชีพ รายได้ และชนเผ่า.....	105
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน.....	117

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	126
สรุปผลการวิจัย.....	126
อภิปรายผล.....	132
ข้อเสนอแนะ.....	145
บรรณานุกรม.....	147
ภาคผนวก.....	159
ก หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	160
ข แบบสอบถามเพื่อการศึกษา.....	166
ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	176
ง การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	178
ประวัติผู้ศึกษา.....	185

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2557-2559.....80
ตารางที่ 2.2	จำนวนนักเรียนแยกตามประเภทของชนเผ่า ประจำปีการศึกษา 2559.....81
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถาม.....91
ตารางที่ 4.1	จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....95
ตารางที่ 4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ในภาพรวม.....96
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดู.....97
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนด้านการสื่อสาร.....98
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอาสาสมัคร.....100
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนด้านการเรียนรู้ที่บ้าน.....101
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน ด้านการตัดสินใจ.....103
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน.....104
ตารางที่ 4.9	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพ.....106
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพ.....107
ตารางที่ 4.11	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีต่อด้านการอบรมเลี้ยงดู ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันเป็นรายคู่.....108
ตารางที่ 4.12	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ที่มีต่อด้านการสื่อสารที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน เป็นรายคู่.....108
ตารางที่ 4.13	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ที่มีต่อด้านการอาสาสมัครที่ประกอบอาชีพ แตกต่างกันเป็นรายคู่.....109
ตารางที่ 4.14	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้.....109

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้.....	111
ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูที่มีรายได้แตกต่างกัน เป็นรายคู่.....	112
ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีต่อการสื่อสารที่มีรายได้แตกต่างกัน เป็นรายคู่.....	112
ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีต่อการอาสาสมัครที่มีรายได้แตกต่างกัน เป็นรายคู่.....	113
ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามชนเผ่า.....	113
ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามชนเผ่า.....	115
ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดู ที่มีชนเผ่าแตกต่างกันเป็นรายคู่.....	116
ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ที่มีต่อการอาสาสมัคร ที่มีชนเผ่าแตกต่างกันเป็นรายคู่.....	116
ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ที่มีต่อการตัดสินใจ ที่มีชนเผ่าแตกต่างกันเป็นรายคู่.....	117
ตารางที่ 4.24 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	117
ตารางที่ 4.25 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการสื่อสาร.....	119
ตารางที่ 4.26 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอาสาสมัคร.....	120

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.27 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน.....	121
ตารางที่ 4.28 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการตัดสินใจ.....	122
ตารางที่ 4.29 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน.....	124

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ ให้มีความรู้ความสามารถ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิตในสังคม เป็นรากฐานในการสร้างสรรค์ความเจริญและช่วยแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น นอกจากบุคลากรในสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาจะต้องช่วยกันส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถแล้ว ผู้ปกครองเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จทางการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สำคัญใน มาตรา 8(2) ว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยในมาตรา 9(6) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนาต้องเข้ามามีหน้าที่และรับผิดชอบต่อกระบวนการจัดการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 24(6) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 5-14) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยังคงให้ความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครองจะต้องร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังและจริงใจ เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา (อภิชาติ การิกานุจน์, 2552, น. 7) นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2550: คำนำ) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ของการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และมุ่งเน้นว่าช่วยส่งเสริมต่อคุณภาพผู้เรียน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นการประกันคุณภาพให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานในการศึกษาของชาติซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จทางการศึกษาได้ในอนาคต

ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนในทุกด้าน ดังที่ชุนิตา กลั่นสี (2548, น. 19) อ้างถึงใน วีวรรณ สากิจปรีชา, 2544, น. 48) กล่าวว่า หากผู้ปกครองจัดบรรยากาศที่บ้านให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา จะเป็นการสร้างนิสัยการเรียนรู้ให้กับเด็ก พ่อแม่มีหน้าที่เตรียมความพร้อมให้ลูก เพื่อเข้าสู่สังคมภายนอกได้อย่างมั่นใจ เป็นผู้ปลูกนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับลูก การจัดการศึกษาจะสำเร็จได้ต้องเกิดจากความร่วมมือของผู้ปกครองด้วย Henderson และ

Berla (1994) ได้สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน จำนวน 6 ชิ้น พบว่า มีประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของนักเรียนตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นถ้านโยบายหรือโปรแกรมมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนกำหนดให้ครอบครัวต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้อีกจะทำให้ให้นโยบายและโปรแกรมนั้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และผู้ปกครองทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน สามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และสามารถเรียนจนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนได้ 3) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถช่วยให้ผู้เรียนทุกคนในโรงเรียนพัฒนาขึ้นทุกด้านไม่เพียงแต่ลูกของตนเท่านั้น 4) พ่อแม่ผู้ปกครองที่สวมบทบาททั้ง 4 บทบาทคือ เป็นครู เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้พิทักษ์สิทธิ์ และเป็นผู้ตัดสินใจ สามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้อีกได้อย่างดี 5) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูกมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก และการกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมควรใช้กิจกรรมอย่างหลากหลาย 6) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีแนวโน้มขึ้นสูงสุดเมื่อครอบครัว โรงเรียน และองค์กรต่างๆ ในชุมชนร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นแนวคิดของ Epstein (1995, pp. 701-712) ที่ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองออกได้เป็น 6 แบบ ซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู เน้นให้ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้ถูกต้องเหมาะสมโดยเฉพาะการจัดหาปัจจัยพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญาของเด็ก รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อีกทุกด้าน การสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันครอบครัวกับหน่วยงานทางการศึกษาในทุกระดับเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนอย่างถูกต้อง การอาสาสมัคร เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านต่างๆ ของโรงเรียนตามกำลังและความสามารถ การจัดระบบการเรียนการสอนที่บ้านเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาในด้านต่างๆ ของเด็ก การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานในด้านต่างๆ ของโรงเรียน การมีส่วนร่วมกับชุมชน คือการที่ผู้ปกครองเป็นผู้ประสานงานในการระดมทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยเป็นผู้ประสานงานให้โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดการสอนในระดับชั้นอนุบาล จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนจำนวนทั้งหมด 344 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งหมด 24 คน (โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่, 2559) ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษาและความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยทางโรงเรียนได้มีการจัดโครงการ และกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียนที่หลากหลาย แต่จากการสังเกต และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่ายังมีข้อจำกัด

เกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในหลายด้านยังไม่ได้เท่าที่ควร เช่น การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากระดับความรู้และการศึกษาของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัจจัยอื่นๆ เป็นต้น (ศิริลักษณ์ จีจุ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2559; ธนาตุล เลาลี, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2559; ชัยชนะ บิฑู, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2559) ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว อาจส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน รวมทั้งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมต่างๆของผู้เรียน เช่น กิจกรรมหรือภาระงานมักสะสมค้างคั่ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การแต่งกายผิดระเบียบ ความสะอาดของเครื่องแต่งกาย ปัญหาสุขภาพ การขาดเรียนการขาดมารยาทที่ดี พูดจาไม่สุภาพ ไม่ให้ความเคารพผู้อาวุโส และขาดการมีจิตสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าเมื่ออยู่ที่บ้าน ผู้ปกครองได้ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานมากน้อยเพียงใด กิจกรรม หรือการบริการทางด้านวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้นมีส่วนช่วยหรือก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ครู หรือรวมไปถึงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือไม่ อีกทั้งโรงเรียนควรจะคำนึงถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมหรือการบริการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างไรให้มีความเหมาะสม

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งจะสามารถนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการร่วมกันแก้ไขปรับปรุง พัฒนานักเรียนและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอาชีพ รายได้และชนเผ่าต่างกัน
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

3. สมมติฐานการวิจัย

ผู้ปกครองที่มีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 344 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จากกรอบแนวคิดของ Epstein (1995) ใน 6 ด้าน คือ

- 4.2.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดู
- 4.2.2 ด้านการอาสาสมัคร
- 4.2.3 ด้านการสื่อสาร
- 4.2.4 ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน
- 4.2.5 ด้านการตัดสินใจ
- 4.2.6 ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

4.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองนักเรียน ประกอบด้วย อาชีพ รายได้ และชนเผ่า

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการสื่อสารด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน

5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงาน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมแก้ไขปัญหา หรือร่วมรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนางานในด้านต่างๆของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การที่ผู้ปกครองนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หรือการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร ด้านการอาสาสมัคร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน

5.2.1 การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ปกครองของนักเรียนให้ความเอาใจใส่ดูแล ส่งเสริม หรือจัดเตรียมปัจจัยพื้นฐานที่เหมาะสมให้แก่บุตรหลาน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหารที่มีคุณภาพ และความปลอดภัยให้แก่บุตรหลาน รวมถึงการเอาใจใส่สุขภาพอนามัย การให้ความรักความอบอุ่น การชมเชยให้กำลังใจ เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้มีลักษณะนิสัยที่ดี ส่งเสริมการศึกษา และพัฒนา

ทักษะต่างๆ ให้บุตรหลาน สามารถเติบโตและดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

5.2.2 การสื่อสาร หมายถึง การที่ผู้ปกครองนักเรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลานร่วมกับโรงเรียน เพื่อร่วมวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ให้แก่บุตรหลาน ด้วยรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย ช่วยให้ผู้ปกครองสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.3 การอาสาสมัคร หมายถึง การที่ผู้ปกครองนักเรียนอุทิศตน เสียสละเวลา และเสนอตัวเข้ามาปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในหลายรูปแบบ โดยการนำความเชี่ยวชาญหรือความสามารถเข้ามาช่วยกิจกรรมการเรียนการสอน ในลักษณะของวิทยากร ปราชญ์ชาวบ้าน สนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน และวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงช่วยหารายได้ให้แก่สถานศึกษา การเข้าเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกับสถานศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน

5.2.4 การเรียนรู้ที่บ้าน หมายถึง การที่ผู้ปกครองนักเรียนช่วยสอนหรือให้คำปรึกษาในการทำการบ้าน หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลาน โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของบุตรหลาน คอยให้กำลังใจ ตอบสนอง แนะนำช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามต่างๆ รวมทั้งจัดหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ ฝึกให้รู้จักหน้าที่และการช่วยเหลือตนเอง รวมถึงตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่บุตรหลาน

5.2.5 การตัดสินใจ หมายถึง การที่ผู้ปกครองนักเรียนได้เข้าร่วมเป็นผู้แทนผู้ปกครองหรือสมาคมผู้ปกครอง หรือเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรับฟังการบริหารงานของสถานศึกษา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมประเมินผลการทำงาน รวมถึงร่วมเป็นกรรมการในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และร่วมเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานของสถานศึกษา

5.2.6 การมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง การที่ผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานของตน โดยมีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนกับทรัพยากรและการบริการของชุมชน ดึงศักยภาพในด้านต่างๆ ของชุมชน ทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ บริการต่างๆ ของชุมชน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่งเสริมให้บุตรหลานใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆ ของชุมชน ร่วมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีอันดีงามต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน หรือจัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทของชุมชน รู้จักสถานที่ที่สามารถแสวงหาความรู้ และมีประสบการณ์ตรง

5.3 รายได้ หมายถึง เงินที่ผู้ปกครองได้รับจากการประกอบอาชีพ ในรูปแบบของเงินเดือน ค่าจ้างที่ได้จากการทำงาน หรือเงินที่ได้จากการขายสินค้าและบริการ โดยเฉลี่ยในแต่ละเดือน ในที่นี้แบ่งช่วงของรายได้ออกเป็นสามช่วง ประกอบด้วย ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง -3,000-6,000 บาท 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาทขึ้นไป

5.4 อาชีพ หมายถึง งานที่ผู้ปกครองของนักเรียนทำเป็นประจำเพื่อหารายได้มาเลี้ยงชีพ และครอบครัว ประกอบด้วย รับจ้างทั่วไป เกษตรกร และค้าขาย

5.5 ชนเผ่า หมายถึง กลุ่มชนของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ ที่มีลักษณะทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาพูดเดียวกัน สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เดียวกัน ประกอบด้วย ชนเผ่าม้ง ชนเผ่าลีซู และชนเผ่าลาหู่

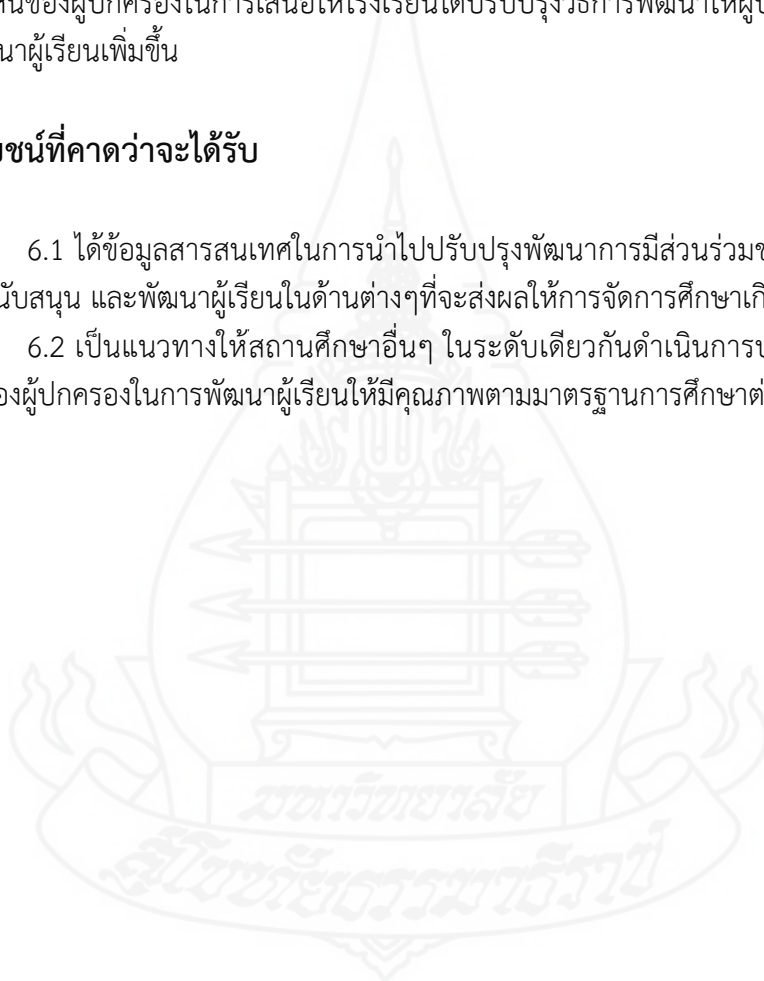
5.6 ผู้ปกครอง หมายถึง บิดามารดา หรือบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย โดยให้การดูแล และให้การอุปการะนักเรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

5.7 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ปกครองในการเสนอให้โรงเรียนได้ปรับปรุงวิธีการพัฒนาให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มขึ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆที่จะส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดผลสำเร็จ

6.2 เป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่นๆ ในระดับเดียวกันดำเนินการปรับปรุงพัฒนาการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 - 1.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 1.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 1.1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม
 - 1.1.3 ประเภท รูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วม
 - 1.1.4 กระบวนการของการมีส่วนร่วม
 - 1.1.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
 - 1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 - 1.3 บทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน
 - 2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน
 - 2.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน
 - 2.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
3. คุณลักษณะของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
 - 3.1 อาชีพของผู้ปกครอง
 - 3.2 รายได้ของผู้ปกครอง
 - 3.3 ชนเผ่าของผู้ปกครอง
4. บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ในการดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ชุมชน ทั้งของรัฐและเอกชน การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงาน ต่างๆนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายขององค์กร จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงความหมายของการมีส่วนร่วมซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

Ervin (1976, อ้างถึงใน อาภาพรรณ สุสันหกนก 2544, น. 9) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการสร้างจิตสำนึก ความรู้สึกนึกคิดร่วมกัน

United Nations (1981) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และกระตือรือร้นของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม การจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541, น. 17) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่างๆทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมติดตามผล

นิคม สุวรรณทา (2542, น. 29) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีผลประโยชน์ร่วมกันจากการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ นผลประโยชน์โดยตรงหรือโดยอ้อม โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ไข เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

อุทัย บุญประเสริฐ (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ การเปิดโอกาสให้สมาชิกหรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการให้ความช่วยเหลือ และมีบทบาทที่สำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่มีผลกระทบต่อประชาชน

เข็มเพชร แก่นสา (2543, น. 39) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือประกอบกิจการใดๆ ให้เป็นไปตามหลัก ประชาธิปไตย โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้ในขั้นตอนของกิจกรรมนับตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา กำหนดจุดประสงค์ วางแผนร่วมปฏิบัติงาน จนถึงขั้นประเมินผล เพื่อสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบในงาน หรือกิจกรรมต่างๆที่ได้กระทำร่วมกัน กรณีที่กิจกรรมมีกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องพยายามดึงตัวแทนของกลุ่มให้มาปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับผลที่ตามมาของกิจกรรม นั้น

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การ

บริหารจัดการ การติดตามผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

สิรินทิพย์ เกสร (2545, น.14) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ การที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เสียสละเวลา แรงงานอย่างเต็มที่ ซึ่งทำให้บุคคล ชุมชน เกิดความรู้สึกรักมีความผูกพัน ได้ลงทุน และอยากจะอุทิศพลังทุกอย่างให้งานประสบความสำเร็จ

วัลภา พรหมฤทธิ์ (2550, น. 23) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการหรือวิธีการต่างๆที่เปิดโอกาส ส่งเสริม และสนับสนุน ให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมชื่นชมในผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆร่วมกัน โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่

สัญญา เคนาภูมิ (2551) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผลโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยเกิดจากความสมัครใจ ความพึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

กิตติ กรทอง (2552) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงความเกี่ยวข้องด้านจิตใจและอารมณ์ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้คิดริเริ่ม ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมพัฒนาความสามารถ ร่วมควบคุมทรัพยากร และร่วมกิจกรรมตามหลักประชาธิปไตยตลอดจน การให้อำนาจร่วมเข้าไปมีหน้าที่รับผิดชอบ

ฉลาด จันทสมบัติ และคณะ (2553, น. 176) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการกระทำร่วมกันของบุคคล โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผน ดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินผล เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้น ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมคือหลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เช่น ประชาชน ชุมชน หรือผู้ประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น ดำเนินงาน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมกันแก้ไขปัญหา รวมถึงร่วมรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนางานในด้านต่างๆของหน่วยงานหรือองค์การให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานหรือการพัฒนางานในด้านต่างๆ ของหน่วยงาน องค์การ หรือประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานในระดับใดก็ตามมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

ปารีชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2543) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม ว่ามีความสำคัญ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมของคนทุกคนที่ต้องเคารพให้การยอมรับ และยกย่อง โดยการมีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงวิถีชีวิต
2. งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องให้คนหมู่มากมีสิทธิมีเสียงในการแสดงออก
3. กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนา ยังไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนผู้ได้เปรียบมีโอกาสมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลทุกคนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น
4. โครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในรูปของการรวมกลุ่ม และจัดตั้งองค์กร ในขณะเดียวกัน มีตัวอย่างของโครงการการที่ล้มเหลวจำนวนมาก อันเนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม
5. การมีส่วนร่วม เป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม หรือของกลุ่ม (Group action) อันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขา และในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วยการมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
6. การมีส่วนร่วมเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนา ยิ่งมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งแสดงว่าจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น
7. บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องย่อมรู้ดีว่าตนเองนั้นต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะทำปัญหาอย่างไร ถ้าให้โอกาสแก่ทุกคนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ย่อมช่วยให้โครงการต่างๆ สอดคล้องความต้องการที่แท้จริงได้ดีกว่า
8. การมีส่วนร่วม ช่วยให้การปฏิบัติการทางสังคม (Social action) เป็นไปอย่างสงบสันติ ก่อให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มีระเบียบ เป็นระบบ และเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย
9. เป็นนโยบายของรัฐในปัจจุบัน ที่ให้ทุกโครงการที่ลงสู่สังคม ต้องให้สังคมมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นตามปรัชญาของการพัฒนา

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2544, น. 10) กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องผูกพันกับงานขององค์กร ซึ่งหากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้วจะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงร่วมกัน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความคิดเห็นหลากหลาย ช่วยให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง แต่เกิดการยอมรับมากขึ้น
3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Team spirit) และมีความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้น และส่งเสริมให้การปรับปรุงงานมีความเป็นไปได้สูง ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย

สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี (2548, น. 9-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3. สร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้

5. เพิ่มความง่ายในการปฏิบัติ สร้างให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

6. ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน ไขต่อความรู้สึกห่วงกังวล และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

7. พัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษาเพื่อการเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ

8. ทำให้เกิดความสนใจในประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ณรงค์ ฌ เชียงใหม่ (2545) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญ คือ

1. เกิดการยอมรับในโครงการนั้น และเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการ

2. เกิดความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น

3. ลดความขัดแย้ง การดำเนินการโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือมากขึ้น

4. โครงการจะให้ประโยชน์มากขึ้น และระดมทรัพยากรในการพัฒนามากขึ้น

5. ช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถ และศักยภาพต่างๆ

สนธยา พลศรี (2550) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้หลายประการดังนี้

1. เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ

2. สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิด และหลักการเรียนรู้ร่วมกัน

3. เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจ

4. นำไปสู่การพึ่งตนเอง
5. ทำให้ดำเนินการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง
6. เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กรให้มีประสิทธิภาพ
7. เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น
8. ทำให้เกิดความรัก ห่วงแทน รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของ
9. เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ
10. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วน โดยสรุปความสำคัญของการมีส่วนร่วม ช่วยทำให้การบริหารจัดการ หรือการพัฒนางานต่างๆในองค์กรเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สร้างความสามัคคี ลดความขัดแย้ง และก่อให้เกิดความสอดคล้องในวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกันระหว่างบุคคลกับองค์กร

1.1.3 ประเภท รูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วม

1) ประเภทการมีส่วนร่วม

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, น. 28-29) ได้จำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสรุปออกมาเป็น 11 กลุ่มใหญ่มีสาระโดยสังเขปดังนี้

1. จำแนกตามกิจกรรมในการมีส่วนร่วม เป็นการจำแนกที่พิจารณาจากกิจกรรมของโครงการนั้นๆว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งกิจกรรมต่างๆอาจมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานหรือโครงการแต่โดยทั่วไปแล้วการพิจารณามีส่วนร่วมในมิตินี้เกี่ยวข้องกับ

- 1.1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ
- 1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ
- 1.3 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการ

2. จำแนกตามประเภทของกิจกรรมหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

- 2.1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่มงาน/โครงการ
- 2.2 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน
- 2.3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ
- 2.4 การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลโครงการ

3. จำแนกตามระดับความสมัครใจในการเข้าร่วมแบ่งระดับของความสมัครใจออกเป็น 3 ระดับดังนี้

- 3.1 การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ
- 3.2 การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ
- 3.3 การมีส่วนร่วมโดยการบังคับหรือการเกณฑ์จากผู้ที่มิอำนาจ

เหนือกว่า

4. จำแนกตามวิธีของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 2 วิธีคือ
 - 4.1 การมีส่วนร่วมโดยตรง
 - 4.2 การมีส่วนร่วมโดยอ้อม
 5. จำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ
 - 5.1 ระดับของการมีส่วนร่วมเทียม
 - 5.2 ระดับของการมีส่วนร่วมเทียมบางส่วน
 - 5.3 ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง
 6. จำแนกตามระดับความถี่ของการมีส่วนร่วมเป็นการพิจารณาจากจำนวนของผู้ที่เข้าเป็นส่วนร่วมและหรือจำนวนครั้งหนึ่งของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม
 7. จำแนกตามประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 7.1 การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล หมายถึงการมีส่วนร่วมที่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน
 - 7.2 การมีส่วนร่วมที่ไม่มีประสิทธิผล หมายถึงการมีส่วนร่วมที่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงบางส่วน
 8. จำแนกตามพิสัยของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 8.1 การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง
 - 8.2 การมีส่วนร่วมเป็นช่วงๆ
 9. จำแนกตามระดับขององค์การแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ
 - 9.1 การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ
 - 9.2 การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์การ
 - 9.3 การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์การ
 10. จำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ
 - 10.1 ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น
 - 10.2 ผู้นำท้องถิ่น
 - 10.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - 10.4 คนต่างถิ่น
 11. จำแนกตามลักษณะของการวางแผนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 11.1 การวางแผนจากบนลงล่าง
 - 11.2 การวางแผนจากล่างขึ้นบน
- เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ (2545) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงตามแนวความคิดและหลักการพัฒนา เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) รูปแบบการมีส่วนร่วม

นักการศึกษาหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคล หรือประชาชน ในโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆในสังคม โดยจำแนกเป็นขั้นตอนต่างๆดังนี้

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531, น. 25) กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่องค์การสหประชาชาติได้กล่าวไว้ต้องครอบคลุมถึง 1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนา 2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนา 3) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอนในกระบวนการพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2537, น. 188) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประการตามลักษณะของการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive organization) เช่น การร่วมกลุ่มของเยาวชนกลุ่มต่างๆ

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางสังคม (Indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative organization) เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน กรรมการหมู่บ้าน

3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม (Open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนประชาชน (Non representative organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกเวลา

3) วิธีการมีส่วนร่วม

นฤตพงษ์ ไชยวงษ์ (2540, น. 51-52) ได้สรุปวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. การร่วมประชุม (discussion) เป็นการร่วมอภิปรายหรือเนื้อหาสาระของการวางแผนหรือการจัดทำแผนโครงการแบบ Face-to-Face ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลภายนอกของชุมชนกับประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชน เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

2. การถกเถียง (debate) เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกันแบบประชาธิปไตยให้ทราบถึงผลดีผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในกรณีต่างๆ

3. การให้คำปรึกษาแนะนำ (consultation) โดยที่ประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมรับรู้และมีส่วนในการวางแผน

4. การสำรวจ (survey) โดยการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆ

5. การประสานงานร่วมกัน (cooperation) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเข้าไปบริหารจัดการ หรือเข้าร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาจากฝ่ายประชาชน

6. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ (key informants interview) และประชาชนผู้ได้รับผลประโยชน์ (beneficiaries) เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7. การจัดทัศนศึกษา (field trip) ไปยังบริเวณเป้าหมายเพื่อสำรวจตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนร่วมตัดสินใจ

8. การไต่สวนสาธารณะ (public hearings) เป็นการไต่สวนข้อมูลจากประชาชนคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนและทุกกลุ่มในสังคมมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกฎระเบียบ และนโยบายในประเด็นต่างๆที่สำคัญๆ ของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม

9. การสาธิต (demonstration) เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารหลายรูปแบบ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ โทรทัศน์วิทยุ ฯลฯ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางราชการไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงกัน และกระตุ้นแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

10. การลงคะแนนเสียง (voting) เป็นการออกเสียงเพื่อตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุด

11. การประชามติโดยตรง (referendum) เป็นการตอบคำถามจากราชการ โดยประชาชนในสังคมทุกคนออกความเห็นและร่วมตัดสินใจ

12. การรายงานผล (report back) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของวิธีการมีส่วนร่วมในการวางแผน ผลของการตัดสินใจในกระบวนการวางแผนจะส่งกลับมาที่ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อถามย้ำความแน่ใจจากท้องถิ่นก่อนตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พิจารณาอีกครั้ง

4) ลักษณะการมีส่วนร่วม

ประวิทย์ เพชรมี (2538, น. 15) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมคือ 1) ร่วมประชุม 2) ร่วมออกความคิดเห็นเสนอแนะ 3) ร่วมวิเคราะห์ปัญหาให้กระจ่าง 4) ร่วมออกเสียงสนับสนุน/คัดค้าน 5) ร่วมบริจาคเงิน 6) ร่วมบริจาควัสดุ 7) ร่วมช่วยเหลือด้านแรงงาน 8) ใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ 9) ช่วยเหลือในการรักษาโครงการ 10) ร่วมทำงานและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541, น. 24-25) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมว่าสามารถพิจารณาได้หลายมุมมองดังนี้

1. จำแนกตามกระบวนการบริหาร
 - 1.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน
 - 1.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - 1.3 การมีส่วนร่วมในการจัดองค์การ
 - 1.4 การมีส่วนร่วมในการสื่อสาร
 - 1.5 การมีส่วนร่วมในการใช้อิทธิพล

- 1.6 การมีส่วนร่วมในการประสานงาน
- 1.7 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
2. จำแนกตามประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม
 - 2.1 การมีส่วนร่วมประชุม
 - 2.2 การมีส่วนร่วมในการออกเงิน
 - 2.3 การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
 - 2.4 การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
 - 2.5 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
 - 2.6 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
3. จำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม
 - 3.1 ระดับของการมีส่วนร่วมเทียม
 - 3.2 ระดับของการมีส่วนร่วมเทียมบางส่วน
 - 3.3 ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง
4. จำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม
 - 4.1 การมีส่วนร่วมโดยตรง
 - 4.2 การมีส่วนร่วมโดยอ้อม

อาภาพรรณ สุสันตทก (2544, น. 12) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของกรมพัฒนาชุมชนไว้ 17 ลักษณะคือ

1. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน
2. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร
3. มีส่วนร่วมในการออกความเห็นและให้ข้อเสนอแนะ
4. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
5. มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีในการแก้ปัญหา
6. มีส่วนร่วมในการวางแผน
7. มีส่วนร่วมในการประชุม
8. มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
9. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
10. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน
11. มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก
12. มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือประชาสัมพันธ์
13. มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามกิจกรรมที่วางไว้
14. มีส่วนร่วมในการลงทุนหรือบริจาคเงิน / ทรัพย์สิน
15. มีส่วนร่วมในการออกแรงหรือสละแรงงาน
16. มีส่วนร่วมในการออกวัสดุอุปกรณ์
17. มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาติดตามหรือประเมินผล

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2545, น. 176) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของ David & Newstrom ไว้ว่า กิจกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่ อาศัยคนเดียวไม่สามารถจะทำกิจกรรมทุกอย่างได้ด้วยตนเอง เพราะมีข้อจำกัดทางด้านชีววิทยาและทางด้านเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมเป็นความเกี่ยวข้องในด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมของกลุ่ม เป็นตัวกระตุ้นให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ลักษณะการมีส่วนร่วม (participation) จึงเกี่ยวข้องกับ

1. การเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (involvement)
2. การช่วยเหลือและทำประโยชน์ (contribution)
3. การรับผิดชอบ (responsibility)

Cohen and Uphoff (1980, น. 219-222 อ้างถึงในสุภารัตน์ คำเพราะ, 2547, น. 32) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่ม ตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefits) เกิดขึ้นจากการพัฒนาไปเป็นผลประโยชน์ด้านวัตถุผลประโยชน์ด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ดังนั้นจึงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วมว่า การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับงานต่างๆ มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติงานตามแผนงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานและผลของการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง

1.1.4 กระบวนการของการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมนับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกๆระดับ เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมติดตามประเมินผลในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เป็นกระบวนการสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรมและโครงการ และเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนาทุกระดับ

บัณฑกร อ่อนคำ (2533) กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งเป็น การวัดเชิงคุณภาพออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนของการมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี ฯลฯ จากองค์กรภาคีพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ และทางด้านจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินว่าการเข้าร่วมพัฒนา ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจประเมินผลความก้าวหน้าแบบย่อย (Formative Evaluation) เป็นระยะๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) สรุปรวบยอด

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, น. 19) จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่ม เป็นขั้นของการเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมกำหนดความต้องการ และร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นของการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการ แนวทางการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงาน เป็นขั้นของการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ แรงงานหรือโดยการบริหารงาน และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล เป็นขั้นของการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าผลของการดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542, น. 209-212) ได้เสนอแนวคิดถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามีลักษณะการดำเนินการ 8 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ
2. การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน
3. การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม
4. การสร้างกิจกรรม
5. การต่อรองเพื่อดำเนินการ
6. การร่วมดำเนินการ
7. การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ
8. การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

Cohen and Uphoff (1980, น. 219-222) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประการแรกคือ การกำหนดความต้องการและการลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นคือ เลือกนโยบาย ร่วมตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น ในช่วงดำเนินการวางแผน และในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานความร่วมมือในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสีย ซึ่งจะเป็ประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กระบวนการของการมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานนั้นๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม องค์การ หรือบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เริ่มจากขั้นตอนของการร่วมรับรู้ปัญหา ขั้นการร่วมวางแผน ขั้นการร่วมดำเนินงาน และขั้นการร่วมประเมินผล

1.1.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบหลายประการ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานการวิจัยของนักวิชาการหลายๆ คน พบว่ามีแนวคิด ข้อเสนอที่น่าสนใจพอสรุปได้ดังนี้

ชยอนันต์ สมุทวณิช (2527, น. 31) กล่าวว่า ลักษณะความแตกต่างของการมีส่วนร่วมจะมีมากขึ้นหรือน้อยลงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ลักษณะทางนิเวศวิทยาของชุมชน การเจริญเติบโต และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในส่วนที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยา

2. นโยบายของรัฐ

3. ความสามารถในการใช้ทรัพยากรของชุมชนรวมทั้งเทคโนโลยี

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ข้อ1 และข้อ2

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, น. 183) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ความศรัทธาที่มีผลต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่นการลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วยทั้งๆที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยก็ช่วยแรง

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำการต่างๆ เยี่ยงทาส

ไพโรจน์ พรหมสาส์น (2530, น. 328-330) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยทั่วไปอาจแบ่งได้เป็น 3 ปัจจัยใหญ่คือ ปัจจัยจากชุมชนเอง จำแนกได้เป็น 4 ส่วนคือ ศักยภาพของชุมชนทางด้านกายภาพ (Physical potentiality) ศักยภาพของชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ (Economic potentiality) ศักยภาพด้านสังคม (Social potentiality) และศักยภาพทางการเมือง (Political potentiality) ปัจจัยจากข้าราชการและระบบราชการ พิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ ปัจจัยจากระบบบริหารราชการและปัจจัยจากตัวข้าราชการเอง ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมอื่นๆ เช่น สภาพความเจริญของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเมือง สังคม และสภาพสังคมใหญ่ที่ชุมชนนั้นๆสังกัดด้วย

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, น. 61-62) กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวของชาวชนบทซึ่งมีประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

1.1 ชาวชนบทขาดนิสัยการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังและถาวร จะมีแต่การทำงานเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพราะในอดีตประเทศไทยเป็นสังคมที่มั่นคงจึงไม่จำเป็นต้องเสริมสร้างการทำงานร่วมกัน

1.2 ชาวชนบทไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีความไม่แน่นอน เพราะต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ยอมรับความแปลกใหม่ก็ต่อเมื่อแน่ใจว่าจะได้รับประโยชน์โดยตรงในระยะสั้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมที่หวังผลระยะยาวจึงค่อนข้างยากลำบาก

1.3 ชาวชนบทไทยอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์และลัทธิพ่อปกครองลูก (Paternalism) ทำให้คิดหวังพึ่งบุคคลภายนอกมากเกินไป และหวังที่จะให้คนอื่นทำทุกสิ่งทุกอย่างให้

1.4 ชาวชนบททราบว่าตนเป็นผู้มีฐานต่ำต้อยในสังคมทำให้กลัวคนภายนอกดูถูก เจ้าหน้าที่และนักพัฒนาจึงหาข้อมูลที่แท้จริงจากชนบทได้ยาก

1.5 ชาวชนบทมักจะเลือกผู้นำที่คิดว่าจะสามารถอุปถัมภ์ตนได้ จึงมักจะเลือกจากคนรวยผู้มีหน้ามีตาหรือสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอก

1.6 โดยทั่วไปชาวชนบทไม่ชอบแสดงตัวเป็นศัตรูกันซึ่งหน้าและไม่ชอบโต้เถียง

1.7 ชาวชนบทไม่คุ้นเคยกับการฝึกให้วางแผนการทำงานล่วงหน้า ดังนั้นผลงานจึงไม่ค่อยเป็นระบบ และขาดทัศนคติด้านเวลา

2. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่หรือระบบราชการจำแนกเป็นประเด็นย่อยๆได้

ดังนี้

2.1 นโยบายในระบบราชการมักมาจากเบื้องบน

2.2 ระบบการจัดสรรงบประมาณจัดทำกันในส่วนกลางทำให้โครงการที่มาจากเจ้าหน้าที่ และชาวชนบทจึงเกิดขึ้นยากลำบาก

2.3 ระบบการบริหารที่ถูกสั่งการมาจากเบื้องบนทำให้การประสานงานของเจ้าหน้าที่ระดับสนามของแต่ละกรมกอง เป็นไปด้วยความยากลำบาก รวมทั้งแนวทางการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายมีความเข้าใจแตกต่างกัน

2.4 ระบบการให้คุณให้โทษไม่ได้ใช้ผลของการปฏิบัติงานที่เกิดแก่ชาวบ้านอย่างแท้จริงแต่ถือเอาความพอใจของผู้บังคับบัญชาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นหลัก

2.5 วัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อยและระบบอุปถัมภ์ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าใจว่า ตนเองมีฐานะสูงกว่าชาวชนบท

2.6 เจ้าหน้าที่ราชการมีแนวโน้มที่จะชอบทำงานสำนักงาน

2.7 บุคคลภายนอกและผู้เกี่ยวข้องกับเกษตรบางคนยังไม่ต้องการให้ชาวชนบทร่วมมือกันและรวมตัวกันอย่างแท้จริง

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, น. 80) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่

1. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะของโรงเรียน คุณลักษณะของบุคลากรในโรงเรียน และวิถีดำเนินงานของโรงเรียน

2. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชนและคุณลักษณะของบุคคลในชุมชน

3. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยี ประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และชีวภาพ

Rockwell (1966, p. 12) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการวางแผนหรือโครงการ ระหว่างผู้ปกครองและครู ได้แก่ ความเชื่อ ความเข้าใจ ทางด้านการศึกษา พฤติกรรมที่มีผลต่อนักเรียน ความซาบซึ้งหรือความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกของครู

สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544, น. 20-21) ได้สรุปว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษามี 4 กลุ่มปัจจัย ได้แก่

1. กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ประเภทกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นต้น และปัจจัยเกี่ยวกับตัวกรรมการ เช่น ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การเป็นผู้นำชุมชน การเป็นผู้ที่ชุมชนยกย่องให้เกียรติ ความเข้าใจหลักการมีส่วนร่วม การบริจาคทรัพย์สินที่ดิน ความรู้สึกที่ตนเองมีประโยชน์ต่อสังคม การมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ความต้องการรักษาผลประโยชน์ของนักเรียนและผู้ปกครอง การมีบุตรหลานที่อยู่ในปกครองเป็นนักเรียนอยู่ในโรงเรียน ความคุ้นเคยผูกพันกับบุคลากรในโรงเรียน การเป็นศิษย์เก่า การเคยเป็นบุคลากรของโรงเรียน การเคยเป็นกรรมการอื่นของโรงเรียน เป็นต้น

2. กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านโรงเรียน ได้แก่ ชื่อเสียงของโรงเรียน การกำหนดเขตบริการเพื่อรับนักเรียน การเปิดโอกาสให้กรรมการมีส่วนร่วม การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การชี้แจงให้ความรู้แก่กรรมการ วิธีสรรหาคัดเลือก กรรมการ ความชัดเจนในนโยบายเป้าหมาย แนวทางการให้การศึกษาอบรม งบประมาณที่ได้รับการมี เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัย ทรัพย์สินรายได้ การยกย่องให้เกียรติกรรมการ สิ่งตอบแทนกรรมการ การสร้างความเข้าใจ ด้านผู้บริหาร ได้แก่ ลักษณะการเป็นผู้นำ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีคุณธรรม จริยธรรม การมีมนุษยสัมพันธ์ ชื่อเสียง ความเสียสละ ด้านครูอาจารย์ ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรม จริยธรรม การมีมนุษยสัมพันธ์ ชื่อเสียง การปฏิบัติงาน ด้านนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านวิชาการ ความสามารถทางด้านกิจกรรม ความมีระเบียบวินัย ชื่อเสียง

3. กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ได้แก่ ความเจริญหรือถดถอย ความรู้ ความสามารถของคน ความรัก ความสามัคคีของคน ความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรม ความรู้ความสามารถของผู้นำ ลักษณะของชุมชน

4. กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ บทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนโยบายของรัฐ สภาพสังคม การส่งเสริมสนับสนุนจากผู้นำประเทศ

ประยงค์ แสนสุข (2549, น. 15) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมี 3 ปัจจัย คือปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ เพศ ปัจจัยที่สองคือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่สามคือ ปัจจัยทางการสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารทั้งการสื่อสารมวลชน และสื่อสารบุคคล เป็นต้น

ไทยทัศน์ ธรรมนิยมต้น (2550, น. 33) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ อาชีพ การมีตำแหน่ง หรือการเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การสร้างกลไกของรัฐที่เอื้อและสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน

Cohen and Uphoff (1977, น. 143-158) ได้กล่าวถึง กลุ่มปัจจัยที่เป็นบริบทของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทที่เกี่ยวข้องกับผู้ออกแบบโครงการ ผู้นำโครงการไปปฏิบัติ และผู้ประเมินโครงการ 6 กลุ่มปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านกายภาพและชีวภาพ (Physical and Biological Factors) ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ การเพาะปลูกพืช ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับพื้นที่

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors) ได้แก่ การเป็นเจ้าของกิจการ/ที่ดิน การเป็นผู้เช่าการออม การจ้างงาน ลักษณะอาชีพ ระดับรายได้-รายจ่าย การพัฒนาอุตสาหกรรม การตลาด การขนส่ง และปัจจัยพื้นฐาน

3. ปัจจัยทางด้านการเมือง (Political Factors) ได้แก่ โครงสร้างของรัฐบาล ที่รวมอำนาจหรือกระจายอำนาจ การแข่งขันของกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มการเมืองแบบเดี่ยว ความเชื่อทางการเมือง การปรับตัวของประชาชน

4. ปัจจัยทางด้านสังคม (Social Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับบุคคล รูปแบบขององค์กร รูปแบบของกิจกรรมที่ตั้ง และโครงสร้างของชุมชนพื้นฐานลักษณะของการรวมกลุ่ม (ความเป็นญาติ ศาสนา ภาษา)

5. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Factors) ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ การปรับตัว ความร่วมมือ บทบาท ความแตกต่างทางเพศ ความแตกต่างทางการเมือง สังคม

6. ปัจจัยทางด้านประวัติความเป็นมา (Historical Factors) ได้แก่ การตั้งถิ่นฐาน การเป็นอาณานิคมความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจทางการเมือง ความซับซ้อนของเทคโนโลยี ประสพการณ์เดิมในการพัฒนาชนบท

Reeder (1973, อ้างถึงในจุฑารัตน์ วุฒิสุมบูรณ์, 2538, น. 25) ได้สรุปปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้คล้ายตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลจะส่งเสริมปกป้องและรักษาเป้าหมายของตนเอง

4. ประสพการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสพการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนี้ ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

6. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆซึ่งคิดว่าตัวเองถูกบีบบังคับให้ทำ

7. การมองแต่ตนเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ที่คิดว่าตัวเองถูกบีบบังคับทำ

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ที่มีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคมโดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงการของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้ทำในสถานการณ์เช่นนั้นได้

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อรู้ว่าได้รับการสนับสนุนที่ดีพอ

Bernard (1958, น. 147-157 อ้างถึงในจิรววัฒน์ อารักษ์รัฐ, 2544, น. 34-35) ได้กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมซึ่งได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ โดยสรุป คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น และปัจจัยอื่นๆ เช่น การอาศัยอยู่ในเมืองหรือชานเมือง จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะครอบครัว ค่านิยม และทัศนคติ

Homan (1999, น. 182) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการมีส่วนร่วมไว้ 6 ประการคือ ภาวะผู้นำของผู้มีส่วนร่วม บุคคลผู้มีส่วนร่วม ผู้สนับสนุนการมีส่วนร่วมโดยตรง ผู้มีส่วนร่วมชั่วคราว ที่ปรึกษา ผู้ให้การสนับสนุนภายนอก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมโดยทั่วไปประกอบด้วย ปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ บุคคล นโยบาย เป้าหมาย โครงสร้าง ความสัมพันธ์ ระบบบริหาร ปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ สภาพและลักษณะของบุคคล ความรู้ความเข้าใจ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชน ปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญของสังคม จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสังคมในด้านการให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของสังคม และการที่จะทำให้อำนาจถึงความต้องการของสังคมได้นั้น จำเป็นจะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังที่เห็นได้จากการที่รัฐมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550, น. 85) ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยความต้องการของประชาชนทั่วประเทศ จัดระบบงานราชการ และงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการบริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือชุมชนในการจัดการจัดการศึกษา

มาตรา 43 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน

มาตรา 81 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ

และมาตรา 89 วรรคสอง กำหนดไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและตามความต้องการภายในท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ

1.2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนสังคมไว้ดังนี้

มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 9 (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการจัดการศึกษาและ

มาตรา 9 (6) การมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัวชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถาบันประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 24 (6) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัวชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชนองค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพสถาบันทางศาสนา สถาบันประกอบการและสถาบันสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

มาตรา 40 กำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่าให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนครูผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนจัดการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547, น. 6-26) และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา” จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานศึกษากับชุมชนมีความสำคัญในการที่จะต้องร่วมมือกันในการจัดการศึกษา ชุมชนจะต้องถือว่าสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่จะต้องให้การเอาใจใส่ดูแลและสนับสนุน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย มีความเหมาะสม สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นให้มากที่สุด

สรุปได้ว่า กฎหมายและนโยบายรัฐไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) มีการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน โดยมีการประสานความร่วมมือกับพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และให้ผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วม เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา และพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1.3 บทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของบุคลากร และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความร่วมมือร่วมใจกันประสานงานและความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่ง Henderson และ Berla (1994) ได้สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน จำนวน 66 ชิ้น พบว่า มีประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ปรากฏดังนี้

1. ครอบครัวมีส่วนร่วมสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น เป้าหมายของนโยบายหรือโปรแกรมคือเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยกำหนดให้ครอบครัวต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ จะส่งผลให้นโยบายและโปรแกรมนั้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และผู้ปกครองทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน สามารถช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และสามารถเรียนจนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนได้

3. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถช่วยให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนพัฒนาขึ้นทุกด้านไม่เพียงแต่ลูกของตนเท่านั้น

4. พ่อแม่ผู้ปกครองที่สวมบทบาททั้ง 4 บทบาท คือ เป็นครู เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้พิทักษ์สิทธิ์ และเป็นผู้ตัดสินใจ สามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของลูกได้อย่างดี

5. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูกมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก และการกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมควรใช้กิจกรรมอย่างหลากหลาย

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มขึ้นสูงสุดเมื่อครอบครัว โรงเรียน และองค์กรต่างๆ ในชุมชนร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน

สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544, น. 30) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนเป็นการสร้างคุณค่าการศึกษาให้กับเด็ก และเป็นการสร้างคุณค่าให้กับสังคม เพราะหมายถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนในการสร้างสรรค์พัฒนาเด็กให้เจริญเติบโต และพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, น. 26- 27) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาไว้ว่า เป็นการร่วมคิดร่วมทำของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นพลังส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาประกอบด้วย ผู้จัดการศึกษาโดยตรง (ครู ผู้บริหารตลอดถึงบุคลากรทางการศึกษา)

ผู้สนับสนุนการจัดการศึกษา (หน่วยจัดสรรงบประมาณ หน่วยนโยบายทางการศึกษารัฐบาล ผู้ทรงคุณวุฒิ) ผู้รับผลจากการจัดการศึกษา (ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้จ้างงานและสังคม) รวมทั้งผู้ประเมินผล (ผู้ประเมินผลภายนอก ผู้ตรวจสอบ ผู้ตรวจราชการ) บุคคลเหล่านี้ล้วนมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งสิ้นสมควรเข้าร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนต่างๆที่เหมาะสม

เสวี จิระเสวี (2546 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ร่วมกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการจัดประชุมสมัชชา เพื่อการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้ขึ้น และได้มีการอภิปรายในประเด็นบทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ

1.1 พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องศึกษาค้นคว้า สืบเสาะ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดจากเอกสารทุกประเภทและจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ รวมทั้งศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้เข้าใจเนื้อหาสาระอย่างถ่องแท้

1.2 บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกที่บ้าน พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติของลูกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ให้ความสำคัญแก่ลูกโดยแบ่งเวลาให้กับลูกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พยายามทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก อบรมบ่มนิสัยให้ลูกรู้จักความรับผิดชอบมีระเบียบวินัยมีเหตุผลปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้แก่ลูก ในขณะที่เดียวกันพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องรับฟังความคิดเห็นของลูก เปิดโลกทัศน์ให้ลูกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกค้นพบตัวเองหรือศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ได้แสดงออกอย่างเต็มที่

1.3 บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกที่โรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองควรทำความรู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนของลูกและพ่อแม่ของเพื่อนลูกด้วยเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องดูแลความประพฤติและการเรียนรู้ของลูกรวมทั้งให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น นอกจากนี้พ่อแม่ผู้ปกครองอาจจะให้ความร่วมมือในการเรียนการสอนหรือเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้ในเรื่องที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์พ่อแม่ผู้ปกครองควรมีการพบปะครุอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของลูกระหว่างอยู่ที่บ้านและที่โรงเรียนความเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองทำให้ผลการเรียนของลูกดีขึ้น

1.4 บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของลูกทุกเวลาทุกสถานที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้แก่ลูกโดยพาลูกเพื่อนๆ ของลูก และกลุ่มพ่อแม่ของเพื่อนลูกไปทัศนศึกษาตามจังหวัดต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากสภาพแวดล้อมที่ได้พบเห็นทำให้ทุกคนได้รับบรรยากาศที่มีความรู้ความ สุขและความสนุกสนาน ทำให้สานสัมพันธ์พ่อแม่ลูกมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

1.5 บทบาทของพ่อแม่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้โดยตรง โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องเกี่ยวข้องกัหลักสูตรการเรียนการสอนและการดำเนินงานของโรงเรียน

2. ยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้ และยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน และความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้มีดังนี้

2.1 โรงเรียนควรสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในเรื่องต่างๆที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน

2.2 โรงเรียนควรเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ให้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองนอกจากนี้โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน ให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้รับทราบเพื่อกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองตื่นตัว และนำไปสู่ความร่วมมือต่อไปโดยจะทำได้โดยจะทำเป็นจดหมายข่าวส่งถึงพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นอกเหนือจากการประชุมพบปะพ่อแม่ผู้ปกครอง

2.3 โรงเรียนควรมีโครงการและกิจกรรมต่างๆที่พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้การจัดนิทรรศการเป็นการประชาสัมพันธ์ที่สามารถดึงดูดความสนใจของพ่อแม่ผู้ปกครอง การจัดเวทีสนทนาปัญหาการเรียนรู้สุขภาพอนามัยของเด็กการจัดโครงการต่างๆเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เช่นโครงการรักการอ่านหนังสือโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยโครงการห้องเรียนวิทยาศาสตร์ก้าวหน้า

3. โรงเรียนควรเผยแพร่วิธีการเรียนการสอนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนการวัดผล การประเมินผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองรับทราบและพยายามหาแนวทางให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการด้วย

4. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามาส่วนร่วมการประเมินผลติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนทั้งนี้พ่อแม่ผู้ปกครองอาจจะมีมุมมองที่แตกต่างอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นรวมทั้งอาจจะเสริมสร้างความเข้าใจความใกล้ชิดระหว่างบ้านกับโรงเรียนโรงเรียนควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทพ่อแม่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

Honing (1987, อ้างถึงในธีรภัทร์ เจริญดี, 2542, น. 16-17) กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองในการส่งเสริมลูกของตนไว้ดังนี้

1. ผู้ปกครองจะต้องรู้ว่าตนเองเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการช่วยให้เด็กพัฒนาเป็นผู้ที่มีบทบาทในการช่วยให้เด็กรู้จักตนเองรู้ความสนใจมีความสามารถในการแสดงออกและการรับฟังด้วยการให้ของเล่นฝึกการใช้ประสานสัมพันธ์ทั้งห้าอย่างเหมาะสมผู้ปกครองต้องรู้จักเลือกของเล่นและของใช้ที่เหมาะสมให้กับเด็กจะช่วยเด็กในการพัฒนาความสามารถได้มาก

2. ผู้ปกครองจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทุกๆด้านของเด็กและเห็นความสำคัญของพัฒนาการมากขึ้น

3. ผู้ปกครองต้องการเครื่องทางภาษาเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งในการที่ผู้ปกครองต้องสื่อสารทางภาษากับเด็กที่ยังไม่รู้ภาษามากนักเครื่องมือสื่อสารทางภาษาจะช่วยในการเรียนรู้ของเด็กให้เด็กสนุกกับการเรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ

4. บ้านเป็นแหล่งประสบการณ์ที่สำคัญของเด็กผู้ปกครองจะต้องรู้ถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมประจำวันในบ้านให้แก่เด็กใช้เป็นแหล่งกระตุ้นการเรียนรู้และให้เด็กมีโอกาสได้แก้ปัญหารวมทั้งเป็นการให้ประสบการณ์ทางสังคม เช่น การทำอาหาร การจับคู่ถุงเท้า ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเด็กได้

5. ทักษะในการสังเกตทำให้ผู้ปกครองมีประสิทธิภาพมากขึ้นผู้ปกครองจะต้องรู้จักสังเกตการเจริญเติบโตของเด็กในทุกๆด้านจะทำให้เข้าใจเด็กมากขึ้นและเป็นแนวทางในการช่วยเหลือหรือส่งเสริมให้เด็กพัฒนาต่อไปโดยเฉพาะในด้านความสามารถของเด็กและความพร้อม

กุลภรณ์ มัลลิกะมาลย์ (2548, อ้างถึงในอภิญา กังสนารักษ์, 2544) กล่าวว่าผู้ปกครองมีบทบาทในการร่วมมือกับทางโรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาบุตรหลานหลายระดับคือ การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับนโยบายและการมีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิทธิการมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติเป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครูเช่น

1. เป็นครูร่วมสอน (co-instructor) โดยร่วมกำหนดบทเรียนและกิจกรรมด้านการเรียนการสอน

2. ให้ข้อมูลเสริมบทเรียนคือร่วมให้ข้อมูลเพิ่มเติมช่วยให้ครูสร้างหลักสูตรที่ลึกซึ้งตามความหลากหลายและประสบการณ์แตกต่างกันในด้านอาชีพของผู้ปกครอง

3. ร่วมจัดกิจกรรมที่น่าสนใจคือจัดกิจกรรมให้เด็กทำงานร่วมกันคิดร่วมตัดสินใจร่วมเป็นกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือ

4. ร่วมให้ข้อมูลแหล่งทรัพยากรเนื่องจากโรงเรียนมีทรัพยากรจำกัดการที่พ่อแม่ผู้ปกครองร่วมกันให้ข้อมูลแหล่งทรัพยากรที่โรงเรียนจะติดต่อขอความร่วมมือได้เป็นการขยายความร่วมมือ

5. การช่วยเหลือกิจกรรมด้านต่างๆของโรงเรียนเป็นการร่วมกันจัดกิจกรรมและดูแลนักเรียนในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเป็นประจำเช่นกีฬาทำบุญประจำปีและกิจกรรมพิเศษเช่นการไปศึกษานอกสถานที่การเป็นโค้ชการเปิดสถานที่ทำงานโดยให้เด็กๆไปศึกษาดูงานและฝึกงาน

สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น. 88-90) ที่ได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึง ซึ่งมีหลัก 10 ประการ คือ 1) สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน, 2) ฝึกให้เป็นคนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ, 3) ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน ไม่วางเฉย ทุกอย่างทำได้หากตั้งใจทำ, 4) ต้องหมั่นสร้างและปรุ้งแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชนและเพื่อร่วมงาน, 5) อ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเรียบง่าย อยู่กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ทุกเวลา, 6) หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการประนีประนอม, 7) ให้การต้อนรับชุมชนด้วยบรรยากาศมิตรภาพ, 8) พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อย เพื่อ

เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา, 9) หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงาน บริษัท ห้าง ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ 10) สร้างและพัฒนาค่านิยมการสร้างสัมพันธ์ภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3. บทบาทของชุมชนในการที่ส่วนร่วมจัดการศึกษา มีดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษา, 2) การกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา, 3) การประชาสัมพันธ์ สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา 4) การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา, และ 5) การตรวจสอบการจัดการศึกษา

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) สำรวจความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน, 2) การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา, 3) การวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ, 4) กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ, 5) การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติ, และ 6) การสรุปผลการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน

ศรียา สุขพานิช (2532, น. 20) กล่าวว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรจะเป็นบุคคลกลุ่มแรกที่ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่โรงเรียนเพราะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดและมีผลประโยชน์โดยตรงแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริงการให้ข้อมูลป้อนกลับนี้จะทำให้โรงเรียนรู้ว่าได้จัดการศึกษาไปอย่างไรได้ผลไม่ได้ผลมากน้อยเพียงใดนอกจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองแล้วบุคคลอื่นๆในชุมชนควรจะได้มีบทบาทในการสอดส่องดูแลเด็กนักเรียนหรือกิจการของโรงเรียนด้วยพร้อมกันไปและควรถือว่าโรงเรียนเป็นของตนเองและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่โรงเรียนจะทำให้โรงเรียนรู้ว่าโรงเรียนได้ทำหน้าที่เหมาะสมตามความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด

ทิพาพร พิมพิสุทธิ์ (2537, น. 191) จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของเยาวชนอย่างยิ่งโดยครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนเยาวชนในการประพฤติและปฏิบัติตนและเป็นที่ปรึกษาที่สำคัญที่สุดเมื่อเยาวชนมีปัญหาครอบครัวควรมีบทบาทในการแก้ไข้ปัญหาของเยาวชนมากที่สุดปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเช่น ปัญหาเด็กติดสิ่งเสพติดเด็กเร่ร่อนเด็กไร้สุขเด็กกำพร้าเด็กครอบครัวแตกแยก ฯลฯ ล้วนแต่มีสาเหตุมาจากความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา มีส่วนช่วยผลักดันให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ ทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ในหลายๆด้าน เช่น ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลาน ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และด้านการสนับสนุนปัจจัยอุดหนุนการจัดการศึกษา เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กล่าวถึง การพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญ คือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม มีระเบียบวินัย มีคุณภาพ พลุกพึ้ง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม จึงเป็นหนทางสู่การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเป้าหมายและทิศทางการปฏิรูปการศึกษา กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม โดยมีหลักการสำคัญของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี

ซึ่งการที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพ่อแม่ แม่ผู้ปกครองซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนของผู้ปกครอง ดังนี้

พงศ์พันธ์ แก้วทาวงศ์ (2550, น. 41) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนว่า การอบรม เลี้ยงดู คุ้มครอง ปกป้อง ดูแล รักษา ส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนที่อยู่ในปกครองซึ่งได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้อุปการะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการร่วมคิด ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันแก้ไขปัญหา และร่วมประเมินผลในกิจการใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

โสภา มัดลิ่ง (2551) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน คือ การร่วมมือกันในการสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน โดยการส่งเสริมศักยภาพที่แท้จริงของนักเรียนอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม สามารถเรียนรู้และพัฒนาตามธรรมชาติ อย่างเต็มตามศักยภาพ โดยฝึกให้มีทักษะชีวิต ทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขกับปัญหาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

2.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

สภาพสังคมปัจจุบันมีความซับซ้อน ซึ่งโรงเรียนหรือครอบครัวไม่อาจให้การศึกษ และสั่งสอนอบรมเด็กได้โดยลำพัง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จะต้องร่วมมือกันรับผิดชอบต่อด็ก ปกป้องส่งเสริม พัฒนา และให้กำลังใจแก่เด็กไปพร้อมๆกัน ดังเช่น Drake (อ้างถึงใน Carter, 2000) ได้กล่าวว่า ปัญหาและความท้าทายที่นักเรียนเผชิญในสังคม ปัจจุบันนั้น ไม่สามารถแก้ปัญหาโดยนักการศึกษา พ่อแม่ หรือครอบครัวตามลำพัง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปัญหาเหล่านี้มีความรุนแรงต่อด็ก ทั้งด้านสังคม อารมณ์-จิตใจ และสภาพแวดล้อม ดังนั้นบ้านและ โรงเรียนจึงต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้

การพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ เช่น ความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นต้น ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้ เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

สำหรับประเทศไทย ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนในการ พัฒนาผู้เรียน หรือการจัดการศึกษาเริ่มมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อ แม่ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด โดยสาระที่สำคัญ คือ การให้สถานศึกษาและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24(6))

สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ 2555-2559 กล่าวถึงความสำคัญ ของเด็กและเยาวชนทุกคน ที่จำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างเหมาะสมและรอบด้าน ในแต่ละ ช่วงวัยจากพ่อแม่ ผู้ดูแล ชุมชน และสังคม ด้วยความรู้ที่หลากหลายแบบสหวิชาชีพ โดยคำนึงถึงความ เท่าเทียม เป็นธรรม และการมีส่วนร่วม

จึงได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมในทุกระดับ ใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และพันธกิจ สู่วิสัยทัศน์ของแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ เด็กและเยาวชนมีความมั่นคง แข็งแรง ดี มีสุข และสร้างสรรค์
2. พันธกิจ
 - 2.1 พัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และพฤติกรรม ที่เหมาะสมตามวัย
 - 2.2 เสริมพลังภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนและทุกระดับในการพัฒนาเด็กและ เยาวชน
 - 2.3 พัฒนาระบบบริหารจัดการในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มี ประสิทธิภาพ

3. เป้าประสงค์ของการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.1 เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาทั้งกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม เต็มตามศักยภาพ และมีพฤติกรรมเหมาะสมตามวัย

3.2 เพื่อให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนและทุกระดับเป็นพลังที่เข้มแข็งในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.3 เพื่อให้การคุ้มครองและการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีความเป็นเอกภาพ ทำให้การดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพ

4. เป้าหมายหลัก

เด็กและเยาวชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างทั่วถึง มีความแข็งแรงทางร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสำนึกความเป็นพลเมือง กล้าคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ตามวิถีประชาธิปไตย และมีความสุข

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนของพ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนชุมชน และสังคม มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน และการดำเนินชีวิตสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตได้

2.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

เมื่อผู้เรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา การเรียนรู้จะต้องเชื่อมต่อและเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว เพื่อช่วยในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน 6 แบบ ของ Epstein (1995, pp. 701-708) ประกอบด้วย 1. การอบรมเลี้ยงดู (Parenting) 2. การสื่อสาร (Communication) 3. การอาสาสมัคร (Volunteering) 4. การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) 5. การร่วมตัดสินใจ (Decision Making) 6. การร่วมมือกับชุมชน (Collaborating with the community) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การอบรมเลี้ยงดู

1) ความหมายการอบรมเลี้ยงดู

การที่เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ครอบครัวนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะวิธีการที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งมีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของเด็กในอนาคต ได้มีผู้ศึกษาและให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

Epstein (1995, pp. 701-708) กล่าวถึงความหมายของการอบรมเลี้ยงดู คือ การทำหน้าที่พื้นฐานของครอบครัวที่จะต้องจัดให้แก่บุตร ได้แก่ การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย สุขภาพ โภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม ความปลอดภัย ทักษะของผู้ปกครอง และการที่ครูช่วยเหลือผู้ปกครองสร้างสภาวะแวดล้อมที่บ้านเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยการให้ความรู้แนะนำและติดตามความคืบหน้า โดยเข้าใจถึงสภาพบริบทของครอบครัวของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน

Sears, R.R. and others (1957, อ้างถึงในบุญญาภา แจงสี 2544, น. 32) ได้สรุป การศึกษาวิจัยจำนวนมากเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบัน และ

ศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเขาดังนั้นพฤติกรรมที่ แสดงออกของบุคคลนั้นส่วนหนึ่ง เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

งามตา วนินทานนท (2536, น. 7) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติต่อเด็กในชีวิตประจำวันเพื่อเลี้ยงดู และฝึกรบรณลักษณะและพฤติกรรมของเด็กทั้งโดย ทางตรงและทางอ้อม

วัจนี ไทรงาม (2539, น. 12) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้อบรมสั่งสอนปลูกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถพึ่งตนเองได้ โดยการให้ความรักความเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง สนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (อ้างถึงในกุศล สุนทรธาดา 2541, น. 7) ได้สรุปความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเด็กว่า หมายถึง ลักษณะวิธีการต่างๆที่ผู้เลี้ยงดูใช้ในการเลี้ยงดูเด็ก ดูแลเด็ก อบรมสั่งสอนเด็ก และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก รวมทั้งการปฏิบัติตัวของผู้เลี้ยงดู และความคิดเห็นของผู้ใหญ่เกี่ยวกับเด็ก

Craig GJ. (1979, p. 91, อ้างถึงในสมคิด อิศระวัฒน์ 2542, น. 9) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู คือ กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้ในการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ และความหวังของสังคม ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของงานในสังคมนั้นๆด้วย

Broom และ Selznick (1971, อ้างถึงในสมคิด อิศระวัฒน์ 2542, น. 10) ได้ให้คำนิยามของการอบรมเลี้ยงดูไว้สองลักษณะ คือ ทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรม และการทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบ ในแง่บุคคล หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ตนเปลี่ยนจากชีวิตอินทรีย์เป็นมนุษย์ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และปฏิบัติตามอุดมคติ ค่านิยม และระดับความทะเยอทะยาน

อรนุช สุธีสังข (2542, น.7) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดาและบุตร ซึ่งหมายถึงวิธีการดูแลบุตรและพฤติกรรมการฝึกฝนบุตร รวมถึงการ แสดงออกซึ่ง คุณค่า เจตคติ ความสนใจ และความเชื่อของบิดามารดา

Wright (1976, p. 36, อ้างถึงในเฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544, น. 15) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การปฏิบัติของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก 4 ด้าน ได้แก่ การควบคุม การปรับตัวอย่างแก่เด็ก การไทรจวัล และการลงโทษ

ประสงค์ สังขะไชย (2545, น.2 อ้างถึงในพงศ์พันธ์ แก้วหาวงค์, 2550) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูมีดังนี้

1. ฟูพื้นฐานการพัฒนาการด้านร่างกาย พ่อแม่ ควรให้ความสนใจ ใส่ใจ การเจริญเติบโตของลูก ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง บันทึกในสมุดประจำตัวของลูกเป็นระยะ ๆ สม่่าเสมอ ถ้าสงสัยลูกเติบโตไม่ปกติ เช่น โตช้า หรือน้ำหนักมากเกินไปควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ดูแลเรื่องอาหารการกิน ทั้งปริมาณและคุณภาพ ครบ 3 มื้อ ในแต่ละวันปลูกฝังการออกกำลังกายเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ และพักผ่อนเหมาะสมกับวัย

2. ฟูพื้นฐานทางด้านสมอง สติปัญญา พ่อ แม่ และผู้ปกครองมี ส่วนช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาของบุตรหลาน โดยเลือกสรรกิจกรรมการใช้ความคิดหลาย ๆ แบบ ให้ฝึก

การสังเกต การลงมือปฏิบัติ การใช้จินตนาการให้มีภารกิจความคิดจากประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิมหรือการที่พ่อแม่ เล่นกับลูก ๆ หรือช่วยกันทำงานบ้านก็มีส่วนช่วยพัฒนาเด็กได้ทั้งสิ้น

3. ปูพื้นฐานทางด้านอารมณ์และจิตใจให้ความรัก ความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่ซึ่งจะทำให้เด็กมีสภาพจิตและอารมณ์ดี มีความสุข ภูมิใจตนเอง มีความมั่นใจว่าตนเป็นสมาชิกของครอบครัว เป็นที่ยอมรับของคนอื่น ๆ ช่วยให้บุตรหลานเข้าใจเรื่องความรู้สึกโกรธไม่พอใจ ไม่ชอบใจ ผิดหวัง ประหลาดใจ แปลกใจ เป็นต้น เพื่อไม่ให้อ่อนไหวกับความรูสึกสำเร็จหรือล้มเหลว ช่วยให้เห็นคุณค่าในตนเองว่าตนมีความสามารถมีความสำเร็จ สามารถภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้รักษาปกป้องคุณค่านั้นไปสู่ความดี ความสำเร็จต่างๆ ที่จะสามารถควบคุมตนเองได้อันจะนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่มั่นคง สร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นได้ดี

4. เสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษา เด็กวัยแรกเกิดถึงสองขวบเริ่มเรียนรู้จากสิ่งรอบตัวภาษาและคำพูดของพ่อ แม่ คือแหล่งเรียนรู้ เด็กอ่อนเริ่มเรียนรู้ภาษาจากเสียงที่ได้ยินและเสียงร้องของตนเองจากนั้นจึงค่อย ๆ เลียนแบบเสียงที่ได้ยินจากพ่อแม่ หรือผู้ที่เลี้ยงดูด้วยเหตุนี้คำพูดของพ่อแม่ หรือคนเลี้ยงดูจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กจนในที่สุดเริ่มเปล่งเสียงเป็นคำ ๆ ตามที่ได้ยิน พ่อ แม่ หรือผู้เลี้ยงดูจึงต้องพูดและใช้ภาษาให้ถูกต้องภาษาและคำต่างๆ เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความต้องการความพึงพอใจ ความคาดหวังและความรูสึกอื่นๆ พ่อแม่ควรวหาวิธีสอนคำและภาษา เช่น การร้องเพลงไม่ว่าจะเป็นเพลงขับกล่อมหรือเพลงร้องสนุกต่างๆ เด็กจะรับรู้และประทับใจในภาษาพูด และจะเริ่มเข้าใจความหมายของคำ เรื่องราวที่บอกเล่า และท่วงทำนองที่ประกอบความรูสึกต่าง ๆ เป็นต้น

5. ส่งเสริมปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน พ่อแม่ ควรเป็นแบบอย่างในการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ลูก โดยการเล่านิทาน อ่านหนังสือให้ลูกฟังในวัยทารกหรือวัยเด็ก จัดมุมหนังสือในบ้านสังเกตความสนใจของลูกชอบอ่านหนังสือประเภทใด แล้วจัดหาให้ตามความเหมาะสม โดยปกติเด็กเริ่มสนใจและอ่านหนังสือได้ตั้งแต่วัยทารก ที่เริ่มรับรู้เสียง ภาษาและการมองเห็นเด็กวัยทารกจะสนใจหนังสือ โดยการสัมผัสเปิดอ่านจากรูปภาพ ซึ่งเป็นวัยเริ่มต้นที่จะสร้างนิสัยรักการอ่าน โดยดูต้นแบบจากพ่อแม่ที่อ่านหนังสือให้ลูกเห็นหรืออ่านให้ลูกฟัง พ่อแม่ควรวหาหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของลูก ให้ลูกมีโอกาสเลือกหยิบหนังสือเองตามความสนใจ การอ่านจากภาพในวัยทารกจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสมอง เมื่อลูกโตขึ้นในวัยเด็กวัยผู้ใหญ่ก็จะมีนิสัยรักการอ่านทำให้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้นทำให้รู้เท่าทัน และสามารถปรับตัวได้ ดีในสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย

6. เสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคมส่งเสริมให้ลูกมีประสบการณ์จากการกระทำของตนเองและเรียนรู้จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน และสังคม มีความคิดสร้างสรรค์สามารถใช้เหตุผลแยกแยะได้ถูกต้อง และรู้จักปรับตัวได้เหมาะสม และสามารถอดทนอดใจรอสิ่งที่ต้องการได้ไม่เอาแต่ใจตนเอง และฝึกให้คำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นซึ่งพ่อ แม่ ต้องทำเป็นตัวอย่าง การให้มีกิจกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ของครอบครัวตามกำลังความสามารถที่ควรจำเป็นจะช่วยให้ลูกมีความรับผิดชอบ และจะได้มีความภูมิใจในผลงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามความถนัดและความสามารถ พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่ควรกะเกณฑ์บังคับโดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นจริงและไม่ควรซ้ำเติมเปรียบเทียบกับให้เกิดปมด้อย

7. จัดให้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสมเมื่อลูกพร้อมที่จะเข้าเรียน บทบาทของพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องพิจารณาเลือกโรงเรียนที่ดีที่สุดสำหรับลูก โดยการศึกษาการบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียน ผลงานที่โรงเรียนประสบความสำเร็จ อุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดการกระบวนการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมเพื่อจะได้เชื่อได้ว่าลูกได้รับสิ่งที่ดีที่สุดจากโรงเรียนนั้น ๆ หรือพิจารณาแล้วเห็นว่าระบบการศึกษาในยุคปัจจุบันยังไม่ดีพอสำหรับลูก เราสามารถเลือกการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้โดยการสอนลูกที่บ้าน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้เปิดโอกาสไว้ในมาตรา 12

8. ให้ความใกล้ชิดดูแลให้ความอบอุ่นเพื่อส่งเสริมป้องกัน และแก้ไข ปัญหาในแต่ละช่วงวัยที่สำคัญของชีวิต ซึ่งพ่อแม่ หรือผู้ปกครองต้องถือเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างสำคัญยิ่งในการดูแลแนะนำ สอนสั่งฝึกฝนกล่อมเกลากลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งจะต้องรับรู้อย่างจริงจังว่าเด็กมีร่างกายความคิดจิตวิญญาณเป็นของตนเองมาตั้งแต่เกิด เด็กมีความแตกต่างกัน เด็กแต่ละคนแต่ละแบบหนทางชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคตจึงเป็นของเขา เด็กต้องเรียนรู้และปรับตัวเองเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตัวของเขาเองพ่อแม่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่งดงามมีความเข้าใจให้กำลังใจและหนุนช่วยเมื่อเด็กเดือดร้อนการเข้าไปเจ้ากั้เจ้าการจัดการปัญหาตามแนวทางของผู้ใหญ่มาก ๆ ไม่ยอมให้เด็กแก้ปัญหาเองจะทำให้เด็กรู้สึกตนเองไม่มีคุณค่าไม่มีความสามารถทำไม่ได้ทำลายความเป็นตัวของเด็กไปอย่างสิ้นเชิง สร้างความกดดัน ความทุกข์ทรมานบีบคั้นจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทางที่ผิด ได้ดังนั้นพ่อแม่ต้องมีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยอย่างถ่องแท้ ซึ่งจะช่วยกำหนดบทบาทของพ่อแม่ในการเฝ้าดู การเจริญเติบโตด้วยความรักความเข้าใจ ตลอดจนสายสัมพันธ์ความเอื้ออาทรของกันและกัน

9. ส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองพ่อแม่ควรให้โอกาสเด็กช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ เมื่อเด็กมีความพร้อม เช่น แต่งตัว แปรง ฟัน อาบน้ำ กินข้าว ทำความสะอาดหลังการขับถ่าย และช่วยงานบ้านง่าย ๆ จะช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็กเมื่อเขาทำสำเร็จ ความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจนี้จะเป็นผลลัพธ์ที่มีคุณค่าที่สุดจากการพัฒนาของเด็ก พ่อแม่พึงใช้วิธีการสังเกตว่าเด็กมีความพร้อมในการช่วยเหลือตนเองหรือไม่ พ่อแม่ ควรใช้วิธีบอกการสอนหรือจับมือสอน เมื่อเด็กทำได้ควรปล่อยให้เด็กทำเอง พ่อแม่ไม่ควรทำแทน แต่ควรให้ คำชมเชยเป็นกำลังใจแก่ลูก และควรให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเองในทุกเรื่องที่สามารถทำได้หลังจากที่เด็กทำได้แล้วพ่อแม่ควรติดตามดูว่าเด็กทำได้เรียบร้อยดีหรือไม่แต่ไม่ควรจู้จี้จุกจิกควบคุมจนเกินไป

10. การให้คำปรึกษาแนะนำโดยไม่ครอบงำในชีวิตของมนุษย์ทุกคน จะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ตลอดเวลาไม่ว่าปัญหาส่วนตัว ปัญหาการเรียน หรือปัญหาด้านการปรับตัว เป็นต้นพ่อแม่ ต้องดูแลลูกอย่างใกล้ชิดการให้ความรักความอบอุ่นเป็นกันเองให้ลูกไว้วางใจ และพร้อมที่จะให้คำปรึกษาอย่างเข้าใจ หรือการพูดคุยกันได้ในทุก ๆ เรื่องทั้งเรื่องที่ยัยรุ่นสนใจก็สามารถทำได้การให้คำปรึกษาควรให้ข้อมูลทั้งบวกและลบ และฝึกให้ลูกได้เลือกตัดสินใจด้วยตนเอง และถ้าลูกตัดสินใจผิดพลาดไปก็อย่าซ้ำเติม แต่ควรให้กำลังใจและอธิบายให้เห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนก็อาจจะผิดพลาดได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และเหตุผล การให้คำปรึกษาที่ดีไม่ควรให้ข้อมูลทาง

เดียวหรือมีทางเลือกให้ทำตามเท่านั้น ควรฝึกให้ใช้วิจารณญาณไตร่ตรองด้วยตนเองเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

11. การเป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดี พ่อ แม่ ผู้ปกครองต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเพราะเด็กจะเฝ้าดูและเลียนแบบพฤติกรรมทั้งที่ดีและไม่ดีของพ่อแม่ทุกเรื่อง พ่อ แม่ ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของเพศชายและหญิงที่เหมาะสมไม่ควรโกหกต้องทำตามสัญญาที่พูดไว้สามารถควบคุมอารมณ์ ของตนเองได้ไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ลูกเห็น

12. การเป็นแรงเสริมชื่นชมและให้กำลังใจ พ่อ แม่ เป็นกำลังใจลูกให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ชื่นชมยินดีเมื่อลูกประสบความสำเร็จจะช่วยให้อุทิศตนในความสามารถของตนเองมีความมั่นใจในการคิดตัดสินใจการแสดงออกและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเชื่อมั่นเป็นพลังในการคิดสร้างสรรค์มั่นคงทางจิตใจ และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับวัย

สรุปการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งกายและใจ การดูแลให้ความรักความเอาใจใส่ การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเด็ก การถ่ายทอดวัฒนธรรม ทักษะคิดความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และความหวังของสังคม ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาที่ดีทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา

2) จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู

จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู มีหลักใหญ่ 4 ประการ คือ Broom L & Selznic P. (1971, p. 86-7อ้างถึงในสมคิด อิศระวัฒน์ 2542, p.10-11)

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย (Disciplines) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมในสังคม และการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมกำหนด เป็นสิ่งที่บุคคลได้รับตั้งแต่วัยต้นของชีวิต ในการดำรงชีวิตประจำวัน

2. การปลูกฝังความคาดหวัง (Aspiration) ทำให้ระเบียบวินัยมีคุณค่าและง่ายต่อการปฏิบัติ เพื่อจะให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ

3. การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) เป็นการที่บุคคลรู้จักบทบาทตนเอง และแสดง บทบาทได้อย่างเหมาะสม ในการสัมพันธ์ กับผู้อื่นได้ถูกต้อง ตามกาลเทศะ และโอกาสต่าง ๆ กัน

4. การให้เกิดทักษะ หรือความชำนาญเฉพาะอย่าง (Skills) ที่จะใช้ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคมมีการถ่ายทอดการปฏิบัติตามประเพณีโดยการเรียนรู้ จากการเลียนแบบการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

การอบรมเลี้ยงดูสั่งสอน ทำได้ 2 แบบ คือ

1. การอบรมโดยตรง การอบรมวิธีนี้เป็นการบอกให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม บอกให้รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อะไรผิด อะไรถูก เป็นการชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติโดยตรงว่า ควรทำอย่างไร

2. การอบรมโดยอ้อม เป็นการอบรมโดยที่ไม่บอกให้ทำโดยตรงอย่างวิธีแรก แต่อาจอยู่ในรูปของการเลือกแบบในสถานการณ์บางอย่าง ให้สอดคล้องในสถานการณ์นั้น จากการศึกษาของ Whiting และ Edwards (1988, อ้างถึงใน Gupta PD, 1995) สรุปผลการศึกษาจุดมุ่งหมายของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูก ซึ่งพบในทุกวัฒนธรรม มี 5 ประการ ได้แก่

2.1 เพื่อให้มีชีวิตรอด โดยการดูแลเกี่ยวกับอาหารสุขภาพ และปกป้องลูกจากภัยอันตรายต่างๆ

2.2 ให้ความรักและความผูกพัน โดยการขจัดความกลัว ความวิตกกังวลของลูก และส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์

2.3 ให้การดูแลสุขภาพเบื้องต้น เช่น การฝึกเกี่ยวกับปฏิบัติต่างๆ การฝึกการขับถ่าย

2.4 ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม โดยให้ลูกได้เรียนรู้โลกภายนอก ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และกฎกติกาต่างๆ ของสังคม

2.5 ให้ความรู้โดยการสอนทักษะต่างๆ เพื่อการอยู่รอดและอยู่ในสังคมได้ด้วยดี

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู เป็นภาระหน้าที่พื้นฐานของผู้ปกครองที่จะต้องจัดให้แก่บุตรหลาน โดยจัดหาที่อยู่อาศัย อาหารที่มีคุณภาพ ดูแลสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยให้แก่บุตรหลาน เอาใจใส่ด้วยความรัก ชมเชยให้กำลังใจ เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้มีลักษณะนิสัยที่ดี สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม รวมถึงส่งเสริมด้านการศึกษา และทักษะต่างๆ ให้แก่บุตรหลาน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น

2.3.2 การสื่อสาร

1) ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร หรือแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิด ความรู้สึกระหว่างบุคคล มีความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยการใช้วิธีการต่างๆ เป็นสื่อกลางเพื่อสร้างความหมายร่วมกัน และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

Epstein (1995, p. 701-708) ได้กล่าวถึงความหมายของการสื่อสารคือ การที่โรงเรียนมีนโยบายและวิธีการด้านรูปแบบการสื่อสาร ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและผู้ปกครองกับโรงเรียนอย่างมีแบบแผนในด้านความก้าวหน้าของนักเรียนในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรและพฤติกรรมของนักเรียน ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองในเรื่อง ช่องทางการสื่อสารกับโรงเรียน มีการวางแผน การติดตามผล และการประเมินผลตามระยะเวลา

ศรียา สุขพานิช (2532, น. 20) ที่กล่าวว่า “พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรจะเป็นบุคคลกลุ่มแรกที่ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่โรงเรียนเพราะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดและมีผลประโยชน์โดยตรงแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริงการให้ข้อมูลป้อนกลับนี้จะทำให้โรงเรียนรู้ว่าได้จัดการศึกษาไปอย่างไรได้ผลไม่ได้ผลมากน้อยเพียงใด”

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2542, น. 165) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสาร คือ กระบวนการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนความคิด ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือความรู้สึกซึ่งอาจเป็นรูปของคำ ตัวอักษรสัญลักษณ์ เรียกว่า ข่าวสาร บุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร ส่งไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นได้เข้าใจความหมายตามเจตนาที่ต้องการ และช่วยป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างกันและกันอีกด้วย

วิรัช ลภีรัตนกุล (2546, น. 159) กล่าวว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการในการส่งผ่านหรือสื่อความหมายระหว่างบุคคล สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่สมาชิกสามารถใช้ความสามารถ

ของตนสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ โดยแสดงออกในรูปของความต้องการ ความปรารถนา ความรู้สึกนึกคิดความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง

เกตุสุเดช กำแพงแก้ว (2547, น. 75 อ้างถึงใน Devito, 1986: p.7) ให้ความหมายว่า การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การกระทำโดยบุคคลเดียวหรือหลายบุคคลในการส่งหรือรับข่าวสาร ซึ่งอาจจะถูกบิดเบือนด้วยสิ่งรบกวนภายใต้ผลกระทบ และโอกาสที่ทำให้เกิดข้อมูลย้อนกลับ และ วัชร อੰนนาค (2540, น. 31-34) ให้ความหมายการติดต่อสื่อสารว่า หมายถึง การที่บุคคลร่วมโต้ตอบกัน การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความคิดเห็นและอารมณ์ระหว่างกัน

ดังนั้น หน้าที่รับผิดชอบพื้นฐานของสถานศึกษา นั้นควรรวมถึงวิธีการสื่อสารอย่างหลากหลายจากสถานศึกษาไปยังผู้ปกครอง เช่น ข้อเขียนเตือนความจำ ข่าวสารจดหมายแจ้ง สมุดรายงานการเรียน การประชุม และการโทรศัพท์ รวมถึงการให้ข้อมูลต่างๆ ด้วย เช่น หลักสูตร การจัดอบรม กิจกรรมต่างๆ ผู้ปกครองก็เช่นกัน ควรสื่อสารจากบ้านสู่สถานศึกษา ทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน สถานศึกษาจึงควรออกแบบรายการให้เกิดการสื่อสารสองทางเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมต่างๆ ของสถานศึกษาและความก้าวหน้าของเด็กๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

การติดต่อสื่อสารที่สามารถส่งผลให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาตามความคิดของอับเบนและฮิวส์ (เกตุสุเดช กำแพงแก้ว, 2547, น. 77 อ้างถึงใน Ubben & Hughes, 1992, p. 302) ได้เสนอสาระสำคัญไว้ดังนี้

1. เป็นการติดต่อสื่อสารสองทาง จากบ้านไปโรงเรียน และจากโรงเรียนไปบ้าน
2. กิจกรรมการติดต่อสื่อสารควรมีหลายกิจกรรม
3. มีการกำหนดระยะเวลาในการติดต่อสื่อสารให้สม่ำเสมอ หรือกำหนดการนัดหมายไว้ล่วงหน้า
4. การกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการโรงเรียน ทำให้มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง
5. การใช้ภาษาในการสื่อสารให้ได้ใจความชัดเจน ไม่ใช่ศัพท์วิชาการควรเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย

อรวรรณ อัญชลีลังกาศ (2540) ได้ศึกษาวิธีการสื่อสารภายในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่าวิธีการสื่อสารด้วยวาจาจะพบมากที่สุด โดยการใช้วิธีการสนทนาเป็นกลุ่มและใช้โทรศัพท์ ส่วนการสื่อสารที่เป็นทางการจะให้กลายเป็นลายลักษณ์อักษร

กลาภ โอวรงค์ (2548, น. 48) ได้กล่าวถึงวิธีการติดต่อสื่อสาร อาจเป็นสื่อที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ นำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารซึ่งมีการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม เช่น การสื่อสารที่ใช้ครูเป็นสื่อ เช่น การประชุม การโทรศัพท์ ส่วนการสื่อสารลายลักษณ์อักษรเช่น จดหมาย สมุดรายงานประจำสัปดาห์ นอกจากนี้ยังมีการติดต่อโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และการติดต่อสื่อสารโดยจัดกิจกรรมพิเศษ

ไวส์และคนอื่นๆ (Weiss; et al. 2006) ได้กล่าวถึงกระบวนการสนับสนุนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน (Home School Relationships) ซึ่งเป็นกระบวนการเพื่อสร้างความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างครอบครัว และสถานศึกษา ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และการมีการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอระหว่างบ้านและครู ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปได้ว่า ลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่ดีนั้นจะช่วยให้ผู้รับข่าวสารและผู้ส่งข่าวสารได้รับรู้เรื่องราวร่วมกันและเข้าใจตรงกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างบ้านกับโรงเรียนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน พัฒนาการด้านการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านอื่นๆ ของผู้เรียน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ หากได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และต่อเนื่อง ก็จะกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจ เกิดเป็นความร่วมมือในการวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในทุกด้าน และเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ผ่านทางวิธีการที่หลากหลาย

2.3.3 การอาสาสมัคร

1) ความหมายของการอาสาสมัคร

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการอาสาสมัคร โดยการให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเสียสละเวลาในการทำกิจกรรม การสนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน แรงกาย หรือทรัพยากรบุคคล ถือเป็นความร่วมมือที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา

Epstein (1995, p. 701-708) ได้กล่าวถึงความหมายของการอาสาสมัคร คือ โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษามีนโยบายและวิธีการที่จะร่วมกันสรรหา กระตุ้น หรือร้องขอผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทั้งการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่นๆ ตามความต้องการ และโรงเรียนมีการจัดเตรียมการเพื่อรองรับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครที่เข้ามาช่วยกิจกรรม ด้วยการให้ความรู้ การอบรม และการเตรียมตัวผ่านกระบวนการสื่อสาร

ในราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 1370) ให้ความหมายของคำว่าอาสาสมัครหมายถึง บุคคลที่เสนอตัวเข้าทำงานด้วยความสมัครใจ เช่น เข้าเป็นอาสาสมัคร ซึ่งเป็นการอุทิศตนทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน และเป็นทางการเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือองค์การโดยไม่มีหวังผลตอบแทนในการทำงาน

Epstein (2009, pp. 16-18) การมีส่วนร่วมด้านอาสาสมัครในโรงเรียนหรือชั้นเรียน คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น พิธีมอบรางวัล ใบเกียรติบัตร การแข่งขันกีฬา การเฉลิมฉลอง และกิจกรรมอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

Daniel; & Rayna (1996, pp. 142-143) การที่พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และช่วยงานโรงเรียนเป็นการลดภาระของครูได้บ้าง แต่ขึ้นกับการจัดเวลาให้เหมาะสมด้วยการมีอาสาสมัครทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้ต่อเนื่องและสอดคล้องกับเวลาที่ต้องการ ซึ่งทำให้เกิดผลดีดังนี้

1. สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับครูและผู้บริหาร
2. การมีอาสาสมัครทำให้ดูแลเด็กได้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยทักษะในการเรียนรู้ดีขึ้น เด็กจะมีการพัฒนาอารมณ์ สังคมและพฤติกรรมที่เหมาะสมได้มากขึ้น
3. เด็กจะมีพัฒนาการด้านการสื่อสารกับผู้อื่นมากขึ้น เกิดทักษะในการสื่อสารการใช้ภาษา และมีความวางใจต่อบุคคลภายนอก
4. ครูและโรงเรียนแนวทาง กิจกรรมที่หลากหลาย โดยได้แนวคิดใหม่ๆมาจากผู้ปกครอง
5. เป็นการสร้างตระหนักให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและความรับผิดชอบร่วมกันที่จะดูแลเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, น. 72) ได้สรุปถึงกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและสถานศึกษาในการเป็นอาสาสมัครร่วมจัดการศึกษาในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ด้านพ่อแม่ ผู้ปกครอง
 - 1.1 การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือมาเป็นอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาเป็นครูพ่อ ครูแม่เข้ามาสอนในวิชาที่ถนัด ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านปัจจัย
 - 1.2 จัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมผู้ปกครองสถานศึกษา
 - 1.3 สร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายทั้งภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา
 2. ด้านสถานศึกษา
 - 2.1 สสำรวจข้อมูลของผู้ปกครองในเรื่องความรู้ความชำนาญและความพร้อมที่จะเข้ามาเป็นอาสาสมัคร
 - 2.2 จัดห้องทำงานให้อาสาสมัครอย่างเหมาะสม
 - 2.3 สร้างบรรยากาศเป็นมิตรกับผู้ปกครอง
 - 2.4 มอบรางวัล คำชมเชยแก่อาสาสมัคร
 - 2.5 ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง
 - 2.6 สนับสนุนเครือข่ายผู้ปกครองโดยวิธีการต่างๆ เช่น การให้ใช้สถานที่ประชุม การออกจดหมายเชิญ การเป็นวิทยากรบรรยาย
- นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2544, น. 26-27) ยังได้เสนอกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเป็นอาสาสมัครจัดการศึกษาในสถานศึกษาไว้ด้วย
1. การให้ข้อมูลกับสถานศึกษาถึงความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของตนเองเพื่อเข้ามาทำกิจกรรมการศึกษา ร่วมกับผู้ปฏิบัติการสอนและสถานศึกษา
 2. ให้ความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียน
 3. มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับห้องเรียนแก่นักเรียนตามความรู้ ความสามารถ และความชำนาญของตน

4. จัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมผู้ปกครอง เพื่อเป็นพลังและเครือข่ายผลักดันการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา

5. สร้างและขยายเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองรวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน ทั้งกิจกรรมภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา

เกตุสุดเดช กำแพงแก้ว (2546: น.204) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยการอาสาสมัครนั้น เป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ปกครอง ควรเข้าใจบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการอาสาสมัครดั่งนั้น สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง และสนับสนุนให้มีการจัดเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการอาสาสมัครของผู้ปกครอง คือ การอุทิศตนเสียสละเวลา และเสนอตัวเข้ามาปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในหลายรูปแบบ โดยการนำความเชี่ยวชาญหรือความสามารถเข้ามาช่วยกิจกรรมการเรียนการสอน ในลักษณะของวิทยากร ประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน สนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน และวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงช่วยหารายได้ให้แก่สถานศึกษา การเข้าเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกับสถานศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน

2.3.4 การเรียนรู้ที่บ้าน

1) ความหมายของการเรียนรู้ที่บ้าน

การเรียนรู้ที่บ้านเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งผู้ปกครองถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เช่น การให้การดูแลเอาใจใส่ และให้กำลังใจแก่บุตรหลาน จัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ ปลูกฝังขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม สอนการบ้านแนะนำเพิ่มเติม ตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่บุตรหลาน รวมถึงการฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต สามารถทำสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง เป็นต้น ดังนั้นโรงเรียนจึงควรให้ความรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่บ้านให้แก่ผู้ปกครองว่าจะช่วยบุตรหลาน ทั้งในด้านการบ้านที่ผู้เรียนได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร รวมถึงช่วยให้เด็กสามารถตัดสินใจและวางแผนด้านการเรียนการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

Epstein (1995, p. 701-708) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ที่บ้าน คือ การที่ครูมีนโยบายและวิธีการจัดเตรียมข้อมูลและแนวความคิด ให้แก่ผู้ปกครอง เรื่องทักษะการดูแลการพูดคุยกับบุตรหลานในเรื่อง การบ้านของนักเรียนที่บ้าน ทักษะของผู้ปกครองอื่นๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้เองที่บ้าน

อาภา ภมรบุตร (2545, น. 77) การเรียนรู้ที่บ้านเป็นกระบวนการที่เด็กจะเรียนรู้จากครอบครัว ในขณะที่คนส่วนมากให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก แต่จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องการใช้เวลาของผู้เรียนพบว่า เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านกับครอบครัว เด็กจะมีโอกาสเรียนรู้ในห้องเรียนเพียงร้อยละ 19 ของเวลาทั้งหมด ดังนั้นจะเห็นว่าเด็กสามารถเรียนรู้นอกห้องเรียนได้มากถึงร้อยละ 81 ของเวลาทั้งหมด

สำหรับบริบทของสังคมไทยนั้น กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544, น. 72) ได้สรุปและสังเคราะห์กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการสถานศึกษาของสถานศึกษาในการเรียนรู้ที่บ้านดังนี้

1. ด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง

1.1 จัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เอื้ออำนวยต่อกระบวนการเรียนรู้และการคิดสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง

1.2 ถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมตามศักยภาพ

2. ด้านสถานศึกษา

2.1 ให้ความรู้เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก

2.2 จัดกิจกรรมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมเพื่อให้เด็กได้แสดงออก

โลออน และ สมิธ (Lyon & Smith, 1983, pp. 203 อ้างถึงใน นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ, 2544, น. 53-55) “บ้านมีบทบาทที่สำคัญต่อเด็กในการรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ผู้ปกครองอาจช่วยจัดประสบการณ์ที่ดีให้เด็กได้รับรู้ เช่น การช่วยเหลือตนเอง การให้อ่านหนังสือที่ดี การชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ การอบรมสั่งสอนจริยธรรม”

เสวี จิระเสวี (2546 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) กล่าวถึง บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกที่บ้านว่า พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องเอาใจใส่ดูแลติดตามความประพฤติของลูกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ให้ความสำคัญแก่ลูกโดยแบ่งเวลาให้กับลูกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พยายามทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก อบรมบ่มนิสัยให้ลูก รู้จักความรับผิดชอบมีระเบียบวินัยมีเหตุผลลูกฟังสิ่งที่ติงามให้แก่ลูก ในขณะเดียวกันพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องรับฟังความคิดเห็นของลูกเปิดโลกทัศน์ให้ลูกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกค้นพบตัวเองหรือศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ได้แสดงออกอย่างเต็มที่

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2542, น. 15 อ้างถึงในวิรวรรณ สากิจปรีชา, 2544, น. 48) ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่า การเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ เกิดขึ้นได้อย่างกว้างขวาง แม้แต่ในบ้านก็เป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะความรู้เกิดจากการเรียนรู้ได้เอง เรียนรู้จากหนังสือสมัยต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อสาวมวลชน และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งทำให้น่าสนใจ และเกิดประสิทธิภาพได้มากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับชนิตา กลั่นสี (2548, น. 19 อ้างถึงในวิรวรรณ สากิจปรีชา, 2544, น. 48) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่บ้านว่า “หากผู้ปกครองจัดบรรยากาศที่บ้านให้เกิดการเรียนรู้ทุกเวลา จะเป็นการสร้างนิสัยการเรียนรู้ให้กับเด็ก พ่อแม่มีหน้าที่เตรียมความพร้อมให้ลูก เพื่อเข้าสู่สังคมภายนอกได้อย่างมั่นใจ เป็นผู้ปลูกนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับลูก”

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการการเรียนรู้ที่บ้าน ประกอบด้วย การสอนหรือให้คำปรึกษาในการทำการบ้าน หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุน การเรียนรู้ของบุตรหลาน โดยจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของบุตรหลาน ให้กำลังใจ ตอบสนอง ชมเชย แนะนำช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ติงามต่างๆ จัดหา

ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันเพื่อเพิ่มทักษะ ฝึกให้รู้จักหน้าที่และการช่วยเหลือตนเอง รวมถึงตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่บุตรหลาน

2.3.5 การตัดสินใจ

1) ความหมายของการตัดสินใจ

การตัดสินใจ คือการที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในองค์กรผู้ปกครอง เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา หรือ สมาคมผู้ปกครอง และการตัดสินใจในนโยบาย ภาวะผู้นำ และการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น สถานศึกษาควรจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของสถานศึกษา พัฒนาภาวะผู้นำให้แก่ผู้ปกครอง และผู้แทนผู้ปกครอง

การตัดสินใจเป็นกระบวนการทางเลือกที่เหมาะสมตามความคิดของผู้ที่ตัดสินใจ แต่ถ้ายังไม่มีการเลือกก็ถือว่ายังไม่มีมติตัดสินใจ ซึ่งฮอยและมิเกล (เกตส์เดซ กำแพงแก้ว, 2547, น. 99 อ้างถึงใน Hoy; & Miskel, 2001, p. 300) ก็ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่าหากมิได้นำการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติ การตัดสินใจนั้นก็จะเป็นเพียงแค่ความตั้งใจที่ดีเท่านั้น จนกว่าจะมีการนำไปสู่การปฏิบัติแล้วจึงจะถือว่าเป็นการตัดสินใจอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, น. 72) ได้สรุปถึงกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในเรื่องของการตัดสินใจด้วย

1. ด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง

- 1.1 สมัครเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาของลูก
- 1.2 เข้าร่วมฟังและอบรมความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานในสถานศึกษา
- 1.3 เข้าร่วมคิดวิเคราะห์ ช่วยแก้ไขปัยหาสาเหตุ เช่น กระบวนการเรียนการสอน การบริหารการเงิน การบริหารงานบุคคล การป้องกันภัยภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น
- 1.4 ร่วมประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อติดตามตรวจสอบ และให้ความเห็น เพื่อการปรับปรุงงาน ร่วมรับผิดชอบในผลงานที่เกิดขึ้นของสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้มีส่วนร่วม

2. ด้านสถานศึกษา

- 2.1 ประกาศรับสมัครเข้าเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 เผยแพร่สิทธิรูปแบบ วิธีการของผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมการบริหารงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา
- 2.3 ให้ความรู้และอบรมแนวทางการบริหารงานที่ผู้ปกครองต้องเข้ามาร่วมดำเนินการร่วมกับสถานศึกษา
- 2.4 ศึกษา สสำรวจ ปัญหา-สาเหตุ และความต้องการของงาน โครงการ และนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมกันตัดสินใจ
- 2.5 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมประเมินผล ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลของการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข รับผิดชอบในผลงานที่เกิดขึ้นของสถานศึกษา

Epstein (1995, p. 701-708) ได้กล่าวถึงความหมายของการร่วมตัดสินใจ คือ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ผู้ปกครอง ในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจและร่วม ประเมินอย่างสม่ำเสมอในเรื่อง การจัดหลักสูตร การ

จัดการเรียนการสอน การแสวงหาความรู้จากภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ การพัฒนา ชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น การร่วม แก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, น. 72) ได้สรุปถึงกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในเรื่องของการตัดสินใจ ดังนี้

1. ด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง

1.1 สมัครเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาของลูก
1.2 เข้าร่วมฟังและแสดงความรู้กับการบริหารงานในสถานศึกษา
1.3 เข้าร่วมคิดวิเคราะห์ ช่วยแก้ไขปัญหาสาเหตุ เช่น กระบวนการเรียน การสอน การบริหารการเงิน การบริหารงานบุคคล การป้องกันภัยจากภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น

1.4 ร่วมประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อติดตามตรวจสอบ และให้ความเห็นเพื่อการปรับปรุงงาน ร่วมรับผิดชอบในผลงานที่เกิดขึ้นของสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้มีส่วนร่วม

2. ด้านสถานศึกษา

2.1 ประกาศรับสมัครเข้าเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2.2 เผยแพร่สิทธิรูปแบบ วิธีการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมการบริหารงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา

2.3 ให้ความรู้และอบรมแนวทางการบริหารงานที่ผู้ปกครองต้องเข้ามาร่วมดำเนินการร่วมกับสถานศึกษา

2.4 ศึกษา สืบค้น ปัญหา-สาเหตุ และความต้องการของงาน ดครงการ และนำเข้าไปประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อร่วมกันตัดสินใจ

2.5 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมประเมินผล ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงแก้ไข รับผิดชอบในผลงานที่เกิดขึ้นของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอปสไต้ไน้ และของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการตัดสินใจ ประกอบด้วยการตัดสินใจสมัครเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมเป็นผู้แทนผู้ปกครอง หรือสมาคมผู้ปกครอง เข้าร่วมรับฟังการบริหารงานของสถานศึกษา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงร่วมเป็นกรรมการในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และร่วมเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานของสถานศึกษา

2.3.6 การมีส่วนร่วมกับชุมชน

1) ความหมายของการมีส่วนร่วมกับชุมชน

การมีส่วนร่วมกับชุมชนคือ การที่ผู้ปกครองส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนกับทรัพยากรและการบริการของชุมชน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรที่จัดหา และผสมผสานทรัพยากรและการบริการจากชุมชนเพื่อเสริมสร้างโปรแกรมของสถานศึกษา การดำเนินการร่วมกับผู้ปกครอง และการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

Epstein (1995, pp. 701-708) ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนคือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง พยายาม ค้นหาและแสวงหาทรัพยากรและการบริการอาศัยความร่วมมือจาก ชุมชน บุคคล หน่วยงานราชการ ธุรกิจ องค์กรไม่แสวงหากำไร สถานศึกษาอื่น เพื่อที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ และการนำมาพัฒนาโรงเรียน และมีการแลกเปลี่ยนการในการพัฒนา ชุมชน

ไพรัช อรรถกามานนท์ และมีทนา โขควรวัฒนกร (2545, น. 9) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและท้องถิ่นได้เข้าไปเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา โดยร่วมแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน ตลอดจนพิจารณาปัญหาความต้องการของประชาชนชุมชนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางพัฒนาสถานศึกษา

จිරนนท์ อังกาสี (2551) กล่าวถึงการสนับสนุนการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชน ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการศึกษา ที่บุคลากรของโรงเรียนจะต้องมีการสำรวจสภาพความจำเป็นและแสวงหาความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เนื่องจากชุมชน ครอบครัว เป็นแหล่งที่มีทรัพยากร คน วัสดุ ที่สามารถช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน

Blank (2004, p. 20) ได้ให้ความหมายของความสัมพันธระหว่างสถานศึกษากับชุมชน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและแหล่งทรัพยากรของชุมชน เป็นการบูรณาการทางวิชาการและการบริการที่นำไปสู่การปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน ครอบครัวที่เข้มแข็ง ชุมชนที่มีสุขภาพดี ในฐานะที่สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของชุมชน สถานศึกษาต้องยืดหยุ่นและปรับกระบวนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและความมุ่งหวังของชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เป็นการร่วมมือกันของผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้นำชุมชน และสมาชิกชุมชน ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยการดำเนินการนั้นมีลักษณะเป็นกระบวนการ มีขั้นตอนที่จะให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีหลากหลายตามกิจกรรมที่ทำ ซึ่งนอกเหนือจากเป็นประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแล้ว ยังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนด้วย

สถานศึกษาควรปรับโครงสร้างความร่วมมือในความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นในเรื่องของการศึกษา คนในชุมชนคิดว่าสถานศึกษาควรมีการจัดการในหนทางที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน และปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยสำหรับเด็ก ซึ่งได้รับการสอนและใช้ในชีวิตประจำวัน โครงสร้างของสถานศึกษาต้องเป็นระบบให้โอกาสคนในชุมชนสนับสนุนสถานศึกษาอย่างเข้มแข็ง ให้โอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งรวมถึงบทบาทที่มากขึ้นในการตัดสินใจ

ทัศนาศวรงค์ศักดิ์ (2549, น. 103) ได้ปรับกลยุทธ์ในการทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จในการบริหารงาน คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ปฏิรูปสถานศึกษา และโครงสร้างของท้องถิ่น สถานศึกษา เป็นศูนย์กลางของชุมชน สถานศึกษาต้องให้ความรู้ทักษะกับสมาชิกชุมชน และนำคุณค่าของชุมชนมาจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา กระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน ให้ครอบครัวมีส่วนร่วม

เกี่ยวข้อง มีบทบาทสำคัญในสถานศึกษาและตัดสินใจในกระบวนการเรียนรู้ที่สมควรจะได้รับอย่างมีเกียรติ

นอกจากนี้แล้วผู้บริหารควรมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องมีความมุ่งมั่น เพื่อพัฒนาสถานศึกษา มีกิจกรรมที่ชุมชนมีโอกาสช่วยเหลือร่วมตัดสินใจในเรื่องการศึกษา ซึ่งจะทำให้ชุมชนพอใจ และร่วมมือกับสถานศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งนี้ส่วนของผู้บริหารเองก็จะต้องมีการดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีความต่อเนื่องและมีผลงานที่สร้างสรรค์

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง การที่โรงเรียนและชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนกับทรัพยากรและการบริการของชุมชน ดึงศักยภาพในด้านต่างๆ ของชุมชน ทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ บริการต่างๆ ของชุมชน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่งเสริมให้บุตรหลานใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆ ของชุมชน ร่วมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีอันดีงามต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน หรือจัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน อันจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทของชุมชน รู้จักสถานที่ที่สามารถแสวงหาความรู้ และมีประสบการณ์ตรง

3. คุณลักษณะของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

คุณลักษณะของผู้ปกครองเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะพบได้จากงานวิจัยต่างๆ มากมาย ที่กำหนดให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้ปกครอง เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ วุฒิการศึกษา มาเป็นตัวแปรต้น ส่วนในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อศึกษาในคุณลักษณะของผู้ปกครอง ได้แก่ อาชีพ รายได้ และชนเผ่าของผู้ปกครอง

3.1 อาชีพของผู้ปกครอง

บุคคลทุกคนต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งแต่ละครอบครัวจะเลือกประกอบอาชีพตามความรู้ ความสามารถของแต่ละคน เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับที่แตกต่างกัน

อรุณี หรดาล (2536, หน้า 72 -75 อ้างถึงใน โสภภี มัดลิ่ง, 2551) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองไม่เข้าร่วมในการจัดการศึกษาว่า เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันค่อนข้างรัดตัวผู้ปกครองจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งสองคน ดังนั้น จึงไม่มีเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม และคณะ (2540) แบบแผนการเลี้ยงดูลูก ของพ่อที่เป็นคนงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม ในกรุงเทพมหานคร ได้พบว่า ด้านอาชีพมีแนวโน้มว่า บิดามารดาที่ทำงานนอกบ้าน โดยเฉพาะครอบครัวในเมืองหลวง เวลาที่จะดูบุตรย่อมน้อยกว่า บิดามารดาที่ประกอบอาชีพในบ้าน รวมทั้งการที่ออกไปทำงานนอกบ้าน เมื่อกลับมาจะเหนื่อยเหน็ดเหนื่อย จึงอาจไม่ได้ดูแลบุตรมากเท่าที่ควร

สุวัช พานิชวงษ์ (2546, น. 7) พบว่า สถานภาพของผู้ปกครองทางด้านอาชีพมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านความรู้และพฤติกรรม

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545, น. 37-38) อาชีพของผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบหลักที่ส่งผลไปถึงการเลี้ยงดูลูก เช่น ชวนา-ชาวไร่ ที่ทำงานอยู่กับสภาพธรรมชาติ งานที่กระทำเป็นงานหลักของครอบครัว และส่วนมากจะเป็นครอบครัวใหญ่ พ่อ-แม่จึงไม่ได้เลี้ยงดูลูก มักจะยกให้เป็นภาระของปู่ ย่า ตา ยาย จึงส่งผลให้เด็กเจริญเติบโตตามธรรมชาติซึ่งค่อนข้างแข็งแรงและช่วยเหลือตนเองได้ดี ส่วนข้าราชการและพนักงานบริษัท ลักษณะงานจะเป็นการทำงานประจำ มีรายได้แน่นอนและค่อนข้างคงที่ การปฏิบัติของพ่อแม่ตามอาชีพทำให้เด็กมีส่วนร่วมในอาชีพด้วย ไม่มีกิจกรรมที่จะมาเกี่ยวกับลูก ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูลูกจึงมักจะเป็นไปอย่างเรื่อยๆ สบายๆ ลูกมักจะไม่มีโอกาสทำกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ปกครอง ผู้ปกครองต้องหากิจกรรมให้ลูกทำและเอาใจใส่ลูกมากกว่าอาชีพอื่นๆ อาชีพค้าขายและธุรกิจขนาดเล็ก พ่อแม่ที่ประกอบอาชีพนี้มักจะประสบความสำเร็จค่อนข้างสูง เพราะอยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่มีการแข่งขันกับเวลาและผู้อื่นตลอด กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพจะมีอิทธิพลและเกี่ยวข้องกับสภาพการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนในครอบครัว ลูกมักจะมีโอกาสเข้าร่วมกับกิจกรรมของพ่อแม่ เช่น ช่วยพ่อแม่ขายของ หยิบของ และจากการที่ลูกได้มีโอกาสช่วยงานพ่อแม่บ้าง ทำให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี จึงทำให้มีความสามารถและทักษะมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่น

ศิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์ (2554) พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สถิติ เพราะว่าทุกอาชีพมีข้อจำกัดเรื่องเวลาเหมือนกัน คือต้องเข้าทำงานเป็นเวลา และเวลาหยุดงาน ต้องมีการแจ้งล่วงหน้า และต้องจัดหาคนที่สามารถทำงานแทนได้ ถ้าไม่มีคนที่สามารถทำงานแทนได้อาจทำให้งานเสียหายด้วยเหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในอาชีพ จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้

สรุปได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองเป็น งานที่ผู้ปกครองทำเป็นประจำเพื่อหารายได้มาเลี้ยงชีพและครอบครัว ซึ่งอาชีพของผู้ปกครองนั้นเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันก็จะมีกรอบเลี้ยงดูและการสร้างเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ของเด็กแตกต่างกัน

3.2 รายได้ของผู้ปกครอง

รายได้ของผู้ปกครองนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่สะท้อนถึงสถานะทางเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของครอบครัว รวมถึงมีผลต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลาน

จิตรารภรณ์ พัฒนาศิริ (2535) ที่ศึกษาพบว่า มารดาที่มีรายได้สูง จะสามารถอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านสติปัญญา สูงกว่ามารดาที่มีรายได้ต่ำ อาจเป็นเพราะว่าสามารถจัดหาสิ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาบุตรได้เหมาะสม

Walton (1975, น. 91-117) ได้ศึกษา ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนพบว่า อาชีพและรายได้ของบิดามารดาเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อ

การให้ลูกได้รับการศึกษา โดยบิดามารดาที่ประกอบอาชีพในวิชาชีพชั้นสูง รายได้สูง หรือประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง จะสนับสนุนหรือคาดหวังให้ลูกเรียนต่อมากกว่า หรือสนับสนุนการเรียนได้มากกว่า นคร สำเกาทิพย์ (2542: น.18) กล่าวว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ได้แก่ รายได้สูง ระดับการศึกษาสูง จึงน่าจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา เพราะมีความพร้อม ดังนั้นผู้ที่มีความพร้อมในด้านรายได้ จึงมีโอกาสมามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต่างกันด้วย

ทิพวรรณ กมลพัฒนานันท์ (2543) ศึกษา พบว่า รายได้ของครอบครัวส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการอบรมเลี้ยงดูและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ผู้เรียนที่มีฐานะยากจน มักจะประสบปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องใช้เงินหรือมีค่าใช้จ่ายสูง หรือผู้เรียนบางคนต้องทำงานพิเศษเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน บางคนขาดอุปกรณ์ทางการเรียนที่สำคัญ เช่น หนังสือ แบบเรียน ผู้เรียนเหล่านี้จะขาดโอกาสที่จะได้เรียนอย่างเต็มที่ ขาดประสบการณ์ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะส่งผลโดยตรงต่อการศึกษา และยิ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเดียร์ (Dear, 1975) ได้ทำการศึกษากับนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา พบว่า รายได้ของบิดา มารดามีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของนักศึกษา คือ นักศึกษาที่บิดา มารดามีรายได้สูง มักจะมีเกรดเฉลี่ยสูง และนักศึกษาที่บิดา มารดามีรายได้ต่ำก็จะมีเกรดเฉลี่ยต่ำเช่นเดียวกัน

คำว่า “รายได้” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ว่า หมายถึง เงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับ

วัชรภรณ์ พยัคฆ์เมธี (2546) ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ซึ่งหมายถึงรายได้ของผู้ปกครอง ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน รายได้ ของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีความต้องการต่อการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ภาวินีย์ ธนาอนวัช (2556, น. 14) รายได้ คือ เงิน หรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพ หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้ผู้อื่นใช้สินทรัพย์ หรือ ผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปแบบต่างๆ เช่น รายได้จากค่าจ้างแรงงาน เงินเดือน ดอกเบี้ยรับจากเงินฝากธนาคาร หรือ จากเงินให้กู้ยืม รายได้จากการขายสินค้าหรือบริการ เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปว่า รายได้ผู้ปกครอง หมายถึง เงินที่ผู้ปกครองได้รับจากการประกอบอาชีพ ในรูปแบบของเงินเดือน ค่าจ้าง ผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน หรือเงินที่ได้จากการขายสินค้าและบริการ โดยเฉลี่ยในแต่ละเดือน

3.3 ชนเผ่าของผู้ปกครอง

3.3.1 ความหมายของชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์

แผนแม่บทการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (2558-2560) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวถึงชนเผ่า หรือ กลุ่มชาติพันธุ์” หมายถึง กลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตมีความแตกต่างด้านต่างๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยเป็นกลุ่มชนที่ประชากรมีพันธุกรรมเกี่ยวพันกันมีลักษณะทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาพูดเดียวกัน รวมตัวเป็นพหุวัฒนธรรม มุ่งมั่นในการอนุรักษ์พัฒนาและสืบทอดฐานดินแดนของบรรพบุรุษและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนรุ่นอนาคต นับตั้งแต่อดีตมากกว่าร้อยปี สอดคล้องกับ อมรา พงศาพิชญ์ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 23) กลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าเป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจาก

บรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือด ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปร่าง (เชื้อชาติ) เหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วย ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไป เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลายและกระจายตัวอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย โดยข้อมูลของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลปี 2547 และข้อมูลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ปี 2555 มีกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย จำนวน 67 จังหวัด 56 กลุ่ม มีประชากรรวมประมาณ 6,100,000 คน จำแนกพื้นที่ตาม ลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ 4 ลักษณะ คือ

1. กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง หรือ “ชนชาวเขา” จำนวน 13 กลุ่ม ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง(แม้ว) เย้า(เมี่ยน) ลีซู(ลีซอ) ลาหู่(มูเซอ) อาข่า(เอ็กอ) ลีวะ ถิ่น ขมุ จินฮ่อ ตองซุ คะฉิ่น และปะหล่อง(ดาลาอั้ง)
2. กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ จำนวน 38 กลุ่ม ได้แก่ มอญ ไทยลื้อ ไทยทรงดำ ไทยใหญ่ ไทยเขิน ไทยยอง ไทยหล่า ไทยยวน กูไท ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวกา ลาวตี้ ลาวเวียง แสก เซเร ปริง บรู(ไซ) โซ่ง โซทะวัง อิมปี ก่อง กุลา ซอโอจ(ซอจ) กุย(ส่วย) ญฮกรู(ชาวบน) ญ้อ ใ้ยย เขมรถิ่นไทย เวียดนาม(ญวน) ญอหมี่ซอ(ปีซอ) ของ กระของ มลาญู กะเลิงและลาวโซ่ง(ไทยดำ)
3. กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในทะเล หรือ “ชาวเล” จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ มอแกน มอแกลน และอูรักละโว้ย
4. กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่า จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ มลาบรี (ตองเหลือง) และซาไก (มันนิ)

สรุปได้ว่า ชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึงกลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ มีลักษณะทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาพูดเดียวกัน สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน ซึ่งผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กัน

3.3.2 ชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์ทางภาคเหนือ

พัชยานี ศรีนวล (2545,ออนไลน์) ชาวเขาทุกชาติพันธุ์ จะอาศัยและตั้งรกรากอยู่ตามบนดอยสูงและแถบชายแดนไทย เลยทำให้ถูกเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า "คนดอย" ชาวไทยพื้นเมืองทางภาคเหนือมักจะเรียกชาวเขาทุกเผ่าว่า "แม้ว" วิถี ชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ยึดอาชีพการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก คือ การทำนา ทำไร่ ทั้งเพื่อยังชีพและเพื่อค้าขาย ชาวเขาทุกชนเผ่าจะมีภาษา ประเพณีวัฒนธรรม การแต่งกาย ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่มีความโดดเด่น มีความสวยงาม เป็นที่สะดุดตาต่อผู้พบเห็น วิถีชีวิตดำรงอยู่อย่างเรียบง่าย มีความเป็นอิสระ ใช้ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่มีตัวบทกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ยึดถือด้านความเชื่อ ศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเป็นตัวกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือ ผู้ที่กระทำความผิด

มาฆะ จิตตะสังคะ (2553, น.4) ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ และน่าน เป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และมีหลากหลายเผ่าพันธุ์ ได้แก่ ม้ง อีวเมี่ยน ลาหู่ อาข่า

กระเหรี่ยง ลีซุ ไทลื้อ ลัวะ ไทหย่า ไทใหญ่ ขมุ และจื๋นยูนนาน ความเป็นชาติพันธุ์ที่ดำรงวิถีชีวิตท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงการประกอบอาชีพในพื้นที่ในระนาบเดียวกันกับประชากรในท้องถิ่นชนบท กลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว ยังสืบสายเครือญาติเดียวกัน หรือมีบรรพบุรุษเดียวกันกับกลุ่มชาติพันธุ์ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สหภาพเมียนมาร์ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาชนจีน และมณฑลกลวงสี (มณฑลยูนนาน) และประเทศไทย การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีมาอย่างเนิ่นนาน เช่น หนีการสู้รบรุกรานของชาติพันธุ์ฮ่อ ทำให้กลุ่มไทหย่าต้องอพยพเข้ามาหาแหล่งทำกินใหม่ในจังหวัดเชียงราย เมื่อประมาณเกือบ 90 ปี

การอพยพเคลื่อนย้ายของชาติพันธุ์ม้งจากประเทศจีนเข้าสู่จังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย เช่น ตาก น่าน พิชณุโลก เชียงใหม่ และเชียงราย ตลอดจนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้แก่ อาข่า ลัวะ ลาหู่ กระเหรี่ยง ไทลื้อ และจื๋นยูนนาน ต่างได้เข้าพำนักตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน และการประกอบอาชีพในจังหวัดภาคเหนือตอนบนเป็นส่วนใหญ่ก่อให้เกิดการดำรงอยู่ในความเป็นชาติพันธุ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม พื้นที่ภาคเหนือตอนบนยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ของวัฒนธรรมล้ำนา หากการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมและภาษาถิ่นของชาติพันธุ์ ท่ามกลางความต่างทางวัฒนธรรมล้ำนา ซึ่งสามารถดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกันโดยปราศจากการกลืนกลาย จะยิ่งช่วยเสริมสร้างความงดงามในความหลากหลายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบนให้มีความโดดเด่น และสามารถสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนท้องถิ่นและประเทศ ด้วยประชาชนเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

สรุปได้ว่า ภาคเหนือหรือภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นแหล่งอารยธรรมที่มีชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบไปด้วยประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่ยึดอาชีพการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก มีภาษา ประเพณีวัฒนธรรมการแต่งกาย ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีความสวยงาม เป็นที่สะดุดตาต่อผู้พบเห็น วิถีชีวิตดำรงอยู่อย่างเรียบง่าย มีความเป็นอิสระ และใช้ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิต

3.3.3 ลักษณะชนเผ่าของผู้ปกครอง

1) ชนเผ่าม้ง

(1) ประวัติความเป็นมาของชนเผ่าม้ง

ศุนย์วิจัยชาวเขา (2526, น. 135-136) ชนเผ่าม้งหรือชนเผ่าแม้วกลุ่มแรกที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยนั้นไม่มีหลักฐานใดๆ บ่งชี้ได้ชัดเจน แต่จากเอกสารของศุนย์วิจัยชาวเขาคาดว่าเริ่มต้นอพยพเข้ามาทางตอนเหนือของประเทศไทย ในราวปี พ.ศ. 2387-2417 จุดที่ชนเผ่าม้งเข้ามามีอยู่ 3 จุด คือ

จุดที่ 1 เข้ามาทางห้วยทราย-เชียงของ อำเภอ เชียงของ จังหวัด เชียงราย ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือสุด เป็นจุดที่เข้ามาาก่อน และเข้ามามากที่สุด หลังจากนั้นแยกย้ายกระจัดกระจายไปตามแนวทองของเส้นเขามุ่งไปทางทิศตะวันตกสู่จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก และสุโขทัย

จุดที่ 2 เข้ามาทางไชยบุรี ปัว และทุ่งช้าง เขตอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน แล้วบางกลุ่มได้อพยพลงสู่ทางใต้และทางตะวันตกเข้าสู่จังหวัดแพร่ พิชณุโลก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร และจังหวัดตาก

จุดที่ 3 เข้าทางภูคา-นาแห้ว และด่านซ้าย อำเภอนาแห้ว และอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย แล้วบางกลุ่มได้เข้ามาสู่จังหวัดเพชรบูรณ์ในที่สุด

นอกจากทั้งสามจุดนี้แล้ว จุดหนึ่งที่ชาวม้งได้อพยพผ่านมาแต่ไม่ได้กล่าวถึงคือ เข้ามาทางอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผ่านมาทางประเทศพม่า ช่องดอยอ่างขาง ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันว่า ม้งกลุ่มนี้ คือกลุ่มที่หลงทางจากการอพยพจากจุดที่ 1 ส่วนสาเหตุของการหลงทางครั้งนี้จากการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่ากล่าวไว้ว่า กลุ่มม้งที่อพยพมาก่อนเกิดความไม่เชื่อเมื่อมาถึงทางแยก (สองแพร่ง) ได้นำกิ่งไม้ขวางทางเส้นที่ตนเดินผ่าน กลุ่มหลังตามมาเข้าใจว่าทางที่นำกิ่งไม้มาขวางนั้นมิใช่เส้นทางที่กลุ่มก่อนอพยพผ่าน จึงอพยพผ่านอีกเส้นทางหนึ่งซึ่งขึ้นไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ คือมุ่งเข้าสู่ประเทศพม่าตอนใต้ กลุ่มนี้มีน้อยได้กระจายสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดเชียงใหม่ฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือ

รัลนา มณีประเสริฐ (2538: น. 112) ชาวเขาเผ่าแม้วมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศจีน ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยด้วยสาเหตุหลายประการ ประการหนึ่ง คือ การอพยพหลบหนีชนชั้นปกครองของจีนในสมัยนั้น ชาวแม้วในจีนมีประวัติการต่อสู้กับรัฐบาลจีนอย่างยาวนาน ผู้อูโสแม้วที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย จดจำช่วงประวัติศาสตร์การสู้รบของชนเผ่าได้เป็นอย่างดี แม้วได้เป็นเชลยของจีนเจ้าของแผ่นดินหลายช่วงเวลา ผู้อูโสที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย มักจะมีเกร็ดจากประวัติศาสตร์ของชนเผ่าตนในช่วงนี้มาเล่าให้ลูกหลานได้รับฟังกันอยู่เสมอ

เมื่ออพยพเข้ามาในประเทศไทย การดำรงอยู่ของชุมชนหรือหมู่บ้านแม้วในแต่ละจังหวัดดำเนินไปบนพื้นฐานแนวทางชีวิต ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นอยู่แต่เดิมในประเทศจีน รายละเอียดของวัฒนธรรมประจำเผ่าแม้ว ในเรื่อง จารีต ขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อห้ามข้อนิยม และ เงื่อนไขการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในหมู่แซ่สกุลเดียวกัน หรือต่างสายกัน สะท้อนถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมจีน ที่แฝงเร้นอยู่ในวัฒนธรรมประจำเผ่าแม้วมาช้านานอย่างชัดเจน

ในประเทศไทยชาวเขาเผ่าแม้วแบ่งออกเป็นสองกลุ่มย่อย คือ กลุ่มแม้วน้ำเงิน และกลุ่มแม้วขาว เผ่าแม้วทั้งสองกลุ่มนี้ มีความแตกต่างที่ยังปรากฏอยู่อย่างชัดเจน คือ เครื่องแต่งกาย แต่แนวทางการปฏิบัติตนตามครรลองของค่านิยม และ ระบบความเชื่อของเผ่า ไม่แตกต่างกัน

(2) การแต่งกายของชนเผ่าม้ง

การแต่งกายของชาวเขาในประเทศไทย (เผ่าม้ง) (ม.ป.ป.) ผู้หญิง ใส่กระโปรง ทอด้วยป่านใยกัญชง (ต้นคล้ายกัญชา แต่ดอกและใบใช้สูบไม่ได้) การทำกระโปรงของหญิงม้ง โดยการใช้เส้นสะกิดใยกัญชงออกเป็นเส้น แล้วผืนต่อกันเป็นม้วนใหญ่ นำไปฟอกด้วยน้ำด่างขี้เถ้า จะได้ด้ายสีขาวอมเหลือง นำไปทอเป็นผ้ามีผิวสัมผัสหยาบหนา แต่นุ่มเป็นมัน มีความกว้างประมาณ 40 เซนติเมตร นำไปเขียนด้วยขี้ผึ้ง เป็นลวดลายเรขาคณิต นำไปย้อมสีน้ำเงินอมดำ แล้วนำไปต้มให้ขี้ผึ้งละลาย เป็นการทำให้ผ้าทนทานและซักง่าย นำมาพับเป็นปลีทเล็ก ๆ แล้วใช้ไม้กดทับไว้ให้จีบอยู่ตัว แล้วใช้ด้ายร้อยระหว่างจีบจากด้านหนึ่ง ไปยังด้านหนึ่งเป็นเอวของกระโปรง ใช้

ผ้าขาวต่อเป็นเอว ใช้ผ้าสีต่าง ๆ กู้นตักแต่งกระโปรง และ ปักด้วยด้ายสีต่าง ๆ เสื้อเอวเกือบจะลอย แขนยาว มีปกเสื้อด้านหลัง ผ่าหน้า หรือทับไปทางซ้ายทำด้วยผ้าสี ดำ มีตักแต่งลวดลาย ผ่าคาดเอวสี ดำมีฟูแดงเป็นชายครุย มีสนับแข้งสีดำ ผมหวมดเป็นมวย ใส่ หมวกผ้าหรือโปกผ้าสีดำ ใส่ต่างหูเงิน ห่วงคอทำด้วยเงิน 3-4 วงซ้อนกัน ด้านหลังเสื้อตักแต่ง ด้วยเหรียญเงินเก่า

ผู้ชาย นุ่งกางเกงดำเป๋อต่ำ เสื้อดำแขนยาว เอวลอย (มีเสื้อข้างในสีขาว) ผ่าคาดเอวสี แดง คาดทับด้วยเข็มขัดเงิน ห่วงเงินคล้องคอ 1 ห่วง หมวกผ้าดำมีจุดแดงตรงกลาง

แม่่ว เป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่อยู่ในประเทศจีนซึ่งชอบอพยพโยกย้ายที่อยู่ไปเรื่อย ๆ แม่่ว เป็นคำที่ใช้เรียกกันทั่วไป ซึ่งเพี้ยนมาจากคำว่า “เมี้ยว” ชาวเขาเผ่าแม่่วจะเรียกตัวเองในหมู่พวกเดียวกันว่า “ม้ง” ม้งแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ

ก. ม้งขาว หญิง สวมกระโปรงผ้าปานดิยาวลงมาถึงหัวเข่า มีผ้าพันหน้าข้างตั้งแต่ข้อเท้าถึงหัวเข่า แต่ปัจจุบันนี้หันมาใช้กางเกงสีดำกว้าง ๆ แบบจีน คาดเอวด้วยผ้าสีแดง ปล่อยชายผ้าสีเหลืองมั้ง ยาวลงมาด้านหน้าและด้านหลัง คอปกเสื้อกว้างแบบทหารเรือ โปกหัวด้วยผ้าสีคราม หรือสีดำ

ชาย นุ่งกางเกงดำกว้างๆ เป๋าย่อนลงมาไม่มากนัก สวมเสื้อป้ายอกมีผ้าคาดเอว

ข. ม้งเขียว หญิง ยังสวมกระโปรงสีฟ้าแก่ ประดับลายภาพวาดด้วยขี้ผึ้งและมีปกลวดลายใน ส่วนล่างของกระโปรง มีผ้าคาดเอวสีแดง ผ้าห้อยลงมาสีดำ เสื้อเป็นสีต่างๆ คอปกเสื้อเล็ก กว้าม้งขาว 4 นิ้ว ขอบปกเป็นรูปโค้ง ไม่มีผ้าโปกหัว แต่มีผ้าถักบางๆ แถบเป็นลายดอกไม้สีแดง พันรอบมวยผม

ชาย ใส่กางเกงดำเหมือนม้งขาว แต่เป๋ากางเกงห้อยลงมาจนเกือบถึงพื้น ดินแบบ อาหารับ ปลายขารัดที่ข้อเท้า สวมหมวกทำด้วยผ้าแพรว่วน ไม่มีขอบ

ค. ส่วนม้งดำ นั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีในประเทศไทย ในลาวจะมีน้อยมาก เพราะเป็นการยากที่จะแยกว่าเป็นม้งดำ เพราะทั้งแบบการแต่งกายและภาษาจะรับจากม้งขาว และเขียว ส่วนมากจะเรียกตามสีของเสื้อผ้าที่สวมใส่

(3) บ้านเรือนที่อยู่อาศัย

มูลนิธิกระจกเงา (2550) กล่าวถึงลักษณะบ้านเรือนของชนเผ่าม้งว่า ตัวบ้านปลูกค่อมอยู่บนพื้นดินที่ทุบแน่น วัสดุส่วนใหญ่ใช้ไม้เนื้ออ่อน ผืนกันระหว่างห้องหรือบ้านทำใช้ลำไม้ไผ่ ผ่าคลี่เป็นแผ่น หลังคามุง ด้วยหญ้าคา หรือใบจาก แต่เสาจะเป็นไม้เนื้อแข็ง แปลนเป็นแบบง่าย ๆ ตัวบ้านไม่มีหน้าต่าง เนื่องจากอยู่ในที่อากาศหนาวเย็น ใกล้กับประตูหลัก จะมีเตาไฟเล็ก และแคร่ไม้ไผ่สำหรับนั่ง นอน หรือรับแขก กลางบ้านจะเป็นที่ทำงานบ้าน เข้าไปในสุด ด้านซ้ายจะเป็นเตาไฟใหญ่สำหรับ ทำอาหารเลี้ยงแขกจำนวนมาก และเอาไว้ต้มอาหารหมู บางบ้านจะมีครกไม้ใหญ่สำหรับตำข้าวเปลือก มีลูกไม้หินสำหรับบดข้าวโพด แป้ง ถั่วเหลือง ใกล้กับที่ทำงานจะมีกระบอกลูกไม้ใฝ่รองน้ำตั้งอยู่ สำหรับมุมบ้านฝั่งซ้ายมักจะมีเป็นห้องนอนของพ่อแม่ กับลูก ภายในบ้านจะมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ 5 แห่ง คือ

ก. ประตูทางเข้าหลัก

ข. เสากลางบ้าน

ค. ผนังบ้านที่ตรงข้ามกับประตูหลัก (เป็นสถานประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ของม้ง จะประกอบด้วยกระดาดที่ตัดมาติดเป็นแผ่นใหญ่และยาวเป็นรูปสี่เหลี่ยม และมีการตั้งโต๊ะหมู่บูชาจะมีการนระกระปองหรือ กระบอกไม้ไผ่ใส่ข้าวเปลือก หรือ ข้าวเจ้า หรือข้าวโพดก็ได้ จะนำธูปจำนวน 7 ดอกมาปักข้าง ๆ กระบอกธูป จะมีกระบอกสุรา และกระบอกน้ำไว้เช่นไหว้)

ง. เต่าไฟใหญ่

ชาวม้งจะไม่ค่อยย้ายที่อยู่บ่อยนักเมื่อเทียบกับเผ่าอื่น บางทีอยู่นาน 15-20 ปี จึงย้ายไปอยู่ที่ใหม่ และอาจย้ายกลับมาที่เดิมอีกม้งมีระบบ เครือญาติที่มั่นคงมาก จึงเป็นการยากที่จะถูกกลืนโดยชนชาติอื่นๆ ในปัจจุบันนี้ยังมีการสร้างบ้านเรือนเช่นนี้อยู่ แต่พบน้อยมาก ส่วนใหญ่ม้ง จะรับวัฒนธรรมของสังคมอื่นๆ มา จึงทำให้การสร้างบ้านเรือนเปลี่ยนแปลงไป โดยสร้างบ้านเรือนเหมือนกับคนไทยมากขึ้น

ความเชื่อก่อนที่จะปลูกบ้านเรือน ม้งจะมีการเสี่ยงทายพื้นที่ที่จะมีการปลูกบ้านเรือนก่อน เพื่อครอบครัวจะได้มีความสุข และร่ำรวย โดยกระทำดังนี้ เมื่อเลือกสถานที่ได้แล้ว จะขุดหลุมหนึ่งหลุมแล้วนำเม็ดข้าวสารจำนวนเท่ากับสมาชิกในครอบครัวโรยลงในหลุม แล้วโรยข้าวสารอีกสามเม็ดแทนสัตว์เลี้ยงเสร็จแล้ว จะจุดธูปบูชาผีเจ้าที่เจ้าทาง เพื่อขออนุญาต และเอาชามมาครอบก่อนเอาดินกลบ รุ่งขึ้นจึงเปิดดู หากเมล็ดข้าวยังอยู่เรียบ ก็หมายความว่า ที่ดังกล่าวสามารถทำการ ปลูกสร้างบ้านเรือนได้รอบๆ ตัวบ้านมักจะมีโรงม้า คอกหมู เล้าไก่ ยุ้งฉางใส่ข้าวเปลือก ถั่ว และ ข้าวโพด ในปัจจุบันนี้ม้งยังมีความเชื่อนี้อยู่ และปฏิบัติอยู่

(4) การรเคารพผู้อาวุโสและบุคคลสำคัญ

รัตนา มณีประเสริฐ (2538: น. 112-113) กล่าวถึงบุคคลสำคัญของชนเผ่าม้งว่า ในสังคมแบบจารีตของชาวเขาเผ่าม้ง บุคคลสำคัญที่มีบทบาทและสถานภาพในชุมชน ได้แก่

1. ผู้นำทางการเมือง คือหัวหน้าหมู่บ้าน ผู้ช่วยหัวหน้าหมู่บ้าน คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน ผู้นำทางการเมืองเหล่านี้ หมายถึงผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกของชุมชนและผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยราชการ มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้แทนของรัฐในการดูแลชุมชนให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของรัฐ

2. ผู้นำตามจารีต คือ ผู้นำการอพยพ ผู้อาวุโสของแต่ละแซ่สกุล หมอผี หมอคาถา และหมอสมุนไพร

2.1 ผู้นำการอพยพ จะได้รับเกียรติจากสมาชิกชุมชน ในฐานะที่เป็นผู้นำการสร้างชุมชนหมู่บ้าน สมาชิกทั่วไปจึงให้ความสำคัญและฟังความคิดเห็นจากผู้นำการอพยพเสมอ

2.2 ผู้อาวุโสของแต่ละแซ่สกุล มีความสำคัญ มีความสำคัญเป็นตัวแทนของแต่ละสกุลนั้นๆ ในชุมชน เป็นผู้มีความรู้ ทางจารีตประเพณี ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของกลุ่มแซ่สกุล

2.3 หมอผี หมอคาถา และหมอสมุนไพร มีบทบาทเป็นผู้ให้บริการทางพิธีกรรมเชิงนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะจิต และให้บริการทางสาธารณสุขมูลฐานแก่ชุมชน เป็นผู้ช่วยวินิจฉัยสาเหตุการเกิดอาการเจ็บป่วย ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตน เพื่อรักษาความ

เจ็บป่วย ผู้นำตามจารีตในกลุ่มนี้มีบารมีในด้านพระคุณต่อหมู่บ้าน ชุมชนยอมรับนับถือ และรับฟังคำชี้แจงจากผู้นำกลุ่มนี้

(5) ลักษณะนิสัยและวิถีชีวิต

สมัย สุทธีวรรณ (2541, น. น.31-33) กล่าวถึงลักษณะนิสัยของชนเผ่าม้งว่า ม้งหรือแม้ว มีลักษณะนิสัย เป็นกลุ่มชนที่มีความขยันขันแข็ง มีความอดสาหะเป็นพิเศษ ชีวิตประจำวันปกติ พวกเขาแทบจะไม่มีเวลาว่างจากการทำงานเลย ทั้งชายและหญิง ม้งหรือแม้วปกติจะเป็นคนเฉลียวฉลาดกว่าชาวเขาชนเผ่าอื่นที่มีอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะการคิดคำนวณ ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นเพราะว่า ชาวม้งมีนิสัยในด้านการค้าขาย

ชาวม้งมีนิสัยรักความเป็นอิสระ ซึ่งเป็นลักษณะที่เด่นชัด ประวัติศาสตร์ของม้งหรือแม้ว จะเห็นได้ว่าพยายามจะหลีกเลี่ยงการถูกกดขี่และครอบงำจากจีนตลอดมาจนบางครั้งทำให้เกิดการต่อสู้ และการอพยพ และลักษณะนิสัยของชนเผ่าม้งหรือแม้วอีกประการหนึ่ง พวกเขาจะมีความละเอียดอ่อน ในเรื่องของการรักษาหน้ารักษาชื่อเสียง หมู่สาวบางรายอาจจะตัดสินใจกินฝิ่นจนตาย หากรู้สึกว่าคุณต้องเสียหน้า

และสมัย สุทธีวรรณ (2541: น.55) ยังกล่าวถึงวิถีชีวิตของชนเผ่าม้งว่า ชีวิตในปัจจุบันของชาวม้งได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนเมืองมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ในการทำธุรกิจการค้าระหว่างกัน แต่พวกเขาก็ยังรู้สึกว่าคุณมองในเชิงที่ดูยกว่า หรือต่ำกว่าอยู่นั่นเอง

(6) ประเพณีวัฒนธรรม

วาทีนิ คุ่มแสง (2553) ประเพณีของชาวม้งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเพณีชุมชน ได้แก่ ประเพณีปีใหม่ม้ง เถลิมฉลองศักราชใหม่ และเลี้ยงขอบคุณผีที่นับถือ ผีบรรพบุรุษ และผีที่คุ้มครองให้ผลผลิตเจริญเติบโต อุดมสมบูรณ์ มีการละเล่นต่างๆ เช่น การโยนลูกช่วง การยิงหน้าไม้ การเล่นลูกข่าง แข่งขันล้อเลื่อนไม้ 2) ประเพณีชีวิต ได้แก่ ประเพณีการเกิด เป็นการเรียกขวัญและการตั้งชื่อเด็กเกิดใหม่ เด็กชายจะตั้งชื่อ 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อเกิด ครั้งที่ 2 เมื่อแต่งงาน เป็นการเปลี่ยนสถานภาพในชีวิตของผู้ชายจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ ส่วนเด็กหญิงจะตั้งชื่อตอนเกิดเท่านั้น ประเพณีแต่งงาน ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงต้องไม่ไช่แซ่เดียวกัน ส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันก่อนแล้วค่อยมาแต่งงานกันภายหลังแต่สิ่งที่ยังคงปรากฏ คือ การไหว้ผี การไหว้พ่อแม่ของฝ่ายหญิง และการประกอบพิธีแต่งงานผ่านพ่อสื่อ ประเพณีงานศพ เป็นงานประเพณีปิดและเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู ของผู้เป็นลูกที่มีต่อผู้ตาย การสืบทอดองค์ความรู้ ด้วยการให้ลูกหลานผู้ชายมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ผู้หญิงดูแลเรื่องอาหารและเครื่องแต่งกาย และยินดีให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวงาน ประเพณีปีใหม่ม้งและเข้าร่วมงานแต่งงานได้อย่างเปิดเผย

รัตนา มณีประเสริฐ (2538: น. 122-123) กล่าวถึงวันสำคัญและวันกรรมในรอบปีของชนเผ่าแม้วว่า เราสามารถสังเกตได้ว่าวันใดเป็นวันสำคัญและวันกรรมของชาวเขาเผ่าแม้ว เพราะในวันเหล่านี้ ชาวแม้วจะหยุดทำกิจกรรมในไร่ และกิจกรรมอื่นๆ ที่เคยปฏิบัติเป็นประจำในวิถีประจำวัน

วันสำคัญ และวันกรรมของแม้ว ส่วนมากเป็นข้อกำหนดตามความเหมาะสมจากระดับหมู่บ้านถึงระดับครัวเรือนหรือครอบครัว

1. ในระดับหมู่บ้าน วันสำคัญที่ถือเป็นวันกรรมหรือวันหยุดงานไร่ของหมู่บ้าน คือทุกหลังคาเรือนจะต้องหยุดงานพร้อมกันหมด ได้แก่ งานเทศกาลขึ้นปีใหม่ หยุดอย่างน้อย 3 วัน สำหรับงานศพ ไม่ได้กำหนดให้เป็นวันกรรมของหมู่บ้าน

2. ในระดับครัวเรือน และครอบครัว พิธีกรรมที่สำคัญที่สมาชิกของครัวเรือนในแซ่สกุลเดียวกัน จะถือเป็นวันหยุดพร้อมกัน ได้แก่ งานศพ งานแต่งงาน พิธีดับภัย (หลือซู้) พิธีส่งวิญญาณคนตาย (จอปลี่) พิธีเรียกขวัญ (ฮู่ปลี่) พิธีกรรมบนบานศาลกล่าว (ผีแย่ง-เป่าแย่ง) หรือการอยู่กรรม (ใจ) ของสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน

การจัดทำกิจกรรมที่ต้องการความร่วมมือจากสมาชิกชุมชนในหมู่บ้าน แม้ในบางสถานการณ์ ไม่สามารถจะใช้ประโยชน์จากวันหยุดหรือวันกรรมประจำเผ่าได้อย่างเต็มที่ เพราะวันกรรมประจำปี และวันกรรมจรของชาวเขาเผ่าแม้วส่วนมากเป็นวันกรรมประจำกลุ่มแซ่สกุล ไม่ใช่วันกรรมประจำหมู่บ้าน วันกรรมประจำหมู่บ้าน เช่น วันขึ้นปีใหม่ มีเพียงปีละครั้ง หรือวันกรรมในงานศพ ก็ไม่เอื้ออำนวยการจัดกิจกรรม

(7) มารยาททางสังคม และข้อห้ามที่สำคัญ

ก. มารยาททางสังคม

รลนา มณีประเสริฐ (2538, น. 117-121) กล่าวถึงมารยาททางสังคมของชนเผ่าแม้วว่า ชาวเขาเผ่าแม้วพึงมีต่อกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่บ้านเดียวกัน ส่วนมากเป็นข้อปฏิบัติที่ได้รับแนวคิดมาจาก ค่านิยมเบื้องต้นในวัฒนธรรมประจำเผ่า มารยาทที่สำคัญ ได้แก่

ก) มารยาทในการเยี่ยมบ้าน ก่อนที่จะก้าวข้ามธรณีประตูบ้านแม้วเข้าไปในตัวบ้าน ผู้มาเยี่ยมจะต้องตะโกนถามเจ้าของบ้านนั้นว่า ใจจื้อใจใจ ไม่ว่าประตูบ้านจะปิด หรือจะเปิดอยู่ อันเป็นการถามเจ้าของบ้านว่า อนุญาตให้เข้าไปได้หรือไม่ ถ้ามีเสียงตอบว่า จื้อใจใจ แสดงว่าผู้มาเยี่ยมสามารถเข้าไปในตัวบ้านได้ แต่ถ้าได้ยินเสียงตอบว่า ใจใจ แสดงว่าไม่อนุญาตให้เข้าไปในตัวบ้าน เนื่องจากอาจจะประกอบพิธีกรรม หรืออยู่ระหว่างการมีข้อห้ามตามจารีตประเพณี ในกรณีที่ประตูเปิดอยู่ ถ้าไม่มีเสียงตอบรับ ไม่ควรจะไปวิสาสะเดินเข้าประตู ควรหาโอกาสมาอีกครึ่งหนึ่ง หรือฝากข้อความนัดหมายกับบ้านใกล้เคียง

ข) มารยาทในการร่วมพิธีกรรม แม้วมีข้อกำหนดในเรื่องการประกอบพิธีกรรมแตกต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละแซ่สกุลย่อย พิธีกรรมหนึ่งๆ ที่มีชื่อเหมือนกัน มีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน อาจจะมีรูปแบบการประกอบพิธีกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มแซ่สกุลย่อย

ฉะนั้น การเข้าร่วมในพิธีกรรมเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ถ้าเป็นพิธีกรรมตามแซ่สกุลย่อย ควรจะขอคำแนะนำในการวางตัวให้เหมาะสมกับพิธีกรรมนั้นๆ จากผู้อาวุโสของแต่ละแซ่สกุลยี่นั้นๆก่อน จะช่วยให้รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และเป็นที่ยอมรับของชาวเขาเผ่าแม้ว เจ้าของพิธีกรรมมากยิ่งขึ้น

พิธีกรรมสำคัญๆ ที่ช่วยให้คนนอกวัฒนธรรม สามารถเข้าใจระบบเครือญาติ โดยเฉพาะเรื่อง กลุ่มแซ่สกุลย่อยของชาวเขาเผ่าแม้วได้ชัดเจนมากขึ้น ได้แก่ พิธีงานศพ และพิธีดับภัย (หลือซู้)

ค) มารยาทอื่นๆ มารยาททางสังคมทั่วไป ที่เป็นเครื่องสร้างความยอมรับซึ่งกันและกัน สังเกตได้จากวิธีการดำรงชีพในประจำวัน การปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างกลุ่มชนในหมู่บ้าน มีรูปแบบยึดมั่นอยู่กับค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญ คือ

(ก) สมาชิกหมู่บ้านอยู่ร่วมกันได้ด้วยระบบ อุปถัมภ์ ผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส จะต้องเป็นที่พึ่งพิงของผู้ด้อยอาวุโส และสมาชิกของชุมชนได้ตลอด

(ข) สมาชิกใหม่หรือผู้ด้อยอาวุโส พึ่งเคารพ และรับฟัง คำชี้แนะจากผู้อาวุโส

(ค) การตัดสินใจของผู้อาวุโส ถือว่าสูงสุด และเด็ดขาด

ข. ข้อห้ามที่สำคัญ

รึลนา มณีประเสริฐ (2538: น. 121-122) กล่าวถึงข้อห้ามสำคัญของชนเผ่าแม้วว่า ถึงแม้ว่าเขาเผ่าแม้ว มีความยึดมั่นในข้อพึงปฏิบัติเฉพาะประจำกลุ่มแต่ละกลุ่มของตนเองก็ตาม แต่ในภาพรวมเมื่อมารวมตัวอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นชุมชน หมู่บ้านเดียวกัน ทุกคนต่างก็ตระหนักที่จะต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบ ข้อกำหนดที่สำคัญประจำเผ่า ข้อห้ามที่สำคัญประจำเผ่าแม้ว ที่ต้องยึดถือปฏิบัติ คือ

1. สมาชิกที่มีแซ่สกุลเดียวกัน จะแต่งงานกันไม่ได้ ถ้าจำเป็นและประสงค์จะแต่งงานกันจริงๆ จะต้องให้หญิงหรือชายคู่กรณี ทำพิธีตัดญาติกันก่อน แล้วจึงแต่งงานกันได้

2. พฤติกรรมที่คบชู้ชู้ชาย เป็นข้อห้ามอย่างเคร่งครัด ถ้าสาวแม้วผู้ใดยังไม่แต่งงาน เธอมีสิทธิอำนาจเต็มที่ที่จะเลือกคบ และพบปะกับผู้ชายผู้ใดก็ได้ที่เธอพึงพอใจ ไม่มีผู้ชายคนใดจะมาบังคับ เธอได้ในเรื่องความชอบพอในเชิงชู้สาว หากแต่เธอแต่งงานเมื่อไร สิทธิเสรีภาพของเธอในเรื่องนี้หมดสิ้นลง เธอจะต้องทำตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่ง ลูกสะใภ้ ที่ดีของครอบครัวสามี เพราะเธอจะเป็นแกนสำคัญของครอบครัวสามีแทนที่แม่สามีต่อไปในอนาคต

หญิงสาวชาวแม้วที่ยังไม่ได้แต่งงาน มีสิทธิจะแต่งงานกับชายที่มีภรรยามาก่อน ถ้าภรรยาตนแรกของชายผู้นั้นมีความยินยอมและยอมรับ นำเธอเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกันได้ หากมีนั้นหญิงสาวผู้นี้ จะตกอยู่ในสภาพทำผิดในเรื่องชู้สาว เช่นเดียวกัน สำหรับผู้ชายแม้วไม่สามารถจะแอบมีเพศสัมพันธ์กับหญิงแม้วที่มีครอบครัวแล้วได้ ยกเว้นหญิงแม้วผู้นั้นเป็นแม่หม้าย หรือแม่ร้าง และมีความยินยอมด้วย

3. ชายและหญิงแม้วไม่ควรจะแสดงออกถึงความรู้สึกชอบพอกัน หรือความสัมพันธ์ที่มีด้วยกันในที่สาธารณะต่อหน้าบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะ พ่อแม่ทางฝ่ายผู้หญิง

4. ในภาวะปกติ ห้ามตีกลองเล่นในหมู่บ้าน เพราะเสียงกลองเป็นเสียงสัญญาณของงานศพ กลองเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประจางานศพเท่านั้น และใช้ประกอบกับแคน แต่แคนสามารถเล่นได้ในงานรื่นเริงและงานศพ ขึ้นอยู่กับเพลงที่เป่าเล่น กลองที่ใช้ประกอบพิธีงานศพ มีฝัประจายอยู่ ผู้ที่จ้องการจะฝึกเรียนเพลงแคน และ กลองสำหรับพิธีงานศพ จำเป็นจะต้องไปฝึกกับครูผู้รู้ในป่าที่ไกลโพ้นจากเขตบ้านของชุมชน

5. เช่นเดียวกันหากไม่จำเป็นไม่ควรยิงปืนเล่นในหมู่บ้านแม้ว เพราะเสียงปืนเป็นสัญลักษณ์ว่ามีผู้เสียชีวิตในชุมชน

6. หากไม่จำเป็น บุคคลภายนอกที่เป็นชายไม่ควรอยู่กับหญิงแม้เพียงสองต่อสองคนในที่ลับตา

7. ข้อห้ามทางการบริโภคอาหาร ข้อห้ามเหล่านี้ มีบางอย่างเป็นข้อห้ามสำหรับชาวเขาเผ่าแม่ั่วทั่วไป บางอย่างเป็นข้อห้ามเฉพาะแซ่สกุล เช่น การห้ามไม่ให้บริโภคเครื่องในสัตว์ เป็นข้อห้ามเฉพาะบางแซ่สกุล หรือโดยทั่วไป จะห้ามไม่ให้คนป่วยบริโภคไก่ทอด แต่บริโภคไก่ต้มที่ประกอบพิธีกรรมได้ เพราะเชื่อว่า ไก่ทอดน้ำมัน จะทำให้อาการป่วยหายช้า หรือ ถ้ามีบาดแผล จะทำให้เป็นแผลเป็น หรือมีความเชื่อว่า ไม่ควรให้เด็กบริดกขาไก่ เพราะอาจจะทำให้เด็กกลายเป็นผู้ที่พูดจาไม่เหมาะสม หรือเป็นคน พูดเจ็บ คือ พูดเสียดสี เสียดแทงผู้ฟัง เหมือนความคมของเล็บที่ขากไก่ จากความเชื่อแล้วบัญญัติขึ้นเป็นข้อห้ามในการทำงานนี้มีมากมาย ผู้อาวุโสของหมู่บ้านเป็นแหล่งข้อมูลในเรื่องทำงานนี้มากที่สุด

2) ชนเผ่าลีซอ

(1) ประวัติความเป็นมาของชนเผ่าลีซอ

มนัส มณีประเสริฐ (2524, น. 16) นักมานุษยวิทยาจัดชาวเขาเผ่าลีซอหรือเรียกโดยภาษาสุภาพว่าลีซอ อยู่ในกลุ่มธิเบต-พม่า แบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นสองกลุ่ม บางตำราแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม

1. ลีซอลาย เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและพม่า บางคนเรียกว่า ลีซอทางใต้

2. ลีซอดำ ติดตามหมอสอนศาสนาคริสต์เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก

3. ลีซอขาว มีอยู่ในประเทศไทย

ลีซอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่จัดอยู่ในกลุ่มธิเบต-พม่าของชนชาติโลโล ถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของชนเผ่าลีซออยู่บริเวณต้นน้ำโขงและแม่น้ำสาละวิน เหนือหุบเขาสาละวินเขตมณฑลยูนนานตะวันตกเฉียงเหนือ และตอนเหนือของรัฐคะฉิ่น ประเทศสหภาพเมียนมาร์ ชนเผ่าลีซอส่วนใหญ่เชื่อว่าเมื่อ 4,000 ปี ที่ผ่านมามีอาณาจักรเป็นของตนเอง แต่ต้องเสียดินแดนให้กับจีนและกลายเป็นคนไร้ชาติ ต่อมาชนเผ่าลีซอจึงได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่รัฐฉานตอนใต้ กระจายกระจายอยู่ตามภูเขาในเมืองต่างๆ เช่น เมืองเชียงตุงบางส่วนของพม่าไปอยู่เขตเมืองซือเหมา ลีบสองปันนา ประเทศจีน หลังจากนั้นได้อพยพลงมาทางใต้ เนื่องจากเกิดการสู้รบกันระหว่างชนเผ่าอื่นนับเวลาหลายศตวรรษ ชนเผ่าลีซอได้ถอยร่นเรื่อยลงมา กระจายกันเข้าสู่ประเทศสหภาพเมียนมาร์ จีน อินเดีย แล้วเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2464 กลุ่มแรกมี 4 ครอบครัว มาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนครั้งแรกอยู่ที่บ้านห้วยसान อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย อยู่อาศัยได้ ประมาณ 5 - 6 ปี ก็มีการแยกกลุ่มไปอยู่หมู่บ้านดอยช้าง ทำมาหากินอยู่แถบ ตำบลลาวี อำเภอม่อสรวย จังหวัดเชียงราย จากการสอบถามคนเฒ่าคนแก่ชาวลีซอถึงการอพยพว่า มาจากหมู่บ้านแห่งหนึ่งทางตอนใต้ของเมืองเชียงตุง ประเทศสหภาพเมียนมาร์ และเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านลีซอห้วยसान อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย ต่อมาได้โยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยในที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ตาก พะเยา กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ แพร่ และจังหวัดสุโขทัย ลีซอ ไม่มีภาษาเขียนของตนเอง ชนเผ่า ลีซอแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ (1) ลีซอลาย และ (2) ลีซอดำ โดยชนเผ่าลีซอที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเกือบ

ทั้งหมดเป็นชนเผ่าลีซูลาย ส่วนชนเผ่าลีซูล่าจะอาศัยอยู่ในประเทศสหภาพเมียนมาร์ และประเทศจีนเป็นหลัก

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (2518: น.6-7) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาและถิ่นฐานของลีซอว่า ลีซอ เป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่มีอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ชนเผ่านี้เรียกตัวเองว่า ลีซุ (Lisu) แต่ชาวไทยเรียกเขาว่า ลีซอ ชาวจีนเรียกลีซอในนาม Lisu, Lisaw Li-hawor or Lishaw แต่พวกถิ่นในพม่าเรียกลีซอว่า Yawyin, Yawyen หรือ Yaoyen

เดิมลีซอมีถิ่นฐานอยู่ตอนต้นแม่น้ำสาละวิน แม่น้ำโขง และทางตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลยูนนานในประเทศจีน เป็นเผ่าที่จัดอยู่ในกลุ่มทางภาษาพวกรีเบต พม่าลีซอเคยตั้งตัวเป็นอิสระจากจีนด้วยการจัดการปกครองของตนเอง ได้เคยโจมตีกองคาราวานสินค้าพวกจีนที่เดินทางไปตามเส้นทางบนภูเขา ทางฝ่ายบ้านเมืองของจีนทราบเข้า จึงหาทางปราบปราม วิธีที่ทางการของจีนปราบได้สำเร็จก็คือได้สกัดกั้นมิให้สินค้าจำพวกเกลือได้ส่งผ่านไปถึงมือพวกลีซอได้ เมื่อลีซอขาดเกลือซึ่งเป็นส่วนประกอบของอาหารที่จำเป็นและสำคัญ ลีซอก็ต้องพ่ายแพ้ในที่สุด นอกจากนี้ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง Leach ได้กล่าวว่า ลีซอทำสงครามสู้รบกับพวกเมโสโปเตเมีย นับว่าพวกนี้เป็นนักรบที่เก่งไม่ใช่น้อยเลย

ลีซอมีภูมิลำเนาหนาแน่นที่สุดทางตะวันตกของมณฑลยูนนาน ระหว่างเส้นรุ้ง ๒๖-๒๙ องศาเหนือ ทางทิศเหนือถึงเมือง Tingchou ใกล้เมือง Kunming ทางทิศตะวันตกถึงเมือง Myitkyina ทางทิศตะวันออกถึงเขตแดนระหว่างมณฑลยูนนาน-เสฉวน ทางทิศใต้ ลีซอเข้าไปในรัฐฉานในประเทศพม่าและเข้ามาในไทยมีจำนวนมากในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้มีอยู่ในเขตอำเภอแม่แตง อำเภอพร้าว อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่จัน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และยังมีที่จังหวัดตากกับเพชรบูรณ์

ลีซอในภาคเหนือของประเทศไทยมีหลายตระกูล คือตระกูลเผ่าเปี้ยะ ผ่า (แปลว่าผึ่ง) หรือซิมพั้ง ลีอ่า (แปลว่าไม้) จัวผ่า (ปลา) จัวเกียะ (ถั่ว) เสนจาง, เสนมู, เสนล่อ, เสนจอ, เสนมี, เสนย่าง, เซ้งว่อง, เซ้งลี่, เซ้งเลี้ยว, เลาลี หรือลีจา ฯลฯ ตระกูลของลีจาหรือเลาลีเป็นตระกูลใหญ่เชื้อสายมาจากชาวจีนฮ่อ (ชาวจีนมณฑลยูนนาน) พวกที่สืบสายโลหิตมาจากชาวจีนผสมชาวลีซอนี้ ถือขนบธรรมเนียมเดิมอย่างเคร่งครัดคือ คนในตระกูลเดียวกันแต่งงานกันไม่ได้ ผู้เป็นญาติพี่น้องต้องเดินทางไปเยี่ยมเยียนกันอย่างน้อยที่สุดปีละ ๑ ครั้ง ถึงแม้จะตั้งหมู่บ้านห่างไกลกันคนละอำเภอก็ตาม พวกที่เป็นเชื้อสายชาวลีซอแท้ไม่เคร่งครัดต่อขนบธรรมเนียมนี้มากนักยินยอมให้ผู้อยู่ในตระกูลเดียวกันต่างบิดามารดาแต่งงานกันได้

(2) ลักษณะและการแต่งกาย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2557) ระบุว่า ลีซอเป็นชนเผ่าที่มีภูมิลำเนาตั้งถิ่นฐานมีสีสันสดใส และหลากสีมาก ความกล้าในการตัดสินใจและความเป็นอิสระชน สะท้อนออกมาให้เห็นจากการใช้สีตัดกันอย่างรุนแรงในการเครื่องแต่งกาย

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (2518: น. 8-9) กล่าวถึงรูปร่างลักษณะและการแต่งกายของชาวลีซอว่า ชาวลีซอผิวขาวกว่าชาวลาฮู

คือผิวขาวแบบชาวไทยเหนือ ผู้ชายรูปร่างลักษณะส่วนความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ ๕ ฟุตครึ่งนับว่าสูงมากสำหรับชาวเขาชาวลีซอมีลักษณะงามกว่าชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ผู้หญิงชาวลีซอก็นับว่าสวยกว่าผู้หญิงชาวเขาเผ่าอื่นๆด้วยกัน

ชาวลีซอแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้ 2 กลุ่มด้วยกันคือ ลีซอลายและลีซอดำ แต่อาจจะแบ่งออกเป็นหลายกลุ่มย่อยที่อาศัยอยู่ในพม่า ชาวลีซอที่พบเห็นกันในประเทศไทยเป็นลีซอลายเท่านั้น ส่วนลีซอดำมีอยู่ในพม่า จีน และอินเดีย ทั้งสองกลุ่มมีภาษาและการแต่งกายต่างกันบ้างเล็กน้อย

ก. ลีซอลาย (Flowery or Variegatad Lisu)

ชาย สวมกางเกงขากว้างยาวถึงหน้าแข้งคล้ายกางเกงจีน สีนีนิยมคือสีฟ้า สีเขียวตองอ่อน คนแก่นิยมใช้สีดำ สวมเสื้อลักษณะคล้ายเสื้อแจ๊คเกตสีดำทำด้วยผ้ากำมะหยี่ประดับด้วยแผ่นโลหะบางเป็นรูปวงกลม เย็บติดกับเสื้อเรียงแถวกันทั้งข้างหน้าและข้างหลัง เสื้อกำมะหยี่นี้จะสวมใส่ในวันปีใหม่ หรือเมื่อเวลาชายหนุ่มไปเกี่ยวพาราฮีลสกีเท่านั้นแต่ตามปกติอยู่กับบ้านหรือออกไปทำงานในไร่เขาจะใส่เสื้อเชิ้ตธรรมดา นิยมใช้ผ้าพันหน้าแข้งสีดำ ใส่รองเท้ายาง บางคนชอบโพกศีรษะด้วยผ้าขาว ซึ่งโดยมากเป็นผ้าขนหนูราคาถูๆมีขายอยู่ในตลาดทั่วไป

หญิง การแต่งกายเหมือนกันทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็ก หญิงสาว หญิงมีสามีหรือหญิงชรา (ยกเว้นเด็กเล็กๆ ที่ยังพูดไม่ได้) คือ นุ่งกางเกงสีดำ ยาวเลยเข่าเล็กน้อยมีเสื้อคลุมยาวซึ่งนิยมสีฟ้าหรือสีเขียวสวมทับกางเกงยาวลงมาถึงหน้าแข้งตั้งแต่เอวลงมาผ้าทั้งสองข้าง แขนยาวที่ปกคอดติดแถบผ้าสีดำยาวประมาณ ๑ คืบ ช่วงต้นแขนและบริเวณหน้าอกซึ่งถัดลงมาจากแถบผ้าสีดำนั้นมีผ้าแถบเล็กๆยาวๆต่างสีเย็บติดต่อกันเป็นแผ่นทำให้ดูเป็นลายริ้ว ด้วยเหตุนี้ชาวลีซอพวกนี้จึงมีชื่อเรียกว่า ลีซอลาย ที่เอวมีผ้าดำผืนใหญ่คาดไว้โดยรอบ ปลายผ้าคาดนี้เห็นขอบอันไว้ด้านหลังผู้หญิงนิยมใช้ผ้าโพกศีรษะเช่นเดียวกับผู้ชาย และนิยมใช้ผ้าพันแข้งเช่นกัน เมื่อมีพิธีการหรืองานฉลองจะมีการประดับอกและเบื้อหลังด้วยเหรียญรูป และกระดุมเงินทำให้ดูสวยงามมาก เครื่องประดับอีกอย่างหนึ่งคือ "หาง" ใช้ที่หญิงและชาย (ยกเว้นชายชรา) หางนี้ลักษณะคล้ายเชือกแต่ทำด้วยผ้าเย็บด้วยมือเป็นเส้นเล็กๆ คนหนึ่งๆ จะมีหางประมาณ ๒๒ เส้น ผูกห้อยไว้ทั้งข้างหน้าและข้างหลังเป็นสีสันต่างๆกัน

ข. ลีซอดำ (Black Lisu)

ชาย สวมกางเกงคล้ายคนจีนนิยมใช้สีฟ้า สีตองอ่อนและสีดำ ยาวจดข้อเท้า สวมเสื้อดำทำด้วยกำมะหยี่ ไม่มีเครื่องเงินประดับเหมือนลีซอลาย

หญิง นิยมสวมกระโปรงยาวเลยหัวเข่า สีขาวกับสีดำสลับกันเป็นหางยาว เนื้อผ้าทำจากเปลือกไม้ นำมาเย็บติดกัน เสื้อแขนยาวสีม่วงหรือสีดำ มีเครื่องเงินประดับเพียงเล็กน้อย ไม่นิยมใช้ผ้าโพกศีรษะทั้งชายและหญิงไม่นิยมใช้หางเป็นเครื่องประดับเหมือนลีซอลาย

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 เชียงใหม่ (2557) ระบุไว้ว่า ชาวลีซอมีการแต่งกายโดยใช้สีที่สดใส เสื้อผ้าสตรีมีลักษณะคล้ายเสื้อคลุม ผ้าเฉียงจากคอลงไปถึงเข่าแทนกระโปรง ส่วนใหญ่ใช้สีฟ้าสดใส ช่วงแขนที่ยาวลงมาถึงข้อมือขลิบผ้าสีดำที่ริมชาย ตรงคอและไหล่ขลิบด้วยสีแดงชมพู คาดเป็นลายสวยงาม ที่เอวใช้ผ้าสีดำคาดเป็นเข็มขัด ส่วนชั้นในสวมกางเกงขาวไว้เสมอ ตรงขอบกางเกงขลิบด้วยสีดำหรือสีม่วงและลายอื่น ๆ เสื้อผู้หญิงลีซอมักใช้สีที่ดูเด่นเสมอ ส่วนเครื่องแต่งกายของบุรุษสวมเสื้อคอกลมสีดำ ผ่าอกด้านขวาทับด้านซ้ายเป็นแนวเฉียงปกคลุมลายสี

ชาวที่หน้าอก และประดับด้วยกระดุมสีเงินตามไหล่และคอ กางเกงขายาวเป่ากว้างสีดำและมีแถบตรงปลายขาสีฟ้า

(3) แบบบ้านเรือนที่อยู่อาศัย

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (2518, น. 10-12) กล่าวถึงลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวลีซอว่า ชาวลีซอชอบอยู่บนน้ำเขาสูงประมาณ 5,000 ฟุต หรือสูงกว่านั้น หมู่บ้านชาวลีซอประกอบด้วยหลายหลังคาเรือนจำนวนหลังคาเรือนของหมู่บ้านลีซอแต่ละแห่งไม่เท่ากัน บางแห่งก็มีขนาดเล็ก บางแห่งก็มีขนาดใหญ่

การปลูกบ้านของลีซอมี 2 แบบ คือ ชนิดที่ปลูกอยู่กับพื้นดิน และแบบยกพื้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความนิยมและความเหมาะสมของแต่ละคนมากกว่า ฝาบ้านทำด้วยซีกไม้ไผ่ขัดกัน พื้นบ้านทำด้วยไม้ไผ่นำมาสับด้วยมีดแล้วแผ่ปอก (ฟากสับ) ส่วนบ้านที่ปลูกแบบอยู่กับพื้นดิน พื้นห้องนอนทำด้วยไม้ไผ่ฟากสับเช่นกัน เสาบ้านทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้อื่นสุดแต่จะหามาได้ หลังคาบ้านมุงด้วยใบคา ไม้ไคร้หลังคาเป็นไม้ไผ่เรียงรูปตารางแล้ววางใบคาทับข้างบนจนหนาพอกันฝนได้ ปล่อยชายคาลงมาเกือบถึงพื้นดิน บางหมู่บ้านใช้ไม้ไผ่ผาครึ่ง และเจาะข้อไม้ไผ่ข้างในออกแล้ววางให้ประกบกัน คือ คว่าอันหนึ่ง หงายอันหนึ่ง สลับกันไปมองดูคล้ายกระเบื้องลอนเล็ก

ทุกบ้านๆกันด้วยรั้วที่สานด้วยไม้ไผ่สูงประมาณบั้นเอวผู้ใหญ่ เมื่อผ่านรั้วบ้านเข้าไปมีบริเวณรอบๆ เพียงเล็กน้อย จะพบบ้านของชาวลีซอหลังเล็ก โรงฆ่า เล้าไก่ ทุ่งข้าว กับที่ตากสิ่งของ ตอนด้านข้างตัวบ้านมีรางไม้ไผ่ต่อทอดยาวมาจากบ้านหลังอื่น ซึ่งใช้แทนท่อประปาเป็นรางรองรับน้ำจากบนเขา แหล่งน้ำมาใช้ทำถึงกันทุกหลังคาเรือนต่างกับพวกมูเซอแดง อีโก้ซึ่งไม่มีรางน้ำไม้ไผ่ต่อน้ำมาใช้ บริเวณบ้านมีบรรดาสัตว์เลี้ยง เช่น ไก่ และหมู มักวิ่งเล่นพาดทั่วๆ ไป

บ้านของชาวลีซอมีประตูทางเข้าทางด้านหน้าอยู่เพียงประตูเดียว เรียกว่า "ประตูผีออก" มีประเพณีพิสดารอยู่อย่างหนึ่งคือ หญิงสาวผู้เคยอยู่ในบ้านหลังนี้ ถ้าแต่งงานจะกลับเข้ามาบ้านเดิมของตนทางประตูทางนี้ โดยไม่มีสามีนำมาด้วยไม่ได้

ภายในบ้านของชาวลีซอจะมีเตาไฟ 2 แห่ง สำหรับหุงต้มอาหารแห่งหนึ่งอยู่ใกล้ประตูบ้าน ติดตั้งกับพื้นดิน อีก แห่งหนึ่งสำหรับปรุงอาหารเป็นจำนวนมาก เมื่อพิธีหรืองานเลี้ยงปกติใช้สำหรับต้มผักอาหารให้สัตว์เลี้ยง และยังใช้ต้มกลิ่นสุราข้าวโพด สุราข้าวเหนียวอีกด้วยเตาไฟเล็กซึ่งใช้สำหรับปรุงอาหารนั้นมีไฟสุ่มตลอดวันตลอดคืนเพื่อให้ความอบอุ่นอีกด้วยเหนือเตาไฟเล็กมีหิ้งไม้ไผ่สาน มีห่อเกลือ ยาเส้น พริก มันฝรั่ง ฯลฯ วางไว้ให้ควนรมอยู่ตลอดเวลาบ้านของชาวลีซอไม่ค่อยถูกสุขลักษณะเท่าใดนัก ทั้งบ้านเต็มไปด้วยควนไฟยุ่งจึงไม่ค่อยมี "เวลานอนเขาไม่กางมุ้ง" ถ้าเป็นบ้านยกพื้น ชาวลีซอชอบผูกกับสัตว์เลี้ยงไว้กับเสาใต้ถุนบ้านทำให้บ้านสั่นสะเทือนตลอดเวลาเมื่อสัตว์เหล่านี้เคลื่อนไหวไปมา สัตว์เหล่านี้เลี้ยงไว้สำหรับเป็นอาหารและเช่นผี ถัดจากจากเตาไฟเล็กไปเล็กน้อยเป็นที่นั่งเล่นและรับแขกเป็นแคร่ไม้ไผ่ยกขึ้นสูงจากพื้นดินประมาณ 1-2 ศอก

การจัดแบ่งห้องนิยมแบ่งห้องโดยใช้ไม้ไผ่สานเป็นฝาผนังห้อง มีห้องรับแขกอยู่เลยเตาไฟไปเล็กน้อยไปทางด้านหลัง กั้นฝา 3 ด้าน ไม่มีประตู ขนาด ประมาณ 2.5+2.5 ตารางเมตร ส่วนทางซ้ายมือเป็นห้องนอนของเจ้าของบ้านและครอบครัว นับว่ากว้างขวางเล็กน้อย ยกพนสูงระดับเดียวกับห้องอื่นระหว่างห้องนอนของเจ้าของบ้านกับห้องรับแขกมีพื้นดินโล่งๆ กั้นกลางอยู่ตรงข้างฝามีแท่นบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษหรือผีเรือน มีรูปเทียนปักไว้ในถ้วย

เล็กๆ คล้าย ๆ กับแทนบูซาของชาวจีน บางบ้านมีกระดาดบางๆ ทำด้วยเยื่อหน่อไม้ไผ่ ชาวลีซอผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวจะทำการกราบไหว้เทพบูชานี้เป็นประจำวัน

ณ พื้นดินติดกับห้องนอนเป็นพื้นที่วางสำหรับเก็บของเบ็ดเตล็ดเช่นเครื่องใช้ไม้สอยในการทำมาหากิน มีพริก ขวาน จอบ เสียม ฯลฯ และยังใช้เป็นที่พักข้าวเปลือก ฟักเขียว ฟักทอง ข้าวโพด ฯลฯ อีกด้วย

ถัดจากห้องนอนเจ้าของบ้านเป็นห้องนอนเด็กและผู้หญิง ยกพื้นสูงค่อนข้างแคบใช้เป็นที่อยู่หลับนอนของพวกเด็กๆ และบุตรหลานเจ้าของบ้าน นอกจากห้องซึ่งกล่าวถึงนี้แล้วล้วนแต่เคยเป็นพื้นดินทั้งสิ้น

ห้องต่าง ๆ ภายในบ้านของชาวลีซอนี้ ถ้าเป็นครอบครัวใหญ่ก็มีหลายห้อง ถ้าเป็นครอบครัวเล็กมี 3 ห้องนอนเท่านั้นคือ ห้องรับแขก ห้องเจ้าของบ้าน กับห้องเด็ก อย่างละ 1 ห้อง พื้นเชื้อเพลิงในการหุงต้มวางไฉ่มุมหนึ่งบนพื้นดินข้างเตาไฟนั่นเอง ข้างเตาไฟมีกาน้ำชา น้ำร้อนอยู่เสมอ

ใต้ชายคาหน้าบ้านเป็นพื้นดินกว้างประมาณ 1 เมตร ด้านซ้ายมือมีแคร่ไม้ยกพื้นสูงปูด้วยฟาก ใช้เป็นที่สำหรับตากข้าวโพด พริก ฯลฯ

ยุงเก็บข้าวอยู่ข้างโรงม้า ตัวโรงม้าสร้างเป็นเพิงหลังคาสูงประมาณ 2 เมตร ส่วนความกว้างขึ้นอยู่กับจำนวนม้าที่มีอยู่ มีรางไม้สำหรับใส่อาหารให้ม้ากินวางพาดระหว่างเสา ยกพื้นสูงกว่าพื้นดินเล็กน้อย ลักษณะของโรงม้าไม่น่าจะคุ้มกันฝนได้ เพราะหลังคาทำด้วยลำไม้ไผ่ผ่าครึ่งประกบกัน ไม่มีฝาเลยสักด้านเดียว

(4) ลักษณะโครงสร้างทางครอบครัวและสังคม

คณะทำงานโครงการคลังปัญญางานพัฒนาชาวเขา 53 ปี กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวถึงลักษณะครอบครัวของชนเผ่าลีซอว่า ระบบครอบครัวของลีซอโดยทั่วไปเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) มีอยู่บ้างเหมือนกันที่มีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) คือเมื่อมีบุตรชายหรือบุตรสาวที่แต่งงานแล้วคู่สมรสเข้ามาอยู่ในบ้าน ทำให้มีครอบครัว 2 ครอบครัวอยู่ในบ้านเดียวกันจึงเป็นครอบครัวขยาย แต่เมื่ออยู่กันไม่นานพอสมควร คู่สมรสดังกล่าวก็จะแยกตัวไปตั้งบ้านเรือนอยู่ต่างหาก กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวยกเว้นกรณีบิดามารดามีบุตรคนเดียว หรือบุตรที่แต่งงานนั้นบิดามารดาต้องการให้อยู่ในบ้านของตน คู่สมรสจำเป็นต้องอาศัยอยู่ต่อไป

ลีซอนิยมการมีผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) มากกว่าการมีผัวเดียวหลายเมีย (Polygamy) ทั้งนี้ การที่ชายมีภรรยามากกว่า 1 คนก็ได้ถือเป็นข้อห้ามประการใด หากเขามีเงินซื้อและภรรยาคนแรกมียินยอม ก็ย่อมจะมีภรรยามากกว่า 1 คนได้ ส่วนหญิงจะมีสามีหลายคนในเวลาเดียวกันไม่ได้ ถือเป็นข้อห้ามที่เคร่งครัด

การแต่งงาน นิยมการแต่งงานภายในเผ่าของตนเอง (Endogamy) มากกว่าการแต่งงานนอกเผ่า (Exogamy) สำหรับการสืบเชื้อสาย มีการสืบเชื้อสายทางบิดา (Patrilineal) แต่หลังการแต่งงาน นิยมการอยู่อาศัยในครอบครัวของบิดามารดาฝ่ายหญิง (Metrilocal) มากกว่าการอยู่อาศัยในครอบครัวของบิดามารดาฝ่ายชาย (Patrilocal) เมื่อคู่สมรสได้อยู่กับบิดามารดาซ้กระยะหนึ่ง หากบุตรคนอื่นคนใดคนหนึ่งแต่งงานบ้าง แล้วนำคู่สมรสเข้ามาอยู่ด้วย

คู่สมรสคู่แรกก็อาจแยกตัวไปตั้งครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ของตนเองอยู่ในหมู่บ้านต่อไป แม้ว่าเขาแยกตัวออกมาตั้งบ้านเรือนของตนเอง แต่โดยมากบิดามารดาของฝ่ายหญิงมักจะไม่ยินยอมให้บุตรสาวและบุตรเขยย้ายที่อยู่ไปอยู่หมู่บ้านอื่น หรือหากบิดามารดาฝ่ายหญิงย้ายที่อยู่ก็จะขอให้ทั้งคู่ย้ายติดตามไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เขามีต้องห่วงเป็นกังวลใจว่า บุตรสาวของตนจะทุกข์ยากเดือดร้อน และเขาต้องการที่จะได้อยู่ร่วมกับสมาชิกที่เป็นกลุ่มเครือญาติของตน ไม่ว่าจะอยู่หมู่บ้านใดก็ตาม ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ว่าสิทธิเท่าเทียมกัน มีอยู่ทั่วไปในตัวบุคคลของแต่ละแซ่สกุล การที่จะมีสิทธิเท่าเทียมระหว่างต่างแซ่สกุล จำเป็นต้องมีสมาชิกที่เป็นเครือญาติเดียวกันอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้อื่นมาดูถูกกดขี่หรือข่มเหง จากแนวคิดพื้นฐานเช่นนี้จึงทำให้สิทธิที่จะชักจูงญาติพี่น้องหรือผู้ที่เป็นบุตรเขย (อยู่คนละแซ่สกุล) ให้เข้ามาอยู่ในกลุ่มของตน สร้างความอบอุ่นเมื่อมีกลุ่มหรือหมู่พวกของตนอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน จำนวนหลานหลังคาเรือน

(5) การเลี้ยงดูเด็ก

คณะกรรมการโครงการคลังปัญญางานพัฒนาชาวเขา 53 ปี (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2555) กล่าวถึงลักษณะการเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าลีซอว่า การเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เล็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ลีซอได้อบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้รู้จักใช้ความคิด และใช้วาหะโต้ตอบหรือโต้แย้งผู้ใหญ่ได้อย่างอิสระ เขาจะพยายามฝึกหัดให้บุตรหลานของตนมีนิสัยกล้าแสดงออกทางวาจาโต้ตอบกับผู้ใหญ่ ทำให้ผู้ใหญ่ยอมรับฟังเหตุผล ไม่ห้ามปรามหรือขู่เข็ญหรือลงโทษเด็กด้วยวิธีการห้ามพูดสิ่งใดๆ การเลี้ยงดูเด็กฝึกหัดตั้งแต่เล็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในลักษณะเช่นนี้ ทั้งให้เด็กลีซอทั้งชายและหญิงมีความคิด มีความกล้าในการแสดงออกด้วยคำพูด ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเห็นว่าสิ่งใดไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของตน เขาจะแสดงออกทันทีถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะเป็นบิดามารดาของตน เขาก็สามารถจะโต้แย้งได้ ไม่มีข้อห้าม อาจจะกล่าวได้ว่า วิธีการเลี้ยงดู อบรม ฝึกหัดเด็กเช่นนี้ ทำให้เขามีความคิดมีความรู้สึกในทำนองที่ว่าไม่มีผู้อื่นใหญ่กว่า หรืออยู่เหนือกว่าตน ทุกคนเท่ากันหมด สิ่งนี้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งที่มีผลทำให้ลีซอมีความคิดในลักษณะของอนาธิปไตย

สมัย สุทธิวรรณ (2541: น. 33) กล่าวถึงเด็กชนเผ่าลีซอว่า ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายลีซอ เมื่อโตขึ้น พ่อแม่จะเริ่มฝึกหัดให้ทำอาหาร ช่วยงานบ้านและงานในไร่ เช่น ถางหญ้า ปลูกข้าวโพด เมื่อโตเป็นหนุ่มก็จะสามารถหักล้างถางพง หาฟืนและทำไร่ หรือไปล่าสัตว์ได้ ส่วนเด็กผู้หญิงเมื่อโตเป็นสาว ก็มีหน้าที่หุงหาอาหาร ตักน้ำ ต่ำข้าว เกี่ยวหญ้า หรือเย็บปักถักร้อย หรือแม้กระทั่งปลูกข้าวในไร่ เป็นต้น

(6) การเคารพผู้อาวุโสและผู้เฒ่าในชุมชน

คณะกรรมการโครงการคลังปัญญางานพัฒนาชาวเขา 53 ปี (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2555) กล่าวถึงการเคารพนับถือผู้อาวุโสของชนเผ่าลีซอว่า ลีซอเคารพผู้อาวุโสในแซ่สกุลของตนเองมากกว่าการเคารพนับถือผู้นำหรือผู้ปกครองในหมู่บ้าน บิดามารดาและญาติพี่น้องได้อบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้รู้จัก และให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ที่อยู่ในลำดับขั้นที่อาวุโสกว่าตนเอง เด็กทุกคนทราบดีว่าตนอยู่ในแซ่สกุลอะไร มีใครบ้างที่อาวุโสในแซ่สกุลของตน การอบรมสั่งสอนเด็กในลักษณะเช่นนี้ย่อมจะทำให้เด็กเกิดความรักใคร่ ผูกพันกับผู้ที่อยู่ในแซ่สกุลเดียวกัน ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความผูกพันเช่นนี้

ยอมเป็นที่เตือนสติให้จำได้สำนึกว่า เขาควรให้ความเคารพนับถือบุคคลใดบ้างในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ ส่วนการเคารพนับถือผู้นำหรือผู้ปกครองหมู่บ้านเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลัง ผู้นำหรือผู้ปกครองมิใช่ จำเป็นต้องเกี่ยวข้องหรือจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยอยู่เป็นประจำ (ยกเว้นผู้นั้นเป็นญาติพี่น้องของตน) ความทุกข์ร้อนที่เกิดขึ้นกับชีวิตของเขาหรือเกิดขึ้นกับสมาชิกของเขาในครอบครัวนั้น อันดับแรกจะคิดถึงหรือคิดพึ่งพาอาศัยก็คือกลุ่มญาติพี่น้องในแซ่สกุลเดียวกัน ดังนั้น แม้ว่าผู้นำหรือผู้ปกครอง จะมีบทบาทหน้าที่สำคัญมากน้อยเพียงใดย่อมมีความสำคัญน้อยกว่ากลุ่มญาติพี่น้อง หรือ กลุ่มเครือญาติ แซ่สกุลเดียวกันของเขา ตามข้อเท็จจริง แม้ว่าลีสขอจะให้การยอมรับผู้นำหรือผู้ปกครองของหมู่บ้าน ซึ่ง อาจได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตามแต่ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในเขาก็คือ บุคคลดังกล่าว ก็เป็นบุคคลที่มีความสามารถเช่นเดียวกับลีสขอทั่วไป ไม่ได้มีอะไรที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะหรือเป็น บุคคลที่อยู่เหนือคนอื่น สิทธิเสรีภาพ อิสระภาพ คงมีเช่นเดียวกับเขาทุกคน ไม่ว่าใครก็ตามมีสิทธิ เสมอภาคกัน การยอมรับว่าใครเป็นผู้นำมิได้หมายความว่า ทุกคนจำเป็นต้องเชื่อฟังหรือทำตามคำสั่ง ของเขาเสมอไป การกระทำของแต่ละคนที่เชื่อว่าตัวเองมีสิทธิ ซึ่งไม่รบกวนหรือกระทบกระเทือนต่อ สิทธิของบุคคลอื่น การเคารพนับถือญาติพี่น้องผู้อาวุโส จึงมีมากกว่าการเคารพนับถือผู้นำหรือ ผู้ปกครอง การยอมรับผู้นำไม่จำเป็นต้องกระทำตามคำสั่งของผู้นำ สิทธิเท่าเทียมกันแม้จะมีหน้าที่ ต่างกันก็ตาม กล่าวได้ว่าและลักษณะความคิดและการกระทำเช่นนี้เป็นลักษณะพื้นฐานที่แสดงถึง ความอนาธิปไตยของลีสขอ

ภายในหมู่บ้านลีสขอจะประกอบด้วยสมาชิกครัวเรือนที่มีแซ่สกุลหลาย แซ่สกุล แต่ละแซ่สกุลมีความคิดในลักษณะที่ว่า “มีความเท่าเทียมกัน” คือตามสถานะทางสังคมแล้ว ไม่มีแซ่สกุลใดสำคัญกว่าหรือมีอำนาจมากกว่าแซ่สกุลอื่น

ลีสขอมีความยึดถือและผูกพันเรื่องญาติพี่น้องท้องเดียวกันเป็นอันดับแรก รองลงไปคือญาติพี่น้องที่อยู่ในแซ่สกุลเดียวกัน และสุดท้ายคือความผูกพันต่อสังคมหรือหมู่บ้านที่เขา อาศัยอยู่ จะเห็นได้ชัดคือ กรณีเกิดการโต้แย้งหรือทะเลาะกัน หากทั้งสองฝ่ายตกลงกันไม่ได้ เรื่องราว ก็จะถูกนำไปยังหัวหน้าหมู่บ้าน หากหัวหน้าหมู่บ้านจะปรึกษาคนเฒ่าคนแก่แล้ว ตัดสินคดีความไป ตามข้อเท็จจริง ซึ่งจะทำให้คู่กรณีที่เกิดการเสียเปรียบเกิดความไม่พอใจ โดยมีญาติพี่น้องท้องเดียวกัน ของเขาอยู่ฝ่ายเขา จะมีความรู้สึกนึกคิดว่าเป็นญาติพี่น้องสายเลือดเดียวกัน พ่อแม่คนเดียวกัน มากกว่าที่จะคิดถึงเหตุผลหรือหลักของความยุติธรรม ญาติพี่น้องที่อยู่ในแซ่สกุลเดียวกัน ตามปกติก็ จะคิดเป็นเบื้องต้นว่าคู่กรณีที่เป็นญาติพี่น้องของตนเป็นฝ่ายถูกต้อง แต่ถ้าหากฝ่ายใดๆได้ประโยชน์ บางประการให้กับตน เช่น ให้ยืมเงิน ยืมข้าว หรืออดีตเคยช่วยเหลือตนหรือบุคคลในครอบครัวมาแล้ว เขาก็จะถือหางหรือคิดเข้าข้างฝ่ายนั้น โดยมีได้ค้ำประกันว่าจะเป็นฝ่ายผิด และคิดว่าเรื่องของการเป็นญาติ เนื่องจากมีแซ่สกุลเดียวกันนั้นเป็นรอง เรื่องหลักต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์และประโยชน์ที่เขาได้รับ เป็นอันดับแรก ดังนั้น แม้คนที่มีแซ่สกุลต่างกันก็อาจช่วยเหลือกันได้หากเขาได้รับประโยชน์ร่วมกัน แม้ว่าลีสขอจะมีความรักญาติพี่น้อง รักผู้ที่อยู่ในแซ่สกุลเดียวกัน แต่ขณะเดียวกันก็มีความเป็นมิตรที่ดี ต่อผู้ที่ให้ประโยชน์กับเขา การที่บางครั้งมีข้อพิพาทเกิดขึ้น การตัดสินคดีที่ถูกต้องหรือเป็นธรรมหรือไม่ นั้น คู่กรณีและญาติพี่น้องของเขาอาจจะเกิดความไม่พอใจต่อผู้ตัดสิน มีการแสดงออกด้วยวาจา ชุบชิบพุดคุยให้เพื่อนบ้านฟังความเกรงกลัวแม้จะมีอยู่ต่อหัวหน้าหมู่บ้านอยู่บ้าง แต่ใส่ใจส่วนหนึ่ง

ยังคงมีความคิดว่าเขามีใช่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ สติปัญญาเหนือกว่าใคร อำนาจก็ไม่มีมากกว่าคนอื่นในหมู่บ้าน นี่ก็เป็นลักษณะหนึ่งของอนาธิปไตยของชาวลิซอซ

(7) ลักษณะนิสัยและวิถีชีวิต

สมัย สุทธีวรรณ (2541, น.32-33) กล่าวถึงชนเผ่าลิซอซว่า ปกติลิซอซจะเป็นกลุ่มคนที่มีอัธยาศัยดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านเสมอ หรือแม้แต่แขกที่ไปเยือน ชาวลิซอซมักจะไปมาหาสู่กันทุกๆปี หลังจากการเก็บเกี่ยวพืชไร่แล้ว ว่าบ้านจะอยู่ห่างไกลกันก็ตาม

ชาวลิซอซมีอุปนิสัยเป็นคนขยันในการทำมาหากิน โดยเฉพาะผู้หญิงมักจะทำงานมากกว่าผู้ชาย เมื่อเข้าไปเยือนหมู่บ้านลิซอซมักจะพบเห็นเด็กและผู้หญิงสพายน้องเล็กๆ เอาไว้ข้างหลังขณะวิ่งเล่นในหมู่บ้าน เวลาที่พ่อแม่ออกไปทำงานในไร่ ส่วนเด็กผู้ชายก็จะหัดใช้อาวุธและเครื่องมือล่าสัตว์ เป็นต้น

พอลและอีเลน ลูวิส (2528, น. 10) กล่าวว่า ลิซอ (ลีซู) โดยพื้นนิสัยแล้วจะต้องเป็นหนึ่งในโลกหรือใฝ่ความเป็นเอก ชาวลิซอซจะเห็นวาทะครอบครั้ว ตระกูลและหมู่บ้านของตนเป็นเอกเหนือใคร ซึ่งจะเห็นได้จากเสื้อผ้าอาภรณ์และเครื่องประดับที่ต้องวิไลสมาราเหนือกว่าใครๆ

สมัย สุทธีวรรณ (2541, น.12) กล่าวถึงลักษณะนิสัยของชนเผ่าลิซอซว่า โดยปกติลักษณะนิสัยของชนเผ่าลิซอซ มักจะไม่ยอมให้กับพวกเดียวกันที่มีความฉลาดเหนือกว่าตนหรือเก่งกว่าตน การปกครองจึงมักจะพอใจให้บุคคลอื่น หรือเจ้าหน้าที่ภายนอกมาทำหน้าที่ไกลเกลี่ย ประณีประนอมเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน หรือไม่เช่นนั้น คนที่ไม่พอใจหรือแพ้ ก็อาจจะทิ้งถิ่นหนีไปอยู่ที่อื่นเสีย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2557) กล่าวว่า ลิซอได้ชื่อว่าเป็นเผ่าที่แต่งกายมีสีสันสดใส และหลากสีมากที่สุดในบรรดาชาวเขาทั้งหมด ความกล้าในการตัดสินใจ และความเป็นอิสระชนสะท้อนออกมาให้เห็นจากการใช้สีตัดกันอย่างรุนแรงในการเครื่องแต่งกาย คนอื่นเรียกว่าลิซอแต่เรียกตนเองว่า “ลีซู” (คำว่า “ลี” มาจาก “อีหลี” แปลว่า จาริต ประเพณีหรือวัฒนธรรม “ซู” แปลว่า “คน”) มีความหมายว่ากลุ่มชนที่มีขนบธรรมเนียม จาริตประเพณี และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง หากมองในแง่วัฒนธรรมและบุคลิกภาพแล้ว อาจกล่าวได้ว่าชาวลิซอซเป็นกลุ่มชนที่รักอิสระ มีระบบจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่น เป็นนักจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่โดยไม่ผ่านการเลือกสรร และจะไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่แยกแยะ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ชาวลิซอซมีศักยภาพในการปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

(8) วัฒนธรรมและจารีตประเพณี

พอล และอีเลน ลูวิส (2528, น. 30) ที่ได้กล่าวถึงเทศกาลประเพณีปีใหม่ ในเทศกาลนี้ผู้หญิงชาวเขาเผ่าลิซอซจะมีการสวมใส่เครื่องประดับเงินเป็นจำนวนมากเพื่อดึงดูดเพศชายสำหรับการขอแต่งงาน รวมทั้งเพื่อแสดงถึงความมั่งคั่งของครอบครัวฝ่ายหญิง

คณะทำงานโครงการคลังปัญญางานพัฒนาชาวเขา 53 ปี (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2555) กล่าวถึงจารีตประเพณีของชนเผ่าลิซอซว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้สังคมลิซอซอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้าน

ขึ้นได้ คนเผ่าคนแก่ได้ปรึกษาหารือกันเพื่อกำหนดวันปีใหม่ วันกินข้าวโพดใหม่ วันไหว้ผีบรรพบุรุษที่ หลุมฝังศพ เลี้ยงผีประจำหมู่บ้าน หรือการทำบุญสร้างศาลา สิ่งเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เขามี กิจกรรมร่วมกันตามประเพณีที่ได้ยึดถือ สืบต่อๆ กันมาจากบรรพบุรุษ เราจะสังเกตเห็นได้ชัดว่า เมื่อ ถึงวันปีใหม่ของแต่ละหมู่บ้าน สมาชิกในหมู่บ้านทุกหลังคาเรือนจะร่วมทำกิจกรรมดำข้าวปลูก ทำขนม เช่นไหว้ผีบรรพบุรุษของตน เช่นไหว้ผีประจำหมู่บ้าน ตันรำและร้องเพลงร่วมกัน ต้มสุราและกินเลี้ยง ฉลองกันอย่างสนุกสนาน และอิมหนาสำราญกันถ้วนหน้า นี่เป็นแบบอย่างการที่สมาชิกของหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือนมีส่วนร่วมในการทำประเพณีด้วยความสมัครใจ ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกับการสร้าง ประปาหมู่บ้าน โดยมีหน่วยงานและบุคคลเข้ามากระตุ้นส่งเสริมให้เขารวมตัวกัน ช่วยกันคิด ช่วยกัน วางแผน ช่วยกันทำและช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีความสำนึกร่วมกันเพื่อเสียสละ เพื่อจะ สนองต่อความจะเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิตหรือเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เรื่องเช่นนี้ดูเหมือนจะ เป็นเรื่องใหม่ เป็นเรื่องที่มีใช้กิจกรรมทางประเพณี ดังนั้น การรวมกลุ่มหรือการกระตุ้นส่งเสริมให้เขา ดำเนินกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านโดยส่วนรวม มักจะไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในหมู่บ้านเท่าที่ควร แม้จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่ก็มีสมาชิกส่วนหนึ่งไม่ สนใจ หรือสนใจแต่ไม่กระทำ เกิดความรู้สึกนึกคิดว่าจะมีผู้อื่นมาสั่งการสั่งให้กระทำ คล้ายกับเขาเป็น ผู้อยู่ให้อำนาจของคนอื่น ซึ่งสิทธิถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพอิสรภาพของตน จึงไม่ยอมกระทำตาม คำสั่งของผู้อื่น เพราะยึดถือเรื่องสิทธิเท่าเทียมกัน (equal rights) ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณภาพอย่างสูง (high valued) ความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของสิทธิในกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่หมู่บ้านใน ส่วนรวมจึงมักเป็นปัญหาอยู่เนืองๆ ซึ่งแนวทางแก้ไขเรื่องนี้ ผู้ปฏิบัติงานกับสิทธิจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องชี้แจงให้สิทธิทราบถึงสิทธิของตนที่มีขอบเขตจำกัดตามกฎหมาย ในฐานะที่เป็นหน่วยหรือ สมาชิกที่เป็นผู้อาศัยอยู่ในประเทศไทยอันเป็นส่วนรวม

(9) รูปแบบการปกครอง

คณะทำงานโครงการคลังปัญญางานพัฒนาชาวเขา 53 ปี (กรมพัฒนา สังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2555) กล่าวถึงลักษณะ การปกครองของชนเผ่าลีซอว่า ลีซอมีการปกครองแบบอนาธิปไตย หากจำเป็นที่จะต้องทำงานกับ ลีซอก็ต้องทราบประเพณี แบบอย่างความเชื่อถือ ความคิด ลักษณะการปกครองพิเศษของเขา จึงจะ ทำงานให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ในเรื่องอธิปไตยภายในหมู่บ้าน ผลที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ เด่นชัดประการแรกก็คือ เมื่อลีซอคิดว่ามีหัวเข้าเท่ากัน ก็จะเกิดความขัดแย้งกันระหว่างผู้ที่อยู่ต่าง แชนส์กุล หรือบางทีแม้ผู้ที่อยู่ในแชนส์กุลเดียวกัน ก็มีกรณีขัดแย้งกันได้ ประการที่สอง ความร่วมมือหรือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในหมู่บ้านต่อโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านโดย ส่วนรวม จะมีสมาชิกจำนวนหนึ่งไม่ร่วมมือหรือไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ เขามีความคิดว่ามี เป็นงานหรือกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ต่อตัวเขาหรือครอบครัวของเขาโดยตรง ประการที่สาม สำนึก ในความเป็นลีซอแม้ว่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทย แต่ก็มีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่จำเป็นและไม่ต้องการ ให้ผู้ปกครองหรือผู้นำที่ใช้อำนาจสั่งการให้เขาปฏิบัติตาม เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจนำเอาข้อเท็จจริงเหล่านี้ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน หากดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการในหมู่บ้านลีซอ จำเป็นต้องทราบว่าใน หมู่บ้านมีกี่แชนส์กุล มีความขัดแย้งกันบ้างไหม ขัดแย้งกันเรื่องอะไร ขัดแย้งกันรุนแรงมากน้อยแค่ไหน การดำเนินกิจกรรมต่างๆจึงไม่ควรหวังหรือคาดหวังอย่างสูงส่งว่า จะให้ชาวบ้านเข้ามาส่วนร่วมหรือ

ร่วมมือ 100 % เพราะนั่นเป็นความฝันที่สูงส่งเกินไปและสิ่งสำคัญ หากเราจะชักจูงแนะนำและให้เขารวมกันเป็นกลุ่ม สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ต้องระวังเรื่องการสร้างกลุ่มอิทธิพล กลุ่มเช่นนี้อาจจะกระทำการบางอย่างที่ผิดกฎหมาย หรือเพื่อเสนอข้อต่อรองบางอย่างในทางที่ไม่ถูกต้อง

นามธรรมที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของจิตใจคือ เขาเป็นลีสขอหรือเป็นชาวเผ่า การพยายามเปลี่ยนสำนึกทำให้เขาเห็นว่าเขาเป็นพลเมืองไทยอันเป็นความต้องการหรือนโยบายของรัฐบาล จะต้องใช้เวลาหลายปี คนรุ่นต่อไปเป็นเป้าหมายที่จะเป็นเป้าหมายที่จะมีความสำคัญในการเป็นพลเมืองไทยมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร การศึกษา และการพัฒนาทุกๆด้าน ย่อมมีผลจะทำให้ลีสขอหรือชาวเผ่าอื่นๆ มีความรู้สำนึกคิดว่าตนเป็นพลเมืองไทยในที่สุด

(10) หลักปฏิบัติและข้อห้ามที่สำคัญ

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (2518: น. 14-15) กล่าวถึงชาวลีสขอว่า ชาวลีสขอมีบุคลิกน่ารักคือรักความสงบและมักไม่ค่อยเป็นพวกมีปัญหาเท่าใดนัก เป็นชนเผ่าที่มีความสุภาพ ซื่อสัตย์ จริงใจ และกล้าหาญ แม้ว่าผู้ชายเผ่าลีสขอทุกคนมีร่างกายบึกบึนลำสัน มือเท้าใหญ่หนาเพราะเดินและทำงานมาก แต่หน้าตาของชายลีสขอก็กว้างกลมและแฝงด้วยความซื่อ

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ชาวเขาเผ่าลีสขอตามหมู่บ้านต่างๆ ในท้องที่เชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ของนายประเสริฐ ชัยพิภุสิต จากข่าวสารศูนย์วิจัยชาวเขา มิถุนายน 2515) คนดีของลีสขอต้องยึดหลักปฏิบัติดังต่อไปนี้

ประการแรกต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีของลีสขอ จารีตประเพณีฉบับของเขามีอยู่หลายอย่าง เช่น การแต่งกายแบบลีสขอ ลัทธิความเชื่อในเรื่องผี การแต่งงาน การรับประทานอาหาร การให้ความเคารพผู้อาวุโส และการแสดงความคิดเห็นซึ่งเขาจะต้องประพฤติแบบอย่างลีสขอผู้ใดจะทำตัวเป็นคนนอกกริตนอกรอยไม่ได้ หากฝ่าฝืนจะถูกกล่าวหาและรับการดำเนินจากผู้อื่นตัวอย่างเช่น หญิงลีสขอนุ่งผ้าถุงแบบคนไทย ผู้อื่นจะพากันตำหนิและหัวเราะเยาะ ทำให้เจ้าตัวเกิดความละอายจึงไม่กล้ากระทำอีก หรือการรับประทานอาหาร ลูกสะใภ้ห้ามรับประทานอาหารร่วมกับพ่อของสามี หญิงใดไม่ปฏิบัติตามจะถูกตำหนิว่าเป็นคนไม่รู้จักรับประเพณี

ประการที่สอง ไม่ลักทรัพย์ผู้อื่นการถือเอาทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตนด้วยวิธีการใดๆก็ตาม ลีสขอถือว่ามีความผิด ลีสขอได้ส่งมอบบรมบุตรหลานของตนให้รู้จักหาทรัพย์มาโดยวิธีสุจริต รู้จักหวงแหนทรัพย์สินของตน ขณะเดียวกันก็ไม่แตะต้องหรือถือเอาทรัพย์สินจากผู้อื่นมาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ ผู้ใดประพฤติตนเป็นผู้ลักทรัพย์ก็จะเป็นที่รังเกียจของสังคมและหากจับผู้ลักทรัพย์ได้ก็จะถูกลงโทษด้วยการปรับสินไหมทดแทนหรือเขาอาจนำส่งเจ้าหน้าที่ทางบ้านเมืองเพื่อรับโทษตามกฎหมาย

ประการที่สาม ไม่ประพฤติผิดลูกเมียผู้อื่น โดยปกติแล้วผู้ชายลีสขอสามารถจะมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน แต่ต้องกระทำตามประเพณีด้วยการขอร้องจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงอย่างถูกต้อง การนำเอาบุตรสาวของผู้อื่นมาเป็นภรรยาของตนโดยที่ผู้หญิงนั้นไม่ยินยอมด้วย เป็นกระทำผิดประเพณี การลักลอบสัมพันธ์กับภรรยาของผู้อื่น แม้ฝ่ายหญิงจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม เป็นการผิดประเพณีและผู้ชายคนนั้นจะได้ถูกปรับสินไหมทดแทน แต่ถ้าหากชายหนุ่ม

หญิงสาวเกิดความรักใคร่กันได้สัมผัสกันก่อนที่จะมีการแต่งงานก็ไม่ถือว่าผิดประเพณี ชายที่มีภรรยาอยู่แล้ว หากต้องการหญิงอื่นซึ่งไม่ได้เป็นภรรยาของใครนำมาเป็นภรรยาของตน หากหญิงนั้นสมัครใจ ผู้ชายจะคัดค้านไม่ได้เพราะไม่ถือว่าผิดประเพณีแต่อย่างใด

ประการที่สี่ ต้องไม่เป็นบุคคลที่สูบบุหรี่ ชาวอีสานปลูกฝิ่นกันมากแต่ไม่นิยมสูบบุหรี่กันเท่าใดนัก เขาปลูกไว้เพื่อขายเป็นสินค้า ลีขอมมีทัศนคติต่อผู้ที่สูบบุหรี่ในทำนองที่ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่ไม่เจริญ เกียรติคุณการทำงาน ร่างกายไม่แข็งแรงและเป็นที่ยังเกียดของสังคม ในการเลือกคู่ครองชายหนุ่มใดที่สูบบุหรี่จะไม่มีการหญิงสาวคนใดประสงค์จะแต่งงานด้วย แต่ที่ได้พบชายลีขอมมีครอบครัว แต่สูบบุหรี่เนื่องจากเขาสูบบุหรี่หลังแต่งงานแล้วหรือชายอาจจะสูบบุหรี่ตั้งแต่ออกแต่งงาน แต่ฝ่ายหญิงไม่ทราบ แต่งไปแล้วจึงได้ทราบ จึงต้องจำใจทนอยู่ร่วมกันต่อไป เขามีความรู้สึกว่าถ้าผู้ใดสูบบุหรี่ถ้าเป็นหัวหน้าครอบครัวจะทำให้ครอบครัวต้องตกทุกข์ได้ยาก ฉะนั้นคนดีต้องไม่สูบบุหรี่ ส่วนการสูบบุหรี่ เคี้ยวหมาก ต้มสุรา ไม่เป็นที่รังเกียจของสังคม

ประการที่ห้า มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ลีขอมส่วนมากทำงานอย่างขยันขันแข็งตั้งแต่เช้าเพื่อหุงหาอาหารแล้วออกไปทำงานในไร่ ผู้ใดตื่นสายจะถูกเพื่อนบ้านตำหนิว่าเป็นคนเกียจคร้าน ทำมาหากินไม่ทันคนอื่น แต่ถ้าไม่ทำงาน ไม่เพาะปลูกพืชผักใช้เวลาในการสูบบุหรี่หรือเที่ยงเตรเป็นประจาย่อมได้ชื่อว่าเป็นคนเกียจคร้าน ผลคือต้องยากจนไม่มีทรัพย์สินเงินทองแม้ญาติพี่น้องจะไม่ให้ความช่วยเหลือและสังคมรังเกียจ แต่บางประการก็มีข้อยกเว้นสำหรับบุคคลบางประเภท เช่นในข้อที่ว่า คนดีต้องเป็นผู้ที่ไม่สูบบุหรี่นั้น สำหรับคนแก่ที่มีอายุมากแล้ว มีบุตรหลานเติบโตพอที่จะเลี้ยงลูกได้แล้ว ฉะนั้น การสูบบุหรี่ไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องห้ามอย่างเคร่งครัด

(11) ระบบเศรษฐกิจ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2557) ระบุว่า ในอดีตและในปัจจุบันเศรษฐกิจของชนเผ่าลีซูล้วนขึ้นอยู่กับอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นหัวใจหลัก คือ การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ปลูกข้าวเพื่อการบริโภค ปลูกข้าวโพดเพื่อเลี้ยงสัตว์และมีการปลูกพืชผักชนิดต่างๆ เลี้ยงสัตว์เพื่อใช้ในพิธีกรรมและเพื่อใช้เป็นอาหาร นอกจากนี้รายได้ส่วนหนึ่งของลีซุมายังมาจากการทำอุตสาหกรรมในครอบครัว เช่น การเย็บ ปักผ้าการทำเครื่องเงิน เป็นต้น ประชากรเกือบทั้งหมดในชุมชนประกอบอาชีพทำไร่ ในรูปแบบไร่หมุนเวียนโดยทำการปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อเป็นการพักดินซึ่งเป็นระบบแบบดั้งเดิมที่ชนเผ่าลีซุได้ทำสืบต่อกันมา แต่มีความแตกต่างกันเฉพาะพืชที่ปลูกในไร่ ซึ่งแต่เดิมจะปลูกพืชสายพันธุ์พื้นบ้านของชนเผ่าลีซุ และเป็นพืชที่ใช้สำหรับบริโภคในครัวเรือน แต่ปัจจุบันชนเผ่าลีซุบางพื้นที่นิยมปลูกพืชเพื่อการพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ เช่น การปลูกข้าวโพด มะเขือเทศ กะหล่ำปลี ถั่วแดง ผักกาดขาว ลิ้นจี่ บัว และกาแฟ เป็นต้น ส่วนสัตว์เลี้ยงในชุมชนที่นิยมเลี้ยงกันมากเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน และประกอบพิธีกรรมต่างๆ ได้แก่ หมู ไก่ และวัว ชนเผ่าลีซุให้ความสำคัญกับเลือกทำเลสำหรับการทำไร่ โดยจะเลือกที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรสูง โดยการทำไร่ที่ติดจากแหล่งที่มีต้นไม้อุดมแน่น ดินดำร่วนอุ้มน้ำ อยู่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำลำธารมากนัก หากเลือกได้ก็จะเลือกสถานที่ไม่ห่างไกลจากหมู่บ้านมากนัก เพื่อความสะดวกในการเดินทาง เมื่อพบสถานที่ที่ถูกต้องแล้ว จะลงมือแผ้วไร่เสร็จแล้วทิ้งไว้ประมาณ 2-3 วัน ทำการเผาและเก็บเศษไม้ที่เผาไหม้หมอดอก หลักจากนั้นอีกประมาณ 2 - 3 วัน ก็จะทำพิธีเซ่นไหว้บอกกล่าวขออนุญาตผีป่า ผีดอย และผีเจ้าที่เจ้าทางว่าขอให้ผลผลิตดีปลูกอะไรก็ได้ดีได้กิน แล้วค่อยไปถางหญ้าออกจากพื้นที่เมื่อถาง

เสร็จแล้วจึงลงมือพรวนดินให้ละเอียด จากนั้นจึงเตรียมความพร้อมของพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกต่อไป

3) ชนเผ่าลาหู่ (มุเซอ)

(1) ประวัติความเป็นมา

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัด ในประเทศไทย : 2545) ได้ระบุว่า ชาวลาหู่ (Lahu) หรือมุเซอ มีภูมิลำเนาตั้งเดิมอยู่ที่ทิเบตหรือบริเวณใกล้เคียง มีเชื้อสายทิเบต-พม่า เมื่อครั้งถูกชาวจีนรุกรานจึงถอยร่นอพยพลงมาทางใต้ และอพยพไปที่ต่างๆ บ้างเข้าไปอาศัยที่ประเทศลาว บางกลุ่มย้ายอยู่ในบริเวณรัฐฉานสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า บางกลุ่มมาอาศัยที่ประเทศไทย การอพยพแบบค่อยเป็นค่อยไป ชาวลาหู่กลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า ลาหู่ ชาวจีน เรียกว่า โลไฮ ส่วนชาวไทยเรียก มุเซอ การอพยพเข้าสู่ประเทศไทยยังไม่แน่ชัดว่าเมื่อไร แต่ช่วง 10 ปีของศตวรรษที่ 19 มีกลุ่มชนลาหู่เข้ามาอยู่มากแล้ว ซึ่งอยู่อย่างกระจัดกระจายในทางตอนเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ชาวลาหู่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งและแบ่งออกเป็นหลายกลุ่มย่อย จำนวนถึง 23 กลุ่มย่อย แต่จากการสำรวจในประเทศไทยพบว่ามี 6 กลุ่ม ได้แก่

1. มุเซอดำ หรือลาหู่ณะ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ อยู่ในเขตอำเภอฝาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และในเขตจังหวัดเชียงราย กล่าวกันว่ามุเซอดำ เป็นมุเซอบริสุทธิ์ดั้งเดิมที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่ตั้งรกรากอยู่ในยูนนานและพม่า และระหว่างกลุ่มชนเผ่ามุเซอด้วยกัน มักจะยกย่องให้ “มุเซอดำ” เป็นต้นตระกูลของพวกเขา

2. มุเซอแดง หรือลาหู่ กลุ่มนี้ มีจำนวนประชากรมากที่สุด ส่วนใหญ่อยู่ในเขต อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

3. มุเซอเหลือง หรือลาหู่ซี มี 2 กลุ่มย่อยคือ มุเซอซีบาหลา และมุเซอซีบาเกี้ยว มุเซอซีบาหลา เป็นกลุ่มที่มีประชากรมากเป็นอันดับสอง ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัด เชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย กลุ่มนี้นับถือศาสนาคริสต์ และเข้าสู่ประเทศไทย โดยการชักนำของหมอสอนศาสนามุเซอซีบาเกี้ยว เป็นกลุ่มที่ไม่อยู่โดดๆ แต่จะตั้งชุมชนอยู่ใกล้กลุ่มมุเซอแดง หรือลีซอ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ กลุ่มนี้มีมากในจังหวัดเชียงราย

4. มุเซอแฉะ หรือลาหู่ณะเหมี่ยว หรือลาหู่แซแล ลักษณะที่เห็นเด่นชัดในผู้หญิงมุเซอกลุ่มนี้คือจะโกนไรมบบริเวณหน้าผากขึ้นไปจนหมด เหมือนพวกจีนยูนนาน ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และจังหวัดตาก

5. มุเซอขาว มุเซอกุลา หรือละหู่ฟู มีไม่มากนักในจังหวัดเชียงราย มักตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้เคียงกับกลุ่มอื่น

6. มุเซอลาบา เป็นกลุ่มมุเซอที่อพยพเข้ามาล่าสุด อยู่ในเขตดอยตุง อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย

มุเซอ หรือลาหู่ เชื่อว่ามีต้นกำเนิดอยู่ที่บริเวณที่ราบสูง ในประเทศไทย ชาวมุเซออาศัยอยู่ใน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำปาง กำแพงเพชร น่าน และเพชรบูรณ์ โดยพบมากที่สุดที่จังหวัดเชียงราย รองลงมาคือจังหวัดเชียงใหม่

และแม่ฮ่องสอนตามลำดับ มีประชากรประมาณ 102,876 คน ภาษาพูดของชาวลาหู่จัดว่าเป็นภาษาหนึ่งในตระกูลพม่า-ทิเบต หรือจัดเป็นภาษาหนึ่งในตระกูลใหญ่ จีน-ทิเบต หรือภาษาลาหู่เป็นภาษาหนึ่งในสาขาโลโลก็ได้ ตามการจัดแบ่งของนักชาติพันธุ์วิทยาทำนองเดียวกับภาษาพูดของชาวลีซูและชาวอาข่า ชาวลาหู่มีลักษณะบางสิ่งคล้ายกับชาวลีซูและอาข่าซึ่งก็เป็นคนเชื้อชาติโลโลด้วยกัน ส่วนด้านขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมมีบางอย่างที่ใกล้เคียง ในการติดต่อระหว่างลาหู่กลุ่มต่าง ๆ รวมถึงลีซู อาข่า จะใช้ภาษากลางของลาหู่ (Lingua Franco) ภาษาลาหู่ไม่มีภาษาเขียนของตนเอง แต่มีพวกมิชชันนารีด้านภาษา บัญญัติภาษาเขียนขึ้น โดยใช้ระบบตัวอักษรของโรมันให้ชาวลาหู่บางหมู่บ้านใช้

ปนัดดา บุญยสารนัย ,หมี่ยู่ม เซอมีเอ (2549: น.1-5) กล่าวถึงประวัติของชนเผ่าลาหู่ว่า ชนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่าละหู่ หรือ ลาหู่ (Lahu) ซึ่งแปลว่า “คน” มีเชื้อสายมาจากกลุ่มโลโล ซึ่งเคยเจริญรุ่งเรืองอาศัยอยู่บนที่ราบสูงทิเบต-ชิงไห่ และรับการยอมรับจากจีนให้จัดการปกครองตนเองได้อย่างอิสระ บริเวณตอนกลางและตอนใต้ของมณฑลยูนนานก่อนที่ชนชาติไทใหญ่และจีนจะเข้าไปครอบครอง ต่อมาได้มีการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นอยู่ตลอดเวลาในแถบประเทศจีน พม่า ลาว และไทย

คนจีนในมณฑลยูนนานเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “หลอเหยย” ส่วนที่มาของคำว่า “มุเซอ” นั้น Frank M. Lebar สันนิษฐานว่าเป็นคำที่มาจากไทใหญ่ในรัฐฉานมีความหมายว่า “นายพราน” (ถาวร 2543 : 41, โสฬส 2539 : 7) ขณะที่จิตร ภูมิศักดิ์ (2529) อธิบายไว้ว่า “อันที่จริงคำ มุเซอ ที่แปลว่าพรานป่านั้น มิใช่ภาษาไทยใหญ่ หากเป็นคำที่ไทใหญ่ยืมมาจากภาษาพม่า ซึ่งเรียกนายพรานว่า “มกโซ”

โสฬส ศิริไสย์ (2539) กล่าวว่า ได้สัมภาษณ์ผู้รู้ชาวพม่า และได้รับคำอธิบายว่า คำว่าพราน ในภาษาพม่า ซึ่งเขียนว่า “มุฉุยะ” แต่อ่านออกเสียงว่า “มกโซ” แต่ในวิถีชีวิตจริง เมื่อคนพม่าพูดถึงนายพราน จะออกเสียงว่า “มุเซ” เมื่อไทใหญ่เรียกชื่อชนกลุ่มนี้ตามอย่างคนพม่า จึงอาจจะออกเสียงเป็น “มุเซอ”

Anthony R.walker (1975) ได้กล่าวถึงบันทึกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับลาหู่ไว้ว่า ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 ลาหู่เคยร่อนมาาก่อน ต่อมาจีนได้ให้อำนาจการปกครองตนเองแก่ลาหู่ โดยให้หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้รับสาส์นตราตั้งจากพระเจ้าจักรพรรดิ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ลาหู่ยังคงยอมอยู่ใต้อำนาจของจักรพรรดิ แต่ภายหลังจากที่จีนได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง จีนได้ส่งเจ้าหน้าที่ทางทหารเข้าไปปกครองท้องถิ่น รวมทั้งดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนแถบมณฑลยูนนาน อันเป็นที่อยู่อาศัยของชาวลาหู่ส่วนใหญ่ ศาสตราจารย์ตัน ลี เซิง นักมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยปักกิ่งได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมไว้ว่า ในปี 2525 มีลาหู่ 320,000 คน อยู่ในเขตอำเภอล้านช้างถึง 154,000 คน ฉะนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า ชุมชนใหญ่ของลาหู่ อาศัยอยู่ที่อำเภอล้านช้าง ในแคว้นสิบสองปันนามณฑลยูนนาน ทำให้ชาวลาหู่ส่วนหนึ่งเกิดความไม่พอใจ พวกกันกระด้างกระเดื่องต่ออำนาจการปกครองของจีน

ในที่สุดผู้นำทางศาสนาคนหนึ่งได้รวบรวมศาสนิกชน ตั้งตัวขึ้นเป็นขบวนการจับอาวุธขึ้นต่อสู้ และมีการบันทึกไว้ว่า ชาวลาหู่พร้อมด้วยอาวุธซึ่งประกอบไปด้วยหน้าไม้และลูกธนูอาบยาพิษ ได้ทำการต่อต้านทหารจีนอย่างเข้มแข็ง แต่ในที่สุดก็ไม่สำเร็จชาวลาหู่ส่วนใหญ่จำยอมอยู่ภายใต้อาณัติของจีนยอมรับอำนาจการปกครองของจีนและยอมผสมผสานกับวัฒนธรรมจีน

ที่แผ่ขยายเข้ามาพร้อมกับอำนาจทางการเมืองจนกลายเป็นชาวจีน แต่ก็ยังมีลาหู่อีกส่วนหนึ่งที่ปฏิเสธการครอบงำทางวัฒนธรรม และไม่ยอมถูกกดขี่ที่พากันอพยพลงมาทางใต้ของประเทศจีนและตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนาน ลงไปถึงแคว้นเชียงตุงของพม่า

ขณะที่มีการอพยพนั้นเขตเชียงตุงอยู่ในอำนาจการปกครองของอังกฤษ Walker ได้อ่านรายงานของร้อยเอก McLeod นายทหารฝ่ายข่าวกรองของอังกฤษซึ่งได้บันทึกไว้เมื่อปีคศ 1837 เกี่ยวกับลาหู่ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากกลุ่มที่อพยพมาจากจีนว่า ลาหู่รับเอาวัฒนธรรมการปกครองจากชาวไทใหญ่ในรัฐฉานโดยเรียกผู้นำที่มีฐานะทางสังคมสูงว่า “พญา” (Pha- ya) เมื่อชาวลาหู่เข้ามาอยู่ในเขตเชียงตุงประเทศพม่าก็พบกับปัญหาสำคัญอีกหลายประการ โดยเฉพาะกับความพยายามของกลุ่มหมอสอนศาสนาชาวอังกฤษ ซึ่งพยายามโน้มน้าวให้ลาหู่และถึงชนบทร่วมนิยมประเพณีดั้งเดิม แล้วหันไปนับถือศาสนาคริสต์ ลาหู่ซึ่งมีความศรัทธาต่อศาสนาดั้งเดิมไม่ปรารถนาเช่นนั้น จึงเกิดการรวมกลุ่มขึ้นโดยมีผู้นำศาสนาเดิมคนหนึ่งชื่อ “มะแฮ” ได้ตั้งตนขึ้นเป็นผู้วิเศษ เพื่อรวบรวมบริวารต่อต้านการครอบงำจิตสำนึกของฝ่ายคริสตจักรอังกฤษ ทำให้ชาวลาหู่จากที่ต่างๆ เดินทางไปแสวงบุญและมอบตัวเป็นบริวารของปู่จอมมะแฮ เป็นจำนวนมาก จึงคิดวางแผนยึดเอาเมืองสาด (Hsat) เพื่อตั้งเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรลาหู่ ขึ้น ในที่สุดไปอังกฤษซึ่งปกครองพม่าอยู่ ก็ต้องส่งกำลังเข้าปราบปราม แต่ฝ่ายของปู่จอมมะแฮ ก็เตรียมรับมืออย่างแข็งขันด้วยการชูดุ ปากไม้ไฟเสียมปลายแหลมๆ ไว้รอบที่มั่น ได้สร้างขวัญกำลังใจให้แก่บริวารด้วยการแจกเทียนศักดิ์สิทธิ์ซึ่งปู่จอมมะแฮอ้างว่า เป็นตัวแทนแห่งอำนาจของพระเจ้าที่จะช่วยปกป้องบริวาร มิให้ได้รับอันตรายจากอาวุธของฝ่ายตรงข้าม แต่เมื่อการสู้รบผ่านไป ศรัทธาและความเชื่อถือของบริวารทั้งหลายก็ค่อยๆ เสื่อมถอย เพราะทุกอย่างไม่ได้เป็นไปตามแผนที่เคยคุยกันไว้ ลาหู่บริวารพากันล้มตายลงทุกวัน เมื่อฝ่ายอังกฤษบุกเข้าถึงที่มั่นสุดท้าย ลาหู่ที่เหลือรวมทั้งปู่จอมมะแฮ ก็เผ่นหนีเอาชีวิตรอดจนกระทั่งได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ 200 กว่าปีที่แล้ว

การอพยพครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งเกิดขึ้นเมื่ออังกฤษขึ้นครองราชให้พม่า เพื่อเปิดโอกาสให้จัดตั้งรัฐบาลปกครองตนเอง ชาวลาหู่ในพม่าก็ต้องเผชิญกับปัญหาในการดำรงชีวิตด้วยแรงกดดันจากนโยบายอันแข็งกร้าวของรัฐบาล ที่กระทำต่อชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ แรงกดดันจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว ก่อให้เกิดการรวมตัวของลาหู่อีกครั้งหนึ่ง โดยมี “ปู่ตองจะพู” ผู้นำทางศาสนาคนสำคัญของชาวลาหู่ ได้ตั้งตนขึ้นเป็นผู้วิเศษใช้ชื่อว่า “เหมาะนะ-โตโบ” หรือฤษีลิงดำ (โดยทั่วไปจะรู้จักกันในชื่อ ว่าปู่ตองหลวง) ขึ้นที่ดอยกลาง เขตเมืองเชียงตุง มีการกระจายข่าวรือไปยังลาหู่ทั้งที่อยู่ในเขตพม่า และเขตไทยว่า ได้มีพระเจ้าจากสวรรค์ลงมาประทานข้าวทิพย์ อาหารทิพย์แก่ชาวลาหู่ทุกคน ขอให้คนที่อยากได้ข้าวทิพย์ อาหารทิพย์ เดินทางไป “เฝ้าพระเจ้า” ที่ดอยกลาง การเฝ้าพระเจ้าในที่นี้คือ การนำเงินหรือสิ่งของที่มีค่าอื่นไป เช่น ไห้ว เหมาะนะ-โตโบ ซึ่งถือเป็นรางวัลหรือเป็นตัวแทนของพระเจ้า เพื่อขอพรหรือ เพื่อรักษาโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ

การต่อต้านครั้งนี้ชาวลาหู่สามารถรวบรวมผู้คนและทรัพย์สินเพื่อสะสมอาวุธได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากชาวลาหู่มีศรัทธาต่อตัวผู้นำศาสนาของตนเป็นอย่างมาก แต่การต่อต้านครั้งนี้ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เหมาะนะ-โตโบ จึงต้องพาบริวารหนีเข้าเขตประเทศไทย และได้ตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณบ้านต้นน้ำแม่มาว ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และแถบบริเวณเขตติดต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย จนกระทั่งเสียชีวิตที่อำเภอฝางเมื่อปี

พ.ศ. 2527 การอพยพกลางนี้ถือว่าเป็นครั้งสำคัญหลังจากนั้นก็มีการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยแบบ ประปราย เนื่องมาจากนโยบายการปราบปรามของรัฐบาลพม่า การกำชับของหมอสอนศาสนาและการชักชวนของญาติพี่น้อง

ปนัดดา บุญยสาระนัย ,หมี่ยิ้ม เซอมีอ (2549: น.5-7) ลาหู่เป็นกลุ่มชนเผ่าที่ใหญ่ที่สุดเผ่าหนึ่ง ปัจจุบันมีการกระจายตัวอาศัยอยู่ในหลายประเทศ เช่น จีนพม่า ไทย ลาว เวียดนาม และยังมีอพยพไปยังประเทศโลกที่สามเช่นสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ ส่วนชาวลาหู่ในประเทศไทย แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้หลายกลุ่ม เช่นลาหู่ญี,ลาหู่ณะ, ลาหู่ณะ,ลาหู่แซแล,ลาหู่ชี ฯลฯ กระจายตัวอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ตาก แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร ลำปาง น่าน และเพชรบูรณ์ จากการรวบรวมข้อมูลประชากรโดยกลุ่ม ประสานการจัดสวัสดิการแก่ชุมชนบนพื้นที่สูง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปีพ. ศ. 2545 แสดงว่าลาหู่มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 102,876 คน 385 กลุ่มบ้าน 18,057 หลังคาเรือน 20,347 ครอบครัว ในประเทศไทยพบว่ามีชาวลาหู่กลุ่มสำคัญจำนวน 7 กลุ่มย่อย นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มเล็กๆ น้อยๆ แยกย่อยมาจากกลุ่มย่อยดังกล่าวอีกเท่าที่พบในประเทศไทย มีจำนวน 13 กลุ่มย่อย ลาหู่กลุ่มย่อยต่างๆ พูดภาษาแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยสามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ โดยชนบทร่วมนิยมประเพณีก็คล้ายคลึงกัน สิ่งที่เห็นแตกต่างกัน ที่ชัดเจนก็คือ เครื่องแต่งกายของผู้หญิง

(2) การแต่งกาย

สมัย สุทธิธรรม (2530) กล่าวว่า ลักษณะการแต่งกาย ชาวลาหู่แต่ละกลุ่มมีลักษณะการแต่งกายที่แตกต่างกันออกไป ชาวลาหู่รูปร่างค่อนข้าง เตี้ย ความสูงผู้ชายเฉลี่ยประมาณ 1.66 เมตร ความสูงผู้หญิงเฉลี่ยประมาณ 1.44 เมตร มีผิวสีน้ำตาลอ่อน ใบหน้าแบนยาว ผมนดำ ใบหน้าและรูปร่างต่างจากชาวจีนและชาวเขาอื่น เครื่องแต่งกาย ผู้ชายใส่เสื้อ ทำด้วยผ้า สี รังสูงเลยเอวขึ้นมา ส่วนมากเวลาใส่เสื้อไม่ติดกระดุม มีผ้าโพก หัวสีดำหรือสีน้ำเงิน กางเกงมีลักษณะคล้ายกางเกงนอนดำใหญ่ขวยเลยเข้า มีผ้าคาดเอว บางคนใช้ผ้าพันขาด้วย

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ (2538) การแต่งกายผู้หญิงที่เป็นลักษณะของมุเซอ ดำนันคือมีสีดำ มีลักษณะเป็นกางเกงหลวมขวยยาวถึงข้อเท้า เสื้อยาวถึงข้อเท้า แต่ผ้าด้านข้างยาวถึงเอว ตกแต่งด้วยกระดุมเงินมากมายหลาย แถว แขนเสื้อหลวมๆ มีผ้าลายเหลืองสลบสีขาวสีแดงเย็บขลิบติดกันถึง 3-4 ตอน หญิงมุเซอดำ นิยมโพกศีรษะด้วยผ้าดำยาว และนิยมเจาะใบหูทั้งสองข้าง สำหรับใส่ตุ้มหูทำด้วยโลหะเงิน

(3) ลักษณะโครงสร้างทางครอบครัวและสังคม

มูลนิธิกระเจงา (2550: ออนไลน์) กล่าวถึงลักษณะครอบครัวของชนเผ่าลาหู่ว่า โดยปกติแล้วจะอยู่ร่วมกันทั้งครอบครัว ลาหู่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ภายในครอบครัวหนึ่ง จะมีสมาชิก อยู่หลายคนคือ พ่อ แม่ ลูกชาย ลูกสาว หลานและมีผู้เฒ่าผู้แก่ด้วย ถ้ามีเหตุการณ์ร้ายๆเกิดขึ้นในครัวเรือน หรือกับสมาชิกคนใดคนหนึ่ง สมาชิกทุกคนในครัวเรือนนั้นๆก็จะช่วยการแก้ไขปัญหาร่วมกัน แล้วถ้าหากในครัวเรือนมีงานแต่งงานเกิดขึ้นไม่ว่าของบุตรชาย หรือบุตรสาว หัวหน้าครัวเรือนคือพ่อต้องจัดงานแต่งงานตามระบบจารีตประเพณีของลาหู่ที่มี อยู่ให้กับบุตรของตน

พยางค์ดี ไชยกอ (2544: น. 16) ได้กล่าวถึง สังคมหมู่บ้านของชาวลาหู่ว่ามีโครงสร้างหลวมๆ นั่นคือครัวเรือนซึ่งมีหัวหน้าครัวเรือน ปกติมีผู้อาวุโสที่สุดของหมู่บ้าน โครงสร้างทางสังคมลาหู่มาจากหน่วยครอบครัว แต่ละครัวเรือน เป็นครอบครัวแบบขยาย ประกอบด้วย หัวหน้าครัวเรือน ภรรยา บุตร บุตรเขย หลาน ทั้งนี้ เนื่องจากประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงานกำหนดว่า ชายจะต้องเข้าไปรับใช้พ่อแม่ฝ่ายหญิงที่ตนแต่งงานเป็นระยะเวลา 4 ปี แล้วจึงจะสามารถสร้างบ้านของตนได้ ซึ่งในลักษณะที่เป็นครอบครัวเดี่ยวที่เป็นเฉพาะสามีและภรรยาไม่ค่อยพบเห็น ในครัวเรือนเป็นที่รวมความมั่งคั่งสำคัญของหมู่บ้าน แต่ถึงแม้ในแต่ละครอบครัวจะมีสมบัติเป็นของตนเอง เพาะปลูกเอง ผลผลิตส่วนหนึ่งนำไปให้หัวหน้าครัวเรือน เมื่อหัวหน้าครัวเรือนตายไป ตำแหน่งหัวหน้าจะตกอยู่กับภรรยาของเขา ถึงแม้จะได้รับตำแหน่งหัวหน้าสืบมา แต่ความเป็นจริงก็ทำหน้าที่ดูแลสมาชิกชายที่อายุมากสุดในครอบครัว ซึ่งอาจเป็นลูกชายหรือลูกเขย

(4) การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

โสฬส ศิริไสย์ (2539) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าลาหู่ไว้ว่า “การห้ามมิให้ฝ่าฝืนคำของพ่อแม่ นับได้ว่าเป็นกลไกการถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคม เพราะจะทำให้ผู้รับการถ่ายทอดนั้น จดจำเอาขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมที่ผู้สูงอายุอบรมสั่งสอนไว้โดยปราศจากการโต้แย้ง” วัฒนธรรมความเชื่อของคนลาหู่ มีอิทธิพลอย่างมากต่อค่านิยม และบรรทัดฐานในสังคมลาหู่ ซึ่งเป็นตัวชี้้นำและกำหนดพฤติกรรมของคนลาหู่ในชุมชน ค่านิยมกตัญญูกตเวทีของชาวลาหู่ ส่งผลถึงการปฏิบัติตัวของลูกต่อพ่อแม่ การดูแลไม่ทอดทิ้งพ่อแม่ ความเชื่อว่าผู้สูงอายุมิบุญคุณต่อชุมชน ทำให้คนลาหู่เห็นคุณค่า ให้ความเคารพและให้เกียรติผู้สูงอายุ

(5) ศาสนาและความเชื่อ

สมัย สุทธิธรรม (2530) กล่าวถึง ชาวลาหู่ซึ่งได้รับอิทธิพลเรื่องการนับถือศาสนาว่า บางกลุ่มได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธ ซึ่งได้รับมาจากการอพยพมาจากพม่า บางกลุ่มนับถือศาสนาคริสต์ แต่ชาวลาหู่ส่วนใหญ่เชื่อในเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปราภฏการณ์เหนือธรรมชาติ เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ผีที่มีอำนาจมากที่สุดได้แก่ ผีฟ้า ชาวลาหู่เรียกว่า “จือซา” (Guisha) ชาวลาหู่ นับเปรียบเสมือนเป็นพระเจ้าของพวกเขาและเชื่อว่าเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทั้งหลายในโลกนี้ นอกจากนี้ผีฟ้าแล้วยังนับถือ ผีเรือนและผีหมู่บ้าน ผีดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มีการเซ่นไหว้เป็นประจำหรือในยามเจ็บป่วย สำหรับผีร้ายที่ชาวลาหู่เกรงกลัว เช่น ผีน้ำ ผีป่า ผีไร่ ผีภูเขา ชาวลาหู่ที่นับถือศาสนาคริสต์ก็ยังนับถือผีอยู่ และยังคงพิธีกรรมต่างๆ ไว้เช่นกัน

ปนัดดา บุญยสาระนัย ,หมี่ยิ้ม เขมมีอ (2549: น.9) กล่าวว่า ชาวลาหู่ นับถือ “อือซา” เป็นเทพเจ้าสูงสุด ลาหู่เชื่อว่า “อือซา” เป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทั้งหลายในโลก นอกจากนี้ “อือซา” แล้วชาวลาหู่ยังเชื่อเกี่ยวกับผีทั้งหลายมีผีเรือนหรือที่บ้าน และ ผีป่าผีเขาต่างๆ ชาวลาหู่เลือนนับถือแต่ผีมีประโยชน์ ผีที่ป้องกันภัยให้แก่มนุษย์ ได้แก่ ผีวิญญาณของบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วเชื่อว่าผีวิญญาณของบรรพบุรุษจะคอยปกป้องรักษาคนในตระกูลให้อยู่เย็นเป็นสุขในบ้านของชาวลาหู่จะมีหิ้งบูชาไว้ตรงหัวนอนของเจ้าของบ้าน เพื่อเป็นที่บูชาเช่นไหว้แก่ “อือซา” ละดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ เมื่อคนในครอบครัวเจ็บไข้ได้ป่วย

ชาวลาคูเชื่อว่าชีวิตหลังจากตายไปแล้ววิญญาณของผู้เสียชีวิตจะต้องกลับไปอยู่กับ “อ้อซา” อีก หากในขณะที่มีชีวิตอยู่ได้กระทำแต่ความดี ดินแดนของพระเจ้าแห่งนี้เป็นที่อิมทรัยพ์ นี้ก็อยากจะกินอะไรก็ได้กินตามปรารถนา มีแต่ความสุขสนุกสนานรื่นเริง ส่วนวิญญาณของผู้กระทำความชั่วนั้น ก็จะล่องลอยไปตามป่าเขาลำเนาไพร เกิดเป็นพวกแมลง สัตว์ป่า

ส่วนเทพ (เน) ทำหน้าที่คุ้มครองคนในหมู่บ้านให้อยู่อย่างสงบสุข (เน) นี้ ชาวลาคูก็เลือกนับถือเหมือนกัน โดยเลือกนับถือเน หรือผีที่ดี ที่ให้ประโยชน์ ให้ความช่วยเหลือแก่มนุษย์ สำหรับผีไม่ดี หรือที่ชาวลาคูเรียกว่า “ซ้อ-ซ้อ” คือผีที่คอยหลอกหลอน และรบกวนชาวบ้าน ชาวลาคูจึงเกรงกลัวมาก ในการขับไล่ผีไม่ดีนั้น จะมีผู้ทำพิธีกรรมคือ “ลาส่อ หรือหมอผี” เป็นผู้ทำการขับไล่ผีชั่วร้าย เช่น ผีป่า ผีห้วย ผีน้ำออกไป ถ้าคนทำไม่ดีผีจะเอาไป เมื่อคนเจ็บป่วย ถ้าขวัญอ่อนผีก็สามารถที่จะหลอกหลอนได้ต้องให้ลาส่อเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมขับไล่ออกไป และรักษาคนให้หายเจ็บป่วย

อ้อซา เป็นเทพเจ้าสูงสุดของชาวลาคู รองจากอ้อซา คือ “สัจจะปู่เมอเซอ” “และพระเจ้า หน้าสี่” ตำนานชาวลาคูเชื่อว่า “สัจจะปู่เมอเซอ” นั้นเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์มาก พูดคำไหนเป็นคำนั้น หรือสามารถขึ้นนกเป็นนก ซี่ไม้เป็นไม้ได้ เพราะสัจจะปู่เมอเซอ เป็นผู้ที่มีสัจจะบารมีมาก หรือมี “กาปะ”

กาปะ คือการมีสัจจะคือคำพูดที่พูดไปแล้วสามารถเป็นไปตามคำพูด สัจจะ ปู่เมอเซอนั้นจะเป็นผู้วางแนวทางในการจัด แบ่งสรรเนื้อสัตว์ป่าให้กับโตโบ สัจจะปู่เมอเซอเป็นผู้ที่มีสัจจะต่อตนเอง โดยมีเรื่องเล่าว่าถ้าวันใดสัจจะ ปู่เมอเซอ จะออกล่าสัตว์ป่า ถ้าคิดว่าวันนี้ตนจะล่าสัตว์เฉพาะเพศผู้ ถึงแม้เพศเมียจะเข้ามาใกล้ก็จะไม่ยิง คิดว่าวันนี้ตนจะล่าสัตว์เพศเมีย ถึงแม้เพศผู้จะเข้ามาใกล้ก็จะไม่ยิง จะยิงเฉพาะเพศเมียอย่างเดียว ด้วยเหตุนี้เองจึงได้ชื่อว่าสัจจะปู่เมอเซอ (สมาคม IMPECT, 2545: 28-29)

ในปัจจุบันชาวลาคูได้เปลี่ยนลัทธิศาสนาของตน หันมานับถือศาสนาต่างๆ ในประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่า มีชาวลาคูนับถือศาสนาอยู่ 2 กลุ่มใหญ่คือ

1. กลุ่มนับถือผีและพุทธ กลุ่มนี้ ส่วนหนึ่งยังนับถือปฏิบัติตามความเชื่อดั้งเดิม ของตน คือการบูชาเทพเจ้า “อ้อซา” ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิดมนุษย์และสั่งสอนมนุษย์ให้ทำแต่ความดี เป็นผู้ที่มีอำนาจยิ่งใหญ่สามารถดลบันดาลความสุขความเจริญให้แก่ชาวลาคู จึงต้องมีการเช่นสรวงบูชา อย่างไรก็ตามในภายหลัง กลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่เข้าไปเผยแผ่ ก็ได้หันมานับถือพุทธศาสนาด้วย ลาคูกลุ่มนี้ได้แก่ ลาคูแซแล้ ลาคูญี และลาคูฟู
2. กลุ่มนับถือศาสนาคริสต์ ได้แก่กลุ่มลาคูห่นะ ลาคูเหลือง ลาคูญี และลาคูลาบา

(6) การเคารพผู้อาวุโสและผู้นำสำคัญในชุมชน

รึลนา มณีประเสริฐ (2538: น. 103-104) กล่าวถึงบุคคลสำคัญของชนเผ่าลาคู ดังนี้

1. พ่อเฒ่าหรือแม่เฒ่า ที่มีผู้ชายหรือบุตรเขยที่มีลักษณะเป็นผู้นำทางการปกครองหมู่บ้าน มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีความรู้และยึดมั่นในจารีตประเพณี มีอาวุธประจำ

กาย มีความสามัคคีในกลุ่มเครือญาติมีสติปัญญาดี และเป็นที่ยำเกรงของผู้คนในหมู่บ้านระหว่างหมู่บ้านและคนเมืองพื้นราบ ที่เป็นคู่ค้าเป็นบุคคลสำคัญลำดับ 1

2. คณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานเครือญาติของพ่อเต่าและแม่เต่า

3. ผู้นำทางศาสนา มักจะเกี่ยวข้องกับจารีตมือนิติพลและอำนาจมาก ปัจจุบันมือนิติพลน้อย

4. หัวหน้าหรือผู้ใหญ่บ้าน มักจะมีอำนาจในการปกครองที่เกี่ยวกับตำบลและอำเภอหรือให้ความร่วมมือกับองค์กรภายนอกหมู่บ้านสวนพ่อเต่าและแม่เต่าจะมีอำนาจชี้แจงกิจกรรมจารีตประเพณีภายในหมู่บ้าน

บุคคลสำคัญดังกล่าวนี้จะสามารถบอกกับชาวบ้านให้ลงแขก คนกลางป่ากุมภพันธ์ถึงมีนาคม ดูข้อได้พฤษภาคม เก็บเกี่ยวข้าวได้พฤศจิกายน โดยปกติทุกๆปีชาวบ้านจำนวนหนึ่งคนจากทุกหลังคาเรือนจะนิยมลงแขกให้แก่หัวหน้าหมู่บ้านและผู้นำทางศาสนา

เครือข่ายสิ่งแวดล้อมลาคู (2545) กล่าวว่า ผู้นำความเชื่อทางศาสนาในชนเผ่าลาหู่มีอยู่ 4 คนคือ โตโบ สำหล่า อาต และลาสอ ทั้ง 4 คนนี้ เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องพิธีกรรมทางศาสนา รวมถึงการติดต่อกับเทพเจ้า “อ้อซา” นอกจากนี้ยังมีอีก 2 คนคือ ตาลา และ กาส้อมา เป็นผู้นำฝ่ายพิเศษ ตาลาเป็นผู้ชาย กาส้อมาเป็นผู้หญิง และมีฟูกวาง ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลรักษาซ่อมแซมหอแห่

โตโบ เป็นตำแหน่งผู้นำศาสนาสูงสุดของลาหู่ ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรม ติดต่อบรรดาเทพเจ้า รักษาโรคภัยไข้เจ็บ บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและอบรมสั่งสอนคนในหมู่บ้านให้เป็นคนดี รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี ตำแหน่งโตโบจะเป็นของผู้ชายเท่านั้น และมีการสืบทอดตำแหน่งทางสายโลหิต หรือวงศ์ญาติ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎจารีตประเพณีเป็นอย่างดี สามารถสวดมนต์ได้ ถ้าในครอบครัวตามสายโลหิตหรือตามสายเครือญาตินั้นไม่มีคนมีความรู้ สามารถในด้านนี้ ก็จะเป็นโตโบไม่ได้ ต้องทำการเลือกตัวโตโบคนใหม่ โดยเลือกผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมของลาหู่ และเป็นผู้ที่มีความประพฤติอยู่ในศีลธรรมไม่กระทำความผิดเป็นที่ยอมรับนับถือของคนในชุมชน

สำหล่า เป็นตำแหน่งของผู้ชายลาหู่ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยโตโบในการประกอบพิธีต่างๆ เมื่อโตโบไม่อยู่ ต้องเป็นคนที่สามารถสวดมนต์ได้และมีความรู้ในเรื่องพิธีกรรมต่างๆพอๆโตโบ

อาจา เป็นตำแหน่งของผู้ชายลาหู่ ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อประสานงานได้เปลี่ยนเผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรม

ฟูกวาง เป็นผู้ดูแลรักษาความสะอาดเรียบริ้วบและซ่อมแซมหอแห่สำหรับการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของลาหู่

ตาลา เป็นคนเข้าทรงผู้ชาย เป็นผู้ทำนายบอกเหตุ การเจ็บไข้ได้ป่วย และการดูแลรักษาร่างกาย ตลอดจนอบรมสั่งสอนให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี

กาส้อมมา เป็นคนเข้าทรงผู้หญิง ซึ่งเป็นเพียงตำแหน่งเดียวของผู้หญิง ในโครงสร้างความเชื่อทางศาสนา มีหน้าที่ในการรักษาคนไข้เช่นเดียวกับโตโบ และอบรมสั่งสอนให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวลาหู่เชื่อว่ากาส้อมมา สามารถรับรู้เหตุการณ์ต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นกับหมู่บ้าน และช่วยหาทางแก้ไขป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ไม่ดีต่างๆได้

หอแห่ย คือสถานที่ประกอบพิธีกรรม ตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวลาหู่ ทุกวันสัปดาห์ 15 คำและแรม 14 คำ ชาวลาหู่จะไปรวมกันที่หอแห่ย เพื่อเต็นรำล้างบาปให้แก่ตนเอง ส่วนโตโบก็จะสวดต่ออ้อซา โดยมีผู้ช่วยทั้ง 3 คนคือ ส่าหล่า อากา และ ลาส้อ เป็นผู้ดูแลทำพิธีกรรมให้ถูกต้อง หอแห่ย จะตั้งอยู่สูงกว่าบ้านทุกหลังคาเรือนภายในหมู่บ้าน หรืออาจจะตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน เพื่อความสะดวกในการประกอบกิจกรรมต่างๆของชุมชน หอแห่ยจะสร้างขึ้นโดยความร่วมมือของคนในชุมชนทั้งหมด บ้านหนึ่งจะมีหอแห่ยเพียง 1 หลังเท่านั้น ขนาดของหอแห่ย ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกในหมู่บ้านว่าเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก ด้านหน้าของหอแห่ยจะมี “บ่อกิ” (สำหรับใส่น้ำรวมกันเมื่อมีการประกอบพิธีกรรม) ด้านหลังของหอแห่ยจะมีธงสีขาวยกอยู่หลายผืนพร้อมกับ “กองโม” ภายในหอแห่ยจะกั้นห้องเล็กๆ ไว้หนึ่งห้องเรียกว่า “หอใจ” เป็นห้องประกอบพิธีกรรมของโตโบหรือส่าหล่า มีเครื่องบูชาเช่น ไหว้ถวาย “อ้อซา” ด้านนอก “หอใจ” จะมีเครื่องเสียงไว้อีกชุดหนึ่ง วางไว้เพื่อขอให้อยู่ดีมีสุข ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เปรียบเสมือนวัดหรือโบสถ์ในศาสนาพุทธหรือคริสต์ เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อที่นับถืออยู่ เป็นสถานที่ถ่ายทอดสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวความบันเทิงรื่นเริงร่วมกันของชุมชน นอกจากนี้อาจใช้เป็นยี่บาบรักษาโรคร้ายไข้เจ็บยี่บาบัตยาเสพติดและเป็นสถานที่ถือศีล รักษาศีลของผู้สูงอายุแล้วยังใช้เป็นสถานที่ให้อภัยซึ่งกันและกันอีกด้วย (สมาคม IMPECT, 2545, น. 20)

(7) ลักษณะนิสัยและวิถีชีวิตของชาวลาหู่

สุธีลักษณ์ ลาดपालะ (2554) กล่าวถึงลักษณะนิสัยของชนเผ่าลาหู่ว่า ลาหู่ผู้ชายมีความว่องไวในการไต่เขาและล่าสัตว์เป็นพิเศษ รวมทั้งเป็นนักต่อสู้ที่ไม่ถอย หากจำเป็นที่ต้องต่อสู้ การลงโทษผู้ที่กระทำผิดมักจะเป็นไปอย่างเคร่งครัดและรวดเร็ว ชาวลาหู่เป็นเผ่าที่รักธรรมชาติ รักขนบธรรมเนียมประเพณีของตน รักการดำเนินชีวิตบนภูเขาสูง และมีความรู้เกี่ยวกับต้นไม้ สัตว์ โดยเฉพาะนก เด็กๆชาวลาหู่จะรู้จักเป็นอย่างดี ลาหู่มีความชำนาญล่าสัตว์ด้วยหน้าไม้ เขาสามารถลี้ภัยได้ภายในเวลาเพียงไม่กี่นาที และมีความแม่นยำในการใช้หน้าไม้มาก มีคนแปลความหมายของคำว่าลาหู่ว่า “พรานป่า”

ชาวลาหู่ไม่ค่อยรักษาความสะอาดนักแต่ก็ยังดีกว่าเผ่าอาซา ที่ไม่ค่อยจะอาบน้ำบ่อยนัก จึงทำให้ลาหู่เกิดโรคร้ายไข้เจ็บอยู่บ่อยๆ โรคที่พบเสมอคือ มาลาเรีย และโรคตา แต่ส่วนใหญ่ก็ยังมีเชื่อว่าการกระทำของภูตผีปีศาจ หรืออำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติกระทำเอา จึงจำเป็นต้องมีหมอผี หมอยา และสามารถทำพิธีขับไล่ผีออกไปด้วยการเสกคาถา และเต็นรำ

ในระหว่างชาวเขาเผ่าต่างๆ ผู้หญิงชาวลาหู่ จะมีลักษณะทางสังคมดีกว่าหญิงเผ่าอื่นๆ คือ หญิงชาวลาหู่มีสิทธิเท่าเทียมผู้ชาย เช่นมีสิทธิครอบครองสมบัติ สามารถเต็นรำร่วมกับชายได้ การแต่งงานต้องช่วยกันออกทั้งสองฝ่ายเท่าๆกัน เป็นต้น

มีรายงานว่า เผ่าลาหู่มีความสามารถเป็นนักรบได้ดีเคยร่วมรบกับกองทัพอังกฤษในพม่าสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือแม้แต่ครั้งทำสงครามกับจีน พวกลาหู่ก็ได้รับ

ความยกย่องว่ามีความเข้มแข็งสามารถต่อต้านเงินจนได้เป็นอิสระอยู่ในยาวนานได้นานทีเดียว ลาหู่เป็นพวกที่มีความสามารถ ในการตีเหล็กได้ดี พวกเขามักจะทำเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อการเกษตรเอง เช่น จอบ มีด ขวาน และเคียว เป็นต้น นอกจากนี้ลาหู่ยังมีความสามารถและชำนาญในการเล่นดนตรีเครื่องเป่าแคน หรือ “หน่อกู่มา” ซึ่งทำจากลำไม้ไผ่ ประกอบกับลูกน้ำเต้าใช้เป่าประกอบการเต้นรำ การเต้นรำของชาวลาหู่จะเต้นรำอยู่รอบวงนอกในโอกาสสำคัญๆ เช่นการฉลองปีใหม่ วันกินข้าวใหม่ หรือวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น ดังนั้นชาวลาหู่จึงได้ชื่อว่า เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาดในหัวใจเลยทีเดียว

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (2554) กล่าวถึงวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ว่า ในด้านวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ นั้น โดยปกติแล้วชนเผ่าลาหู่ชอบอาศัยอยู่บนที่สูง และเป็นชนเผ่าที่ไม่ชอบความวุ่นวาย มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เป็นชนเผ่าที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้คนได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะยังชีพด้วยการเป็นชาวนา ปลูกข้าว และข้าวโพด เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ลาหู่ก็ยังภูมิใจกับการเป็นนักล่าสัตว์ นอกจากนี้พวกเขายังเคร่งครัดกับกฎระเบียบของความถูกต้องและผิด ทุกๆ คนจะตอบคำถามในพื้นที่ฐานเดียวกับคนรุ่นเก่า ชาวลาหู่เข้มแข็งต่อการยึดมั่นต่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และทำงานด้วยกันเพื่อยังชีพ ลาหู่อาจเป็นกลุ่มคนที่มีความเท่าเทียมทางด้านเพศมากที่สุดในโลก

(8) มารยาท และข้อห้ามสำคัญ

ก. มารยาททางสังคม

รัตนา มณีประเสริฐ (2538: น. 106) กล่าวถึงมารยาทต่างๆ ของชนเผ่าลาหู่ไว้ ดังนี้

- การทักทาย ควรทักทายก่อนด้วยการกล่าวคำว่า “ตะเวโย” = (ตะเว = ตีโย = เป็นสร้อยของคำ) และ “เซ้ชาล้า” (เซ้ = อยู่, ชา = สบาย , ล้า = ดีหรือ)
- การอำลา “โกชาเล่” (โก = ไป, ชาเล่ = ละนะ)
- การรับประทานอาหาร “อ้อจ้าละ” (อ้อ = ข้าว, จ้า = กิน, ละ = ด้วยกัน) หรือตักเกียจ้าละ (ตักเกีย = ด้วยกัน , จ้าละ = กิน)
- การเยี่ยมบ้าน ผู้เยี่ยมต้องถามว่า “เย่ = บ้าน, เซพ้า = เจ้าของ, เซ้ล้า = อยู่ไหม)

- การรื่นเริง กะคีเว (เต้นรำปีใหม่), จะคีเว (เต้นรำในพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งปีใหม่ของมุเซอตำแณเล) มุเซอแแดงมีปีใหม่หญิง 4 วัน ปีใหม่ชาย 3 วัน ทั้ง 7 วัน วันนี้จะหยุดงาน ห้ามออกนอกหมู่บ้าน ยกเว้นเดินทางไปประกอบพิธีกรรมวันปีใหม่ที่หมู่บ้านอื่น

- การพูดจา ควรหัดพูดคำง่ายๆ คำไพเราะและคำพึงเพย
- การเข้าร่วมพิธีกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นพิธีกรรมระดับหมู่บ้าน ชาวบ้านมักจะลงขันกัน ถ้าเราขอร่วมลงขันด้วยจะได้รับการต้อนรับและถือว่าเรา “มีส่วนร่วม” ในพิธีกรรมของเขาด้วย วันประกอบพิธีกรรมภายในหมู่บ้าน ผู้มีส่วนร่วมมักจะหยุดงานไว้ เว้นแต่งานภายในบ้านเท่านั้น

ข. ข้อห้ามสำคัญ

รัตนา มณีประเสริฐ (2538, น. 106-108) ได้กล่าวถึง ข้อห้ามสำคัญของชนเผ่าลาหู่ไว้ ดังนี้

1. ชู้สาว

- ห้ามติดต่อกันระหว่างเครือญาติที่สืบเชื้อสาย บิดา-มารดาเดียวกันในรุ่นสามชั่วคน (ชั่วคนที่ หนึ่ง ปู่, ย่า ,ตา ,ยาย ชั่วที่ สอง พ่อ, แม่ ชั่วที่ สาม ลูกๆ ของพี่น้อง ปู่, ย่า , ตา , ยาย ชั่วที่ สี่ ลูกๆ ของพี่น้องของปู่ ย่า ตา ยาย ชั่วที่แต่งงานและเป็นชู้สาวกันได้)

- คำว่าคู่เขยหรือ คู่สะใภ้ ไม่มีในสังคมมุสลิม เขาเชื่อว่าคู่เขยหรือคู่สะใภ้ที่ได้กันภายหลังจะเป็นตัวนำภัยพิบัติมาสู่คู่แรก คู่แรกถ้าทราบว่าพี่หรือน้องของตนได้เสียกับพี่หรือน้องภรรยา เขาจะพยายามสืบหาและฆ่าให้ตายทั้งคู่

- ไม่มีข้อห้ามบุคคลแปลกหน้าในเรื่องชู้สาวที่จะร่วมประเวณีนอกหมู่บ้าน และประกอบพิธีแต่งงานภายหลัง และแยกหรือหย่าหลังพิธีแต่งงาน 2-3 วันต่อมา

- ห้ามทำงานนอกหมู่บ้านในวันปีใหม่ หรือกินวอ วันทำบุญในพระจันทร์ข้างแรม และข้างขึ้น (14-15 ค่ำ) และในวันที่มีพิธีศพในหมู่บ้าน

- บ้านที่มีเด็กเกิดใหม่หรือภายใน 12 วัน หน้าบ้านจะมี “ตะแหว” ปักติดปลายไม้ตรงบันไดบ้าน หมายถึง ห้ามผู้แปลกหน้าขึ้นบ้าน เพราะเกรงว่าผีร้ายจะติดตามคนแปลกหน้าเข้าไปทำร้ายเด็กทารกและมารดา บุตรคนแรกแม่ลูกอ่อนมักจะหยุดงานให้ครบ 12 วัน สำหรับบุตรคนต่อไป มักจะหยุดไม่เกิน 7 วันก็ติดตามสามีไปไร่

2. การเยี่ยมบ้าน

- ร้องถามหาเจ้าของบ้านว่าอยู่ไหม

- ทักทายว่า “อยู่สบายดีหรือ”

- “ขอพุดคุยหน่อยนะ”

3. ในไร่ข้าว

- ในช่วงที่ข้าวกำลังจะเกี่ยว ห้ามเป่า “แล้ไต่ไก่อ” หรือขลุ่ยทำด้วยลำต้นของข้าว เพราะเสียงของขลุ่ยจะทำให้งูมา หรือฝนตกจะทำให้เมล็ดข้าวเสียหาย

- เมื่อเดินทางไปแล้วสัตว์ป่า ห้าม อาหาร น้ำ ติดตัวไป ห้ามพุดคุย มิฉะนั้นจะไม่พบสัตว์ป่า

4. การละทิ้งไร่

- เมื่อมีดินถล่มหรือฟ้าผ่ากลางไร่ เจ้าของจำต้องละทิ้ง แม้ว่าในไร่นั้นจะมีธัญพืชขึ้นอยู่เต็มหรือพร้อมที่จะเก็บเกี่ยวแล้วก็ตาม ถ้าหากไม่ละทิ้ง เจ้าของไร่ก็จะมีเคราะห์ร้ายหนักยิ่งกว่า

(9) เศรษฐกิจ

สุธีลักษณ์ ลาดपालะ (2554) กล่าวถึงลักษณะเศรษฐกิจของชาวลาหู่ ว่า พืชการเกษตรเป็นหลักไร่ว่าไร่ว่าจะใช้ประโยชน์ได้อย่างมาก ประมาณ 3 ปี จากนั้นจะหมุนเวียนแล้วกลับมาใช้พื้นที่เดิมอีกภายหลัง 10-15 ปี ล่วงไปแล้วข้าวและข้าวโพดเป็นพืชหลักของลาหู่ ที่ผลิตเพื่อบริโภค ในอดีตพืชที่เป็นสินค้าสำคัญ และการนำเงินสดมาสู่ชาวลาหู่คือ ยาสูบ ผืน และพริกไทย แต่ปัจจุบันนี้การเพาะปลูกได้เปลี่ยนรูปแบบไป การผลิตมุ่งเน้นเพื่อการค้ามากขึ้น และพืชที่ปลูกก็ไม่ใช่พันธุ์พื้นเมืองดังเช่นในอดีตสัตว์เลี้ยงที่สำคัญได้แก่ ไก่ และสุกร บางหมู่บ้านอาจจะ

ม้า และล่อไว้สำหรับบรรทุกของส่วนวัวควาย นันนอตไม่เลี้ยงกัน สัตว์เลี้ยงของลาหู่ไม่ได้มีไว้สำหรับขาย แต่ส่วนใหญ่มีไว้ใช้งาน หรือเช่นสังเวฬุพิธีกรรมต่าง ๆ

4. บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาสภาพบริบทโดยทั่วไปที่ประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐาน สภาพแวดล้อม ผู้ปกครอง ชุมชน โอกาส และข้อจำกัดต่างๆ ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่เป็นพื้นฐานให้การวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.1 ข้อมูลพื้นฐานและสภาพแวดล้อม

โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ตั้งอยู่เลขที่ 262 หมู่ 10 ถนน เชียงใหม่-ฝาง ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ก่อตั้งโดยกองทุนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ประกอบด้วยสื่อมวลชนในจังหวัดเชียงใหม่ ก่อสร้างโดยชมรมชนวิทยาลัยครูเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ 2533 เปิดเรียนครั้งแรกโดยครูอาสาสมัครของโครงการหลวงพัฒนาที่ดินห้วยลึก เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2524 วันที่ 1 ธันวาคม 2524 กองทุนมิตรมวลชนเชียงใหม่ มอบโอนให้สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเชียงดาว โดยเป็นสาขาของโรงเรียนบ้านปางเพื่อง ปีการศึกษา 2528 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีคำสั่งให้เป็นโรงเรียนเอกเทศ และแต่งตั้ง นายสำราญ ปัญญา เป็นครูใหญ่ มีโรงเรียนสาขา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่สาขานบ้านหัวโท (ขอยุบโรงเรียนสาขาเมื่อปี พ.ศ. 2536)

ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนในระดับชั้นอนุบาล จำนวน 43 คน ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 117 คนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 124 คนผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 101 คนรวมทั้งสิ้น 342 คน บุคลากรครูมี 24 คน มีนายสำราญ ปัญญา ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ มีอาคารเรียน จำนวน 3 หลัง จำนวน 18 ห้องอาคารประกอบ จำนวน 2 หลัง ส้วม 5หลัง สนามฟุตบอล จำนวน 1สนาม สนามตะกร้อ จำนวน 1 สนาม สนามวอลเลย์บอล จำนวน 1 สนาม

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นหมู่บ้านของชนเผ่าม้ง คนไทยพื้นราบ กระเหรี่ยงบริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก วัดห้วยลึก อ่างเก็บน้ำห้วยลึกอาชีพหลักของชุมชน คือเกษตรกรรมปลูกพืชสวนครัวและพืชเมืองหนาว เนื่องจากได้รับการส่งเสริมจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธและศาสนาคริสต์ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือประเพณีปีใหม่ม้ง

ประเพณีเลี้ยงผีประจำตระกูล ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพหลัก คือ เกษตรกรรมปลูกพืชสวนครัวและพืชเมืองหนาว ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี 24,000 บาทจำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 7.36 คน

4.2 ตารางแสดงจำนวนนักเรียนย้อนหลังสามปีของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่

ตารางที่ 2.1 จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2557-2559 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2557-2559)

ชั้น	จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2557			จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2558			จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2559		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ป.1/1	13	8	21	8	13	21	14	7	21
ป.1/2	12	9	21	8	13	21	13	7	20
ป.2/1	11	7	18	10	7	17	8	14	22
ป.2/2	10	10	20	10	7	17	8	12	20
ป.3/1	15	8	23	15	8	23	18	13	31
ป.3/2	12	11	23	11	11	22	-	-	-
รวม	73	53	126	62	59	121	61	53	114
ป.4/1	9	14	23	15	7	22	16	8	24
ป.4/2	9	13	22	11	11	22	8	11	19
ป.5/1	11	20	31	9	14	22	14	11	25
ป.5/2	-	-	-	7	13	20	13	13	26
ป.6/1	11	19	30	13	22	35	12	21	33
ป.6/2	16	11	27	-	-	-	-	-	-
รวม	56	77	133	55	67	122	63	64	127
ม.1/1	8	15	23	13	15	28	10	14	24
ม.1/2	13	10	23	18	9	27	-	-	-
ม.2/1	15	12	27	7	13	20	11	13	24
ม.2/2	-	-	-	9	9	18	17	8	25
ม.3/1	7	17	24	17	7	24	12	18	30
รวม	43	54	97	64	53	117	50	53	103
รวมทั้ง	172	183	355	181	179	360	174	170	344

ตารางที่ 2.2 จำนวนนักเรียนแยกตามประเภทของชนเผ่า ประจำปีการศึกษา 2559

ชั้น	จำนวน/ชนเผ่า				
	ม้ง	ลาหู่	ลีซอ	ไทยพื้นราบ	รวม
ป.1/1	18	2	1	-	21
ป.1/2	14	1	2	3	20
ป.2/1	17	2	2	1	22
ป.2/2	12	3	2	3	20
ป.3/1	18	7	5	1	31
ป.4/1	17	3	4	-	24
ป.4/2	15	3	1	-	19
ป.5/1	19	2	4	-	25
ป.5/2	20	3	3	-	26
ป.6/1	25	3	4	1	33
ม.1/1	18	1	3	2	24
ม.2/1	21	1	1	1	24
ม.2/2	20	1	3	1	25
ม.3/1	23	1	6	-	30
รวม	257	33	41	13	344

โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่มีนักเรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยสื่อและเทคโนโลยี ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพที่ยั่งยืน ทันท่วงทีเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา พัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเตรียมนักเรียนเข้าสู่การมีอาชีพสุจริตในสังคม

4.3 ปรัชญา พันธกิจ และกลยุทธ์ในการพัฒนาการศึกษา

4.3.1 ปรัชญา

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเตรียมคนสู่สังคม

4.3.2 พันธกิจการพัฒนาการศึกษา

- 1) สร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง
- 2) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณธรรม สำนึกในความเป็นไทย มีวิถีประชาธิปไตยและมีทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพที่ยั่งยืน ทันท่วงทีเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก

- 4) พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยเน้นการมีส่วนร่วม
- 5) พัฒนาผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 6) พัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน

4.3.3 กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จิตสำนึกความเป็นไทย วิถีประชาธิปไตยและการใช้ทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนและพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนานักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กลยุทธ์ที่ 7 ปรับปรุง พัฒนาภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

4.4 โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน

4.4.1 โอกาส

1) โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่เป็นโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ทำให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติจริงได้ นอกจากนี้ยังมีวิทยากรประจำแหล่งที่สามารถให้ความรู้แก่นักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2) โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่เป็นโรงเรียนในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทำให้ได้รับการสนับสนุนในเรื่องวัสดุ-อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนงบประมาณในด้านต่างๆ

3) โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่อยู่ในความอนุเคราะห์ของบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งให้การสนับสนุนวัสดุ-อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะสื่อ ICT และเป็นโรงเรียนต้นแบบของทรูปลูกปัญญา

4) โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการนักเรียนได้พอเพียงและมีครูที่มีความรู้ความสามารถด้านนี้ทำให้ความรู้แก่นักเรียนและเป็นที่ตั้งของศูนย์ ICT ชุมชนของตำบลปิงโค้ง

5) โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการทางภาษาและมีครูวิชาเอกภาษาอังกฤษที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเป็นให้ความรู้แก่นักเรียน

6) ครูส่วนใหญ่เป็นครูอยู่ในวัยหนุ่มสาวและมีความตั้งใจในการทำงาน

7) โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ประกอบด้วยนักเรียนหลายคนเผ่า ทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลาย

8) มีครูและบุคลากรซึ่งเป็นคนในพื้นที่ 7 คน ทำให้สะดวกในการประสานงาน และปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานอื่นแม้ในเวลานอกราชการและวันหยุด

4.4.2 ข้อจำกัด

- 1) ชุมชนเป็นชาวไทยภูเขาหลากหลายเผ่าพันธุ์ทำให้มีความแตกต่างในด้านภาษาที่ใช้และเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียน
- 2) เป็นชุมชนที่ยากจนผู้ปกครองส่วนใหญ่มุ่งแต่ทำมาหาเลี้ยงชีพทำให้ขาดความสนใจและเอาใจใส่ในเรื่องการศึกษาของบุตรหลาน บางครั้งก็ใช้แรงงานเด็กในการทำงานหารายได้ให้ครอบครัวเป็นเหตุให้นักเรียนขาดเรียนบ่อย
- 3) ชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดทำให้ส่งผลกระทบต่อ นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 4) ชุมชนส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางด้านการศึกษาและความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับต่ำกว่าอาชีพหลักของชุมชนส่วนใหญ่ทำการเกษตร ระยะเวลา ไม่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย
- 5) ชุมชนการมีหลายเผ่าพันธุ์ ซึ่งมีวัฒนธรรมประเพณีต่างกัน การขาดเรียนในช่วงประเพณีดังกล่าวจึงไม่พร้อมกัน ดังนั้นการมีจะมีผลต่อการมาโรงเรียนของนักเรียน และการจัดกิจกรรมในส่วนรวม
- 6) ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน
- 7) มีการโยกย้ายเปลี่ยนบุคลากรในหน่วยงานมากทำให้งานไม่ต่อเนื่อง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540: 84-87) ศึกษากระบวนการศึกษา กับชุมชน พบว่า การศึกษาของชุมชนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองต้องเข้าใจตรงกัน ในด้านกระบวนการเรียนรู้ จะต้องมีการร่วมคิด ร่วมวางแผน และทำ งานร่วมกันต้องมีการแสวงหาความรู้ ความคิด กำ ลังใจ ประสพการณ์ บทเรียน งบประมาณ จากภายนอกเพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความร่วมมือ พัฒนาความร่วมมือไปสู่การผลักดันทางการศึกษาสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เกิดความสัมพันธ์กันช่วยกำ จัดอุปสรรคของการศึกษาของการศึกษาให้ลดน้อยหรือหมดไป เช่น ปัญหาขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร สถานที่ อุปกรณ์

ธนาชัย ภูมาตโร (2547) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งบริหารธุรกิจ-เทคโนโลยี จังหวัดราชบุรี พบว่า

1. ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งบริหารธุรกิจ-เทคโนโลยี จังหวัดราชบุรีในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ และประเภทวิชาที่นักเรียนของผู้ปกครองเลือกเรียน พบว่า

2.1 ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีระดับการศึกษาและมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดกยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพรับราชการ และอาชีพรับจ้าง มีความต้องการการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกร และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพรับราชการ มีความต้องการการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพเกษตรกรและอาชีพรัฐวิสาหกิจ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพรับราชการ และอาชีพรัฐวิสาหกิจมีความต้องการการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพเกษตรกรและผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพรับจ้าง มีความต้องการการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอาชีพเกษตรกร

เบญจมาศ ทรัพย์มีชัย (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความรู้และด้านพฤติกรรม

กิตติ กรทอง (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 335 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประเภทสำรวจ รายการ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามสถานภาพทางเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน 3) ปัญหาพบว่า ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วม เนื่องจากต้องทำงาน ปัญหาด้านการเงิน ไม่ได้รับเอกสาร กิจกรรมมากคิดว่าไม่จำเป็น ป่วย ติดธุระ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ให้จัดหาอาสาสมัครช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้สมาคมผู้ปกครองและครูช่วยประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ กับผู้ปกครอง กำหนดวันปฐมนิเทศไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปกครองได้เตรียมตัว จัดกิจกรรม จัดกิจกรรมให้น้อยลงเพื่อลดค่าใช้จ่าย โดยทำแผ่นพับหรือเอกสารเป็นสื่อสัมพันธ์การส่งข่าวสารให้ผู้ปกครองรายเดือน โดยจัดทำข้อมูลที่จำเป็นสำหรับผู้ปกครองไว้ในศูนย์

พะนากร มีภูคำ (2553) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านดอนราษฎร์ดำรงวิทย์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านดอนราษฎร์ดำรงวิทย์สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการตัดสินใจ ในนโยบายบริหารโรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ด้านการช่วยเหลือการเรียนที่บ้าน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2. ส่วนผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษาและอายุพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

สราวดี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลิ มาพุทธ (2554) รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด ได้แก่ 1) การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนและการมีข้อตกลงร่วมกันในการทำงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเด็ก พัฒนาผู้ปกครอง และพัฒนาโรงเรียน 3) ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มี 2 แบบ ได้แก่ แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ รวมตัดสินใจ รวมดำเนินการและรวมประเมินผล 5) บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 6 ด้านได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการอาสาสมัคร ด้านการเรียนรู้อที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการร่วมมือกับชุมชน

2. ผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่ารูปแบบ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

วิวรรธน สารกิจปรีชา (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย พบว่า

1. คุณลักษณะของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพรับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน ทำงานส่วนตัว มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและต่ำกว่า กับระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีการรับราชการทางวิชาการ ด้านความรู้ในการพัฒนานักเรียน และความรู้ทั่วไปอยู่ในระดับดีมาก

2. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเลี้ยงดูเด็ก ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการเรียนรู้อที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สำหรับการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอาสาสมัคร มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับน้อย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองด้านการรับบริการทางวิชาการ ใน 2 ด้านได้แก่ ความรู้ในการพัฒนานักเรียนและความรู้ทั่วไป มีความสัมพันธ์ ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอาชีพและระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

4. การศึกษาตัวแปรที่มีความสามารถในการทำนาย พบว่า การรับบริการทาง วิชาการ ด้านความรู้ ในการพัฒนานักเรียนสามารถทำนายพฤติกรรม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 17

พระชานนท์ จักรใจ, สมศักดิ์ บุญสาธิต และวิชัย ดีพร้อม (2554) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต3ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน บ้านถ้ำ โดยภาพรวม มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01) เมื่อพิจารณาราย ด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุดได้แก่ด้านกิจกรรมนักเรียน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06) รองลงมาได้แก่ด้านสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99)และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านวิชาการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97)

ศิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์ (2554) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียน อาชีวศึกษา: กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่ สรุปผลการศึกษา พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี ระดับการศึกษาระดับ อนุปริญญา-ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพส่วนตัว/รับจ้าง มีรายได้ 5,001-10,000 บาท มีระยะเวลาอยู่ในท้องถิ่น 1-10 ปี

2. ระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการร่วมกิจกรรม การร่วมระดมทรัพยากร การร่วมประเมินผล การร่วมวางแผน อยู่ในระดับ ปานกลาง

3. ความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความเชื่อถือในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง และความรู้ความเข้าใจในการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียน อาชีวศึกษา ได้แก่ อายุ ความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน ความเชื่อถือในโรงเรียน ความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์ ความรู้ความเข้าใจในการบริหาร และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น

อิสรพล ปิ่นขจร และธีระ ภูติ (2556, น. 112) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภาคเหนือเขต 3 พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุของปัญหา คือการขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่มีแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วม

และไม่มีเวลาเข้าร่วมเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สถานศึกษาไม่ได้เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ขาดระบบการติดต่อประสานงาน หรือการให้ข้อมูลสารสนเทศที่ดี และขาดงบประมาณส่งเสริมสนับสนุน

ทิพย์วรรณ สังข์ทอง (2558) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ การพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน/ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๔๔ (บ้านนนทรีย์)/ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๔๔ (บ้านนนทรีย์) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามอันดับแรก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ คอยกระตุ้นเตือนให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ครูมอบหมาย ช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวันกับนักเรียน เช่น การมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนฝึกทำที่บ้าน ได้แก่ การกวาดบ้านคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักเรียนเมื่อนักเรียนต้องการ และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พานักเรียนไปเที่ยวในสถานที่ให้ความรู้ต่าง ๆ เช่น สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์

เพ็ญศรี ไชยสลิ (2559) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยโรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชนอยู่ในระดับน้อย

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยโรงเรียนสาธิต อุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา รายได้และอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิมัธยมศึกษา รายได้ และอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยโรงเรียนสาธิต อุดมศึกษาจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการเลี้ยงดู ผู้ปกครองควรสร้างความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว ชักจูงเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในโรงเรียน ในแต่ละวัน และสอดแทรกคุณธรรมในขณะที่อยู่ที่บ้าน 2) ด้านการสื่อสาร ผู้ปกครองควรเข้าร่วมประชุม เพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้ง หรือเมื่อโรงเรียนมีจดหมายเชิญประชุม หมั่นติดต่อสอบถามข้อมูลกับครูผู้สอนโดยตรง หรือทางโทรศัพท์ เพื่อทราบพฤติกรรมของเด็ก และควรให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน 3) ด้านอาสาสมัคร จัดให้มีเครือข่ายเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ปกครอง นักเรียน ครู และโรงเรียน เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรม Walk rally 4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ผู้ปกครองควรตรวจการบ้าน ช่วยสอนทำการบ้าน พูดคุยกับเด็กถึงเรื่องราว ที่อยู่ในโรงเรียน ช่วยทบทวนสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือหรือเล่านิทานให้เด็กฟัง 5) ด้านการตัดสินใจเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นกรรมการของโรงเรียนในกิจกรรมต่างๆ เพื่อ

ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผล 6) ด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน และสนับสนุนให้ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมจิตอาสา บำเพ็ญประโยชน์ บริจาคสิ่งของให้กับผู้ประสบภัย ผู้ยากไร้

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Whitaker (1978) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองและผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน บริเวณที่ตั้งของโรงเรียนในเมืองเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการ หรือการตัดสินใจ ด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองรู้สึกถึงความไม่สะดวกในการรับรู้ข้อมูลหรือประกาศเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบาย การตัดสินใจทางการศึกษา แต่ผู้บริหารกลับเห็นว่าผู้ปกครองยังมีอิทธิพลต่อโรงเรียนแม้จะมีความสนใจน้อย จึงสรุปว่า ชุมชนมีความสำคัญและควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนักถึง และวางโครงการร่วมกันให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

อเมนู เทคา คริสเตียน (Amenu Tekao Christian E, 1980: 1626A) ได้ศึกษาทัศนคติของชาวอินเดียนในแคนาดาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา การวิจัยแสดงว่า การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จในชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาที่สามารถสนองต่อความต้องการของชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาที่สามารถสนองต่อความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้นเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งการจัดการศึกษาก็จะประสบความสำเร็จ

Bell (1992) ได้ศึกษาเรื่องการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียน พบว่า เหตุผลของผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วม คือ ผู้ปกครองเชื่อว่า การมีส่วนร่วมเป็นการช่วยเหลือครู และกิจกรรมที่ทำนั้นทำให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น ส่วนเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่เข้าร่วม คือ โรงเรียนไม่ได้เรียกร้องขอความร่วมมือและไม่มีความสนใจ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ การศึกษาและอาชีพ แต่ปัจจัยด้านเชื้อชาติไม่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม

Barnes (1995, p. 315-A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการสอนของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยอุดมคติแล้วผู้ปกครองต้องการมีบทบาทที่โรงเรียนหรือในชั้นเรียน แม้ว่าจริงๆ แล้วการมีส่วนร่วมของพวกเขาจะไม่เป็นไปตามอุดมคติดังกล่าว และได้พบว่าผู้ปกครองยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนด้วยการศึกษาครั้งนี้ให้หลักฐานเพิ่มเติมว่า บิดา มารดา ชาวอเมริกัน-อัฟริกัน มีความประสงค์ที่จะมีสิทธิมีเสียงเกี่ยวกับการเรียนการสอนของลูกๆ ของตน ซึ่งต้องบ่งชี้ว่าบิดา มารดา ชาวอเมริกัน-อัฟริกันเห็นคุณค่าของการศึกษา และเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความหวังด้านการศึกษา และวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย

Merz Carol and Furman Gall (1997, p. 117) ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนและโรงเรียน พบว่า การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนซึ่งมีนักเรียนเป็นวัยรุ่นมีความสำคัญมากที่คนในชุมชนควรจัดตั้งกรรมการของชุมชนในการดูแลร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และควรมีความรอบคอบในเรื่องระเบียบข้อบังคับ ขั้นตอนวิธีการที่อาจจะมีผลกระทบ

Finn Jeremy D (1998, pp. 20-24) ศึกษาเกี่ยวกับผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการเรียนจึงจะได้รับผลสำเร็จ ข้อตกลงของผู้ปกครองมี 4 ประการ คือ 1) การจัดระเบียบการตรวจสอบการบริหารเวลาของนักเรียน 2) การช่วยนักเรียนทำการบ้าน 3) การแนะแนวในโรงเรียน 4) การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเสริมการอ่านผู้ปกครองควรเอาใจใส่นักเรียนในการส่งเสริมกิจกรรมในโรงเรียนอย่างจริงจัง

Louise (1998, p. 4551, อ้างถึงใน สุวัช พานิชวงษ์, 2546, น. 69) ศึกษาความพึงพอใจของพ่อแม่และครอบครัว ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่าพ่อแม่ และผู้ปกครองต้องการมากกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง คือ ต้องการเข้าไปมีส่วนในการช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกันระหว่างครอบครัวกับกิจกรรมที่จัดไว้ พ่อแม่มีความคาดหวังที่จะร่วมให้คำแนะนำแก่บุตร ให้เงินช่วยเหลือและตัดสินใจในการร่วมออกแบบโครงการและบริการสำหรับบุตรหลานและครอบครัว และสิ่งที่พ่อแม่สามารถช่วยได้มากที่สุด คือ การให้ความรู้เฉพาะทางทักษะและความรู้สึกที่ได้รับจากกิจกรรม การประเมินผลและการบริการโดยตรงสำหรับบุตร และได้สรุปว่าพ่อแม่ควรมีความรู้ในการให้ความช่วยเหลือในช่วงเวลาเย็น วันหยุดส่วนชุมชนต้องการให้ความช่วยเหลือด้านข่าวสาร

Onikama Denise and others (1998) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดว่า ครอบครัวโรงเรียน ชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และมีผลกระทบต่อนักเรียนทางด้านการเรียน ปัญหาอุปสรรคของประชากรคือการแบ่งแยกสีผิว การแบ่งชนชั้น ความแตกต่างกันด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ความเข้าใจผิดในด้านการศึกษา ความเชื่อ ทัศนคติ ศาสนา และวัฒนธรรม

Pena Delores C (1998) ได้ศึกษาผู้ปกครองชาวเม็กซิกัน สรุปได้ว่า ครูควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน พบปะผู้ปกครอง บิดามารดา เพื่อร่วมกันตัดสินใจ การวางแผนการจัดงบประมาณ หลักสูตร การบริหารงานบุคคล การพัฒนาบุคลากรและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจ ผู้บริหารควรมีประชาธิปไตยให้โอกาสกับผู้ปกครองทุกคน

Crowe (2000, Abstract) ได้ศึกษาการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อช่วยเหลือในเรื่องการเรียนของเด็กให้มีคุณภาพ โดยได้ทดลองศึกษาการติดต่อสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับทางโรงเรียน จากการสังเกตและสัมภาษณ์ได้ข้อค้นพบว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านโรงเรียน กับผู้ปกครอง เป็นเครื่องมือที่สำคัญซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทางด้านสติปัญญา ร่างกาย สามารถเพิ่มศักยภาพด้านต่างๆ ของนักเรียน เช่น ด้านสังคม และเป็นโอกาสให้พ่อแม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนของลูก

Trueger (2008, pp.208-217) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาแห่งชาติในชนบทของประเทศอัฟริกาใต้ พบว่า ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครอง เชื่อว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กๆ แต่มีความไม่เชื่อมโยงระหว่างความคิดเห็นของผู้ปกครองและสิ่งที่นักการศึกษาคาดหวังจากผู้ปกครอง เพราะขาดความเข้าใจถึงสภาพชีวิตของผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมที่ถูกประเมินว่าไม่รักไม่สนใจเด็ก การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมีประสิทธิภาพได้จำเป็นจะต้องได้รับรู้ถึงอุปสรรคที่ทำให้การมีส่วนร่วมนี้

ไม่ประสบผลสำเร็จด้วย จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอมานั้น จะเห็นได้ว่ามีวิจัยมากมายที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและผลดีต่อนักเรียนในการมีส่วนร่วมของครูและครอบครัวในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีผลต่อการเรียนรู้และการประสบความสำเร็จด้านการศึกษาของนักเรียนอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังช่วยผลักดันให้สถานศึกษาดำเนินงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นอีกด้วย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ในการดำเนินงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งในด้านการรับรู้ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การจัดสรรงบประมาณ และการประเมินผล การร่วมกันดูแลนักเรียนด้านประพฤติกกรรม การเรียนการสอน การแนะแนว เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ของ Epstein (1995) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการอบรมเลี้ยงดู 2) ด้านการอาสาสมัคร 3) ด้านการสื่อสาร 4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน 5) ด้านการตัดสินใจ 6) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2558 ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 114 คน ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 127 คน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 103 คน รวมทั้งสิ้น 344 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และMorgan (1970, pp. 607-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 183 คน จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Random Sampling และสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับชั้น	ประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง(คน)
ประถมศึกษาปีที่ 1-3	114	61
ประถมศึกษาปีที่ 4-6	127	67
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	103	55
รวม	344	183

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อาชีพ รายได้ และชนเผ่า มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อโดยมีการกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended) จำนวน 6 ข้อ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

3.2 สร้างแบบสอบถามตามประเด็นการศึกษาวิจัย ตามแนวทฤษฎีครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย

3.3 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าอิสระแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมตามกรอบแนวคิดแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องโดยพบว่า แบบสอบถามมีค่าความตรงด้านเนื้อหาในแต่ละข้อ อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาทดลองใช้กับผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 อำเภอแมริม จังหวัด

เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คนแล้วนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบรัค (Cronbach) โดยพบว่า แบบสอบถามมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.964

3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามจากนั้นจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวางแผนและปฏิบัติการดังนี้

4.1 นำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และมีทีมงานนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน ที่มีจิตอาสาช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ถ้ากรณีที่ผู้ปกครองไม่สามารถอ่านแบบสอบถามได้ ผู้ศึกษาจะเตรียมผู้ช่วย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นผู้อ่านและแปลความให้ผู้ปกครองเข้าใจในประเด็นคำถาม แล้วให้ผู้ปกครองเลือกคำตอบ และเขียนคำตอบตามที่ผู้ปกครองต้องการลงในแบบสอบถามโดยใช้ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 30 วัน

4.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งได้รับกลับมาจำนวนทั้งสิ้น 183 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความถูกต้องและความสมบูรณ์มาประมวลผลข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาความถี่และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความโดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, น. 24)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

5.3 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามอาชีพ รายได้ และชนเผ่า โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของการเปรียบเทียบรายด้านจะนำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อหาว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

5.4 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาความถี่และค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตาม อาชีพ รายได้ และชนเผ่า

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม อาชีพ รายได้ และชนเผ่า รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป	30	16.39
เกษตรกร	102	55.74
ค้าขาย	51	27.87
รวม	183	100.00
2. รายได้		
ต่ำกว่า 3,000 - 6,000 บาท	58	31.70
6,001 - 9,000 บาท	75	40.98
9,001-12,000 บาทขึ้นไป	50	27.32
รวม	183	100.00
3. ชนเผ่า		
ม้ง	109	59.57
ลีซู	41	22.40
ลาหู่	33	18.03
รวม	183	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 55.74 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 27.87 และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 16.39 มีรายได้ 6,001-9,000 บาท จำนวน 75คน คิดเป็นร้อยละ 40.98 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 31.70 และ 9,001-12,000 บาทขึ้นไปจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 27.32 และส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าม้ง จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 59.57 รองลงมาเป็นชนเผ่าลีซู จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 และเป็นชนเผ่าลาหู่ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 18.03ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการสื่อสารด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.2-4.8

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ในภาพรวม

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล	ลำดับ ที่
1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู	4.15	0.62	มาก	1
2. ด้านการสื่อสาร	4.10	0.73	มาก	2
3. ด้านการอาสาสมัคร	3.13	0.83	ปานกลาง	5
4. ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	4.04	0.74	มาก	3
5. ด้านการตัดสินใจ	2.62	1.06	ปานกลาง	6
6. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน	3.90	0.79	มาก	4
รวมเฉลี่ย	3.66	0.79	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก เมื่อเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.62) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.73) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.74) และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.79) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X}=3.13$, S.D.=0.83) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=2.62$, S.D.=1.06) ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดู

ด้านการอบรมเลี้ยงดู	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การ แปลผล	ลำดับ ที่
1. การดูแลจัดเตรียมที่อยู่อาศัยที่มีความสะอาด และปลอดภัยให้แก่บุตรหลานอยู่เสมอ	4.33	0.66	มาก	2
2. การจัดเตรียมอาหารที่สะอาดถูกหลักอนามัย มีประโยชน์ต่อร่างกายและสุขภาพของบุตร หลานอยู่เสมอ	4.22	0.67	มาก	4
3. การช่วยดูแลให้บุตรหลานแต่งกายสะอาด เรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบอยู่เสมอ	3.78	0.69	มาก	9
4. การส่งเสริมและดูแลให้บุตรหลานดูแลรักษา สุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ	4.23	0.60	มาก	3
5. การส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเรียนของ บุตรหลาน โดยการพูดให้กำลังใจ ชมเชย และให้คำปรึกษาปัญหาการเรียนอยู่ เสมอ	4.11	0.51	มาก	6
6. การส่งเสริมและคอยให้คำแนะนำให้บุตร หลานสามารถแบ่งเวลาในการเรียนและทำ กิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	4.07	0.56	มาก	7
7. การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร หลานไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขทุกประเภท	3.94	0.67	มาก	8
8. การส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่บุตรหลาน อยู่เสมอ	4.19	0.59	มาก	5
9. การปลูกฝังเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบต่างๆของสังคมอย่างถูกต้องแก่ บุตรหลานอยู่เสมอ	4.23	0.61	มาก	3
10. การส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้มีทักษะ ต่างๆที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ให้สามารถ เรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น	4.37	0.60	มาก	1
รวม	4.15	0.62	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, $S.D.=0.62$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้มีทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.60$) รองลงมา ได้แก่ การดูแลจัดเตรียมที่อยู่อาศัยที่มีความสะอาดและปลอดภัยให้แก่บุตรหลานอยู่เสมอ ($\bar{X}=4.33$, $S.D.=0.66$) การส่งเสริมและดูแลให้บุตรหลานดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.60$) และการปลูกฝังเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบต่างๆ ของสังคมอย่างถูกต้องแก่บุตรหลานอยู่เสมอ ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.61$) ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ การช่วยดูแลให้บุตรหลานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบอยู่เสมอ ($\bar{X}=3.78$, $S.D.=0.69$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการสื่อสาร

ด้านการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การ แปลผล	ลำดับ ที่
1. การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่อง	4.51	0.61	มากที่สุด	1
2. การส่งเสริมและให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรม และพัฒนาการด้านต่างๆของบุตรหลานในช่องทางต่างๆอย่างต่อเนื่อง	4.18	0.61	มาก	3
3. การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนนัดหมาย และร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ	4.26	0.71	มาก	2
4. การร่วมเสนอปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหาร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง	3.84	0.80	มาก	6
5. การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองด้วยตนเอง	4.11	0.82	มาก	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การ แปลผล	ลำดับ ที่
6. การให้ความร่วมมือ พบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบุตรหลาน กับครูประจำชั้นตามโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน	3.98	0.79	มาก	5
7. การได้รับจดหมาย วารสาร หรือ เอกสารติดต่อ หรือนัดหมายจากทางโรงเรียน และให้ความ ร่วมมือในการตอบรับทุกครั้ง	3.79	0.77	มาก	7
รวม	4.10	0.73	มาก	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ด้านการสื่อสารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.73) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ได้แก่ การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.61) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนนัดหมาย และร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.71) รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมและให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการด้านต่างๆของบุตรหลานในช่องทางต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.61)และ การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองด้วยกันเอง ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.82)ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ได้แก่การได้รับจดหมาย วารสาร หรือ เอกสารติดต่อ หรือนัดหมายจากทางโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการตอบรับทุกครั้ง ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.77)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอาสาสมัคร

ด้านการอาสาสมัคร	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การ แปลผล	ลำดับ ที่
1. การเสียสละเวลา เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ หรือกิจกรรมอื่นๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อ ส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆอยู่เสมอ	4.11	0.78	มาก	1
2. การอาสาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมมือ กับสถานศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน	2.90	0.83	ปานกลาง	6
3. การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านเงินทุน หรือ แรงงานในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ร่วม ปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนด้านอาคารสถานที่หรือจัด ภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้สวยงาม	3.94	0.87	มาก	3
4. การมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ หรือปราชญ์ ชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญา ต่างๆให้แก่ผู้เรียน	1.72	0.63	น้อย	9
5. การช่วยแนะนำทรัพยากรในชุมชน เช่น บุคคล หรือสถาบันต่างๆ แก่โรงเรียนเพื่อใช้เป็นแหล่ง เรียนรู้นอกสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนแก่ ผู้เรียน	2.10	0.88	น้อย	8
6. การอาสาเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์หรือ สื่อสารกับผู้ปกครองคนอื่นๆ เพื่อขอความร่วมมือ เกี่ยวกับกิจกรรมที่สำคัญต่างๆของโรงเรียน	3.74	0.95	มาก	4
7. การร่วมจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียน การสอนให้กับทางโรงเรียน เช่น วัสดุจาก ธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ ฯลฯ	3.05	0.91	ปานกลาง	5
8. การร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ของรางวัล ทุนการศึกษา ฯลฯ	2.52	0.88	ปานกลาง	7
9. การช่วยดูแลสอดส่องความประพฤติของนักเรียน ขณะอยู่นอกโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของ นักเรียน	4.10	0.76	มาก	2
รวม	3.13	0.83	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ด้านการอาสาสมัครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.13$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเสียสละเวลา เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมอื่นๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆอยู่เสมอ ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.78) รองลงมา ได้แก่ การช่วยดูแลสอดส่องความประพฤติของนักเรียนขณะอยู่นอกโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.76) และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านเงินทุน หรือแรงงานในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ร่วมปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนด้านอาคารสถานที่หรือจัดภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้สวยงาม ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.87) ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การร่วมจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้กับทางโรงเรียน เช่น วัสดุจากธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ ฯลฯ ($\bar{X}=3.05$, S.D.=0.91) การอาสาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกับสถานศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}=2.90$, S.D.=0.83) และการร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ของรางวัล ทุนการศึกษา ฯลฯ ($\bar{X}=2.52$, S.D.=0.88) และสำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การช่วยแนะนำทรัพยากรในชุมชน เช่น บุคคล หรือสถาบันต่างๆแก่โรงเรียนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน ($\bar{X}=2.10$, S.D.=0.88) และการมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ หรือปราชญ์ชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญาต่างๆให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X}=1.72$, S.D.=0.63)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการเรียนรู้ที่บ้าน

ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปล ผล	ลำดับ ที่
1. การเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน สอน การบ้าน ตรวจงานที่ครูมอบหมายประจำวัน	4.10	0.79	มาก	5
2. การฝึกให้บุตรหลานรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งหน้าที่ในการเรียนและหน้าที่ในการทำงาน ตามความเหมาะสม	4.28	0.62	มาก	1
3. การส่งเสริมและปลูกฝังให้บุตรหลานมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดีทั้งกาย วาจา ใจอยู่เสมอ	4.09	0.70	มาก	6
4. การจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีใน ครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตร หลาน เช่น การทำงานบ้านร่วมกัน การ ทำอาหารมื้อประจำวันร่วมกัน ดูรายการ โทรทัศน์ที่มีสาระให้ความรู้ร่วมกัน ฯลฯ	4.28	0.67	มาก	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปล ผล	ลำดับ ที่
5. การจัดสภาพแวดล้อม หรือมุมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน เช่น มุมหนังสือ มุมนั่งเล่น มุมห้องรับแขก ฯลฯ	3.13	0.92	ปานกลาง	8
6. การรับฟังปัญหาต่างๆของบุตรหลาน พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม	4.17	0.75	มาก	4
7. การกล่าวชมเชย และให้กำลังใจ เมื่อบุตรหลาน แสดงพฤติกรรมที่น่าชื่นชม หรือประสบความสำเร็จในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.20	0.76	มาก	2
8. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน ทั้งการแสดงออกทางกาย การพูดจา และความคิดที่ถูกต้อง อย่างสม่ำเสมอ	3.91	0.74	มาก	7
9. การเห็นความสำคัญของการศึกษาร่วม ตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่บุตรหลาน พยายามส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสม	4.19	0.72	มาก	3
รวม	4.04	0.74	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ ฝึกให้บุตรหลานรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งหน้าที่ในการเรียนและหน้าที่ในการทำงานตามความเหมาะสม ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.62) และการจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน เช่น การทำงานบ้านร่วมกัน การทำอาหารมื้อประจำวันร่วมกัน ดูรายการโทรทัศน์ที่มีสาระให้ความรู้ร่วมกัน ฯลฯ ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.67) รองลงมา ได้แก่ การกล่าวชมเชย และให้กำลังใจ เมื่อบุตรหลาน แสดงพฤติกรรมที่น่าชื่นชม หรือประสบความสำเร็จในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.76) และการเห็นความสำคัญของการศึกษาร่วมตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่บุตรหลาน พยายามส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.72) ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม หรือมุมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน เช่น มุมหนังสือ มุมนั่งเล่น มุมห้องรับแขก ฯลฯ ($\bar{X}=3.13$, S.D.=0.92)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียน ด้านการตัดสินใจ

ด้านการตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล	ลำดับที่
1. การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้แทนผู้ปกครองหรือสมาคมผู้ปกครอง	2.14	0.96	น้อย	6
2. การร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมประชุม ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆของ โรงเรียน	2.86	1.08	ปานกลาง	1
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการในการจัด กิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	2.54	1.13	ปานกลาง	5
4. การมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการ ดำเนินงานในโครงการ กิจกรรมต่างๆของ โรงเรียน	2.72	1.02	ปานกลาง	3
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัด กิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	2.83	1.09	ปานกลาง	2
6. การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรค และวิธีปรับปรุงแก้ไข รวมถึงมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขการ ดำเนินงานต่างๆร่วมกับโรงเรียน	2.63	1.07	ปานกลาง	4
รวม	2.62	1.06	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ด้านการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.62$, $S.D.=1.06$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับปานกลาง 3 ลำดับแรก ได้แก่ การร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมประชุมตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ($\bar{X}=2.86$, $S.D.=1.08$) รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ($\bar{X}=2.83$, $S.D.=1.09$) และมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการดำเนินงานในโครงการ กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ($\bar{X}=2.72$, $S.D. = 1.02$) ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คือ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้แทนผู้ปกครองหรือสมาคมผู้ปกครอง ($\bar{X}=2.14$, $S.D.=0.96$)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การ แปลผล	ลำดับ ที่
1. การส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน เพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน	3.91	0.84	มาก	6
2. การส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ห้องสมุดชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เป็นต้นเพื่อศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ	4.15	0.73	มาก	2
3. การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ักเรียนในโรงเรียน	4.22	0.73	มาก	1
4. การเข้าร่วม และพบบุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนร่วมกับชุมชนจัดขึ้น ทั้งกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ รวมถึงกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.93	0.83	มาก	5
5. การส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานมีส่วนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เช่น บริจาคสิ่งของ เป็นอาสาสมัครชุมชน ทำความสะอาด เก็บขยะในชุมชน ฯลฯ	4.04	0.75	มาก	3
6. การร่วมกับโรงเรียน หน่วยงานของรัฐ และชุมชน ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาของชุมชน เช่น ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาโรคระบาด ฯลฯ	3.68	0.74	มาก	7
7. การส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่น เช่น โครงการเกษตรกรน้อย โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ	3.95	0.88	มาก	4
8. การให้ความร่วมมือ ในการติดต่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆระหว่างชุมชนและโรงเรียน	3.56	0.70	มาก	9

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การ แปลผล	ลำดับ ที่
9. การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ หรือร่วมอุปถัมภ์เรื่องอาหาร เครื่องดื่ม ในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ร่วมกับชุมชน	3.67	0.91	มาก	8
รวม	3.90	0.79	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในโรงเรียน ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.73) รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ห้องสมุดชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เป็นต้นเพื่อศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.73) และส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานมีส่วนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เช่น บริจาคสิ่งของ เป็นอาสาสมัครชุมชน ทำความสะอาด เก็บขยะในชุมชน ฯลฯ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.75) ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การให้ความร่วมมือ ในการติดต่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆระหว่างชุมชนและโรงเรียน ($\bar{X}=3.56$, S.D.=0.70)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตาม อาชีพ รายได้ และชนเผ่า

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการสื่อสารด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนจำแนกตาม อาชีพ รายได้ และชนเผ่า รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.9–4.20

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการอบรมเลี้ยงดู	ระหว่างกลุ่ม	3.182	2	1.591	15.095	.000*
	ภายในกลุ่ม	18.973	180	.105		
	รวม	22.156	182			
ด้านการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	2.228	2	1.114	5.393	.005*
	ภายในกลุ่ม	37.177	180	.207		
	รวม	39.405	182			
ด้านการอาสาสมัคร	ระหว่างกลุ่ม	1.463	2	.732	4.685	.010*
	ภายในกลุ่ม	28.112	180	.156		
	รวม	29.575	182			
ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	ระหว่างกลุ่ม	.393	2	.197	1.214	.299
	ภายในกลุ่ม	29.137	180	.162		
	รวม	29.531	182			
ด้านการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	.203	2	.102	.156	.856
	ภายในกลุ่ม	117.501	180	.653		
	รวม	117.705	182			
การมีส่วนร่วมกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	1.009	2	.505	2.843	.061
	ภายในกลุ่ม	31.952	180	.178		
	รวม	32.961	182			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.001	2	.000	.000	1.000
	ภายในกลุ่ม	252.731	180	1.404		
	รวม	252.732	182			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสารและด้านการอาสาสมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้นำผลการวิเคราะห์หน้าไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.10-4.12

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	รับจ้าง		เกษตรกร		ค้าขาย		แปรผล
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการอบรมเลี้ยงดู	3.92	0.36	4.12	0.33	4.32	0.28	มาก
ด้านการสื่อสาร	3.87	0.51	4.11	0.46	4.21	0.40	มาก
ด้านการอาสาสมัคร	2.98	0.41	3.16	0.41	3.18	0.34	ปานกลาง
ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	3.93	0.53	4.05	0.36	4.06	0.39	มาก
ด้านการตัดสินใจ	2.63	0.78	2.64	0.83	2.56	0.77	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน	3.73	0.44	3.93	0.43	3.93	0.40	มาก
รวม	3.51	0.50	3.67	0.47	3.71	0.43	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ดังนี้ ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.53) รองลงมา ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.36) และด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ สำหรับด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.41) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.78) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.33) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.46) และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.36) ตามลำดับ สำหรับด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.41) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 0.83) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.28) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.40) และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.39) ตามลำดับ สำหรับด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.34) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 0.77) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดู
ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันเป็นรายคู่

อาชีพ		รับจ้าง	เกษตรกร	ค้าขาย
-	\bar{X}	3.92	4.12	4.32
รับจ้าง	3.92		.003*	.000*
เกษตรกร	4.12			.000*
ค้าขาย	4.32			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดู จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า อาชีพของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขาย นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขาย

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ที่มีต่อการสื่อสารที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน
เป็นรายคู่

อาชีพ		รับจ้าง	เกษตรกร	ค้าขาย
-	\bar{X}	3.87	4.11	4.21
รับจ้าง	3.87		.011*	.001*
เกษตรกร	4.11			.204
ค้าขาย	4.21			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการสื่อสาร จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า อาชีพของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสารแตกต่างจากผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขาย

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ที่มีต่อการดำเนินการอาสาสมัครที่ประกอบอาชีพ
แตกต่างกันเป็นรายคู่

อาชีพ		รับจ้าง	เกษตรกร	ค้าขาย
-	\bar{X}	2.93	3.16	3.18
รับจ้าง	2.93		.005*	.006*
เกษตรกร	3.16			.772
ค้าขาย	3.18			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอาสาสมัคร จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า อาชีพของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างจากผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขาย

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการอบรมเลี้ยงดู	ระหว่างกลุ่ม	6.075	2	3.037	33.998	.000*
	ภายในกลุ่ม	16.081	180	.089		
	รวม	22.156	182			
ด้านการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	2.568	2	1.284	6.273	.002*
	ภายในกลุ่ม	36.837	180	.205		
	รวม	39.405	182			
ด้านการอาสาสมัคร	ระหว่างกลุ่ม	1.443	2	.721	4.615	.011*
	ภายในกลุ่ม	28.132	180	.156		
	รวม	29.575	182			
ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	ระหว่างกลุ่ม	.060	2	.030	.185	.831
	ภายในกลุ่ม	29.470	180	.164		
	รวม	29.531	182			

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	.723	2	.361	.556	.574
	ภายในกลุ่ม	116.982	180	.650		
	รวม	117.705	182			
ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	.854	2	.427	2.394	.094
	ภายในกลุ่ม	32.107	180	.178		
	รวม	32.961	182			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	6.725	2	3.362	2.460	.088
	ภายในกลุ่ม	246.007	180	1.367		
	รวม	252.732	182			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกัน ในภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการเรียนรู้ที่บ้านด้านการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร และด้านการอาสาสมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์นำไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) ใช้วิธีทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.14-4.16

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วม	-3,000 - 6,000		6,001 - 9,000		9,001 - +12,000		แปรผล
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการอบรมเลี้ยงดู	3.90	0.33	4.20	0.32	4.36	0.22	มาก
ด้านการสื่อสาร	3.99	0.51	4.05	0.46	4.28	0.37	มาก
ด้านการอาสาสมัคร	3.00	0.48	3.21	0.34	3.16	0.36	ปานกลาง
ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	4.01	0.58	4.05	0.38	4.04	0.37	มาก
ด้านการตัดสินใจ	2.61	0.83	2.68	0.77	2.53	0.82	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมกับ ชุมชน	3.81	0.46	3.97	0.41	3.91	0.39	มาก
	3.55	0.53	3.69	0.45	3.71	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง ดังนี้ ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.58) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.51) และด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.33) ตามลำดับ สำหรับด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X}=3.00$, S.D.=0.48) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=2.61$, S.D.=0.83) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.32) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.46) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.38) และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.41) ตามลำดับ สำหรับด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X}=3.21$, S.D.=0.34) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=2.68$, S.D.=0.77) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.22) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.37) และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.37) ตามลำดับ สำหรับด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X}=3.16$, S.D.=0.36) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=2.53$, S.D.=0.82) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูที่มีรายได้แตกต่างกัน
เป็นรายคู่

รายได้		-3,000 -6,000	6,001 - 9,000	9,001 - +12,000
-	\bar{X}	3.90	4.20	4.36
-3,000-6,000	3.90		.000*	.000*
6,001-9,000	4.20			.004*
9,001-+12,000	4.36			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่าเมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดู จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่ พบว่า รายได้ของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาทขึ้นไป นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีต่อการสื่อสารที่มีรายได้แตกต่างกัน
เป็นรายคู่

รายได้		-3,000 -6,000	6,001 - 9,000	9,001 - +12,000
-	\bar{X}	3.99	4.05	4.28
-3,000-6,000	3.99		.507	.001*
6,001-9,000	4.05			.004*
9,001-+12,000	4.28			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการสื่อสาร จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่ พบว่า รายได้ของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่มีรายได้ -3,000-6,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสารแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 บาทขึ้นไป นอกจากนี้ ยัง

พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสารแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่มีต่อด้านการอาสาสมัครที่มีรายได้แตกต่างกัน
เป็นรายคู่

รายได้		-3,000 -6,000	6,001 - 9,000	9,001 - +12,000
-	\bar{X}	3.00	3.21	3.16
-3,000-6,000	3.00		.003*	.045*
6,001-9,000	3.21			.468
9,001-+12,000	3.15			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอาสาสมัครจำแนกตามรายได้เป็นรายคู่ พบว่า รายได้ของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามชนเผ่า

การมีส่วนร่วม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการอบรมเลี้ยงดู	ระหว่างกลุ่ม	4.089	2	2.045	20.371	.000*
	ภายในกลุ่ม	18.067	180	.100		
	รวม	22.156	182			
ด้านการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	.805	2	.403	1.878	.156
	ภายในกลุ่ม	38.599	180	.214		
	รวม	39.405	182			
ด้านการอาสาสมัคร	ระหว่างกลุ่ม	1.245	2	.622	3.954	.021*
	ภายในกลุ่ม	28.331	180	.157		
	รวม	29.575	182			

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	ระหว่างกลุ่ม	.322	2	.161	.991	.373
	ภายในกลุ่ม	29.209	180	.162		
	รวม	29.531	182			
ด้านการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	9.412	2	4.706	7.822	.001*
	ภายในกลุ่ม	108.293	180	.602		
	รวม	117.705	182			
ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	.273	2	.137	.752	.473
	ภายในกลุ่ม	32.687	180	.182		
	รวม	32.961	182			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5.080	2	2.540	1.846	.161
	ภายในกลุ่ม	247.652	180	1.376		
	รวม	252.732	182			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามชนเผ่าของผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกัน ในภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการสื่อสารด้านการเรียนรู้ที่บ้านและด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร และด้านการตัดสินใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์หน้าไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) ใช้วิธีทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.18-4.20

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามชนเผ่า

การมีส่วนร่วม	ม้ง		ลีซู		ลาหู่		แปรผล
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการอบรมเลี้ยงดู	4.23	0.30	4.17	0.36	3.83	0.33	มาก
ด้านการสื่อสาร	4.15	0.42	4.05	0.55	3.98	0.49	มาก
ด้านการอาสาสมัคร	3.19	0.35	2.99	0.53	3.10	0.36	ปานกลาง
ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน	4.07	0.37	3.97	0.4	4.00	0.46	มาก
ด้านการตัดสินใจ	2.52	0.71	3.04	0.95	2.43	0.72	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน	3.88	0.41	3.97	0.50	3.88	0.37	มาก
รวม	3.67	0.43	3.70	0.55	3.54	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำแนกตามชนเผ่าของผู้ปกครอง ดังนี้ ผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าม้ง มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 1. ห รื บ ตั้ ๑ น ที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.30) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.42) และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.37) ตามลำดับ สำหรับด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.35) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=2.52$, S.D.=0.71) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลีซู มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.36) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.55) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.50) และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.44) ตามลำดับ สำหรับด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.04$, S.D.=0.95) และด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X}=2.99$, S.D.=0.53) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลาหู่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.49) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.37) และด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.33) ตามลำดับ สำหรับด้านการอาสาสมัคร ($\bar{X}=3.10$, S.D.=0.36) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=2.43$, S.D.=0.72) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ที่มีต่อด้านการอบรมเลี้ยงดู
ที่มีชนเผ่าแตกต่างกันเป็นรายคู่

ชนเผ่า		ม้ง	ลีซู	ลาหู่
-	\bar{X}	4.23	4.17	3.83
ม้ง		4.23	.260	.000*
ลีซู		4.17		.000*
ลาหู่		3.83		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดู จำแนกตามชนเผ่าเป็นรายคู่ พบว่า ชนเผ่าของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าม้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลาหู่ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลีซู มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลาหู่

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ที่มีต่อด้านการอาสาสมัคร
ที่มีชนเผ่าแตกต่างกันเป็นรายคู่

ชนเผ่า		ม้ง	ลีซู	ลาหู่
-	\bar{X}	3.19	2.99	3.10
ม้ง		3.19	.006*	.231
ลีซู		2.99		.255
ลาหู่		3.10		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอาสาสมัคร จำแนกตามชนเผ่าเป็นรายคู่ พบว่า ชนเผ่าของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าม้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างจากผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลีซู

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ที่มีต่อด้านการตัดสินใจ
ที่มีชนเผ่าแตกต่างกันเป็นรายคู่

ชนเผ่า		ม้ง	ลีซู	ลาหู่
-	\bar{X}	2.52	3.04	2.43
ม้ง	2.52		.000*	.592
ลีซู	3.04			.001*
ลาหู่	2.43			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการตัดสินใจ จำแนกตามชนเผ่าเป็นรายคู่ พบว่า ชนเผ่าของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าม้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการตัดสินใจแตกต่างจากผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลีซู นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลีซูมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการตัดสินใจแตกต่างจากผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลาหู่

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.21-4.26

ตารางที่ 4.24 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
1. ช่วยพัฒนาบุตรหลานให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยฝึกให้มีทักษะที่จำเป็นในการรับผิดชอบตนเอง และรับผิดชอบงานต่างๆ ภายในบ้าน	17	23.61
2. เน้นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี และการประพฤติตนที่เหมาะสมให้แก่บุตรหลาน โดยเน้นเรื่องมารยาท และความกตัญญู	13	18.06

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
3. เพิ่มการดูแลเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลานมากขึ้น โดยเอาใจใส่เรื่องการบ้าน ให้กำลังใจ รับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด	10	13.89
4. เน้นการส่งเสริมให้บุตรหลานมีความพอเพียง รู้จักประหยัดอดออม	9	12.50
5. พัฒนาตนเองโดยประพฤตินเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งปวง	8	11.11
6. เพิ่มการดูแลในด้านอาหารและโภชนาการ ให้มีความสะอาด และมีประโยชน์ต่อร่างกายของบุตรหลานมากขึ้น	7	9.72
7. ดูแลเอาใจใส่การแต่งกายของบุตรหลานให้มีความสะอาดเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบมากขึ้น	5	6.94
8. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อบุตรหลานตามความถนัดและความสนใจ เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี วาดภาพ ฝึกทักษะคอมพิวเตอร์ เป็นต้น	3	4.17
รวม	72	100.00

จากตารางที่ 4.24 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู โดยแนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ช่วยพัฒนาบุตรหลานให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยฝึกให้มีทักษะที่จำเป็นในการรับผิดชอบตนเอง และรับผิดชอบงานต่างๆภายในบ้าน (ร้อยละ 23.61) รองลงมา ได้แก่ เน้นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี และการประพฤติตนที่เหมาะสมให้แก่บุตรหลาน โดยเน้นเรื่องมารยาท และความกตัญญู (ร้อยละ 18.06) เพิ่มการดูแลเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลานมากขึ้น โดยเอาใจใส่เรื่องการบ้าน ให้กำลังใจ รับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด (ร้อยละ 13.89) เน้นการส่งเสริมให้บุตรหลานมีความพอเพียง รู้จักประหยัดอดออม (ร้อยละ 12.50) และ พัฒนาตนเองโดยประพฤตินเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งปวง (ร้อยละ 11.11) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการสื่อสาร

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
1. ใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น ผ่านเครื่องมือสื่อสาร และผ่านเครือข่ายออนไลน์เช่น Facebook Line เป็นต้น เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์	12	24.50
2. ให้ครูประจำชั้นนัดหมายผู้ปกครองเป็นรายบุคคล เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลาน เพื่อร่วมกันป้องกันแก้ไข และหาแนวทางในการพัฒนาบุตรหลานต่อไป	10	20.41
3. จัดให้มีสมุดบันทึกพฤติกรรมของบุตรหลาน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือกำหนดระยะเวลาตามสมควร เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น มีความต่อเนื่อง	8	16.33
4. เพิ่มความเอาใจใส่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการมาเรียน และการขาดเรียนของบุตรหลาน และร่วมกับโรงเรียนหาแนวทางป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง	7	14.28
5. จัดให้มีการรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันประชาสัมพันธ์ข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองด้วยตนเอง	6	12.24
6. จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองมากกว่าหนึ่งครั้งในแต่ละภาคเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์หรือระเบียบต่างๆ รวมถึงแนวทางการปฏิบัติของผู้ปกครอง เพื่อร่วมกับโรงเรียนพัฒนาบุตรหลานของตนเอง	4	8.16
7. สนับสนุนให้ครูประจำชั้นมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนมากกว่าภาคเรียนละหนึ่งครั้ง	2	4.08
รวม	49	100.00

จากตารางที่ 4.25 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการสื่อสารโดยแนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด 5 ลำดับแรกได้แก่ ใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น ผ่านเครื่องมือสื่อสาร และผ่านเครือข่ายออนไลน์เช่น Facebook Line เป็นต้น เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ (ร้อยละ 24.50) รองลงมา ได้แก่ ให้ครูประจำชั้นนัดหมายผู้ปกครองเป็นรายบุคคล หรือผู้ปกครองเข้าไปพบปะครูประจำชั้น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลาน เพื่อร่วมกันป้องกันแก้ไข และหาแนวทางในการพัฒนาบุตรหลานต่อไป (ร้อยละ 20.41) จัดให้มีสมุดบันทึกพฤติกรรมของบุตรหลาน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือ

กำหนดระยะเวลาตามสมควร เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น มีความต่อเนื่อง (ร้อยละ 16.33) เพิ่มความเอาใจใส่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการมาเรียน และการขาดเรียนของบุตรหลาน และร่วมกับโรงเรียนหาแนวทางป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง (ร้อยละ 14.28) และจัดให้มีการรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันประชาสัมพันธ์ข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองด้วยตนเอง(ร้อยละ 12.24)ตามลำดับ

ตารางที่ 4.26 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอาสาสมัคร

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
1. เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยให้การสนับสนุนด้านแรงงาน งบประมาณ อาหารและเครื่องดื่ม หรือวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น	20	35.09
2. เข้าร่วมเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียน ตามความถนัดและความสามารถ เช่น การทำเกษตร การปักผ้า การทำเครื่องเงิน การแสดงพื้นบ้าน อาหารชนเผ่า หรือการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น	11	19.30
3. ร่วมจัดกิจกรรมกีฬาหรือระหว่างบุคลากรครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ นักกีฬา กองเชียร์ หรือฝ่ายจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม และสมทบด้านงบประมาณตามความสมัครใจ	9	15.79
4. ช่วยดูแลสอดส่องความประพฤติของบุตรหลาน และนักเรียนคนอื่นๆ ขณะอยู่นอกโรงเรียน เพื่อความปลอดภัย และลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้	6	10.52
5. มีส่วนร่วมในการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่ตั้งใจเรียน มีผลการเรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ในการเรียน	5	8.77
6. ร่วมเป็นอาสาสมัคร เพื่อช่วยโรงเรียนและผู้ปกครองทำอื่นๆในการติดตามนักเรียนที่มีปัญหา และขาดการติดต่อกับทางโรงเรียน เพื่อให้สามารถกลับเข้ามาเรียนในระบบได้ตามปกติ	4	7.02
7. เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อคอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ตามความสามารถและศักยภาพ	2	3.51
รวม	57	100.00

จากตารางที่ 4.26 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอาสาสมัครโดยแนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยให้การสนับสนุนด้านแรงงาน งบประมาณ อาหารและเครื่องดื่ม หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น (ร้อยละ 35.09) รองลงมา ได้แก่ เข้าร่วมเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียน ตามความถนัดและความสามารถ เช่น การทำเกษตร การปักผ้า การทำเครื่องเงิน การแสดงพื้นบ้าน อาหารชนเผ่า หรือการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น (ร้อยละ 19.30) ร่วมจัดกิจกรรมกีฬาหรือระหว่างบุคลากรครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ นักกีฬา กองเชียร์ หรือฝ่ายจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม และสมทบด้านงบประมาณตามความสมัครใจ (ร้อยละ 15.79) ช่วยดูแลสอดส่องความประพฤติของบุตรหลาน และนักเรียนคนอื่นๆ ขณะอยู่นอกโรงเรียน เพื่อความปลอดภัย และลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ (ร้อยละ 10.52) และมีส่วนร่วมในการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่ตั้งใจเรียน มีผลการเรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ในการเรียน (ร้อยละ 8.77) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
1. เอาใจใส่และตรวจสอบการบ้านของบุตรหลานทุกวัน คอยสอนและให้กำลังใจ หากสอนไม่ได้จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่มีความรู้ช่วยสอนหรืออธิบายได้ เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อน หรือรุ่นพี่ที่โรงเรียนของบุตรหลาน เป็นต้น	16	22.53
2. จัดตารางเวรให้บุตรหลานแต่ละคน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานภายในบ้าน และฝึกให้ช่วยงานอื่นๆตามกำลังและความสามารถของบุตรหลาน	13	18.31
3. จัดหาสื่ออุปกรณ์เสริมทักษะความรู้ หนังสือ เกมส์ หรือเครื่องเล่น ที่มีประโยชน์ มาช่วยเสริมทักษะความรู้ให้แก่บุตรหลาน	11	15.49
4. สอนให้บุตรหลานเรียนรู้ทักษะการทำเกษตร เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย เพื่อให้มีทักษะอาชีพ สามารถเลี้ยงชีพได้ในอนาคตได้	9	12.68
5. เลือกรายการโทรทัศน์ที่มีสาระความรู้และเป็นประโยชน์สำหรับบุตรหลานได้ดู พร้อมกับคอยแนะนำและอธิบายให้บุตรหลานมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง	7	9.86
6. กำหนดให้ครอบครัวมีวันหยุด เพื่อพาบุตรหลานไปพักผ่อน และเรียนรู้โลกภายนอก และให้ครอบครัวมีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เป็นการช่วยฝึกทักษะชีวิตให้แก่บุตรหลาน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	6	8.45

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
7. สนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนรู้ที่บ้านด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ (Internet) โดยคอยดูแลเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาสาระต่างๆ	6	8.45
8. กำหนดกิจกรรมในช่วงเย็นของแต่ละวันให้บุตรหลานและครอบครัวได้ทำร่วมกัน เช่น อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เล่นกีฬา หรือทำอาหารร่วมกัน เป็นต้น	3	4.23
รวม	71	100.00

จากตารางที่ 4.27 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้านโดยแนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด 5 ลำดับแรกได้แก่ เอาใจใส่และตรวจสอบการบ้านของบุตรหลานทุกวัน คอยสอนและให้กำลังใจ หากสอนไม่ได้จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่มีความรู้ช่วยสอนหรืออธิบายได้ เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อน หรือรุ่นพี่ที่โรงเรียนของบุตรหลาน เป็นต้น (ร้อยละ 22.53) รองลงมา ได้แก่ จัดตารางเวรให้บุตรหลานแต่ละคน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานภายในบ้าน และฝึกให้ช่วยงานอื่นๆ ตามกำลังและความสามารถของบุตรหลาน (ร้อยละ 18.31) จัดหาสื่ออุปกรณ์เสริมทักษะความรู้ หนังสือ เกมส์ หรือเครื่องเล่น ที่มีประโยชน์ มาช่วยเสริมทักษะความรู้ให้แก่บุตรหลาน (ร้อยละ 15.49) สอนให้บุตรหลานเรียนรู้ทักษะการทำเกษตร เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย เพื่อให้มีทักษะอาชีพ สามารถเลี้ยงชีพได้ในอนาคตได้ (ร้อยละ 12.68) และเลือกรายการโทรทัศน์ที่มีสาระความรู้และเป็นประโยชน์สำหรับบุตรหลานได้ดู พร้อมกับคอยแนะนำและอธิบายให้บุตรหลานมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง (ร้อยละ 9.86) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการตัดสินใจ

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
1. เข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมวางแผนพัฒนาบุตรหลานของตนเอง โดยร่วมกำหนดแนวทาง รูปแบบ วิธีการ ในการพัฒนาและการประเมินผลการพัฒนาร่วมกับครูที่ปรึกษา	16	29.63
2. ให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ หรือในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุตรหลานของตนเองมากขึ้น	13	24.07

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
3. เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ ปัจจัยที่จำเป็นต่างๆใน โรงเรียน สภาพแวดล้อม รวมถึงอาคารสถานที่ ให้เอื้อต่อการพัฒนา และการเรียนรู้ของบุตรหลาน	9	16.67
4. เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมสรุปงานในแต่ละกิจกรรม โดยร่วมรับ ฟัง และรับรู้ถึงผลการดำเนินงาน ว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ที่ จะต้องร่วมกับโรงเรียนในการปรับปรุงแก้ไข	7	12.96
5. มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ติดต่อประสานงาน และปรึกษาหารือ ระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมของ โรงเรียนในด้านต่างๆให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้	5	9.26
6. มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนผู้ปกครองที่จะเข้ามามีบทบาทใน การวางแผนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อให้ ผู้ปกครองทุกคนมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน กิจกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาบุตรหลานของตนเอง	4	7.41
รวม	54	100.00

จากตารางที่ 4.28 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน
ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการตัดสินใจโดยแนวทางที่มี
ค่าร้อยละสูงสุด 5 ลำดับแรกได้แก่ เข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมวางแผนพัฒนาบุตร
หลานของตนเอง โดยร่วมกำหนดแนวทาง รูปแบบ วิธีการ ในการพัฒนาและการประเมินผลการ
พัฒนาร่วมกับครูที่ปรึกษา (ร้อยละ 29.63) รองลงมา ได้แก่ ให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ หรือในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุตรหลานของ
ตนเองมากขึ้น (ร้อยละ 24.07) เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ ปัจจัยที่จำเป็นต่างๆใน
โรงเรียน สภาพแวดล้อม รวมถึงอาคารสถานที่ ให้เอื้อต่อการพัฒนา และการเรียนรู้ของบุตรหลาน
(ร้อยละ 16.67) เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมสรุปงานในแต่ละกิจกรรม โดยร่วมรับฟัง และรับรู้ถึงผล
การดำเนินงาน ว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ที่จะต้องร่วมกับโรงเรียนในการปรับปรุงแก้ไข (ร้อยละ
12.96) และมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ติดต่อประสานงาน และปรึกษาหารือระหว่างผู้ปกครอง
ด้วยกัน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนในด้านต่างๆให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ (ร้อย
ละ 9.26) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.29 ความถี่และค่าร้อยละของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน

แนวทางการพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
1. สนับสนุนให้บุตรหลาน เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนของตนเอง โดยการพาบุตรหลาน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอยู่เสมอ	18	27.27
2. คอยเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลานในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนอยู่เสมอ	16	24.24
3. สนับสนุนให้โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ร่วมจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ให้แก่บุตรหลาน เช่น ทักษะอาชีพ กฎหมายบ้านเมือง คุณธรรม จริยธรรม และทักษะการดำรงชีพต่างๆ เป็นต้น	12	18.18
4. เข้าร่วมเป็นเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหา หรือลดความเสี่ยงต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับบุตรหลาน เด็ก และเยาวชนในชุมชน โดยการร่วมณรงค์ป้องกัน อาสาเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน หรือคอยดูแลสอดส่องให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่	9	13.64
5. สนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชน มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้แก่บุตรหลานภายในโรงเรียน	7	10.61
6. ร่วมมือกับชุมชน และโรงเรียน สร้างแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นในชุมชน โดยสนับสนุนให้มีปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ คอยสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันให้ความรู้ โดยให้ชุมชนและโรงเรียนได้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาบุตรหลาน	4	6.06
รวม	66	100.00

จากตารางที่ 4.29 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยแนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด 5 ลำดับแรกได้แก่ สนับสนุนให้บุตรหลาน เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนของตนเอง โดยการพาบุตรหลาน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอยู่เสมอ (ร้อยละ 27.27) รองลงมา ได้แก่ คอยเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลานในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนอยู่เสมอ (ร้อยละ 24.24) สนับสนุนให้โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ร่วมจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ให้แก่บุตรหลาน เช่น ทักษะอาชีพ กฎหมายบ้านเมือง คุณธรรมจริยธรรม และทักษะการดำรงชีพต่างๆ เป็นต้น (ร้อยละ

18.18) เข้าร่วมเป็นเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหา หรือลดความเสี่ยงต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับบุตรหลาน เด็ก และเยาวชนในชุมชน โดยการร่วมรณรงค์ป้องกัน อาสาเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน หรือคอยดูแลสอดส่องให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 13.64) และสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชน มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้แก่บุตรหลานภายในโรงเรียน (ร้อยละ 10.61) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการศึกษา โดยเรียงลำดับจาก วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย ผลการศึกษา การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่มีรายได้ ระดับการศึกษา และชนเผ่าต่างกัน

1.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะกล่าวถึงกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ Morgan (1970: 607-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 183 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 คน นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) โดยมีค่าความตรงด้านเนื้อหาในแต่ละข้อ อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ถือว่าเป็นเกณฑ์ยอมรับได้ และนำแบบสอบถามทดลองใช้กับผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งโป่ง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.964 จากนั้นนำแบบสอบถามมาใช้เก็บข้อมูลกับผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ จำนวน

183 คนแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อาชีพ รายได้ และชนเผ่า มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended) จำนวน 6 ข้อ

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และมีทีมงานนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน ที่มีจิตอาสาช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จำนวน 183 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ ดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
- 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความโดยใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2535, น.24)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

- 3) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตาม อาชีพ รายได้ และชนเผ่า โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของการเปรียบเทียบรายด้านจะนำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อหาว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

- 4) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาค่าความถี่และค่าร้อยละซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

1.3 ผลการวิจัย

พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ อาชีพค้าขายและอาชีพรับจ้างทั่วไปมีรายได้อยู่ระหว่าง 6,001 - 9,000 บาทมากที่สุด รองลงมาต่ำกว่า 3,000-6,000 บาทและ 9,000-12,000 บาทขึ้นไปนอกจากนี้ พบว่า เป็นชนเผ่าม้งมากที่สุด รองลงมา เป็นชนเผ่าลีซู และชนเผ่าลาหู่

1.3.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ

1) **ด้านการอบรมเลี้ยงดู** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้มีทักษะต่างๆที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น รองลงมา ได้แก่ การดูแลจัดเตรียมที่อยู่อาศัยที่มีความสะอาดและปลอดภัยให้แก่บุตรหลานอยู่เสมอ การปลูกฝังเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบต่างๆของสังคมอย่างถูกต้องแก่บุตรหลานอยู่เสมอ และการส่งเสริมและดูแลให้บุตรหลานดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การช่วยดูแลให้บุตรหลานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบอยู่เสมอ

2) **ด้านการสื่อสาร** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนนัดหมาย และร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ และการส่งเสริมและให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรม และพัฒนาการด้านต่างๆของบุตรหลานในช่องทางต่างๆอย่างต่อเนื่อง สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การได้รับจดหมาย วารสาร หรือ เอกสารติดต่อ หรือนัดหมายจากทางโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการตอบรับทุกครั้ง

3) **ด้านการอาสาสมัคร** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การเสียสละเวลา เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมอื่นๆที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆอยู่เสมอ รองลงมา ได้แก่ การช่วยดูแลสอดส่องความประพฤติของนักเรียนขณะอยู่นอกโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านเงินทุน หรือแรงงานในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ร่วมปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนด้านอาคารสถานที่หรือจัดภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้สวยงามสำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ หรือปราชญ์ชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาต่างๆให้แก่ผู้เรียน

4) **ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน เช่น การทำงานบ้านร่วมกัน การทำอาหารมื้อประจำวันร่วมกัน ดูรายการโทรทัศน์ที่มีสาระให้ความรู้ร่วมกัน ฯลฯ และฝึกให้บุตรหลานรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งหน้าที่

ในการเรียนและหน้าที่ในการทำงานตามความเหมาะสมรองลงมา ได้แก่ การกล่าวชมเชย และให้กำลังใจ เมื่อบุตรหลานแสดงพฤติกรรมที่น่าชื่นชม หรือประสบความสำเร็จในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและการเห็นความสำคัญของการศึกษาร่วมตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่บุตรหลาน พยายามส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสม สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อม หรือมุมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน เช่น มุมหนังสือมุมนั่งเล่น มุมห้องรับแขก ฯลฯ

5) *ด้านการตัดสินใจ* ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมประชุมตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนรองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการดำเนินงานในโครงการ กิจกรรมต่างๆของโรงเรียน สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้แทนผู้ปกครองหรือสมาคมผู้ปกครอง

6) *ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน* ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ห้องสมุดชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เป็นต้น เพื่อศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ และส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานมีส่วนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เช่น บริจาคสิ่งของ เป็นอาสาสมัครชุมชน ทำความสะอาด เก็บขยะในชุมชน ฯลฯ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การให้ความร่วมมือ ในการติดต่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆระหว่างชุมชนและโรงเรียน

1.3.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

ทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามอาชีพ รายได้ และชนเผ่า ในภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองมีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า

1) ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในปัจจัยด้านอื่นพบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร และด้านการอาสาสมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน รองลงมา ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู และด้านการสื่อสาร สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ และผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ

ด้านการตัดสินใจ

2) ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ที่บ้านด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในปัจจุบันด้านอื่น พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสารและด้านอาสาสมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการอบรมเลี้ยงดู สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ และผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ

3) ผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในปัจจุบันด้านอื่น พบว่า ผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร และด้านการตัดสินใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าม้ง มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ ผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลีซู มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการอาสาสมัคร และผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าลาหู่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสื่อสาร รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน และด้านการอบรมเลี้ยงดู สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ

1.3.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนได้เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน เรียงตามลำดับ ดังนี้

1) **แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน ด้านการอบรมเลี้ยงดู** พบว่า แนวทางที่เรียงลำดับมีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ ช่วยพัฒนาบุตรหลานให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยฝึกให้มีทักษะที่จำเป็นในการรับผิดชอบตนเอง และรับผิดชอบงานต่างๆ ภายในบ้าน รองลงมา ได้แก่ เน้นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี และการประพฤติตนที่เหมาะสมให้แก่บุตรหลาน โดยเน้นเรื่องมารยาท และความกตัญญู เพิ่มการดูแลเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลานมาก

ขึ้น โดยเอาใจใส่เรื่องการบ้าน ให้กำลังใจ รับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด เน้นการส่งเสริมให้บุตรหลานมีความพอเพียง รู้จักประหยัดอดออม และพัฒนาตนเองโดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งปวง ตามลำดับ

2) *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน ด้านการสื่อสาร* พบว่า แนวทางที่เรียงลำดับมีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ ใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น ผ่านเครื่องมือสื่อสาร และผ่านเครือข่ายออนไลน์ เช่น Facebook Line เป็นต้น เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ รองลงมา ได้แก่ ให้ครูประจำชั้นนัดหมายผู้ปกครองเป็นรายบุคคล หรือผู้ปกครองเข้าไปพบปะครูประจำชั้น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลาน เพื่อร่วมกันป้องกันแก้ไข และหาแนวทางในการพัฒนาบุตรหลานต่อไปจัดให้มีสมุดบันทึกพฤติกรรมของบุตรหลาน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือกำหนดระยะเวลาตามสมควร เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น มีความต่อเนื่อง เพิ่มความเอาใจใส่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการมาเรียน และการขาดเรียนของบุตรหลาน และร่วมกับโรงเรียนหาแนวทางป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง และจัดให้มีการรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันประชาสัมพันธ์ข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองด้วยตนเองตามลำดับ

3) *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน ด้านการอาสาสมัคร* พบว่า แนวทางที่เรียงลำดับมีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยให้การสนับสนุนด้านแรงงาน งบประมาณ อาหารและเครื่องดื่ม หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น รองลงมา ได้แก่ เข้าร่วมเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียน ตามความถนัดและความสามารถ เช่น การทำเกษตร การปักผ้า การทำเครื่องเงิน การแสดงพื้นบ้าน อาหารชนเผ่า หรือการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้นร่วมจัดกิจกรรมกีฬาเชียร์ระหว่างบุคลากรครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยมีส่วนในการเป็นกรรมการ นักกีฬา กองเชียร์ หรือฝ่ายจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม และสมทบด้านงบประมาณตามความสมัครใจช่วยเหลือสอดส่องความประพฤติของบุตรหลาน และนักเรียนคนอื่นๆ ขณะอยู่นอกโรงเรียน เพื่อความปลอดภัย และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้และมีส่วนร่วมในการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่ตั้งใจเรียน มีผลการเรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ในการเรียนตามลำดับ

4) *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน* พบว่า แนวทางที่เรียงลำดับมีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ เอาใจใส่และตรวจสอบการบ้านของบุตรหลานทุกวัน คอยสอนและให้กำลังใจ หากสอนไม่ได้จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่มีความรู้ช่วยสอนหรืออธิบายได้ เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อน หรือรุ่นพี่ที่โรงเรียนของบุตรหลาน เป็นต้นรองลงมา ได้แก่ จัดตารางเวรให้บุตรหลานแต่ละคน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานภายในบ้าน และฝึกให้ช่วยงานอื่นๆตามกำลังและความสามารถของบุตรหลาน จัดหาสื่ออุปกรณ์เสริมทักษะความรู้ หนังสือ เกมส์ หรือเครื่องเล่น ที่มีประโยชน์ มาช่วยเสริมทักษะความรู้ให้แก่บุตรหลาน สอนให้บุตรหลานเรียนรู้ทักษะการทำเกษตร เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย เพื่อให้มีทักษะอาชีพ สามารถเลี้ยงชีพได้ในอนาคตได้ และเลือกรายการโทรทัศน์ที่มีสาระความรู้และเป็นประโยชน์สำหรับบุตรหลานได้ดู พร้อมกับคอยแนะนำและอธิบายให้บุตรหลานมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ตามลำดับ

5) *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน ด้านการตัดสินใจ* พบว่า แนวทางที่เรียงลำดับมีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ เข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมวางแผนพัฒนาบุตรหลานของตนเอง โดยร่วมกำหนดแนวทาง รูปแบบ วิธีการ ในการพัฒนาและการประเมินผลการพัฒนาร่วมกับครูที่ปรึกษา รองลงมา ได้แก่ ให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ หรือในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุตรหลานของตนเองมากขึ้น เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ ปัจจัยที่จำเป็นต่างๆ ในโรงเรียน สภาพแวดล้อม รวมถึงอาคารสถานที่ ให้เอื้อต่อการพัฒนา และการเรียนรู้ของบุตรหลาน เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมสรุปงานในแต่ละกิจกรรม โดยร่วมรับฟัง และรับรู้ถึงผลการดำเนินงาน ว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ที่จะต้องร่วมกับโรงเรียนในการปรับปรุงแก้ไขและมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารติดต่อประสานงาน และปรึกษาหารือระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนในด้านต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ตามลำดับ

6) *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน* พบว่า แนวทางที่เรียงลำดับมีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ สนับสนุนให้บุตรหลาน เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนของตนเอง โดยการพาบุตรหลาน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอยู่เสมอ รองลงมา ได้แก่ คอยเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลานในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอยู่เสมอ สนับสนุนให้โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ร่วมจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ให้แก่บุตรหลาน เช่น ทักษะอาชีพ กฎหมายบ้านเมือง คุณธรรมจริยธรรม และทักษะการดำรงชีพต่างๆ เป็นต้น เข้าร่วมเป็นเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหา หรือลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับบุตรหลาน เด็ก และเยาวชนในชุมชน โดยการร่วมรณรงค์ป้องกัน อาสาเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน หรือคอยดูแลสอดส่องให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ และสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชน มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้แก่บุตรหลานภายในโรงเรียน ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

2.1 *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน* ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบประเด็นการอภิปรายดังนี้

2.1.1 *ด้านการอบรมเลี้ยงดู* จากผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมในด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้มีทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจากการศึกษาผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องออกจากบ้านไปทำงานเกษตรในพื้นที่ทำกินของตนตั้งแต่เช้ามืดและกลับบ้านในเวลาพลบค่ำ จึงต้องการฝึกให้บุตรหลานสามารถดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ และสามารถรับผิดชอบงานต่างๆ ภายในบ้านแทนผู้ปกครองได้ในเบื้องต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์วรรณสังข์ทอง (2558) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน

ซึ่งพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่บ้านอยู่ในระดับมากโดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ คอยกระตุ้นเตือนให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ครูมอบหมาย ช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน กับนักเรียน เช่น การมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนฝึกทำที่บ้าน ได้แก่ การกวาดบ้าน คอยให้คำแนะนำ และช่วยเหลือนักเรียนเมื่อนักเรียนต้องการ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวรรณ สารกิจปรีชา (2554) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการเลี้ยงดูเด็กอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประสงค์ สังขะไชย (2545) ที่กล่าวว่า การให้มีกิจกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ของครอบครัวตามกำลังความสามารถที่ควรจำเป็นจะช่วยให้ลูกมีความรับผิดชอบและจะได้มีความภูมิใจในผลงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และที่สำคัญ ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนจากการสอบถามแนวทางการพัฒนาปลายเปิด ที่พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญในลำดับสูงสุด เกี่ยวกับการพัฒนาบุตรหลานให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยฝึกให้มีทักษะที่จำเป็นในการรับผิดชอบตนเอง และรับผิดชอบงานต่างๆภายในบ้าน

ในขณะเดียวกันผลการศึกษายังระบุว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับต่ำที่สุดของด้านการอบรมเลี้ยงดู คือการมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลให้บุตรหลานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบอยู่เสมอ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเหตุผลดังกล่าวข้างต้นที่ส่วนใหญ่แล้วผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว จึงอาจไม่มีเวลาเพียงพอในการดูแลเรื่องการแต่งกายของบุตรหลาน หรืออาจมีความประสงค์ให้บุตรหลานสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ จึงให้ความสำคัญกับการแต่งกายของบุตรหลานค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ ประสงค์ สังขะไชย (2545) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน โดยส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองพ่อแม่ควรให้โอกาสเด็กช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ เมื่อเด็กมีความพร้อม เช่น แต่งตัว แปรง ฟัน อาบน้ำ กินข้าว ทำความสะอาดหลังการขับถ่าย และช่วยงานบ้านง่าย ๆ จะช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็กเมื่อเขาทำสำเร็จ

2.1.2 ด้านการสื่อสาร จากผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมในด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่องที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองเห็นความสำคัญของข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ของครอบครัวว่าจะเป็นการประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน จึงให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่องกับทางโรงเรียน นอกจากนี้ ยังพบว่า ค่าเฉลี่ยที่สูงเป็นลำดับรองลงมา คือ การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองได้เข้าร่วมประชุมที่ทางโรงเรียนนัดหมาย และร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับวิวรรณ สารกิจปรีชา (2554) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของศรียา สุขพานิช

(2532) ที่กล่าวว่า “พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรจะเป็นบุคคลกลุ่มแรกที่ทำให้ข้อมูลป้อนกลับแก่โรงเรียน เพราะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดและมีผลประโยชน์โดยตรงแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริงการให้ข้อมูลป้อนกลับนี้จะทำให้โรงเรียนรู้ว่าได้จัดการศึกษาไปอย่างไรได้ผลไม่ได้ผลมากน้อยเพียงใด”

ในขณะเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับต่ำที่สุดของด้านการสื่อสาร คือ การได้รับจดหมาย วารสาร หรือ เอกสารติดต่อ หรือนัดหมายจากทางโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการตอบรับทุกครั้ง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่อาจมีเวลาไม่เพียงพอในการให้ความร่วมมือในการตอบเอกสารของโรงเรียน หรืออาจเป็นเพราะผู้ปกครองบางส่วนอาจขาดความเข้าใจในเนื้อหาของจดหมาย หรือเอกสารที่ได้รับจากทางโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นศัพท์วิชาการที่เข้าใจยากรวมทั้งบางครั้งผู้ปกครองอาจไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรจึงไม่นำส่งกลับคืนไปยังโรงเรียน นอกจากนี้ บุตรหลานของผู้ปกครองอาจไม่นำจดหมาย เอกสารติดต่อ หรือนัดหมายจากทางโรงเรียนนำกลับไปให้ผู้ปกครอง หรืออาจมีการสูญหายระหว่างทาง รวมทั้งทางโรงเรียนอาจขาดการตรวจสอบและติดตามในการตอบรับเอกสารของโรงเรียนเท่าที่ควร ซึ่ง Epstein et al. (1997) ให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนและบ้านซึ่งเป็นความรับผิดชอบพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ การติดต่อสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้าน และการติดต่อสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียน โดย Epstein et al. กล่าวว่า ถ้าหากโรงเรียนไม่เปิดโอกาสแล้วการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวย่อมเกิดขึ้นหรือมีประสิทธิภาพไม่ได้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนจากการสอบถามแนวทางการพัฒนาปลายเปิด ที่พบว่า โรงเรียนควรใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น ผ่านเครื่องมือสื่อสาร และผ่านเครือข่ายออนไลน์เช่น Facebook Line เป็นต้น เพื่อความสะดวก รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งครูประจำชั้นควรนัดหมายผู้ปกครองเป็นรายบุคคล หรือผู้ปกครองเข้าไปพบปะครูประจำชั้น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลาน เพื่อร่วมกันป้องกันแก้ไข และหาแนวทางในการพัฒนาบุตรหลานต่อไป

2.1.3 ด้านการอาสาสมัคร จากผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมในด้านการอาสาสมัครอยู่ในระดับปานกลางและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือการเสียสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมอื่นๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆอยู่เสมอ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ และเห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมอื่นๆที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นโอกาสที่ผู้ปกครองจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานของตนตามกำลังและความสามารถ โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องเข้าร่วมกับทางโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวนุช ทานาม (2545) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสอนภาษาจีน พบว่า ระดับความต้องการของผู้ปกครองมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม และ ด้านการประสานความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้ปกครองมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดหลักสูตรตามปกติในโรงเรียนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้ปกครองมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของEpstein et al. (2009) กล่าวว่า “การมีส่วน

ร่วมด้านการอาสาสมัครในโรงเรียนหรือชั้นเรียน คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น พิธีมอบรางวัล ใบเกียรติบัตร การแข่งขันกีฬา การเฉลิมฉลอง และกิจกรรมอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น” และที่สำคัญสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนจากการสอบถามแนวทางการพัฒนาปลายเปิดที่พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญในระดับสูงสุดกับการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยให้การสนับสนุนด้านแรงงาน งบประมาณ อาหารและเครื่องดื่ม หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น

ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษายังพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับต่ำที่สุดของด้านการอาสาสมัคร คือ การมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ หรือปราชญ์ชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญาต่างๆให้แก่ผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องใช้เวลากับการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จึงไม่มีเวลาสำหรับการอาสาสมัครเข้าร่วมเป็นวิทยากรพิเศษหรือปราชญ์ชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน และผู้ปกครองส่วนใหญ่อาจจะไม่มีโอกาสหรือไม่ทราบว่าคุณเองสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่บุตรหลานและเด็กๆในโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพะนากกร มีภูคำ (2553) ผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านดอนราษฎร์ดำรงวิทย์ ที่พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ร่วมติดตามผลการเรียนและพัฒนาการของนักเรียน รองลงมา ได้แก่ ร่วมในการประชุมผู้ปกครองเพื่อรับทราบผลการเรียน ส่วนข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่นเพื่อเสริมความรู้ให้กับนักเรียน รองลงมาได้แก่ร่วมจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ร่วมจัดหาสื่อประกอบการเรียนการสอน และร่วมพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่ง Epstein (1995) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการอาสาสมัครของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน โดยกล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการอาสาสมัครว่า โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษามีนโยบายและวิธีการที่จะร่วมกันสรรหา กระตุ้นหรือร้องขอผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทั้งการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆตามความต้องการ และโรงเรียนมีการจัดเตรียมการเพื่อรองรับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรม ด้วยการให้ความรู้ การอบรม และการเตรียมตัวผ่านกระบวนการสื่อสาร

2.1.4 ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน จากผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมในด้านการเรียนรู้ที่บ้านอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือการฝึกให้บุตรหลานรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งหน้าที่ในการเรียนและหน้าที่ในการทำงานตามความเหมาะสมและการจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน เช่น การทำงานบ้านร่วมกัน การทำอาหารมื้อประจำวันร่วมกัน ดูรายการโทรทัศน์ที่มีสาระให้ความรู้ร่วมกัน ฯลฯ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว จึงมีความต้องการให้บุตรหลานสามารถดูแล รับผิดชอบตนเอง และรับผิดชอบงานภายในบ้านเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองได้ และในช่วงเวลาหลังจากเลิกงาน เป็นช่วงเวลาที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีเวลาอยู่กับบุตรหลานและครอบครัว รวมถึงเป็นช่วงเวลาในการพักผ่อน และทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับคนในครอบครัว และเป็นโอกาสที่จะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ของบุตรหลานผ่านกิจกรรมต่างๆที่ทำร่วมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ ทรัพย์มีชัย (2548) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ

ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้งด้านความรู้และด้านพฤติกรรม รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lyon และ Smith (1983) ซึ่งกล่าวว่า “บ้านมีบทบาทที่สำคัญต่อเด็กในการรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ผู้ปกครองอาจช่วยจัดประสบการณ์ที่ดีให้เด็กได้รับรู้เช่น การช่วยเหลือตนเอง การให้อ่านหนังสือที่ดีการชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์การอบรมสั่งสอนจริยธรรม” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เสวี จิระเสวี (2546 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544) กล่าวถึง บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของลูกที่บ้านว่า พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องเอาใจใส่ดูแล ติดตามความประพฤติของลูกทั้งที่บ้านและโรงเรียน และแบ่งเวลาให้กับลูกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พยายามทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก สอนให้ลูกรู้จักความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีเหตุผล และปลูกฝังสิ่งที่ดีงาม ในขณะเดียวกันพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องรับฟังความคิดเห็นของลูก เปิดโอกาสให้ลูกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อให้ลูกได้ค้นพบตัวเองหรือศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ได้แสดงออกอย่างเต็มที่ และที่สำคัญสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนจากการสอบถามแนวทางการพัฒนาปลายเปิดที่พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเอาใจใส่และตรวจสอบการบ้านของบุตรหลานทุกวัน และคอยจัดตารางเวรให้บุตรหลานแต่ละคน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานภายในบ้าน และฝึกให้ช่วยงานอื่นๆ ตามกำลังและความสามารถของบุตรหลาน

ในขณะเดียวกันผลการศึกษายังพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับต่ำที่สุดของด้านการเรียนรู้ที่บ้าน คือ การจัดสภาพแวดล้อม หรือมุมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน เช่น มุมหนังสือ มุมนั่งเล่น มุมห้องรับแขก ฯลฯ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า ด้วยวิถีชีวิตในชนบทที่มีความเรียบง่าย รวมถึงลักษณะบ้านเรือนของผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนชัดเจน พื้นที่ส่วนใหญ่ภายในบ้านถูกแบ่งเพื่อค้ำบังถึงประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมุมส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน ซึ่งชนิดา กลั่นสี (2548, น. 19 อ้างถึงในวิวรรธน์ สากิจปริษา, 2544, น. 48) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่บ้านว่า “หากผู้ปกครองจัดบรรยากาศที่บ้านให้เกิดการเรียนรู้ทุกเวลา จะเป็นการสร้างนิสัยการเรียนรู้ให้กับเด็ก พ่อแม่มีหน้าที่เตรียมความพร้อมให้ลูก เพื่อเข้าสู่สังคมภายนอกได้อย่างมั่นใจ เป็นผู้ปลูกนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับลูก”

2.1.5 ด้านการตัดสินใจ จากผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมในด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลางและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือการร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมประชุมตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อเข้าร่วมการประชุมรับทราบและร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานต่างๆของโรงเรียน ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุตรหลานของตนเอง และให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมตามที่โรงเรียนนัดหมาย เพื่อร่วมปรึกษาหารือ และร่วมรับทราบเกี่ยวกับกำหนดการ รูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรวาดิ เฟ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุทธ (วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม ปีที่ 7 ฉบับที่ 1: 2554, น. 78) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า “บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้าน

การตัดสินใจ ผู้ปกครองร่วมประชุมกับโรงเรียนทุกครั้ง และผู้ปกครองมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทุกครั้งที่โรงเรียนเปิดโอกาส” รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Epstein (1995) ที่พบว่า “โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาโรงเรียนโดยสนับสนุนให้ผู้ปกครองทำงานอย่างอิสระ และเป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆโดยเข้ามาร่วมตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการ” และที่สำคัญ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนจากการสอบถามแนวทางการพัฒนาปลายเปิดที่พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมวางแผนพัฒนาบุตรหลานของตนเอง โดยร่วมกำหนดแนวทาง รูปแบบ วิธีการในการพัฒนาและการประเมินผลการพัฒนาร่วมกับครูที่ปรึกษา และยังต้องการให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ หรือในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาบุตรหลานของตนเองมากขึ้น

ในขณะเดียวกันผลการศึกษายังพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุดของด้านการตัดสินใจ คือ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้แทนผู้ปกครองหรือสมาคมผู้ปกครอง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า การคัดเลือกบุคคลหรือผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มีความจำกัดในเรื่องของจำนวนและคุณสมบัติ จึงส่งผลให้โอกาสที่ผู้ปกครองทุกคนจะได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีโอกาสน้อยหรือเป็นไปได้ยาก และผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของบทบาทของผู้ปกครอง ในการรวมกลุ่มเพื่อให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของอิสรพล ปิ่นขจร (2556) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 พบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุของปัญหา คือการขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่มีแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมและไม่มีเวลาเข้าร่วมเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สถานศึกษาไม่ได้เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ขาดระบบการติดต่อประสานงาน หรือการให้ข้อมูลสารสนเทศที่ดี และขาดงบประมาณส่งเสริมสนับสนุน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 (มาตรา 40) ได้กำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า“ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนครูผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา”

2.1.6 ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน จากผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ และต้องการให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ประชาชนชาวบ้าน หรือผู้อาวุโสของชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุตรหลานและเด็กๆในชุมชนเพื่อให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะอาชีพต่างๆ รวมถึงความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของAmenu-Tekaa. (1998) ศึกษาทัศนคติของชาวอินเดียนในแคนาดา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ที่

พบว่า การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จในชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาที่สามารถสนองต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน นั้นๆ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การจัดการศึกษาก็จะประสบความสำเร็จ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter และ Bill (1982) ที่สนับสนุนการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชน ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่บุคลากรของโรงเรียนจะต้องมีการสำรวจสภาพ ความจำเป็นและแสวงหาความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เนื่องจากชุมชน ครอบครัว เป็นแหล่งที่มีทรัพยากร คน วัสดุที่สามารถช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน

ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษายังพบว่า ในเรื่องของการให้ความร่วมมือ ในการติดต่อประสานงานประชาสัมพันธ์และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ระหว่างชุมชนและโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าในชุมชนที่มีความหลากหลาย ของความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม หรือชนเผ่า อาจเป็นอุปสรรคในด้านของการสื่อสารให้เกิดความ เข้าใจในแนวทางเดียวกัน หรืออาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันซึ่งต่างมุ่งให้ความสำคัญ กับการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว ทำให้มีช่วงเวลาที่จะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ ไม่ตรงกัน และไม่มีเวลาในการที่จะพบปะพูดคุย เพื่อประชาสัมพันธ์หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของโอนิกามา เดนนิส และคณะ (Onikama Denise and others, 1998) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดว่า ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เป็นปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และมีผลกระทบต่อนักเรียนทางด้านการเรียน ปัญหาอุปสรรคของ ประชากรคือ การแบ่งแยกสีผิว การแบ่งชนชั้น ความแตกต่างกันด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ความเข้าใจผิดในด้านการศึกษา ความเชื่อ ศักดิ์คติ ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งสอดคล้องกับอุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540) ได้ศึกษาระบบการศึกษากับชุมชนพบว่าการศึกษาของ ชุมชนระหว่างโรงเรียนกับชุมชนผู้นำชุมชนผู้ปกครองต้องเข้าใจตรงกันในด้านกระบวนการเรียนรู้ จะต้องมีการร่วมคิดร่วมวางแผนและทำงานร่วมกันต้องมีการแสวงหาความรู้ความคิดกำลังใจ ประสพการณ์บทเรียนงบประมาณจากภายนอกเพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความร่วมมือพัฒนาความ ร่วมมือไปสู่การผลักดันทางการศึกษาสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเกิดความสัมพันธ์กันช่วยกำจัด อุปสรรคของการศึกษาให้ลดน้อยหรือหมดไป

2.2 การศึกษาการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของ โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่มีรายได้ ระดับการศึกษา และ ชนเผ่าต่างกันจากการศึกษาพบประเด็นการอภิปรายดังนี้

2.2.1 ด้านอาชีพ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกันใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของระดับ การมีส่วนร่วม พบว่า ในด้านการเรียนรู้ที่บ้านและด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอยู่แล้ว โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการเรียนรู้ที่ บ้านคือ การจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตร หลาน รวมทั้งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนคือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้

บุคคลที่มีความรู้ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ในขณะเดียวกัน ผลการศึกษา ระบุว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร และด้านการอาสาสมัคร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในด้านอาชีพผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง อาชีพเกษตรกร และอาชีพค้าขาย มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกร และอาชีพค้าขาย ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่มั่นคง ไม่มีหลักแหล่งในการทำมาหากินของตนเอง จึงให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูบุตรหลานไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ คณิงสุขเกษม กุศล สุนทรธาดา และศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต (2540) แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านอาชีพมีแนวโน้มว่า บิดามารดาที่ทำงานนอกบ้าน โดยเฉพาะครอบครัวในเมืองหลวง เวลาที่จะดูบุตรย่อมน้อยกว่า บิดามารดาที่ประกอบอาชีพในบ้าน รวมทั้งการที่ออกไปทำงานนอกบ้าน เมื่อกลับมาจะเหนื่อยเหน็ดเหนื่อย จึงอาจไม่ได้ดูแลบุตรมากเท่าที่ควร

ในขณะเดียวกันผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างจากอาชีพค้าขายในด้านการอบรมเลี้ยงดู ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับราคาผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งอาจมีรายได้ที่ต่ำกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย ซึ่งมีกิจการร้านค้าเป็นของตนเอง โดยอาจมีผลต่อการจัดเตรียมปัจจัยพื้นฐาน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน และเนื่องจากลักษณะหรือรูปแบบของการทำงาน รวมถึงช่วงเวลาของการทำงานที่แตกต่างกัน จึงส่งผลต่อความคาดหวังหรือวิธีการในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2546) ที่กล่าวว่า อาชีพของผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบหลักที่ส่งผลไปถึงการเลี้ยงดูลูก พ่อแม่ที่ประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจขนาดเล็ก นี้จะอยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่มีการแข่งขันกับเวลาและผู้อื่นตลอด กิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพจะมีอิทธิพลและเกี่ยวข้องกับสภาพการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนในครอบครัว ลูกมักจะมีโอกาสเข้าร่วมกับกิจกรรมของพ่อแม่ เช่น ช่วยพ่อแม่ขายของ หยิบของ ทำให้ลูกมีโอกาสได้ช่วยงานพ่อแม่บ้าง ส่งผลให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี จึงทำให้มีความสามารถและทักษะมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่นรวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของWalton (1975) กล่าวถึงความคาดหวังของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนว่า อาชีพของบิดามารดาเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการให้ลูกได้รับการศึกษา โดยบิดามารดาที่ประกอบอาชีพในวิชาชีพชั้นสูง รายได้สูง หรือประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง จะสนับสนุนหรือคาดหวังให้ลูกเรียนต่อมากกว่า หรือสนับสนุนการเรียนได้มากกว่า

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาฉบับนี้ ยังพบว่า ในด้านการสื่อสาร อาชีพที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างจากอาชีพอื่นในด้านการสื่อสาร ได้แก่ อาชีพรับจ้างซึ่งแตกต่างจากอาชีพเกษตรกรและอาชีพค้าขาย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่รายได้หลักมาจากนายจ้าง หากมีการหยุดงานเพื่อร่วมประชุมหรือเข้าพบครูประจำชั้นเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของบุตรหลานตามที่โรงเรียนนัดหมาย ก็อาจจะทำให้สูญเสียรายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว จึงทำให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพมากกว่าการเสียเวลาเพื่อสื่อสาร

หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับทางโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์ (2554) พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าทุกอาชีพมีข้อจำกัดเรื่องเวลาเหมือนกัน คือต้องเข้าทำงานเป็นเวลา และเวลาหยุดงาน ต้องมีการแจ้งล่วงหน้า และต้องจัดหาคนที่สามารถทำงานแทนได้ ถ้าไม่มีคนที่สามารถทำงานแทนได้อาจทำให้งานเสียหายด้วยเหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในอาชีพ จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้

และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาฉบับนี้ ยังพบอีกว่าในด้านการอาสาสมัคร อาชีพที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างจากอาชีพอื่นในด้านการอาสาสมัคร ได้แก่ อาชีพรับจ้างซึ่งแตกต่างจากอาชีพเกษตรกร และอาชีพค้าขาย ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่ไม่ได้มีแหล่งทำกินหรือกิจการเป็นของตนเอง ต้องทำงานเพื่อรับค่าตอบแทนจากนายจ้าง หากขาดงานหรือหยุดงาน อาจจะมีผลกระทบต่อรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว จึงให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพมากกว่าการอาสาสมัครเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน หรือผู้ปกครองอาจจะไม่มีความสะดวก เพราะบ่อยครั้งที่ต้องเดินทางไปรับจ้างห่างไกลจากบ้านของตนเอง ทั้งไปค้างคืนหรือไปเช้าเย็นกลับ จึงไม่มีเวลาเพื่อเข้าร่วมในการอาสาสมัครเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ กรทอง (2552) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน และพบปัญหาว่า ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วม เนื่องจากต้องทำงาน ปัญหาด้านการเงิน ไม่ได้รับเอกสาร กิจกรรมมากคิดว่าไม่จำเป็น ป่วย ติดธุระ มีส่วนข้อเสนอแนะคือ ควรกำหนดวันปฐมนิเทศไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปกครองได้เตรียมตัวจัดกิจกรรม และควรทำแผ่นพับหรือเอกสารเป็นสื่อสัมพันธ์การส่งข่าวสารให้ผู้ปกครองรายเดือน โดยจัดทำข้อมูลที่จำเป็นสำหรับผู้ปกครองไว้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของเกตุสุเดช กำแพงแก้ว (2546) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยการอาสาสมัครเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทย ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ปกครองควรเข้าใจบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการอาสาสมัคร โดยสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง และสนับสนุนให้มีการจัดกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.2.2 ด้านรายได้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกันใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้นอกบ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จากการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วม พบว่า ในด้านการเรียนรู้นอกบ้านและการมีส่วนร่วมกับชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอยู่แล้ว โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการเรียนรู้นอกบ้านคือ การจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานรวมทั้งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนคือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน ในขณะเดียวกัน ผลการศึกษา ระบุว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร และด้านอาสาสมัคร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ใน

ด้านของรายได้ ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาทขึ้นไป มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ ผู้ปกครองที่มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองที่มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท เป็นรายได้ของผู้ปกครองที่มีฐานะค่อนข้างยากจน ซึ่งรายได้ อาจจะไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ทั้งในด้านของการจัดเตรียมด้านโภชนาการ ด้านสุขอนามัย รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของของจิตราภรณ์ พัฒนาศิริ (2535) ที่ศึกษาพบว่า มารดาที่มีรายได้สูง จะสามารถอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านสติปัญญา สูงกว่ามารดาที่มีรายได้ต่ำ อาจเป็นเพราะว่าสามารถจัดหาสิ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาบุตรได้เหมาะสม รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของทิววรรณ กมลพัฒนานันท์ (2543) ที่กล่าวว่า รายได้ของครอบครัว ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการอบรมเลี้ยงดู และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ผู้เรียนที่มีฐานะยากจน มักจะประสบปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องใช้เงินหรือมีค่าใช้จ่ายสูง ผู้เรียนบางคนต้องทำงานพิเศษเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน หรือบางคนขาดอุปกรณ์ทางการเรียนที่สำคัญ ทำให้ขาดโอกาสที่จะได้เรียนอย่างเต็มที่ ขาดประสบการณ์ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะส่งผลโดยตรงต่อการศึกษา

ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจาก รายได้ของผู้ปกครองที่มีความแตกต่างกัน อาจมีผลต่อทัศนคติและวิธีการในการเลี้ยงดูบุตรหลานที่แตกต่างกัน ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า อาจมีความพร้อมในการจัดเตรียมปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานได้มากกว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งให้ความสำคัญในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัวมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน และผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า จะเน้นให้บุตรหลานสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และรับผิดชอบงานต่างๆภายในบ้านและนอกบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิววรรณ กมลพัฒนานันท์ (2543) ศึกษาพบว่า รายได้ของครอบครัวส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการอบรมเลี้ยงดู และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ผู้เรียนที่มีฐานะยากจน มักจะประสบปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องใช้เงินหรือมีค่าใช้จ่ายสูง

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในด้านของการสื่อสารผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง ต่ำกว่า3,000-6,000 บาท 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาทขึ้นไป มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันในด้านการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ปกครองที่มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสารแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท อาจมีอาชีพ และรายได้ที่ไม่มั่นคง ไม่มีหลักแหล่งในการประกอบอาชีพ จึงมุ่งให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว มากกว่าการให้ความสำคัญกับการสื่อสารร่วมกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาบุตรหลานของตนเอง โดยเข้าใจว่าหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และมอบให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

ทั้งหมดสอดคล้องกับแนวคิดของอรุณี หรดาล (2536) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองไม่เข้ามาร่วมในการจัดการศึกษาว่า เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างรัดตัว ผู้ปกครองจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งสองคน ดังนั้น จึงไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสารแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-12,000 บาทขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง มีความใส่ใจในพัฒนาการและการเรียนรู้ของบุตรหลาน และให้ความสนใจในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลานของตนเอง ส่วนผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท ส่วนใหญ่ยังมีรายได้ไม่มั่นคง อาจให้ความสำคัญกับการหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัวมากกว่าการร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือร่วมสื่อสารกับทางโรงเรียน โดยมอบให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด สอดคล้องกับแนวคิดของนคร สำเภาทิพย์ (2542) กล่าวว่า ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ได้แก่ รายได้สูง ระดับการศึกษาสูง น่าจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา เพราะมีความพร้อม ดังนั้นผู้ที่มีความพร้อมในด้านรายได้ จึงมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต่างกับด้วย

ในขณะที่เดียวกันผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในด้านของการอาสาสมัคร ผู้ปกครองที่มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองที่มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000-6,000 บาท ส่วนใหญ่ เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพมากกว่าการอาสาสมัครเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพราะอาจเกรงว่าจะมีรายได้ไม่เพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว จึงต้องทำงานแข่งกับเวลา จนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมอาสาสมัครในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน หรืออาจจะไม่มีหลักแหล่งในการประกอบอาชีพของตนเอง ส่วนผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่าอาจมีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอาสาสมัครร่วมกับโรงเรียนในด้านที่มีความถนัดและมีความสะดวกมากกว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี ไชยสลิ (2559) พบว่า ด้วยบริบทของผู้ปกครองในเขตพื้นที่เมืองพัทยาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ทำให้มีเวลาที่จะมาร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนมากขึ้น อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองกลุ่มนี้มีฐานะทางการเงินดี มั่นคง จึงจ้างลูกจ้างเข้ามาช่วยดูแลกิจการแทน จึงทำให้ผู้ปกครองกลุ่มนี้มีเวลาให้กับโรงเรียน โดยอาสาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เด็ก ในเรื่องที่ตนถนัด ช่วยจัดทำของเล่น การผลิตสื่อ รวมถึงนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้กับเด็กๆ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ และคณะ (2540: 126) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองไม่สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้มากเท่าที่ควร อาจจะเป็นเพราะสาเหตุมาจากเศรษฐกิจโดยเฉพาะเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้แต่ละคนพยายามต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว

2.2.3 ด้านชนเผ่า จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกันใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จากการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วม พบว่า ในด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอยู่แล้ว โดยข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุดในการสื่อสาร คือ การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่องส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการเรียนรู้ที่บ้าน คือการจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานรวมทั้งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการมีส่วนร่วมกับชุมชน คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน

ในขณะที่เดียวกัน ผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร และด้านการตัดสินใจ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในด้านของชนเผ่า ผู้ปกครองที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าอื่นๆ ในด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ผู้ปกครองชนเผ่าม้ง มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองทั้งสองชนเผ่ามีค่านิยมหรือ วิธีการในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากประเพณี วัฒนธรรม หรือความเชื่อที่ได้รับสืบทอดกันมาของแต่ละชนเผ่า และอาจเป็นเพราะปัจจัยภายนอกในด้านอื่นๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ หรืออาชีพของผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งผู้ปกครองชนเผ่าม้งส่วนใหญ่ในชุมชน มักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่ เพราะชนเผ่าม้งมีความสามารถในการค้าขาย และมักมีร้านค้าหรือกิจการเป็นของตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมัย สุทธิวรรณ (2541) กล่าวถึงลักษณะนิสัยของชนเผ่าม้งว่า เป็นกลุ่มชนที่มีลักษณะนิสัย ขยันขันแข็ง มีความอดสาหะเป็นพิเศษ ชีวิตประจำวันทั้งชายและหญิง แทบจะไม่มีเวลาว่างจากการทำงานเลย ม้งจะเป็นคนเฉลียวฉลาดมากกว่าชนเผ่าอื่นๆ ในด้านการคิดคำนวณ ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีนิสัยชอบการค้าขาย และยิ่งกล่าวอีกว่า “ในปัจจุบันชาวม้งได้มีการติดต่อสังคมกับคนเมืองมากขึ้นเพื่อผลประโยชน์ในการค้าและการทำธุรกิจระหว่างกัน”

ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองชนเผ่าลีซู มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองทั้งสองชนเผ่าต่างมีวิธีการหรือรูปแบบในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่แตกต่างกัน ตามค่านิยม ความเชื่อ หรือประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่าซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโสฬส ศิริไสย์ (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าลาหู่ไว้ว่า “การห้ามมิให้ฝ่าฝืนคำของพ่อแม่เป็นกลไกการถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคมลาหู่ เพราะจะทำให้ผู้รับการถ่ายทอดนั้นจดจำเอาขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมที่สูงอายุอบรมสั่งสอนไว้โดยปราศจากการโต้แย้ง” วัฒนธรรมความเชื่อของคนลาหู่มีอิทธิพลอย่างมากต่อค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมลาหู่ ซึ่งเป็นตัวชี้้นำและกำหนดพฤติกรรมของคนลาหู่ในชุมชน ค่านิยมกตัญญูตเวทีของชาวลาหู่ ส่งผลถึงการปฏิบัติตัวของลูกต่อพ่อแม่ ดูแลไม่ทอดทิ้งพ่อแม่ ความเชื่อว่ามีบุญคุณต่อชุมชนทำให้คนลาหู่เห็นคุณค่าให้ ความเคารพและให้เกียรติผู้สูงอายุ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของคณะทำงานโครงการคลังปัญญาพัฒนาชาวเขา 53 ปี (2555) กล่าวถึงลักษณะการเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าลีซูหรือลีซอว่า การเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เล็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ลีซอได้อบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้รู้จักใช้ความคิดและใช้วาจาโต้ตอบหรือโต้แย้งผู้ใหญ่ได้อย่างอิสระ เขาจะพยายามฝึกหัดให้บุตรหลานของตนมีนิสัยกล้าแสดงออกทางวาจาโต้ตอบกับผู้ใหญ่ ทำให้ผู้ใหญ่ยอมรับฟังเหตุผล ไม่ห้ามปรามหรือขู่เข็ญหรือ

ลงโทษเด็กด้วยวิธีการห้ามพูดสิ่งใดๆ

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในด้านการอาสาสมัคร ผู้ปกครองชนเผ่าม้งมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าลีซู ทั้งนี้อาจเนื่องจากหมู่บ้านของผู้ปกครองชนเผ่าลีซูส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองชนเผ่าม้ง ประกอบกับผู้ปกครองชนเผ่าลีซูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญการทำงานหรือการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวมากกว่าการเข้าร่วมอาสาสมัครในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน โดยจะเลือกเข้าร่วมอาสาสมัครในกิจกรรมที่เห็นว่ามีสำคัญและจำเป็นในการเข้าร่วมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2557) ระบุไว้ว่า ชาวลีซูเป็นกลุ่มชนที่รักอิสระ มีระบบจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่น เป็นนักจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ โดยที่ไม่ผ่านการเลือกสรร และจะไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่แยกแยะ ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้ชาวลีซูมีศักยภาพในการปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในด้านการตัดสินใจ ผู้ปกครองชนเผ่าลีซูมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการตัดสินใจแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าม้ง ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองชนเผ่าลีซูส่วนใหญ่มีความเป็นผู้นำ มีความมั่นใจในตนเองสูง กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น มีความต้องการเป็นที่ยอมรับ และมีชื่อเสียง จึงต้องการที่จะมีบทบาทในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คณะทำงานโครงการคลังปัญญาพัฒนาชาวเขา 53 ปี (2555) ระบุไว้ว่า ชนเผ่าลีซูมีความเชื่อว่าไม่ว่าใครก็ตามมีสิทธิเสมอภาคกัน การยอมรับว่าใครเป็นผู้นำมิได้หมายความว่า ทุกคนจำเป็นต้องเชื่อฟังหรือทำตามคำสั่งของเขาเสมอไป การกระทำของแต่ละคนที่เชื่อว่าตัวเองมีสิทธิ ซึ่งไม่รบกวนหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลอื่น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพอล และอีเลน ลูวิส (2528) กล่าวว่า โดยพื้นฐานนิสัยของลีซูแล้ว จะต้องเป็นหนึ่งในโลกหรือใฝ่ความเป็นเอก ชาวลีซูจะเห็นวาทะกรรม ตระกูลและหมู่บ้านของตนเป็นเอกเหนือบุคคลอื่น

ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการตัดสินใจแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าลีซู ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่ส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยที่ศรัทธา และบุคลิกภาพของบุคคลที่แตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าลีซู ซึ่งผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่จะมีความพร้อมเพียงในการเข้าร่วมการประชุมตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อแสดงออกถึงความสามัคคีและความเท่าเทียมกันของบุคคล แต่ด้วยหลักคำสอนที่ปลูกฝังให้เคารพผู้นำหรือผู้อาวุโส โดยไม่ให้โต้แย้ง อาจส่งผลให้ขาดความกล้าในการตัดสินใจหรือเสนอแนวคิดใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น จึงส่งผลต่อความต้องการในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โสฬส ศิริไสย์ (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าลาหู่ไว้ว่า “การห้ามมิให้ฝ่าฝืนคำของพ่อแม่ เป็นกลไกการถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคมลาหู่ เพราะจะทำให้ผู้รับการถ่ายทอดนั้นจดจำเอาขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมที่ผู้สูงอายุอบรมสั่งสอนไว้ โดยปราศจากการโต้แย้ง” และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (2554) กล่าวถึงวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ว่า เป็นชนเผ่าที่ไม่ชอบความวุ่นวาย มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เป็นชนเผ่าที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้คนได้เป็นอย่างดี ลาหู่เคร่งครัดกับกฎระเบียบของความถูกต้องและ

ผิด ทุกคนจะตอบคำถามในพื้นที่ฐานเดียวกับคนรุ่นเก่า ชาวลาหู่เข้มแข็งต่อการยึดมั่นต่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และทำงานด้วยกันเพื่อยังชีพ ลาหู่อาจเป็นกลุ่มคนที่มีความเท่าเทียมทางด้านเพศมากที่สุดในโลก

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากการศึกษาพบว่า ในด้านการอบรมเลี้ยงดู ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การช่วยดูแลให้บุตรหลานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบอยู่เสมอ จึงมีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบในการแต่งกาย และบทบาทของผู้ปกครองในการดูแลเรื่องการแต่งกายของบุตรหลานให้สะอาดและถูกต้องตามที่โรงเรียนกำหนด โดยการจัดทำเอกสารหรือคู่มือแนะนำการประชุมชี้แจง รวมถึงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน

3.1.2 จากการศึกษาพบว่า ในด้านการสื่อสาร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การได้รับจดหมาย วารสาร หรือ เอกสารติดต่อ หรือนัดหมายจากทางโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการตอบรับทุกครั้ง จึงมีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรเพิ่มวิธีการหรือช่องทางที่เป็นทางเลือกสำหรับการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนให้มีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และความสะดวกรวดเร็ว ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เช่น การสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ Facebook Line และการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นรายบุคคลระหว่างครูและผู้ปกครอง เป็นต้น พร้อมทั้งพัฒนาระบบการควบคุมตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่อง

3.1.3 จากการศึกษาพบว่า ในด้านการอาสาสมัคร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ หรือปราชญ์ชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญาต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน จึงมีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ช่วยเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น โดยการร่วมเป็นวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อร่วมถ่ายทอดความรู้ ทักษะ หรือภูมิปัญญาต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน

3.1.4 จากการศึกษาพบว่า ในด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อม หรือมุมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน เช่น มุมหนังสือมุมนั่งเล่น มุมห้องรับแขก ฯลฯ จึงมีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการร่วมส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนที่บ้านให้แก่บุตรหลาน โดยจัดทำคู่มือการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน และจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นความร่วมมือของผู้ปกครองอย่างจริงจัง เช่น กิจกรรมการประชุมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน กิจกรรมให้ทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีพัฒนาการจากการส่งเสริมการเรียนรู้โดยผู้ปกครอง เป็นต้น

3.1.5 จากการศึกษาพบว่า ในด้านการตัดสินใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้แทนผู้ปกครองหรือสมาคมผู้ปกครอง จึงมีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกับผู้นำชุมชน ควรมีการประชุมวางแผนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยการสร้างหรือขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือร่วมตัดสินใจผ่านการสื่อสารบน

เครือข่ายออนไลน์ หรือสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายและสมาคมผู้ปกครอง เพื่อประโยชน์ในการร่วมพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

3.1.6 จากการศึกษาพบว่า ในด้านการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การให้ความร่วมมือ ในการติดต่อประสานงานประชาสัมพันธ์และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ระหว่างชุมชนและโรงเรียน จึงมีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนร่วมกับผู้นำชุมชน ควรจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน หรือโรงเรียนร่วมกับชุมชนให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน หรือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันในการติดต่อประสานงาน หรือร่วมประชาสัมพันธ์งานของชุมชนและโรงเรียนมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละชนเผ่า

3.2.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละชนเผ่า

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (ม.ป.ป.). *แผนแม่บทการพัฒนาากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ.2558-2560)*. สืบค้นจาก www.harvardasia.co.th/wp-content/uploads/2016/09/503.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550). *แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: ที.เอส.บี.โปรดักส์.
- _____. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติ กรทอง. (2552). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดงจังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- กุศล สุนทรธาดา, อุไรวรรณ คณิตสุขเกษม, กาญจนา ตงชลทิพย์และ สุรีย์พร พันพิ่ง. (2542). *สถานการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน. *การศึกษาปฐมวัย*, 5(4), 30-37.
- เกตุสุดช ก้าแพงแก้ว. (2547). *การศึกษากิจกรรมรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. (2538). *ชาวเขา*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- เข็มเพชร แก่นสา. (2543). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- คณะทำงานโครงการคลังปัญญางานพัฒนาชาวเขา 53 ปี. (2555). *ลือชอ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- เครือข่ายสิ่งแวดล้อมลาหู่. (2545). *องค์ความรู้ท้องถิ่นชนเผ่าลาหู่*. เชียงใหม่: สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเชียงดาว.
- งามตา วนินทานนท์. (2536). *ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดา มารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ และคนอื่นๆ. (2540). รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็กเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยและข้อเสนอเชิงนโยบายและการวิจัย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- จิตรภรณ์ พัฒนาศิริ. (2535). การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการด้านนิสัย ส่วนบุคคล และสังคมของเด็กปฐมวัย ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จิรนนท์ อังกาสี. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาและคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนศิริราชวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- จุฑารัตน์ วุฒิสุมบูรณ์ (2538). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อยภายในเขตเทศบาลนครศึกษาศาสตร์ เทศบาลศรีราชา จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จุฬารณ โสตะ. (2543). กลยุทธ์เพื่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. ศูนย์บริการวิชาการ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8(1), 18-22.
- ฉลาด จันทร์สมบัติ และคณะ. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. การบริหารและพัฒนา: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2(3), 175-176.
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นนทบุรี: เอส.อาร์.พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของเด็กวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ชนิตา กลั่นศรี. (2548). กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ทัศนาศาสตร์. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิพาพร พิมพ์สิทธิ์. (2537). การมีส่วนร่วมของเยาวชนและการกำหนดนโยบายของรัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- ทิพย์วรรณ กมลพัฒนานันท์. (2543). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ทิพย์วรรณ สังข์ทอง. (2558). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๔๔ (บ้านนนทรี) อำเภอป่าไร่ จังหวัดตราด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, กรุงเทพฯ.
- ธนาชัย ภู่มাত্র. (2547). ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งบริหารธุรกิจ-เทคโนโลยี จังหวัดราชบุรี. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ธีรภัทร เจริญดี. (2542). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 11. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นคร สำเภาทิพย์. (2542). การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวและเด็กกับรูปแบบของพ่อแม่ในการเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมการฝึกหัดของเด็กอายุ 7-8 ปี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- นฤติพงษ์ ไชยวงศ์. (2540). ความพร้อมในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษา คณะกรรมการหมู่บ้านอำเภอบัวจังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- นิคม สุวรรณทา. (2542). ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บัณฑิต อ่อนคำ. (2533). ยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาชนบท: ประสบการณ์ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. การวัดผลการศึกษา มศว มหาสารคาม, 3(1), 24.
- เบญจมาศ ทรัพย์มีชัย. (2548). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี.
- บันดดา บุญยสารน้อย และ หมี่ยิ้ม เชอมีอ. (2549). ลานู่: หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประวิทย์ เพชรมี. (2538). การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, กรุงเทพฯ.

- ประสงค สัจชะไชย. (2545,12 ธันวาคม). การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. *ชาวสด*, น.2.
- ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). *กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2542). *การบริหารการศึกษากระทรวงเดียวในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (บก.) การบริหารการศึกษากระทรวงเดียว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พะนากร มีภูคำ. (2553). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านดอนราษฎร์ดำรงวิทย์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- พระชานนท์ จักรใจ, สมศักดิ์ บุญสาธ และ วิชัย ดีพร้อม. (2555). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3*, (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- พัชยานี ศรีนวล. (2556). *บนเส้นทางผ่านกับการเดินทาง ณ บนดอยสูง*. สืบค้นจาก <http://www.stateless4child.net/th/content/ชาวไทยภูเขาในประเทศไทย-hilltribe-people-thailand>.
- พิพิธภัณฑ์ชาวเขา. (2550). *ลาหู่*. สืบค้นจาก <http://www.hilltribe.org>.
- _____. (2557). *ลีซอ*. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม, 2560, จาก <http://www.hilltribe.org>.
- เพ็ญศรี ไชยสลิ. (2559). การมีส่วนร่วมและแนวทางการพัฒนาของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้อัตนวิสัยโรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ไพรัช อรรถกามานนท์ และมัทนา โชควรวฒนกร. (2545). *การส่งเสริมชุมชนและท้องถิ่นในการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ไพโรจน์ พรหมสาส์น. (2530). *การบริหารการปกครองระดับหมู่บ้าน. ใน เอกสารการการสอนชุดวิชาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค. หน่วยที่ 6. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531). การมีส่วนร่วมของประชาชน. *พัฒนาชุมชน*, 27(2), 25-28.
- พอล, อีเลน ลูวิส. (2528). *หกเผ่าชาวดอย. แปลจาก Thai tribal crafts. แปลโดย ศิริวรรณ สุขพานิช. กรุงเทพฯ: หัตถกรรมชาวเขา*.
- พงศ์พันธ์ แก้วหาวงศ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภาวินีย์ ธนาอนวัช. (2556). *บัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชีวิตที่เพียงพอ*. รายงานผลการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครอยุธยา. สืบค้นจาก http://rdi.aru.ac.th/e_journal/pdf/157.pdf

- มนัส มณีประเสริฐ. (2524). เรื่องสี่ซอกก็ไม่ใช่ มูเซอก็กี่ไม่ถูก จีนฮ่อก็ไม่ใช่. *ข่าวสารศูนย์วิจัยชาวเขา*, 5(1), 16-17.
- มาฆะ ชิตตะสังคะ. (2553). *วัฒนธรรมและภาษาสื่อสารของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. เชียงราย: วิทยาลัยนานาชาติภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- มูลนิธิกระจกเงา.(2550). *โครงการพิพิธภัณฑ์ชาวเขาออนไลน์*. สืบค้นจาก<http://www.hilltribe.org>.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เยาวนุช ทานาม. (2545). *การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนภาษาจีน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- รัตนา มณีประเสริฐ. (2538). *ชาวเขา: ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม เรื่อง ม้ง*. เชียงใหม่: นันทกานต์.
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2542). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น.
- วัจนี ไทรงาม. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเด็กตามพื้นฐานอารมณ์กับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของมารดา: กรณีศึกษามารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพระขนิ่ง กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- วัชรารณ พยัคฆเมธี. (2546). *การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- วัชร อੰนาค. (2540). *การสื่อสารในครอบครัว*. *ศูนย์สุขวิทยา*, 1(22), 31-34.
- วัลภา พรหมฤทธิ. (2550). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วาทีนี้ คุ่มแสง. (2553). *ประเพณีของชาวม้ง: กรณีศึกษาชุมชนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ต.แม่แรม อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่*. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2546). *การประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ บัวขาว. (2543). *การเตรียมคนและพัฒนาคนเข้าสู่ยุคปฏิรูปการศึกษา*. *วิชาการ*, 3(5), 3-7.

- วิวรรณ สารกิจปรีชา.(2554). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร.* (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ศรียา สุพานิช. (2532). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อโรงเรียนและการศึกษาของบุตร.* กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริกาญจน์ โกสุม. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ศุภณีย์จิวชัย. (2526). *บรรณนิทัศน์ 5 สภาพของชาวเขาในประเทศไทย,* เชียงใหม่: สถาบันวิจัย ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่.
- สมัย สุทธิวรรณ. (2541). *สารคดีชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง มูเซอ.* กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- _____. (2541). *สารคดีชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง แม้ว.* กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- _____. (2541). *สารคดีชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง ลีซอ.* กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- สราวดี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุท. (2554). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย. การศึกษาและการพัฒนาสังคม, 7(1), 68-82.*
- สัญญา เคนาภูมิ. (2551). *ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง.* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพฯ.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2544). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. ข้าราชการครู, 2(1), 10-13.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2543). *รายงานการวิจัยรูปแบบและพัฒนาศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- _____. (2544). *รายงานการศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2544). *แนวปฏิบัติของพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. (2545). *ปฏิรูปการศึกษาไทยในมุมมองประชาชน.* กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10. (2554). *รัฐชาติและชาติพันธุ์.* เชียงใหม่: สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 จังหวัดเชียงใหม่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2546). *ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางบ้าน โรงเรียน และท้องถิ่นตามวิถีไทย ที่ส่งผลต่อศักยภาพทางปัญญาของเด็กปฐมวัยในชนบท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิรินทร์ทิพย์ เกษร. (2545). *บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์. (2554). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา: กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุธีลักษณ์ ลาดपालะ. (2554). *บริบทชาวไทยภูเขาเผ่าลาหู่*. สืบค้นจาก hhdc.anamai.moph.go.th/km_center/admin/datas/file/271011101426.pdf
- สุภารัตน์ คำเพราะ (2547). *ความต้องการมีส่วนร่วมของบุคลากรและนักศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และ คณะ. (2534). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัช พานิชพงษ์. (2546). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2545). *ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ตะเกียง.
- โสภา มัดลิ่ง. (2551). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนา เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร*. (การค้นคว้าอิสระปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- โสฬส ศิริไสย. (2539). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่*. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542). *ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของคนไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมศักดิ์ จีเพชร. (2544). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมศักดิ์ สันธนะเวชญ์. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไรจึงจะได้ผล*. *วิชาการ*, 3(5), 8-9.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะ ของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิชช นาคทรพร. (2543). *รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบการณ์ของ นานาประเทศ*. กรุงเทพฯ: เซเว่นพรีนติ้งกรุ๊ป .

- อรุณี หรดา. (2535). *การวัดและประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อาภา ภมรบุตร. (2545). *จิตวิทยาเกี่ยวกับครูและการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- อาภาพรรณ สุสันหกนก. (2544). *ความต้องการและการยอมรับการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้นำองค์กรศาสนาในจังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อิสรพล ปิ่นขจร. (2556). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3*. *มหาวิทยาลัยนครพนม*, 3(3), 112.
- อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). *ระบบการศึกษากับชุมชน*. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชซิ่ง.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- อุไรวรรณ คະนิงสุขเกษม, กุศล สุนทรธาดา และ ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต. (2540). *แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุณา นพคุณ. (2546). *กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ: ชนวนการพิมพ์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรนุช สุธีสังข. (2542). *อิทธิพลของปัจจัยทางครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- อรวรรณ อัญชลีสังกาต. (2540). *ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารในองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติการของพนักงานองค์การขนส่งมวลชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- AmenuTekao Christian E. (1980). *Perception of Community Participation in Education on Canadian Indian Reserves: A North-Central Alberta Case Study*. [Online], Available: DIALOG File: ERIC (Accessed September 2, 2016)
- Barnes, R. A. (1995). African American parent's involvement in their children's schooling. *Dissertation Abstracts International*, 55(10), 315-A
- Bell, N. (1992). A study to determine why parent do or not participate in the education of their middle school. *Dissertation Abstracts International*, 47(9), 124-A.

- Blank, Martin; et al. (2004). *Community School: Engaging Parents and Families. Principle*, 83(3), 19-21.
- Broom, L. and Selznick, P. (1971). *Sociology*. New York: MacMillan.
- Cohen J.M. Uphoff., N.T. (1977). *Rural development Participation: Concepts and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Great Britain: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Developments.
- Crowe, A. H. (2000). *Connecting parents and schools: An ecological construction of parent involvement in their children's education*. Lexington: University of Kentucky.
- Craig, G. J. (1979). *Human Development*. New Jersey: Prentice Hill.
- Daniel, U.L. and Rayna, F.L. (1996). *Home environment, the family and cognitive development society and education*. (9th ed.). New York: Simon and Schuster.
- Davis, Keith; & Newstrom, J. W. (1985). *Human Behavior at Work: Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Devito, J. A. (1986). *The Interpersonal Communication Book*. (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Drake, D.D. (2000). *Parents and families as partners in the education process: Collaboration for the success of students in public schools*. ERS Spectrum 34-35
- Dinise, Onikama and other. (1998). *Family Involvement in Education: A Synthesis of Research for Pacific Educators*. (online) Elementary-Secondary-Education. School in Hawaii Distance Education 6. Abstracts available: Dialog File: ERIC (Accessed July 2, 2017)
- Epstein, Joyce. L. (1992). *School and Family Partnership*. In Encyclopedia of Educational Research 6thed. New York: Mac Millan.
- _____. (1995). *Six Types of Parents Involvement in Schools*. North Central Regional Education Laboratory. Retrieved from <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/envrnmnt/famncomm/pa11k4.htm>
- Epstein, Joyce L.; and others. (1997). *School, family, community partnerships :your hand book action*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- _____. (2009). *School, family, community partnerships: your hand book action*. Thousand Oaks: Corwin Press.

- Ervin, William. (1976). *Participation Management: Concept Theory and Implementation*. Atlanta Ga: Georgia State University.
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2001). *Educational Administration: Theories, Research and Practice*. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Homan S. Mark (1999). *Promoting Community Change "Making It Happen in the Real World"*. Canada: Brooks/Cole Publishing.
- Johns, Hopkins University ;& Northwest Regional Education Laboratory. (1997). *Measure of School, Family, and Community Partnerships*. Baltimore: National Network Of Partnerships schools.
- Louise, W.T. (1998). Parental perception of current and ideal levels of family participation in early intervention program practices in Illinois (parent involvement). *Dissertation Abstracts International*, 58(12), 4551-A.
- Lyons, P.R. and Smith, A. (1983). *Involving parents: A handbook for participation in schools*. Michigan: The High/Scope Press.
- Merz, Carol and Furman Gall. (1997, 10 March). *Community and school Promise and Pardon*. Retrieved from <http://203.144.248.23/ericvrent/detail.nsp>.
- Pena, Delores C. (1998, April). *Mexican America Parental Involvement in site Based Management*. Retrieved from <http://203.144.248.23/ericvrent/detail.nsp>.
- Reeder, W. (1973). *Beliefs, Disbeliefs and Social Action Department of Rural Sociology Bulletin*. New York: University of Missouri.
- Rockwell E. Robert. (1996). *Parents and Teachers as Partners: Issues and Challenges*. Orlando, USA: Harcourt Brace College.
- Sears, R.R. and others. (1957). *Patterns of Child Rearing*. Evanston, Illinois: Row Peterson.
- Trueger, B. (2008). *Parental involvement in two rural South African primary schools*. New Jersey: The State University of New Jersey.
- United Nations (1981). *Yearbook of International Trade Statistics*. United Nations: UN Press.
- Ubben & Hughes. (1992). *The Principal: Creative Leadership for Principals*. Dissertation Abstracts International.
- Walker, Anthony R. (1975). *"The Lahu People: An Introduction" Farmers in the Hill: Upland People of North Thailand*. Malaysia: Phoenix Press.
- Walton. (1975). Criteria for Quality of Working Life. In Loues E. Davis and Albert B. Cherns (eds.). *The Quality of Working Life*. New York: Free Press.

- Weiss, Heather B; Caspe Margaret; Lopez, M. Elena. (2006). *Family Involvement in Early Childhood Education*. Harvard Family Research Project. Retrieved from www.gse.harvard.edu/hfrp/project/fine/resources/guide.html
- Whitaker, B. L. (1978). Citizen participation in educational decision making in an urban school district as perceived by parents and administrators. *Dissertation Abstracts International*, 98(6), 5-A.
- Whiting BB, Edwards CP. (1988). *Children of Different Worlds: The Formation of Social Behavior*. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (ป)/๓๙๗

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์รัชภูมิ สมสมัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวประทุมพร น้อยชู นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษาศา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมี
ส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย
ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษา
ผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๙๒-๙๗๕๒๕๖๐

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (บ)/๓๙๗

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๒๐

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์สำราญ ปัญญา

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวประทุมพร น้อยทุ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณา ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๙๒-๙๗๕๒๕๖๐

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (บ)/๓๙๗

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ประทีน ตั้งใจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวประทุมพร น้อยทุ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอบคมมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วิฒนกุลเจริญ)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๙๒-๙๗๕๒๕๖๐

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (บ)/๔๗๔

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วยนางสาวประทุมพร น้อยทุ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทั้งนี้ จะมีการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตาม วัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วิฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๙๒-๙๗๕๒๕๖๐

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (ป)/๓

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๖ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่

ด้วยนางสาวประทุมพร น้อยทุ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระจาก ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๙๒-๙๗๕-๒๕๖๐

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการศึกษา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอาชีพรายได้ และชนเผ่าต่างกัน และ3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2. การตอบแบบสอบถามนี้จะมีผลสำคัญทำให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ขอความกรุณาผู้ปกครองได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง เพราะข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงจะทำให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างถูกต้อง คำตอบของท่านจะไม่มีผลต่อการศึกษาใดๆทั้งสิ้น และการแปรผลการวิจัยจะเป็นในลักษณะส่วนรวม

3. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

ขอขอบคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวประทุมพร น้อยทุ

นักศึกษาปริญญาโท แขนงวิชาบริหารการศึกษา
 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หน้าคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. อาชีพ

- รับจ้างทั่วไป
- เกษตรกร
- ค้าขาย
- รับราชการ

2. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 3,000 บาท
- 3,000 - 6,000 บาท
- 6,001 - 9,000 บาท
- 9,001 - 12,000 บาท
- มากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป

3. ชนเผ่า

- ม้ง
- ลีซู
- ลาหู่

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ท่านมีความคิดเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว ซึ่งแต่ละข้อจะมี 5 ระดับ คือ

- 5 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1	ด้านการอบรมเลี้ยงดู ท่านดูแลจัดเตรียมที่อยู่อาศัยที่มีความสะอาดและปลอดภัยให้แก่บุตรหลานอยู่เสมอ					
2	ท่านจัดเตรียมอาหารที่สะอาดถูกหลักอนามัย มีประโยชน์ต่อร่างกายและสุขภาพของบุตรหลานอยู่เสมอ					
3	ท่านช่วยดูแลให้บุตรหลานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบอยู่เสมอ					
4	ท่านส่งเสริมและดูแลให้บุตรหลานดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ					
5	ท่านส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเรียนของบุตรหลาน โดยการพูดให้กำลังใจ ชมเชย และให้คำปรึกษาปัญหาด้านการเรียนอยู่เสมอ					
6	ท่านส่งเสริมและคอยให้คำแนะนำให้บุตรหลานสามารถแบ่งเวลาในการเรียนและทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม					
7	ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลานไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขทุกประเภท					
8	ท่านส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่บุตรหลานอยู่เสมอ					

ข้อ	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
9	ท่านปลูกฝังเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบต่างๆของสังคมอย่างถูกต้องแก่บุตรหลานอยู่เสมอ					
10	ท่านส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้มีทักษะต่างๆที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น					
	ด้านการสื่อสาร					
1	ท่านให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่อง					
2	ท่านส่งเสริมและให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรม และพัฒนาการด้านต่างๆของบุตรหลานในช่องทางต่างๆอย่างต่อเนื่อง					
3	ท่านเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนนัดหมาย และร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ					
4	ท่านร่วมเสนอปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง					
5	ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองด้วยตนเอง					
6	ท่านให้ความร่วมมือ พบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบุตรหลานกับครูประจำชั้นตามโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน					
7	ท่านได้รับจดหมาย วารสาร หรือ เอกสารติดต่อ หรือนัดหมายจากทางโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการตอบรับทุกครั้ง					
	ด้านการอาสาสมัคร					
1	ท่านเสียสละเวลา เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือกิจกรรมอื่นๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆอยู่เสมอ					

ข้อ	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2	ท่านอาสาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือ เข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกับ สถานศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน					
3	ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านเงินทุน หรือ แรงงานในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ร่วม ปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนด้านอาคารสถานที่หรือจัดภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้สวยงาม					
4	ท่านมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ หรือ ประชาชน ช่างบ้านในการถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญาต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน					
5	ท่านช่วยแนะนำทรัพยากรในชุมชน เช่น บุคคล หรือ สถาบันต่างๆ แก่โรงเรียนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้นอก สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน					
6	ท่านอาสาเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์หรือ สื่อสารกับผู้ปกครองคนอื่นๆ เพื่อขอความร่วมมือ เกี่ยวกับกิจกรรมที่สำคัญต่างๆของโรงเรียน					
7	ท่านร่วมจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียน การสอนให้กับทางโรงเรียน เช่น วัสดุจากธรรมชาติ วัสดุ เหลือใช้ ฯลฯ					
8	ท่านร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ของรางวัล ทุนการศึกษา ฯลฯ					
9	ท่านช่วยดูแลสอดส่องความประพฤติของนักเรียนขณะ อยู่นอกโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน					
	ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน					
1	ท่านเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน สอนการบ้าน ตรวจงานที่ครูมอบหมายประจำวัน					
2	ท่านผู้ปกครองฝึกให้บุตรหลานรู้จักบทบาทหน้าที่ของ ตนเองทั้งหน้าที่ในการเรียนและหน้าที่ในการทำงาน ตามความเหมาะสม					
3	ท่านส่งเสริมและปลูกฝังให้บุตรหลานมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดีทั้งกาย วาจา ใจอยู่เสมอ					

ข้อ	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4	ท่านจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน เช่น การทำงานบ้านร่วมกัน การทำอาหารมือประจำวันร่วมกัน ดูรายการโทรทัศน์ที่มีสาระให้ความรู้ร่วมกัน ฯลฯ					
5	ท่านจัดสภาพแวดล้อม หรือมุมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน เช่น มุมหนังสือมุมนั่งเล่น มุมห้องรับแขก ฯลฯ					
6	ท่านรับฟังปัญหาต่างๆของบุตรหลาน พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม					
7	ท่านกล่าวชมเชย และให้กำลังใจ เมื่อบุตรหลานแสดงพฤติกรรมที่น่าชื่นชม หรือประสบความสำเร็จในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย					
8	ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน ทั้งการแสดงออกทางกาย การพูดจา และความคิดที่ถูกต้อง อย่างสม่ำเสมอ					
9	ท่านเห็นความสำคัญของการศึกษาร่วมตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่บุตรหลานพยายามส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการตัดสินใจ						
1	ท่านร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้แทนผู้ปกครองหรือสมาคมผู้ปกครอง					
2	ท่านร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมประชุมตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน					
3	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน					
4	ท่านมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการดำเนินงานในโครงการ กิจกรรมต่างๆของโรงเรียน					

ข้อ	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
5	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน					
6	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และวิธีปรับปรุงแก้ไข รวมถึงมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานต่างๆร่วมกับโรงเรียน					
1	ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ท่านส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนใช้ประโยชน์จาก แหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการ จัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน เพื่อเพิ่มทักษะ และประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน					
2	ท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน เช่น ห้องสมุดชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงของชุมชน เป็นต้นเพื่อศึกษาหาความรู้และ พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ					
3	ท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนในโรงเรียน					
4	ท่านเข้าร่วม และพบบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมที่ โรงเรียนร่วมกับชุมชนจัดขึ้น ทั้งกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ รวมถึงกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์อื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ					
5	ท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมบำเพ็ญ ประโยชน์ในชุมชน เช่น บริจาคสิ่งของ เป็นอาสาสมัคร ชุมชน ทำความสะอาด เก็บขยะในชุมชน ฯลฯ					
6	ท่านร่วมกับโรงเรียน หน่วยงานของรัฐ และชุมชนใน การป้องกัน แก้ไขปัญหาของชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคระบาด ฯลฯ					
7	ท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่น เช่น โครงการเกษตรกรน้อย โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ					

ข้อ	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
8	ท่านให้ความร่วมมือ ในการติดต่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมต่างๆระหว่างชุมชนและโรงเรียน					
9	ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ หรือร่วมอุปถัมภ์เรื่องอาหาร เครื่องดื่ม ในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนร่วมกับ ชุมชน					

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

คำชี้แจง

โปรดระบุข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละข้อต่อไปนี้

1) ด้านการอบรมเลี้ยงดู	2) การสื่อสาร	3) การอาสาสมัคร
4) การเรียนรู้ที่บ้าน	5) การตัดสินใจ	6) การมีส่วนร่วมกับชุมชน

1. ท่านคิดว่าท่านจะมีแนวทางในการพัฒนา การอบรมเลี้ยงดู บุตรหลานเพิ่มเติมอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแนวทางในการพัฒนา การสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน ระหว่างบ้านและโรงเรียนเพื่อพัฒนาบุตรหลานควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าท่านจะมีการพัฒนาบุตรหลานโดย การอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนในกิจกรรมใดบ้างและอย่างไร

.....

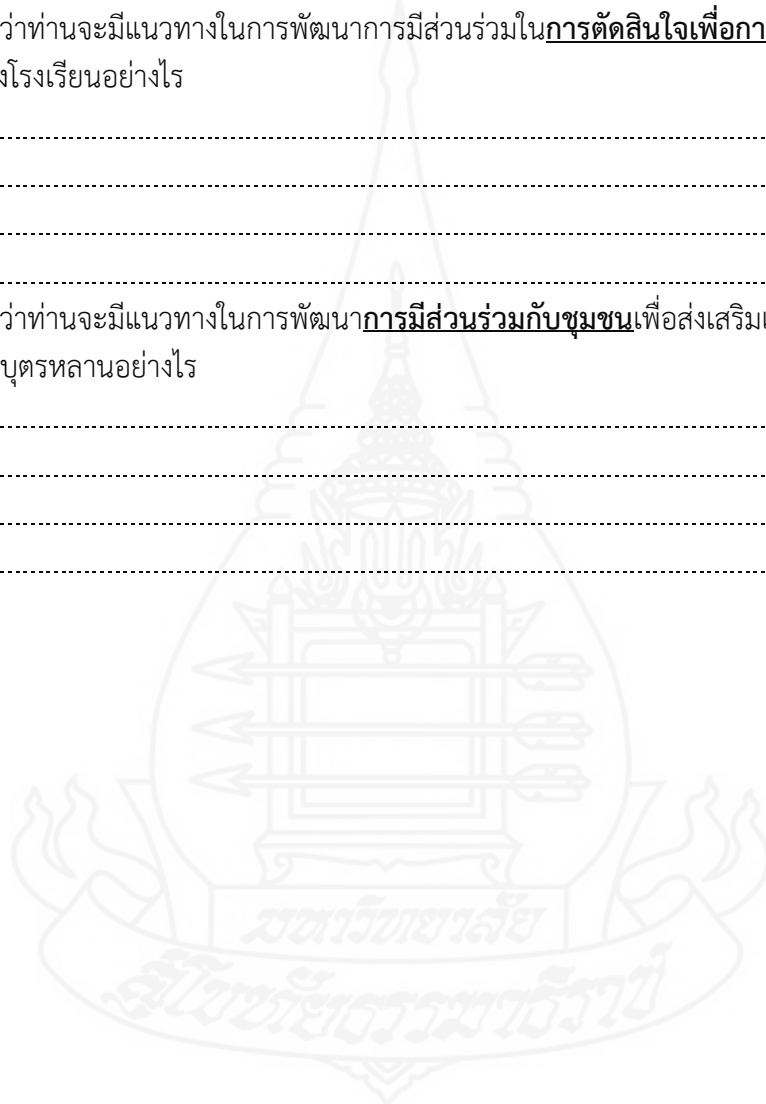
.....

.....

4. ท่านคิดว่าท่านจะมีแนวทางในการพัฒนาบุตรหลานโดยจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุน การเรียนรู้ที่บ้านให้กับบุตรหลานอย่างไร

5. ท่านคิดว่าท่านจะมีแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาบุตรหลาน ร่วมกับทางโรงเรียนอย่างไร

6. ท่านคิดว่าท่านจะมีแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อของบุตรหลานอย่างไร

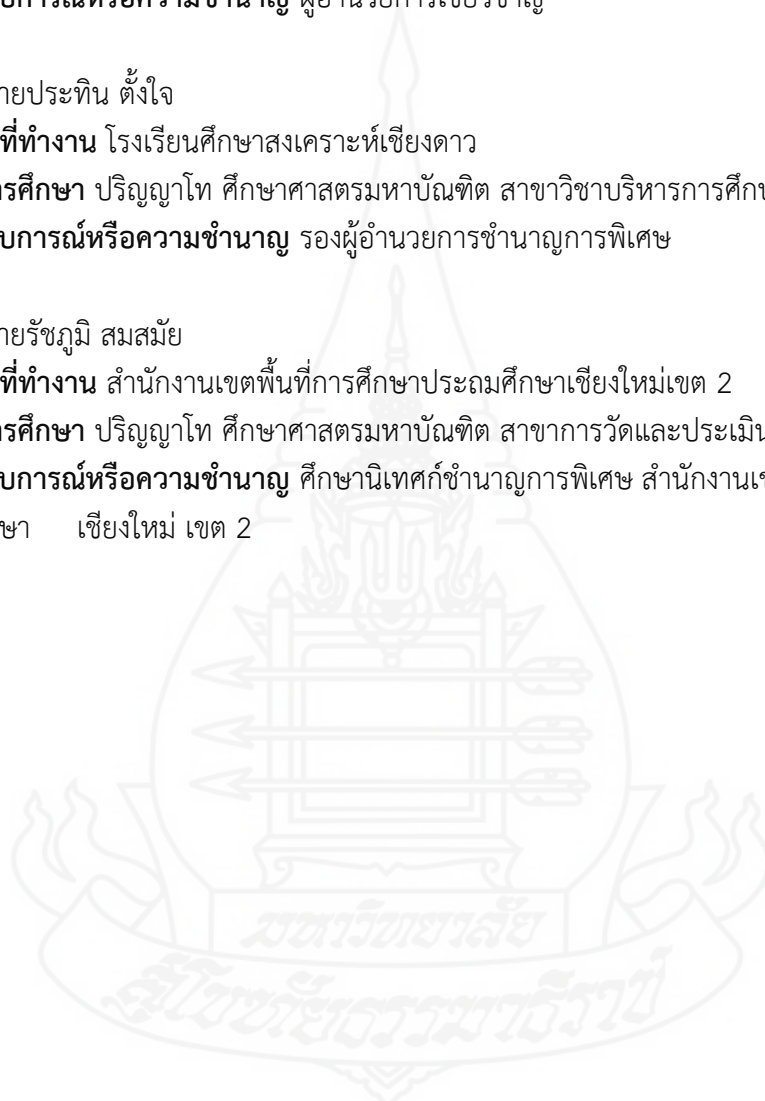

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ชื่อ นายสำราญ ปัญญา
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่
 วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
2. ชื่อ นายประทีน ตั้งใจ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่
 วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
3. ชื่อ นายรัชภูมิ สมสมัย
 สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2
 วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 2

ภาคผนวก ง
การหาคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

Reliability Scale : ALL VARIABLES

VARIABLES=A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 E1 E2 E3 E4 E5 E6 F1 F2 F3 F4 F5 F6 F7 F8 F9

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.964	50

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบสอบถาม
เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
ด้านการอบรมเลี้ยงดู					
1. ท่านดูแลจัดเตรียมที่อยู่อาศัยที่มีความสะอาดและปลอดภัยให้แก่บุตรหลานอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านจัดเตรียมอาหารที่สะอาดถูกหลักอนามัย มีประโยชน์ต่อร่างกายและสุขภาพของบุตรหลานอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านช่วยดูแลให้บุตรหลานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ท่านส่งเสริมและดูแลให้บุตรหลานดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเรียนของบุตรหลาน โดยการพูดให้กำลังใจ ชมเชย และให้คำปรึกษา ปัญหาด้านการเรียนอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านส่งเสริมและคอยให้คำแนะนำให้บุตรหลานสามารถแบ่งเวลาในการเรียนและทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขทุกประเภท	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. ท่านส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่บุตรหลานอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9. ท่านปลูกฝังเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบต่างๆของสังคมอย่างถูกต้องแก่บุตรหลานอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10. ท่านส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้มีทักษะต่างๆที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการสื่อสาร					
1. ท่านให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
2. ท่านส่งเสริมและให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรม และพัฒนาการด้านต่างๆของบุตรหลานในช่องทางต่างๆอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนนัดหมาย และร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ท่านร่วมเสนอปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองด้วยตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านให้ความร่วมมือ พบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบุตรหลานกับครูประจำชั้นตามโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ท่านได้รับจดหมาย วารสาร หรือ เอกสารติดต่อ หรือนัดหมายจากทางโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการตอบรับทุกครั้ง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการอาสาสมัคร					
1. ท่านเสียสละเวลา เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมอื่นๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านอาสาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกับสถานศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านเงินทุน หรือแรงงานในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ร่วมปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนด้านอาคารสถานที่หรือจัดภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้สวยงาม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ท่านมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ หรือปราชญ์ชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญาต่างๆให้แก่ผู้เรียน	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
5. ท่านช่วยแนะนำทรัพยากรในชุมชน เช่น บุคคลหรือสถาบันต่างๆ แก่โรงเรียนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ นอกสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
6. ท่านอาสาเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์หรือ สื่อสารกับผู้ปกครองคนอื่นๆ เพื่อขอความร่วมมือ เกี่ยวกับกิจกรรมที่สำคัญต่างๆของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ท่านร่วมจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียน การสอนให้กับทางโรงเรียน เช่น วัสดุจากธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ ฯลฯ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
8. ท่านร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ของรางวัล ทุนการศึกษา ฯลฯ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9. ท่านช่วยดูแลสอดส่องความประพฤติของนักเรียน ขณะอยู่นอกโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน					
1. ท่านเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน สอนการบ้าน ตรวจงานที่ครูมอบหมายประจำวัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านผู้ปกครองฝึกให้บุตรหลานรู้จักบทบาทหน้าที่ ของตนเองทั้งหน้าที่ในการเรียนและหน้าที่ในการ ทำงานตามความเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านส่งเสริมและปลูกฝังให้บุตรหลานมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดีทั้งกาย วาจา ใจอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ท่านจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีใน ครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน เช่น การทำงานบ้านร่วมกัน การทำอาหารมื้อ ประจำวันร่วมกัน ดูรายการโทรทัศน์ที่มีสาระให้ความรู้ ร่วมกัน ฯลฯ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านจัดสภาพแวดล้อม หรือมุมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ บ้าน เช่น มุมหนังสือมุมนั่งเล่น มุมห้องรับแขก ฯลฯ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านรับฟังปัญหาต่างๆของบุตรหลาน พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ท่านกล่าวชมเชย และให้กำลังใจ เมื่อบุตรหลาน แสดงพฤติกรรมที่น่าชื่นชม หรือประสบความสำเร็จใน การทำงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน ทั้ง การแสดงออกทางกาย การพูดจา และความคิดที่ ถูกต้อง อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
9. ท่านเห็นความสำคัญของการศึกษา ร่วม ตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่บุคลากรพยายาม ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้สามารถบรรลุ เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสม	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
ด้านการตัดสินใจ					
1. ท่านร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้แทน ผู้ปกครองหรือสมาคมผู้ปกครอง	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
2. ท่านร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมประชุมตัดสินใจ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการใน การจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ท่านมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการดำเนินงาน ในโครงการ กิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรม ต่างๆของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และวิธีปรับปรุงแก้ไข รวมถึงมีส่วนร่วมใน การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานต่างๆร่วมกับโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน					
1. ท่านส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนใช้ประโยชน์จาก แหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการ จัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน เพื่อเพิ่มทักษะ และประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
2. ท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน เช่น ห้องสมุดชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เกษตร โครงการหลวง เป็นต้น เพื่อศึกษาหาความรู้และพัฒนา ตนเองในด้านต่างๆ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
3. ท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
4. ท่านเข้าร่วม และพบบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนร่วมกับชุมชนจัดขึ้น ทั้งกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ รวมถึงกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เช่น บริจาคสิ่งของ เป็นอาสาสมัครชุมชน ทำความสะอาด เก็บขยะในชุมชน ฯลฯ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านร่วมกับโรงเรียน หน่วยงานของรัฐ และชุมชน ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาของชุมชน เช่น ปัญหาเสพติด ปัญหาโรคระบาด ฯลฯ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่น เช่น โครงการเกษตรกรน้อย โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. ท่านให้ความร่วมมือ ในการติดต่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆระหว่างชุมชนและโรงเรียน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
9. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านงบประมาณ แร่งงาน วัสดุอุปกรณ์ หรือร่วมอุปถัมภ์เรื่องอาหาร เครื่องดื่ม ในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนร่วมกับชุมชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวประทุมพร น้อยทุ
วัน เดือน ปีเกิด	7 กรกฎาคม 2529
สถานที่เกิด	อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่ง	ครู คศ.1

